

กระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพ

การพยาบาล กรณีศึกษา: คณะพยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Professional Socialization of Nursing Students:

A Case Study of Faculty of Nursing

Prince of Songkla University

อวยพร	ต้นमुखยกุล
ทัศนีย์	นะแสง
วงจันทร์	เพชรพิเชฐเชียร
อรสา	กนกวงศ์
อุไร	หัตถกิจ

โครงการวิจัยนี้ได้รับเงินสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน

ประจำปี พ.ศ. 2534-2538

สงข

เลขหมู่	RT 81. T52566 746 2540?	ด.1
Bib Key	219 614	
	ร. 5. 0. 0. 2544	

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล : กรณีศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นโครงการวิจัยระยะยาวที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายด้วยกันจึงจะสำเร็จลงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่เปิดโอกาสให้คณะผู้วิจัยได้ใช้เป็นสถานที่ศึกษาวิจัย นอกเหนือไปจากการเป็นหน่วยประสานงานระหว่างคณะผู้วิจัยกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จนกระทั่งได้รับการพิจารณาเงินอุดหนุนวิจัยจากงบประมาณแผ่นดินเป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันถึง 5 ปี ขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่เปิดโอกาสให้สมาชิกหนึ่งในทีมวิจัยได้มีเวลาดำเนินการ ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นระยะ ๆ โดยไม่ถือเป็นวันลา จนกระทั่งงานสำเร็จได้ด้วยดี

โครงการวิจัยครั้งนี้จะไม่สามารถเริ่มต้นได้ ถ้าหากไม่มีผู้ริเริ่ม คือ ดร. ดวงดี สัจจบล ซึ่งในขณะที่น่าเสนอโครงการเพื่อพิจารณานั้นกำลังดำรงตำแหน่งคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และถึงแม้อาจารย์มีภาระกิจในต่างประเทศ ไม่สามารถสานต่อถึงอาจารย์ริเริ่มไว้ แต่ก็ได้ติดตามถามข่าวคราวอยู่เป็นระยะๆ

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ และขอบคุณ ร.ศ. ดร. วิจิตร ศรีสุพรรณ จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร.ศ. ดร. ทศนา บุญทอง จากมหาวิทยาลัยมหิดล อาจารย์พิรุณ รัตนวิษ จากวิทยาลัยพยาบาลศรี อาจารย์บาทัน เนียมเอี่ยม จากวิทยาลัยพยาบาลจันทบุรี และน.ท. หลิงกรณิการ์ นุตะสกุล จากวิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศภูมิพล ที่กรุณาเสียสละเวลาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์และวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้บัณฑิตที่พึงประสงค์ ขอกราบขอบพระคุณและขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิต่อไปนี้ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ร.ศ. ดร.ปรีมล นครินทร์ ร.ศ. ดร. ชื่นชม เจริญยุทธ์ อาจารย์ลิขิต โอพานุกูล ร.ศ. ไชแสง ชวศิริ อาจารย์วัลยา คูโรปกรณ์พงษ์ ผ.ศ. ดร. นันทนา น้าฝน และ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ร.ศ. ดร. ศิริพร ชัมภลิจิต และ ผ.ศ. สุทธิพร เชาวเมธากิจ ที่กรุณาเป็นทั้งผู้ให้ข้อมูลและตรวจสอบเครื่องมือ

บุคคลที่คณะผู้วิจัยยังระลึกเสมอคือ ดร. สุกศิริ หิรัญชุนหะ ซึ่งในขณะที่เริ่มโครงการอาจารย์กรุณาทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะผู้วิจัย แต่จำเป็นต้องลาออกจากโครงการเนื่องจากลาศึกษาต่อ

บุคคลที่สำคัญที่สุดในโครงการวิจัยนี้คือนักศึกษาที่เป็นประชากรของงานวิจัย และนักศึกษาบางคนได้เสียสละเวลาให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม คณะผู้วิจัยขอขอบใจนักศึกษา

เหล่านี้ที่เปิดโอกาสให้คณะผู้วิจัยได้เรียนรู้ชีวิตส่วนหนึ่งของนักศึกษาตลอดระยะเวลาที่นักศึกษา
ศึกษาอยู่ในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ขอขอบคุณคณาจารย์คณะพยาบาล
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและเป็น
กำลังใจให้แก่คณะผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอ ถึงแม้ว่าเวลาจะล่วงเลยไปเป็นระยะเวลาหลายปี

ท้ายสุด คณะผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัวของเราทุกคน ที่เสียสละความสุขส่วนตัว และให้
โอกาส แก่คณะผู้วิจัยได้ทำงานวิจัยในวันหยุดราชการ รวมทั้งในยามค่ำคืนในวันทำงานปกติ ตลอดจน
เป็นกำลังใจแก่คณะผู้วิจัยตลอดมา จนกระทั่งงานสำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี

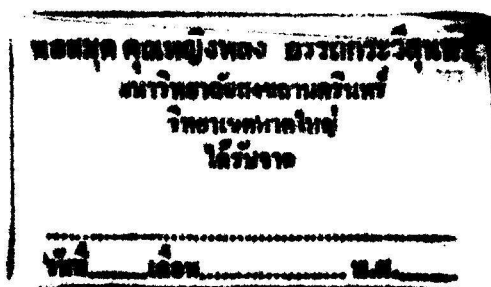
คณะผู้วิจัย : อวยพร ตันมุขยกุล

ทัศนีย์ นะแส

วงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร

อรสา กนกวงศ์

อุไร หัตถกิจ

บทคัดย่อภาษาไทย

การศึกษาเรื่อง

กระบวนการพัฒนา เจตคติและค่านิยม ในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลกรณีศึกษา: คณะพยาบาล
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คณะผู้วิจัย

อวยพร คัมมุขกุล ทศนีย์ นะแส วงจันทร์ เพชรพิเชษฐเชียร อรสา กนกวงค์ และอุไร หัตถกิจ

การศึกษาระยะยาวครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประชากรที่ศึกษาเป็นนักศึกษาพยาบาลที่เข้าศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นหลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในปีการศึกษา 2535 จำนวน 105 คน การศึกษาเริ่มตั้งแต่ นักศึกษาแรกเข้าศึกษาในหลักสูตรจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา โดยให้นักศึกษาตอบชุดแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล และแบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ในสัปดาห์แรกและสัปดาห์สุดท้ายในชั้นปีที่ 1 และในสัปดาห์สุดท้ายเมื่อนักศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 3 และ 4 แบบสอบถามเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะพยาบาลวิชาชีพที่พึงประสงค์และค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบลึกในกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานบันการศึกษายาบาลที่เลือกด้วยวิธีการสุ่ม จำนวน 7 คน นักศึกษาจำนวน 7 - 15 คน ถูกเลือกแบบเจาะจงและยินดีให้ความร่วมมือและถูกสัมภาษณ์แบบกลุ่มในเดือนสุดท้ายของการศึกษาแต่ละชั้นปี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้พัฒนาการของตนเอง อุปสรรค ตลอดจนความประทับใจที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ขอให้ผู้รับผิดชอบตรวจสอบรายละเอียดของรายวิชาทุกรายวิชาที่นักศึกษาได้ศึกษาและโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรทุกโครงการว่าได้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะใดบ้างใน 5 คุณลักษณะคือ ความรู้สติปัญญา ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ คุณธรรม จริยธรรม และ มนุษยสัมพันธ์ และให้คณาจารย์ จำนวน 39 คน ที่เคยสอนและนิเทศนักศึกษาในกลุ่มที่ศึกษาตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ปฏิบัติและควรปฏิบัติทั้งในห้องเรียนและในคลินิก ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบคะแนนที่การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการทดสอบเซฟเฟ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยวิธีการใส่รหัส จัดกลุ่มและแปลความโดยคณะวิจัย

ผลของการศึกษาพบว่าในกลุ่มนักศึกษาจำนวน 81 - 105 คนที่ส่งคืนแบบสอบถามมีเจตคติและค่านิยมต่อการประกอบวิชาชีพการพยาบาลค่อนข้างไปในทิศทางเดียวกันกับที่พึงประสงค์ พบว่าค่าคะแนนทั้งสามด้านคือด้าน

ลักษณะวิชาชีพการพยาบาล ลักษณะการปฏิบัติการพยาบาลและคุณลักษณะการเป็นพยาบาลลดลงเล็กน้อยในช่วง
ปลายปีที่ 1 และเพิ่มขึ้นในชั้นปีที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยของลักษณะวิชาชีพการพยาบาลเมื่อเริ่มเข้าศึกษา ปลายปีที่ 1 2 3
และ 4 เป็น 4.94 (จากค่าคะแนนที่ควรเป็นคือ 7) ,4.82, 4.57, 4.59, และ 4.68 ตามลำดับ ลักษณะที่มีค่าคะแนนสูงสุด
3 อันดับแรก สำหรับด้านนี้ได้แก่ “เป็นประโยชน์ต่อสังคม” “หางานง่าย” และ “เกิดประโยชน์ต่อครอบครัว” ค่า
คะแนนเฉลี่ยของลักษณะการปฏิบัติการพยาบาลในสัปดาห์แรกของการศึกษา จนกระทั่งถึงสัปดาห์สุดท้ายของชั้นปี
ที่ 4 เป็น 4.25, 4.28, 4.27, 4.10, และ 4.17 ตามลำดับ ลักษณะที่มีค่าคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรกสำหรับด้านนี้ได้แก่
“ต้องรับผิดชอบสูง” “จะมีประสิทธิภาพเมื่อทำงานเป็นทีม” และ “ได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้ปฏิบัติ” ค่า
คะแนนเฉลี่ยด้านคุณลักษณะความเป็นพยาบาลเป็น 5.47, 5.39, 5.48, 5.60, และ 5.51 ตามลำดับ ลักษณะที่มีค่า
คะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ “ซื่อสัตย์ สุจริต” “มีความกตัญญู” และ “ไม่แยกชั้นวรรณะ” นักศึกษารับรู้ว่า
อาจารย์พยาบาลเป็นแม่แบบในการ “แต่งกาย สะอาดสุภาพ” และส่วนหนึ่งไม่ “นิเทศนักศึกษาด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม
แจ่มใส” ทั้งนักศึกษาและอาจารย์มีความเห็นสอดคล้องกันว่า เนื้อหาในรายวิชาต่างๆ ที่สอนในหลักสูตรเน้นการ
พัฒนาความคิด สติปัญญา ส่วนด้านบุคลิกภาพและภาวะผู้นำเป็นด้านที่มีการพัฒนาน้อยที่สุด สำหรับกิจกรรมเสริม
หลักสูตรนั้น ถึงแม้ว่าได้มีการอ้างว่ามุ่งเน้นในการพัฒนา ความคิด สติปัญญา และมนุษยสัมพันธ์ นักศึกษารับรู้ว่า
กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยพัฒนามนุษยสัมพันธ์ และบุคลิกภาพมากกว่าความคิด สติปัญญา

บทคัดย่อ ภาษาอังกฤษ

Title: Professional Socialization of Nursing Students: A Case Study of Faculty of Nursing Prince of Songkla University

Researchers

Ouyporn Tonmukayakul, Tassanee Nasae, Wongchan Petpichetchian Orasa Kanokwongse, and Urai Hatthakit

This longitudinal study aimed to explain professional socialization process among nursing students of Faculty of Nursing Prince of Songkla University. One hundred and five nursing students who enrolled in the four-year baccalaureate-nursing program of Faculty of Nursing Prince of Songkla University since 1992 were followed until their graduation in 1996. The students were asked to complete a questionnaire package consisting of personal data questions, Attitude and Value Toward Nursing Profession as a Career Questionnaire, and Influencing Factors of Attitude and Value Toward Nursing Profession as a Career Questionnaire by the first and last week of their first year, and the last week of their second, third, and fourth year in the school. The questionnaire was developed based on the data regarding expected characteristics of professional nurses and value of nursing as a career which was obtained by in-depth interviews of ~~five~~^{seven} administrators of nursing schools who were randomly selected. Seven to fifteen students, purposively selected and agreed to participate in this study were focus group interviewed during the last month of the second semester of each year. The interview covered the students' perception of their growth and difficulties, and the impression they had during their schooling. All course syllabuses and proposals of extra curriculum activities were examined by those who held responsibilities to find out whether they contained any development of these areas: thinking and intellectual, leadership, personality, moral and ethics, and interpersonal relations. Thirty-nine instructors who taught and supervised these students were asked to explain their teaching activities in the classroom and clinics through a completion of a questionnaire. The data were analyzed by using percentage, mean, t-test, ANOVA., and Sheffe' test

The results of this study showed that 81-105 students who returned the questionnaires expressed their attitude and value of nursing profession as a career moderately agreed with expectations. It was found that the scores of all three dimensions; characteristics of the nursing profession, characteristics of nursing practice, and being a nurse of the student; slightly dropped at the end of the first year and increased during the third year. The

mean scores of characteristics of the nursing profession during the first week of schooling, the end of the first year, second year, third year, and fourth year were 4.94 (from the expected total score of 7), 4.82, 4.57, 4.59, and 4.68 accordingly. The first three highest scores of this dimension of all years were “useful to the society” “easily to get job” and “useful to the family”. The mean scores of characteristics of nursing practice, from the first week of the first year to the last week of the fourth year, were 4.25, 4.28, 4.27, 4.10, and 4.17. The first three highest scores of this dimension were “ high responsibility”, “highly effective when working as a team”, and “develop ethical concern of the practitioner”. The mean scores of characteristics of being a nurse of the student were 5.47, 5.39, 5.48, 5.60, and 5.51. The first three highest scores of this dimension were “being honest”, “being grateful”, and “not having prejudice”. The students perceived the nursing instructors as a role model of “wearing clean and polite attires” and complained of the instructors’ “unfriendly supervision”. Both the students and the instructors agreed that all subjects taught in the nursing curriculum emphasized the development of thinking and intellectual skill. Personality and leadership were least emphasized. Although the extra curriculum activities claimed to develop most on thinking and intellectual, and interpersonal skills the students perceived that the activities helped them to develop interpersonal skills and personality more than thinking and intellectual skill.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์.....	4
คำถามการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	5
คำนิยามศัพท์.....	5
กรอบแนวคิด.....	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล.....	8
เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาและ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม เสริมหลักสูตรของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.....	17
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	30
ระยะที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ที่พึงประสงค์ในมุมมอง ของผู้บริหารสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง.....	30
- เครื่องมือการวิจัย.....	31
- การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	31
- การวิเคราะห์.....	31

	ระยะที่ 2 การศึกษาการเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบ	
	วิชาชีพการพยาบาล ตั้งแต่แรกเริ่มเข้าศึกษาจนถึงชั้นปีที่ 4.....	32
	- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	32
	- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	32
	- การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
	- การวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
บทที่ 4	ความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์จากการ	
	สัมภาษณ์แบบลึก.....	37
	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต.....	37
	การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ.....	39
	เจตคติของผู้บริหารต่อผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล.....	41
	ปัจจัยที่ทำให้บัณฑิตมีหรือ ไม่มีคุณลักษณะที่พึงมีตามการรับรู้ของผู้	
	บริหาร.....	42
	เจตคติของนักศึกษาต่อการประกอบวิชาชีพตามการรับรู้ของผู้บริหาร.....	44
บทที่ 5	การเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนัก	
	ศึกษาพยาบาลและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
	ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาซึ่งเป็นประชากรที่ศึกษา.....	46
	ข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของ	
	นักศึกษาพยาบาลตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนจบการศึกษา.....	50
	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการ	
	ประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล.....	56
	- ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน.....	56
	- ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร.....	84
	ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม...	86
	การอภิปรายผล.....	107
	เอกสารอ้างอิง.....	142

	หน้า
ภาคผนวก.....	145
ภาคผนวก ก. ตารางแสดงรายละเอียดคุณลักษณะที่พัฒนาในทุกรายวิชาจำแนกตามชั้นปี.....	145
ภาคผนวก ข ตารางแสดงรายละเอียดคุณลักษณะที่นักศึกษาแต่ละชั้นปี ได้รับการพัฒนาจากโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร.....	154
ภาคผนวก ค. รายงานผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเนื้อหาในแบบสอบถาม.....	162
ภาคผนวก ง. ตัวอย่างแบบสอบถามเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล.....	163
ภาคผนวก จ. ตัวอย่างแบบสอบถามเพื่อประเมินลักษณะการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล.....	168
ภาคผนวก ฉ. คำถามหลักเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบกลุ่มเพื่อประกอบการประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษา.....	174
ภาคผนวก ช. ตัวอย่างแบบสอบถามเพื่อประเมินเจตคติและค่านิยมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล.....	175
ภาคผนวก ซ. ประวัติคณะผู้ดำเนินการวิจัย.....	183

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพ การพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล.....	7
2	แม่แบบหลักสูตร.....	17
3	กราฟเส้นแสดงการเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการ ประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี.....	52
4	กราฟเส้นแสดงการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของแต่ละชั้นปีตามความคิด เห็นของผู้ประสานงานรายวิชา.....	70
5	กราฟเส้นแสดงการเปรียบเทียบร้อยละของความถี่ของคุณลักษณะที่พัฒนาใน รายวิชาของแต่ละชั้นปีตามความเห็นของนักศึกษา.....	72
6	กราฟเส้นเปรียบเทียบจำนวนร้อยละของโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ พัฒนาคุณลักษณะด้านต่างๆ ในแต่ละชั้นปี ตามความคิดเห็นของอาจารย์.....	83
7	กราฟเส้นเปรียบเทียบการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ในโครงการกิจกรรม เสริมหลักสูตรตามความคิดเห็นของนักศึกษาจำแนกตามชั้นปี.....	85

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รายละเอียดการพัฒนา 5 กระบวนการในนักศึกษาในแต่ละภาคการศึกษา.....	21-22
2	รายวิชาที่เปิดสอน.....	24-25
3	กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่คณะ ฯ จัดในปี การศึกษา 2535 – 2538.....	28
4	กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นักศึกษา จัดในปี การศึกษา 2535 – 2538.....	29
5	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของแบบประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล.....	33
6	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของแบบประเมินลักษณะการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในทัศนะของอาจารย์พยาบาล.....	34
7	จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาล.....	47-48
8	จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี จำแนกตามข้อมูลการรับทุน.....	49
9	เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลในสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี	51
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลในสภาพปัจจุบันของนักศึกษาแต่ละชั้นปี	53
11	สรุปผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลแต่ละด้านของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี	54
12	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลทั้ง 3 ด้าน ของนักศึกษาแต่ละชั้นปี เป็นรายคู่.....	55
13	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลเมื่อแรกเรียนพยาบาลและเมื่อสิ้นสุดชั้นปีที่ 4..	56

14	จำนวนและร้อยละของอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไปและชั้นปีที่ทำการสอน.....	57-58
15	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็นจำแนกเป็นรายด้านและระดับชั้นปี.....	59
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของอาจารย์จำแนกตามกิจกรรมที่ปฏิบัติและชั้นปีที่ทำการสอน.....	62-63
17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับจำนวนอาจารย์ที่ปฏิบัติ/จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล.....	65
18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของอาจารย์จำแนกตามเนื้อหาที่สอนและชั้นปี.....	68
19	จำนวนรายวิชาที่ได้พัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาจำแนกตามคุณลักษณะแต่ละด้านและชั้นปี.....	69
20	จำนวนร้อยละของความถี่ของความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ที่ได้รับพัฒนาจากรายวิชาจำแนกตามชั้นปี.....	72
21	กิจกรรมการเรียนการสอนที่อาจารย์รับรู้ว่าได้ปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก จำแนกตามชั้นปีที่สอน.....	74
22	กิจกรรมการเรียนการสอนที่อาจารย์รับรู้ว่าได้ปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ย 3 อันดับสุดท้าย จำแนกตามชั้นปีที่สอน.....	75
23	กิจกรรมการเรียนการสอนที่อาจารย์รับรู้ว่าจะควรปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก จำแนกตามชั้นปีที่สอน.....	77-79
24	กิจกรรมการเรียนการสอนที่อาจารย์รับรู้ควรปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ย 3 อันดับสุดท้าย จำแนกตามชั้นปีที่สอน.....	80
25	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสอนของอาจารย์ในสภาพปัจจุบันจำแนกตามชั้นปี.....	81

26	จำนวนร้อยละของโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ จำแนกตามชั้นปีตามความคิดเห็นของอาจารย์.....	83
27	จำนวนและร้อยละของการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ในโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำแนกตามชั้นปีตามความคิดเห็นของนักศึกษา.....	84

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ หรือ "การให้บริการ" ด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้รับบริการทั้งรายบุคคล ครอบครัว และชุมชน ทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพ การที่จะสามารถให้การพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจรรยาวิชาชีพนั้น พยาบาลผู้ประกอบวิชาชีพจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการให้การพยาบาลเป็นอย่างดี รวมทั้ง ต้องมีเจตคติและค่านิยมที่ดีในการประกอบวิชาชีพ

ในการจัดการศึกษาเพื่อผลิตพยาบาลสำหรับวิชาชีพ นอกจากจะต้องจัดประสบการณ์การเรียนการสอน เพื่อเตรียมพยาบาลผู้สำเร็จการศึกษาให้มีความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลเป็นอย่างดี สามารถนำความรู้นั้น ไปประยุกต์ในการปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการแล้ว ยังต้องจัดประสบการณ์การเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษา ให้มีเจตคติและค่านิยมที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาลเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการในขณะปฏิบัติการพยาบาลและรับผิดชอบต่อวิชาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษา การที่นักศึกษาพยาบาลจะมีเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล ในลักษณะที่พยาบาลวิชาชีพจะพึงมี เพื่อให้สามารถให้การพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพสูงสุดและมีจรรยาวิชาชีพด้วยนั้น นักศึกษาจะต้องผ่านกระบวนการเพื่อปลูกฝังหรือพัฒนาเจตคติและค่านิยมของพยาบาล ในขณะที่กำลังศึกษาแล้วเรียนอยู่ในหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพ (professional socialization) เป็นกระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้รับรู้ และพัฒนาเจตคติและค่านิยม ตลอดจนวิธีการปฏิบัติที่บุคคลในวิชาชีพนั้นถือปฏิบัติ (Merton, Reader, & Kendall, 1957 ; Smith, 1976) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเรียนรูบทบาทของวิชาชีพ (Role Learning) โดยที่ "เจตคติ" หมายถึงท่าทีและสภาพความพร้อมทางความคิดและจิตใจของบุคคลที่จะรับ และตอบสนองต่อสิ่งเร้าและสถานการณ์ต่าง ๆ ในทิศทางที่เป็นบวก ลบ หรือเป็นกลาง ในขณะที่ "ค่านิยม" หมายถึง ความเชื่อของบุคคล ว่าสิ่งใดมีค่า มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับ ประสงค์ ในขณะที่สิ่งอื่นไม่มีค่าไม่มีความสำคัญและไม่เป็นที่ยอมรับ ค่านิยมเป็นมาตรฐานในการรับรู้ การประเมิน การเลือก และการตัดสินใจของบุคคล ค่านิยมเป็นเสมือนแกนกลางของบุคลิกภาพของบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อเจตคติ ความสนใจความตั้งใจ และพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งมุ่งไปสู่การ

กระทำเพื่อให้ได้สิ่งที่นิยม (ประสาร มาลากุลฯ อ้างใน จินตนา ยูนิพันธ์ , 2527: 88) จากการศึกษาวิจัยในต่างประเทศพบว่า การจัดการศึกษาพยาบาล มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมของนักศึกษาพยาบาล (Olesen & Whittaker , 1968 ; Simpson , 1978; Warner & Jones , 1981) ทั้งนี้ อาจารย์พยาบาลจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมของนักศึกษาพยาบาล โดยการเป็นแบบอย่าง (role model) ของพยาบาลให้นักศึกษาได้เรียนรู้หรือลอกเลียนแบบ ในขณะที่นักศึกษาพยาบาล ได้ฝึกปฏิบัติการพยาบาลร่วมกับอาจารย์พยาบาลในการศึกษาของหลักสูตร (Kramer, 1967 ; Dalme , 1983) รวมทั้งการปลูกฝังเจตคติและค่านิยมที่พึงประสงค์ของวิชาชีพ ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือขณะที่มีปฏิสัมพันธ์อื่นๆ กับนักศึกษา ออนแดรกซ์ (Ondrack, 1975) พบว่านักศึกษาพยาบาลมักมีเจตคติและค่านิยมทางการพยาบาลคล้ายคลึงกับของอาจารย์พยาบาล นอกจากนี้ยังมีรายงานศึกษาวิจัยพบว่าอาจารย์พยาบาล เป็นผู้ทำหน้าที่ปลูกฝังพัฒนาเจตคติและค่านิยมของนักศึกษา (socializing agent) ในขณะที่อาจารย์ดำเนินการเรียนการสอนทั้งในการจัดการศึกษาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (Olesen & Whittaker, 1968) ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์นั้น นักศึกษาจะต้องมีบทบาทเป็นผู้ที่พำ (subordinate role) อาจารย์เป็นอย่างมาก อาจารย์พยาบาลจะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตร วางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตร และประเมินผลการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาขณะศึกษาในหลักสูตร ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาลของอาจารย์จะสะท้อนให้เห็นถึง เจตคติและค่านิยมทางการพยาบาลที่อาจารย์ยึดถืออยู่

นอกเหนือจากอาจารย์พยาบาลแล้ว หลักสูตรการศึกษา ยังเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานักศึกษาพยาบาล ให้มีความรู้ความสามารถ และเจตคติและค่านิยมทางการพยาบาล เนื่องจากหลักสูตรเป็นประมวลรายวิชา หรือประสบการณ์ที่กำหนดให้นักศึกษาได้ศึกษาเล่าเรียนเกี่ยวกับหลักการค่านิยมและทักษะในการประกอบวิชาชีพ สโตนและกรีน (Stone & Green, 1975) พบว่า หลักสูตรการศึกษาพยาบาลแบบบูรณาการ (integrated nursing curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่บูรณาการการพยาบาลหลายสาขาเข้าด้วยกัน จะส่งเสริมให้นักศึกษามีค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลที่แตกต่างจากค่านิยมของนักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรแบบดั้งเดิมที่เน้นสาขาวิชา (discipline oriented curriculum)

นอกเหนือจากหลักสูตรการศึกษาที่กำหนดไว้ ให้นักศึกษาได้เล่าเรียนอย่างเป็นทางการแล้ว นักศึกษายังมีโอกาสเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ เกี่ยวกับความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยม ในการประกอบวิชาชีพพยาบาลได้จากกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ ของสถาบัน รวมทั้งจากการที่นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับคณาจารย์และเพื่อนนักศึกษา

ในการศึกษาตลอดหลักสูตรการศึกษาพยาบาลนั้น นักศึกษาพยาบาลจะมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนนักศึกษาอยู่ตลอดเวลา ทั้งในการเรียนรู้บทบาทของพยาบาล ในการฝึกปฏิบัติงาน ในการศึกษา

ในชั้นเรียน ตลอดจนการมีกิจกรรมอื่นร่วมกันนอกเวลาเรียน ดังนั้นเพื่อนนักศึกษาพยาบาลจะเป็นกลุ่มบุคคลที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล จากการศึกษาวิจัยถึงอิทธิพลของเพื่อนในกลุ่มนักศึกษาแพทย์ (Becker, et al., 1961) และในกลุ่มนักศึกษาพยาบาล (Olesen & Whittaker, 1968) พบว่านักศึกษามีวัฒนธรรมของนักศึกษา (student subculture) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาเจตคติและค่านิยมของกลุ่มนักศึกษาเป็นอย่างมาก โดยที่กลุ่มนักศึกษาสามารถรวมพลังกันกำหนดทิศทางของความพยายามในการศึกษาเล่าเรียนในกลุ่มเพื่อนนักศึกษาได้ ทั้งในด้านบวกและลบ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาบทบาทในวิชาชีพของนักศึกษาได้ส่วนหนึ่ง

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้นพบว่า กระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพของนักศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพของปัจจัยสำคัญ ๆ บางประการดังกล่าวมาแล้ว คือ หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน อาจารย์พยาบาล นักศึกษาพยาบาล รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมอื่นๆที่นักศึกษาได้มีประสบการณ์ในระหว่างศึกษาเล่าเรียนในหลักสูตร ดังนั้นสถาบันการศึกษาพยาบาลต่างๆ จำเป็นต้องหาแนวทางพัฒนาปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ให้เอื้อต่อการผลิตพยาบาลผู้สำเร็จการศึกษา ให้มีทั้งความรู้ความสามารถทางการพยาบาล และมีจรรยาวิชาชีพการพยาบาล

เมื่อพิจารณาหลักสูตรการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันการศึกษาพยาบาลในประเทศไทย โดยทั่วไปพบว่าหลักสูตรทั้งหมด ได้กำหนดวัตถุประสงค์ด้านพุทธิศึกษา (cognitive domains) เพื่อพัฒนาความรู้ด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล, ด้านทักษะศึกษา (psychomotor domains) เพื่อพัฒนาความสามารถในการให้บริการพยาบาลที่ต้องการให้เกิดขึ้นในผู้สำเร็จการศึกษาของหลักสูตรนั้น ๆ อย่างชัดเจน รวมทั้งได้กำหนดรายวิชาต่างๆที่นักศึกษาพยาบาลจะต้องเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถเรื่องนั้น ๆ ไว้อย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถทางการพยาบาลของผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนั้น ๆ มากนัก

ในส่วนของวัตถุประสงค์ด้านเจตศึกษา (affective domains) นั้น แม้ว่าหลักสูตรพยาบาลจากสถาบันต่าง ๆ จะได้กำหนดวัตถุประสงค์ด้านเจตศึกษา ที่คาดหวังว่าผู้สำเร็จการศึกษาของหลักสูตรจะต้องมีการพัฒนาไว้บ้างแล้วก็ตาม แต่ในหลักสูตรดังกล่าวนี้ ไม่มีการระบุรายละเอียดเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพที่ควรพัฒนาในนักศึกษาไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งไม่ได้มีการกำหนดกระบวนการพัฒนาด้านเจตศึกษาไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจทำให้อาจารย์พยาบาล นักศึกษา และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ในการที่จะพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษาให้มีเจตคติและค่านิยมของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลที่ดีและอาจส่งผลให้พยาบาลผู้สำเร็จการศึกษามีความด้อยทางด้านจรรยาวิชาชีพ หากสถาบันการศึกษาพยาบาลต้องการจะผลิตพยาบาลที่มีคุณภาพตามความคาดหวังของสังคมไทย สถาบันการศึกษานั้น จะต้องให้ความสำคัญแก่การพัฒนาพยาบาลผู้สำเร็จการศึกษา ใน

ด้านเจตคติอย่างทัดเทียมกับการพัฒนาด้านพุทธิศึกษาและทักษะศึกษา โดยกำหนดแนวทางที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ในการจัดประสบการณ์ให้แก่นักศึกษาพยาบาลทั้งด้านการเรียนการสอน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะช่วยส่งเสริม ให้ผู้สำเร็จการศึกษา ได้มีการพัฒนาเจตคติและค่านิยมของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล อย่างเป็นระบบ ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านความรู้ความสามารถในการบริการพยาบาล เพื่อให้สามารถผลิตพยาบาลที่มี ความรู้ ความสามารถ และมีจริยวิชาชีพ

โดยเหตุที่ยัง ไม่พบว่ามีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในประเทศไทย และองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการดังกล่าวจากรายงานวิจัยที่ผ่านมาในต่างประเทศอาจไม่สามารถอธิบายสภาพการณ์ของประเทศไทยได้ ทั้งนี้เพราะความแตกต่างทางด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและค่านิยมของสังคม ทำให้ลักษณะของนักศึกษาพยาบาล อาจารย์พยาบาล หลักสูตรและการสอนของประเทศไทยมีลักษณะเฉพาะ และแตกต่างจากลักษณะที่พบเห็นในต่างประเทศ ดังนั้น คณะผู้ดำเนินการวิจัยจึงดำเนินการวิจัยเพื่ออธิบายกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล (professional socialization) ของนักศึกษาพยาบาลในประเทศไทยว่าเป็นอย่างไร บังคับสำคัญ ทั้งบังคับด้านหลักสูตรการเรียนการสอน อาจารย์พยาบาล นักศึกษาพยาบาล และ กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีความเกี่ยวข้องอย่างไร เพื่อจะได้นำความรู้ที่นำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษา กระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) ตั้งแต่เริ่มศึกษาในสถาบัน จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

คำถามการวิจัย

1. เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลที่ควรพัฒนาในนักศึกษาหลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์ซึ่งเป็นหลักสูตรพื้นฐาน ที่มีระยะเวลาศึกษา 4 ปี การศึกษา เป็นอย่างไร
2. นักศึกษาพยาบาลในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ตั้งแต่เมื่อเริ่มศึกษาในสถาบัน ต่อเนื่องไปจนสำเร็จการศึกษา (ชั้นปีที่ 1- 4) มีการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลอย่างไร

3. ปัจจัยด้านหลักสูตรการเรียนการสอน มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) อย่างไร
4. ปัจจัยด้านอาจารย์พยาบาล มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) อย่างไร
5. ปัจจัยด้านนักศึกษาพยาบาล มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) อย่างไร
6. ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) อย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้จำกัดเฉพาะนักศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2531) ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับพื้นฐานที่มีระยะเวลาการศึกษา 4 ปี ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. การศึกษาครั้งนี้จำกัดเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่เริ่มเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 1 ของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2531) ในปีการศึกษา 2535 และมีการศึกษาติดตามนักศึกษากลุ่มนี้ต่อเนื่อง ตลอด 4 ปีการศึกษา

ค่านิยมศัพท์

เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล

หมายถึง ทำที่ต่อวิชาชีพการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาล ความเชื่อเกี่ยวกับคุณค่าต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ในวิชาชีพการพยาบาลและการปฏิบัติการพยาบาล ตลอดจนการประเมินสภาพความพร้อมทั้งทางความคิด จิตใจและความสามารถของคนในการเป็นพยาบาลของตนเองของนักศึกษาพยาบาลเมื่อสิ้นสุดการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรศึกษา แสดงออกโดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะวิชาชีพการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาล และคุณลักษณะความเป็นพยาบาล ในสภาพที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่ และ สภาพที่ตนเองคิดว่าควรจะเป็น จากการตอบแบบสอบถามเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ที่นักวิจัยสร้างขึ้น

กระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล

หมายถึง การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนและประสบการณ์อื่นๆ โดยมีเป้าหมายให้นักศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีความพร้อมทั้งในด้านความคิดและจิตใจตลอดจนมีความเชื่อในคุณค่าต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ ของวิชาชีพการพยาบาล

กรอบแนวคิด

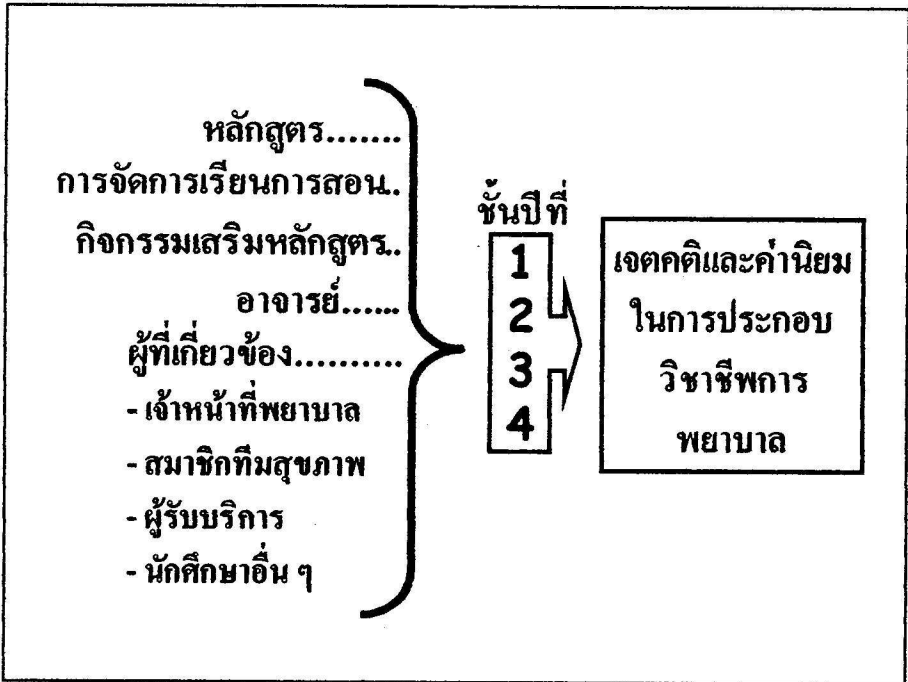
การศึกษากระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลครั้งนี้ ใช้แนวคิดจากทฤษฎีระบบร่วมกับแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบลึกจากผู้นำทางการพยาบาล

แนวคิดทฤษฎีระบบเชื่อว่า นักศึกษาพยาบาลเป็นระบบเปิด มีเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลก่อนเข้าศึกษา และเมื่อเข้ามาศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งในห้องเรียน คลินิก และนอกห้องเรียน ทำให้นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลซึ่งอาจคล้ายเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมก็ได้

เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษา เป็นทำที่ต่อวิชาชีพการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาล ความเชื่อเกี่ยวกับคุณค่าต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ในวิชาชีพการพยาบาล และการปฏิบัติการพยาบาล ตลอดจนการประเมินสภาพความพร้อมทั้งทางความคิด จิตใจและความสามารถของตนในการเป็นพยาบาลของตนเองของนักศึกษาพยาบาลเมื่อสิ้นสุดการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรศึกษา แสดงออก โดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะวิชาชีพการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาล ที่เป็นลักษณะเด่นทั้งที่เป็นลักษณะทางบวกและลบ และคุณลักษณะความเป็นพยาบาล ในสภาพที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่ และ สภาพที่ตนเองคิดว่าควรจะเป็น โดยคุณลักษณะความเป็นพยาบาล ประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย 5 ประการ ได้แก่ ด้านความคิดสติปัญญา บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำและคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้เชื่อว่านักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของตนเมื่อศึกษาในแต่ละชั้นปี

สิ่งแวดล้อมที่นักศึกษาต้องเผชิญในระหว่างการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ได้แก่ เนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนการสอนในกระบวนวิชาต่าง ๆ อาจารย์ที่สอนในชั้นเรียน อาจารย์นิเทศในคลินิก ผู้รับบริการทางสุขภาพที่นักศึกษาฝึกให้บริการการพยาบาล ลักษณะคลินิกหรือหน่วยงานที่นักศึกษาไปฝึกปฏิบัติการพยาบาลและ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมเสริมหลักสูตร นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ และคณะอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน และหอพัก

กรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ นำเสนอเป็นผังภาพดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

บทที่ 2

การทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ดังนั้นในการนำเสนอการทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้องจะครอบคลุมหัวข้อดังต่อไปนี้ตามลำดับ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษากระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษากระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยม ในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล

ความหมาย

กระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดেলাทางสังคมเชิงวิชาชีพ (professional socialization) ซึ่ง เมอร์ตัน และ คณะ (Merton, et al , 1957) และ สมิธ (Smith, 1976) อธิบายว่าเป็นกระบวนการของการปลูกฝังเจตคติและค่านิยม พร้อมกับการฝึกฝนทักษะและพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนของการแสดงถึงบทบาททางวิชาชีพ โดยวิธีการปลูกฝังเจตคติและค่านิยม กระทำโดยการจัดการเรียนการสอนโดยทั้งทางตรงคือการเรียนรู้ในห้องเรียนและห้องทดลอง และโดยทางอ้อม คือการเรียนรู้โดยวิธีเปิดโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในระบบย่อยที่เกี่ยวข้อง การได้เห็นตัวอย่างจริง เป็นต้น จากวิธีการเหล่านี้ เชื่อว่านักศึกษาค่อย ๆ เรียนรู้ และซึมซับ วัฒนธรรมของวิชาชีพนั้น และมีการพัฒนาตนเองจนกระทั่งเป็นนักวิชาชีพอย่างเต็มตัว

ในการจัดการศึกษาพยาบาล นักวิชาการศึกษาพยาบาลมีความเห็นว่าก่อนจบการศึกษานักศึกษาพยาบาลควรมีความชัดเจนในเอกลักษณ์วิชาชีพการพยาบาลและสามารถเป็นนักวิชาชีพที่เห็นบทบาทของตนเองในวงการพยาบาลตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล ผู้ที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาจะต้องมีภาพที่ชัดเจนของวิชาชีพการพยาบาล ทั้งที่เป็นค่านิยมของวิชาชีพ คุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่นักวิชาชีพได้ และดำเนินการช่วยเหลือให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะวิชาชีพ ลักษณะการปฏิบัติการพยาบาลอันแสดงถึงความเป็นนักวิชาชีพ ค่านิยมในวิชาชีพ การพยาบาลและการปฏิบัติการพยาบาล ตลอดจนการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษามีศักยภาพในการเป็นนักวิชาชีพได้ (Fitzpatrick, 1983). ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ก็คือการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การสอน ตลอดจนการจัดประสบการณ์อื่น ๆ โดยมีเป้าหมายให้นักศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต อันเป็นหลักสูตรพื้นฐานของการเข้าสู่อุปการเป็นพยาบาลวิชาชีพ มีความพร้อมในด้านความคิดและจิตใจ ตลอดจนมีความเชื่อในคุณค่าต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ของวิชาชีพการพยาบาล

วิธีการศึกษาวิจัยกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล

การศึกษากระบวนการจัดเวลาทางสังคมเพื่อเข้าสู่วิชาชีพการพยาบาล มีวิธีการศึกษา 2 รูปแบบ ขึ้นกับกรอบแนวคิดพื้นฐาน ได้แก่ รูปแบบการศึกษานักศึกษาในฐานะผู้ถูกเปลี่ยนแปลง (induction approach) และ ในฐานะผู้มีประสบการณ์ (reaction approach) (Simpson, Back, Ingles, Keeckhoff, & Kinney, 1979)

รูปแบบการศึกษานักศึกษาในฐานะผู้ถูกเปลี่ยนแปลง มาจากความเชื่อที่ว่าสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิชาชีพมีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนนักศึกษาตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในหลักสูตร รูปแบบการศึกษาจึงมุ่งศึกษา เจตคติ ค่านิยม ตลอดจนทักษะ ความรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสวมบทบาทนักวิชาชีพของนักศึกษา เช่น เมอร์ตัน และคณะ (Merton, et al, 1957) ศึกษาเจตคติ ทักษะ และพฤติกรรมของนักศึกษาแพทย์ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา วอร์เนอร์และ โจนส์ (Warner & Jones, 1981) ศึกษาการรับรู้บทบาทนักวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล 4 ชั้นปี วิลเลียม บลอคซ์ และ แบลร์ (Williams, Bloch, & Blair, 1978) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของนักศึกษาพยาบาลในระดับมหบัณฑิต ยุพิน กลิ่นขจร (2530) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางการเรียน ทักษะคิต่อวิชาชีพการพยาบาลและการรับรู้ต่อสภาพแวดล้อมในคลินิกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล เป็นต้น การศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดนี้ มักเป็นการศึกษาแบบตัดขวาง (Cross sectional study) และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้แบบสอบถาม และไม่พบรายงานการศึกษาระยะยาวที่ใช้รูปแบบการศึกษาแบบนี้

รูปแบบการศึกษานักศึกษาในฐานะผู้มีประสบการณ์ มาจากความเชื่อที่ว่านักศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง และนักศึกษาจะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองตามประสบการณ์ที่ตนเองได้เผชิญ รูปแบบการศึกษาจึงเน้นการศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาในระหว่างที่ศึกษา การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับสิ่งแวดล้อมที่อยู่บริบทของสังคมนั้น ๆ

เช่นงานวิจัยของเบคเกอร์ เกียร์ ฮิวส์ และสตราสส์ (Becker, Geer, Hughes, & Strauss, 1961) ในเรื่อง “เด็กชายในชุดขาว” งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสบการณ์ของนักศึกษาแพทย์ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนถึงปีสุดท้ายของการศึกษา เนื้อหาเน้นการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออก ซิมป์สัน และคณะ (Simpson, et al, 1979) ศึกษาเรื่อง “จากนักศึกษาไปสู่พยาบาล” ซึ่งเป็นงานวิจัยระยะยาวเกี่ยวกับประสบการณ์ ความคาดหวังของนักศึกษาก่อนเข้าศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา สีขริน สู่อุช (2532) ศึกษาเรื่อง “กระบวนการจัดเวลาเข้าสู่วิชาชีพพยาบาล” ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบบตัดขวาง ศึกษาในนักศึกษาพยาบาล 4 ชั้นปี ในวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย โดยเลือกศึกษาชั้นปีละ 5 คนใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ร่วมไปกับการสังเกต เป็นต้น

ในการศึกษากระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล โดยเน้นผลของการจัดการศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล จึงเหมาะที่จะใช้วิธีการศึกษาแบบแรกมากกว่าวิธีการศึกษาแบบที่สอง

เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ (attitude) และ ค่านิยม (value) พบว่าเจตคติและค่านิยมมีความเกี่ยวข้องกัน โดยที่ เจตคติหมายถึงท่าทีและสภาพความพร้อมทางความคิดและจิตใจของบุคคลที่จะรับและตอบสนองต่อสิ่งเร้าและสถานการณ์ต่างๆ ทำให้บุคคลนั้นมีความโน้มเอียงที่จะชอบ-ไม่ชอบ เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย หรือ สนับสนุน-ไม่สนับสนุน (สวัสดี สุคนธรังษี, 2517:231) ส่วนค่านิยมเป็นความเชื่อของบุคคลว่าสิ่งใดมีค่า มีความสำคัญและเป็นที่พึงประสงค์ เชื่อว่าค่านิยมของบุคคลเป็นมาตรฐานในการรับรู้ ประเมิน เลือกลง และตัดสินใจของบุคคลนั้น ๆ ดังนั้นค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อเจตคติ (ประสาร มาลากุล อังโน จินตนา ยูนิพันธ์, 2527)

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มุ่งช่วยเหลือผู้ที่เจ็บป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งผู้ที่มิภาวะสุขภาพดีแต่อยู่ในภาวะเสี่ยง ผู้ประกอบวิชาชีพนี้จึงถูกคาดหวังให้มีความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง มีความสามารถ/ทักษะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของวิชาชีพการพยาบาล ตระหนักถึงคุณค่าต่าง ๆ ใน

วิชาชีพและการปฏิบัติการพยาบาล (พวงรัตน์ บุญญานุกรักษ์, 2530; Fitzpatrick, 1983; Leddy & Peper, 1989)

ดังนั้นเจตคติ และค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลจึงหมายถึงทำที่ต่อวิชาชีพการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาล ความเชื่อเกี่ยวกับคุณค่าต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ในวิชาชีพการพยาบาลและการปฏิบัติการพยาบาล ตลอดจนการประเมินสภาพความพร้อมทั้งทางความคิด จิตใจและความสามารถของคนในการเป็นพยาบาลของตนเอง

จากการศึกษาบทความและรายงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่ามีการศึกษากระบวนการพัฒนาเจตคติ และค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยไม่พบว่ามีการศึกษาแต่อย่างใด การศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาค่านิยมในด้านวิชาชีพและการปฏิบัติการพยาบาล และเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลและการปฏิบัติการพยาบาล

ค่านิยมในด้านวิชาชีพและการปฏิบัติการพยาบาล นักวิชาชีพการพยาบาลเชื่อว่าวิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีอิสระภาพ เช่นเดียวกับวิชาชีพอื่นในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ แต่ในการปฏิบัติงานนั้นมีความจำเป็นจะต้องอาศัย ปฏิสัมพันธ์กับวิชาชีพอื่น เป็นวิชาชีพที่ให้คุณค่าต่อการปฏิบัติโดยมีเป้าหมายในการช่วยเหลือผู้รับบริการทางสุขภาพในบรรดาสภาพสุขภาพตามศักยภาพของผู้รับบริการ ดังนั้นการปฏิบัติการพยาบาลจะต้องครอบคลุมกิจกรรม 4 ด้าน ได้แก่การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและความเจ็บป่วย การดูแลบำบัดความเจ็บป่วย และฟื้นฟูสภาพ ด้วยเหตุนี้จุดเน้นของนักวิชาชีพการพยาบาลจึงมุ่งที่ความเป็นอิสระภาพ การมีศาสตร์เฉพาะของวิชาชีพ และการเน้นการดูแลแบบองค์รวม พยาบาลวิชาชีพ จึงถูกคาดหวังให้เป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และจริยศาสตร์ มีทักษะในการประเมินสภาพผู้รับบริการ วางแผนการพยาบาล ปฏิบัติกิจกรรมพยาบาลและประเมินผลการปฏิบัติของตนเอง มีทักษะในการบริหารจัดการ การตัดสินใจ ในการสร้างและธำรงมนุษยสัมพันธ์ การถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนการเป็นผู้นำ นอกจากนี้ยังคาดหวังว่าพยาบาลจะต้องเป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา เอื้ออาทร เข้าอกเข้าใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล (จินตนา ยูนิพันธ์, 2527; ฟารีดา อิบราฮิม, 2535; รัตนา ทองสวัสดิ์, 2532; ทศนา บุญทอง, 2530; พวงรัตน์ บุญญานุกรักษ์, 2530; Leddy & Pepper, 1985; Yura & Walsh, 1983)

การศึกษาค่านิยมในด้านวิชาชีพและการประกอบวิชาชีพการพยาบาลมีไม่มากนักเช่น การศึกษาค่านิยมและการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของนักศึกษาพยาบาลระดับมหาวิทยาลัยของ วิลเลียม บลอค และแบลร์ (Williams, Bloch, & Blair, 1978) ซึ่งศึกษานักศึกษาพยาบาลระดับมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 75 คน โดยใช้แบบสอบถามสำรวจค่านิยมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 6 ประการของกอร์ดอน คือ การรับบริการสนับสนุนจากผู้อื่น การทำตามกฎกติกา การเป็นที่ยอมรับของผู้

อื่น การมีอิสระภาพ การคำนึงประโยชน์ของส่วนรวม และความเป็นผู้นำ และแบบสำรวจค่านิยมส่วนบุคคล 6 ประการของกอร์คอน คือ ความมีจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน ความมุ่งหวังความสำเร็จ ความกล้าเผชิญความหลากหลาย ความมีสมรรถนะในการตัดสินใจ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการมีเป้าหมายในใจ พบว่า ในช่วง 1 ปีที่ศึกษาหลักสูตรนักศึกษามีการเปลี่ยนค่านิยมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในด้านการรับการสนับสนุน การมีอิสระภาพและการคำนึงประโยชน์ของส่วนรวมเพิ่มขึ้น แต่ค่านิยมในด้านการปฏิบัติตามกฎกติกา การเป็นที่ยอมรับ และความเป็นผู้นำลดลง ส่วนค่านิยมส่วนบุคคล ด้านความกล้าเผชิญความหลากหลาย และการมีเป้าหมายในใจเพิ่มขึ้น ส่วนด้านความมีจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน ความมุ่งหวังความสำเร็จ ความมีสมรรถนะในการตัดสินใจและความเป็นระเบียบเรียบร้อยลดลง การศึกษาระยะยาวของซิมป์สัน และคณะ (Simpson, et al, 1979) พบว่านักศึกษาให้คุณค่าในการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นลำดับแรก และการมีความสามารถและทัศนคติเฉพาะเป็นลำดับรองลงมา คุณลักษณะของพยาบาลวิชาชีพที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตรของสถาบันที่ศึกษาได้แก่ความสามารถในการระบุและตอบสนองความต้องการด้านการพยาบาลของผู้ป่วย ความสามารถในการแก้ปัญหา ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความคิดสร้างสรรค์ การริเริ่ม ความยืดหยุ่น ความสามารถในการจัดการและความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น แต่จากการเรียนรู้ของนักศึกษาพบว่าเมื่อนักศึกษาศึกษาในชั้นปีที่สูงขึ้นการปฏิบัติกรพยาบาลที่เน้นปัจเจกบุคคลลดลง โดยลดจากร้อยละ 75.8 เมื่อเข้าศึกษาใหม่ ๆ เป็นร้อยละ 37.5 เมื่อเรียนในชั้นปีที่ 4 ซึ่งสะท้อนให้เห็นการคล้อยตามสภาพระบบการบริการพยาบาลที่นักศึกษาไปฝึก ภาควิชาซึ่งเน้นการปฏิบัติกรพยาบาลแบบกิจวัตร

ในปี ค.ศ. 1981 วอร์เนอร์และ โจนส์ (Warner & Jones, 1981) รายงานการศึกษาแบบตัดขวางในนักศึกษาพยาบาล 229 คน ในประเทศสหรัฐอเมริกาแถบตะวันออกเฉียง เป็นนักศึกษาปีที่ 2 50 คน ปีที่ 3 134 คน และปีที่ 4 95 คน โดยใช้แบบสอบถามการสวมบทบาทของคอร์วิน (Corwin's Role Conception Instrument) ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนย่อยคือบทบาทการเป็นพยาบาลปฏิบัติการในองค์กร ซึ่งเน้นความมีประสิทธิภาพและการดำเนินการ (efficiency and organization) การเป็นนักวิชาชีพ ซึ่งเน้นความมีเอกสิทธิ์ (autonomy) การตัดสินใจอย่างมีอิสระ และ การคิดค้นนวัตกรรม (innovation) และการเป็นผู้บริการที่ให้การดูแลผู้ป่วยโดยเน้นปัจเจกบุคคล การดูแลผู้ป่วยอย่างองค์รวม และการเคารพความเป็นบุคคลของผู้ป่วย และให้กลุ่มตัวอย่างตอบว่าควรปฏิบัติและจะปฏิบัติบทบาทดังกล่าวหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่ากรรับรู้บทบาทเปลี่ยนแปลงไปตามปีที่ศึกษา นั่นคือในชั้นปีที่ 1 นักศึกษาเห็นว่าควรปฏิบัติและจะปฏิบัติบทบาทการเป็นพยาบาลปฏิบัติการในองค์กรในระดับสูง บทบาทนักวิชาชีพในระดับต่ำ และบทบาทผู้บริการในระดับปานกลาง ส่วนชั้นปีที่ 3 เน้นบทบาทนักวิชาชีพมากกว่าผู้บริการและพยาบาลปฏิบัติการในองค์กรตามลำดับ ส่วนชั้นปีที่ 4 กลับเน้นบทบาทการเป็นผู้บริการมากกว่าบทบาทนักวิชาชีพและบทบาทพยาบาลปฏิบัติการในองค์กร ตามลำดับ การศึกษาครั้ง

นี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่านิยมในการปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวม และความเป็นปัจเจกบุคคล

ในประเทศอังกฤษ มีการศึกษาค่านิยมวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพในนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรีจำนวน 12 คน จาก 2 สถาบัน พบว่านักศึกษาให้คุณค่าในการเคารพความเป็นบุคคลของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้รับบริการการพยาบาล และการให้เวลากับการกระทำในสิ่งที่หลายคนมองเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย เช่นการดูแลด้านอนามัยส่วนบุคคล ซึ่งค่านิยมประการหลังมีความขัดแย้งกับการปฏิบัติการพยาบาลที่พบเห็นในโรงพยาบาลที่ตนเองฝึกปฏิบัติ (Kelly, 1991) วิลสัน และสตาร์ทอัพ (Wilson & Startup, 1991) ศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลใน 3 สถาบัน โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง พบว่าเมื่อสิ้นสุดการศึกษาในปีแรก นักศึกษาเรียนรู้ว่า การปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีที่สืบทอดต่อๆ กันมา การวิจัยเป็นแหล่งความรู้และทักษะที่สำคัญของการพยาบาล และคุณลักษณะการเป็นพยาบาลที่ดีนั้น นักศึกษาเห็นว่าจะต้องมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีบุคลิกภาพที่ดี สดชื่น เสียสละอุทิศตน มีสติปัญญา และสามารถปรับตัวกับการปฏิบัติงานได้ ในขณะที่อาจารย์พยาบาลให้คุณค่าในด้านการมีบุคลิกภาพที่ดี สดชื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีสติปัญญา และเรียนเร็ว กล้าซักถาม ส่วนพยาบาลหัวหน้าเวรให้คุณค่ามีบุคลิกภาพที่ดี สดชื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เรียนเร็ว กล้าซักถาม และเสียสละอุทิศตน

สำหรับในประเทศไทย การศึกษากระบวนการขัดเกลาเข้าสู่วิชาชีพพยาบาลของศิษริน (2532) พบว่านักศึกษาเมื่อเข้าสู่ชั้นปีที่ 4 เห็นคุณค่าในความมีระเบียบวินัย การเคารพในกฎกติกา ความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ การเอื้ออาทร เอาใจใส่และช่วยเหลือผู้อื่น การเคารพผู้อาวุโส การทำงานเป็นทีม การอุทิศตนและเสียสละ การแสดงเอกลักษณ์ของวิชาชีพด้วยการสวมเครื่องแบบพยาบาล การใช้ศัพท์เทคนิคต่าง ๆ และการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน

เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลและการปฏิบัติการพยาบาล เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลและการปฏิบัติการพยาบาลมีทั้งลักษณะที่เป็นไปทางบวกและลบ เช่น การศึกษาของ เดวิส และ โอลสัน (Davis & Oleson, 1964) พบว่านักศึกษาพยาบาลจำนวน 75 คน เมื่อเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77 ขึ้นไป) เห็นว่าการพยาบาลเป็นงานหนัก เป็นงานที่เน้นระเบียบและกิจวัตร ต้องควบคุมอารมณ์และอดกลั้น เป็นงานที่แสดงความเอื้ออาทรและความห่วงใย เป็นงานบริการที่ต้องเสียสละ มีสายงานอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน และงานมั่นคง แต่เมื่อนักศึกษาเรียนจบชั้นปีที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพยาบาลเปลี่ยนไปเล็กน้อย โดยเห็นว่าการพยาบาลเป็นงานที่แสดงความเอื้ออาทรและความห่วงใยมากที่สุด รองลงมาเป็นงานที่เป็นระเบียบและกิจวัตร งานมั่นคง ต้องควบคุมอารมณ์และอดกลั้นงานหนัก ต้องใช้ทักษะเฉพาะในระดับสูงการการพยาบาล นักศึกษาเพียงร้อยละ 30 เห็นว่าเนื้อหาการ

พยาบาลเป็นเนื้อหาที่ต้องใช้สติปัญญาระดับสูง และไม่สามารถขอบเขตกิจกรรมการพยาบาลได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ นักศึกษากลุ่มนี้ยังระบุว่าในช่วงการศึกษา ตนเองได้พัฒนาการเป็นต้นคิดและความคิดสร้างสรรค์ การมีจินตนาการและ การหยั่งรู้ นอกจากนี้ยังพบว่าในระหว่างกระบวนการเรียนการสอนอาจารย์ได้เน้นว่าการพยาบาลนั้น เป็นงานที่แสดงความเอื้ออาทรและความห่วงใย มีจินตนาการและการหยั่งรู้ เป็นงานที่มีเนื้อหาที่ต้องใช้สติปัญญาระดับสูง การเป็นต้นคิดและสร้างสรรค์การความเป็นพยาบาลพยาบาล การใช้ทักษะเฉพาะในระดับสูงและการสร้างนวัตกรรม เททรีวท์ (Tetreault, 1976) ศึกษาในนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรปริญญาตรี 157 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นอาสาสมัครหญิง อยู่ชั้นปีที่ 3 และ 4 ตอบแบบทดสอบเจตคติต่อวิชาชีพของโฮแกน ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่มีข้อคำถาม 15 ข้อเกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรมที่เชื่อว่าสัมพันธ์กับวิชาชีพการพยาบาล มีข้อคำถามให้เลือกแบบลิเกิร์ต 5 ระดับ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเจตคติอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง แต่รับรู้ว่าอาจารย์มีทัศนคติต่อวิชาชีพในระดับค่อนข้างสูง ซิมป์สัน และคณะ (Simpson, et al, 1979) ติดตามศึกษาในนักศึกษาพยาบาลในระยะยาว โดยให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างระบุความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร 5 ประการ ได้แก่ การนิเทศพนักงานผู้ช่วยพยาบาล การประสานงานและวางแผนกิจกรรมการพยาบาล การฝึกอบรมพนักงานผู้ช่วยพยาบาล การพัฒนาปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานของบุคลากร และการหาแนวทางจัดเก็บเอกสารที่ง่ายกว่าเดิม กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ทางโรงพยาบาลมอบหมายอำนาจให้พยาบาลปฏิบัติและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในวิทยาลัย ได้แก่ การติดตามความก้าวหน้าของการวิจัยทางการพยาบาล การสอนหลักการพยาบาลและเทคนิคการพยาบาลในโรงเรียนพยาบาล การเขียนบทความทางการพยาบาล การทำวิจัย และการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเชิงวิชาการในการประชุมทางวิชาการ พบว่าระดับความพึงพอใจในกิจกรรมทั้ง 2 หมวดลดลงเมื่อนักศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2-3 และเพิ่มขึ้นในปีสุดท้ายของการศึกษา เมื่อถามถึงความยึดมั่นผูกพันต่อการเป็นพยาบาลพบว่านักศึกษาที่ระบุว่าตนเองมีความยึดมั่นผูกพันต่อการเป็นพยาบาลในระดับสูง มีจำนวนลดลงเมื่อเข้าเรียนในชั้นปีที่ 1 แล้วเพิ่มจำนวนมากขึ้นในชั้นปีที่ 4 และเมื่อถามถึงความรู้สึกต่อความพึงพอใจของวิชาชีพการพยาบาล พบว่าคะแนนความพึงพอใจของวิชาชีพการพยาบาลลดลงไปตามชั้นปี

การศึกษาปัญหาและความต้องการประสพการณ์การเรียนการสอนตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศไทย จำนวน 138 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 59.92 ระบุว่าชอบวิชาชีพการพยาบาล เพราะสามารถนำความรู้ไปใช้กับตนเอง ครอบครัวและสังคม รู้สึกว่าตนมีประโยชน์ต่อผู้อื่น ร้อยละ 40.08 ระบุว่าไม่ชอบวิชาชีพการพยาบาลเพราะ ต้องปฏิบัติงานหนัก ลักษณะการปฏิบัติงานไม่เป็นอิสระ (อารมณ วุฒิพฤษ และ จิราพร ชีรพัฒนะ, 2528)

จะเห็นได้ว่าเจตคติหรือทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษา จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีเจตคติทั้งที่เป็นลักษณะทางบวกและทางลบ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามชั้นปีที่ศึกษา

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

จากการศึกษาบทความและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในระหว่างการศึกษาในหลักสูตรสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่หลักสูตร กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน บุคคลแวดล้อมทั้งในคลินิกและสถาบันที่ศึกษา ตลอดจนกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นสำหรับนักศึกษา

หลักสูตรประกอบด้วยปรัชญา วัตถุประสงค์ กระบวนวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดให้นักศึกษาเรียน ตลอดจนเกณฑ์ต่าง ๆ ในการรับเข้าศึกษา การเลื่อนชั้น ตลอดจนการจบการศึกษาและการสิ้นสุดสถานภาพการเป็นนักศึกษา นักวิชาชีพการพยาบาลมีความเห็นว่ารูปแบบของหลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์นั้นควรเปลี่ยนรูปแบบของหลักสูตร จากการเน้นโรคและระบบของร่างกายซึ่งเป็นแนวคิดทางการแพทย์ มาเป็นแนวคิดทางการพยาบาล โดยมีแนวทาง 4 ประการคือ การยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง การยึดปัญหาเป็นศูนย์กลาง การยึดกิจกรรมการพยาบาลเป็นศูนย์กลาง และการยึดความเป็นหน่วยเดียว โดยแบ่งเนื้อหาตามระยะพัฒนาการของชีวิต โดยที่หลักสูตรอาจยึดแนวทางใดแนวทางหนึ่งเป็นกรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร มีการเน้นงานบริการทั้งในสถานบริการสุขภาพและชุมชนที่มีเป้าหมายการช่วยเหลือบุคคล ครอบครัวและชุมชนให้สามารถช่วยเหลือตนเองในด้านสุขภาพ มุ่งผสมผสาน 4 มิติหลักของการพยาบาลคือ การส่งเสริมและสร้างสุขภาพ การป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสภาพ สำหรับการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรมุ่งเสริมสร้างให้นักศึกษามีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา ผู้สอนทำหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ ชี้แนะแนวทางและเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการแก่นักศึกษา (พวงรัตน์ บุญญานุกรณ์ และ วรณวิไล จันทราภา, 2530) เป็นที่คาดหวังว่าการจัดการเรียนการสอน การสอนที่เหมาะสมจะช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้ (Warner, & Jones, 1981). นอกจากนี้ยังคาดหวังว่าผู้สอนการพยาบาลและบุคลากรการพยาบาลของแหล่งฝึกปฏิบัติการพยาบาลเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ที่พึงประสงค์สำหรับนักศึกษา (ดวงวดี สังข์โบล, 2530)

อย่างไรก็ตามการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา พบว่าถึงแม้ว่าหลักสูตรจะกำหนดวัตถุประสงค์ในการเน้นการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมนักศึกษาก็มิได้ค่อยอดตามสิ่งที่เรียนรู้มาจากสถาบันการศึกษา (Simpson, et al, 1979) นักศึกษาต้องเผชิญกับความขัดแย้งในแนวคิดจากสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียน กับสิ่งที่เรียนรู้จากสถานที่ฝึกปฏิบัติงานซึ่งเป็นสถานการณ์จริง นักศึกษาไม่สามารถดึงสิ่งที่เรียนรู้ในห้อง

เรียนไปใช้ในสถานการณ์จริง นักศึกษารับรู้ว่าอาจารย์พยายามช่วยเหลือตนเองให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถให้เป็นนักวิชาชีพ แต่มีโอกาสนักศึกษารับรู้ในคลินิกน้อยมาก (Wilson, & Startup, 1991)

รายงานการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าอาจารย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ผู้สอนทางคลินิก เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องที่สำคัญ มีรายงานว่านักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ดีเมื่อเกิดความไว้วางใจและมองเห็นอาจารย์เป็นตัวอย่างในการแสดงบทบาทด้านวิชาชีพ ถ้าอาจารย์มีทัศนคติที่ดีต่อการพยาบาล นักศึกษามักจะมีทัศนคติที่ดีตามไปด้วย (Tetreault, 1976) นอกจากนี้ยังมีรายงานการศึกษาที่ยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และการเข้าสู่วิชาชีพได้แก่ การสัมมนาและบรรยายในชั้นเรียน ภาพรวมของปรัชญา วัตถุประสงค์และบรรยากาศของสถาบันศึกษา การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ กิจกรรมทางคลินิกกับผู้ป่วย เจ้าหน้าที่สุขภาพและอาจารย์ที่ไม่ใช่พยาบาล อาจารย์พยาบาลในชั้นเรียนและอาจารย์พยาบาลที่เป็นอาจารย์นิเทศในคลินิก (ศิขริน ตูสุข, 2532; Williams et al., 1978). การเป็นแม่แบบบทบาทพยาบาลวิชาชีพของอาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพในคลินิกเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ให้นักศึกษาเรียนรู้และเกิดเจตคติและค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อวิชาชีพและการปฏิบัติการพยาบาล (ศิขริน ตูสุข, 2532; Morgan, 1991; Wilson & Startup, 1991).

รายงานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรและบุคคลแวดล้อมอื่น มีผลต่อการเสริมสร้างค่านิยมในด้านวิชาชีพและการปฏิบัติการพยาบาล ตลอดจนเจตคติในการเป็นพยาบาล เช่น การศึกษาระบบการนัดเวลาเข้าสู่วิชาชีพพยาบาลของศิขริน ตูสุข (2532) พบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นในสถาบัน เช่น พิธีรับหมวก การรับน้องใหม่ มีส่วนเสริมสร้างค่านิยมในวิชาชีพและการปฏิบัติการพยาบาล ผู้ป่วย แพทย์ และบุคคลใกล้เคียงในครอบครัวทำให้นักศึกษาเรียนรู้ถึงความคาดหวังในบทบาทของผู้อื่น ทำให้เกิดจิตสำนึกในแสดงบทบาทให้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้อื่น นอกจากนี้ยังพบว่ามีการวิจัยที่แสดงว่านักศึกษาที่มีสมาชิกครอบครัวที่มีอาชีพเป็นทีมสุขภาพหรือใกล้เคียงมีการรับรู้บทบาทด้านวิชาชีพและบริการได้มากกว่านักศึกษาที่ไม่มีสมาชิกครอบครัวเป็นสมาชิกทีมสุขภาพ (Tetreault, 1976)

**หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร
ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตและการจัดการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร บัณฑิตพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จะมีความรู้ ทักษะและเจตคติในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้ บัณฑิตฯ จะมีความรู้ดังต่อไปนี้
  - 1.1. ธรรมชาติของคน สิ่งแวดล้อม ภาวะสุขภาพอันเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนและสิ่งแวดล้อม
  - 1.2. นโยบายสาธารณสุข ระบบบริการสาธารณสุข รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อนโยบายและระบบบริการสาธารณสุข
  - 1.3. แนวคิด หลักการพยาบาล ผู้รับบริการทุกวัยในทุกภาวะสุขภาพ ทั้งการให้บริการเป็นรายบุคคล ครอบครัวและชุมชน
  - 1.4. บทบาท ขอบเขต และจรรยาวิชาชีพการพยาบาล
  - 1.5. หลักการของกระบวนการพยาบาลในการให้บริการแก่ผู้รับบริการบุคคล ครอบครัวและชุมชน
  - 1.6. หลักการเรียนการสอน การนิเทศ การบริหารและการจัดการ
  - 1.7. ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลและการดำรงชีวิต
2. ด้านทักษะ บัณฑิตฯ จะมีทักษะดังต่อไปนี้
  - 2.1. การใช้กระบวนการพยาบาลในการให้การพยาบาลแก่ผู้รับบริการทุกวัย ในทุกภาวะสุขภาพ ทั้งรายบุคคล ครอบครัวและชุมชน ตามบทบาทของพยาบาลทั้ง 4 ด้าน ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและจรรยาวิชาชีพ
  - 2.2. การสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับบริการ บุคลากรในทีมสุขภาพและผู้เกี่ยวข้อง
  - 2.3. การติดต่อสื่อสารและการประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ
  - 2.4. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรที่เหมาะสมในการพยาบาล
  - 2.5. การสอนและการนิเทศทางการพยาบาล
  - 2.6. การทำงานเป็นทีม การบริหารและจัดการ และการเป็นผู้นำ

2.7. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การวิจัยและการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติกิจการพยาบาล

3. ด้านเจตคติ บัณฑิตฯ จะต้องมีเจตคติที่ดีดังต่อไปนี้

3.1. เจตคติที่ดีต่อตนเอง โดย

3.1.1. วิเคราะห์และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

3.1.2. รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง

3.1.3. ชำรงตนให้อยู่ในภาวะสมดุล

3.1.4. เจตคติที่ดีต่อชุมชนและสังคม โดย

3.1.5. ชำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณีของสังคมไทย

3.1.6. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

3.2. เคารพในสิทธิของผู้อื่น

3.2.1. สนใจความเป็นไปและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

3.3. เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ โดย

3.3.1. สนใจความเป็นไปของวิชาชีพ

3.3.2. มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ

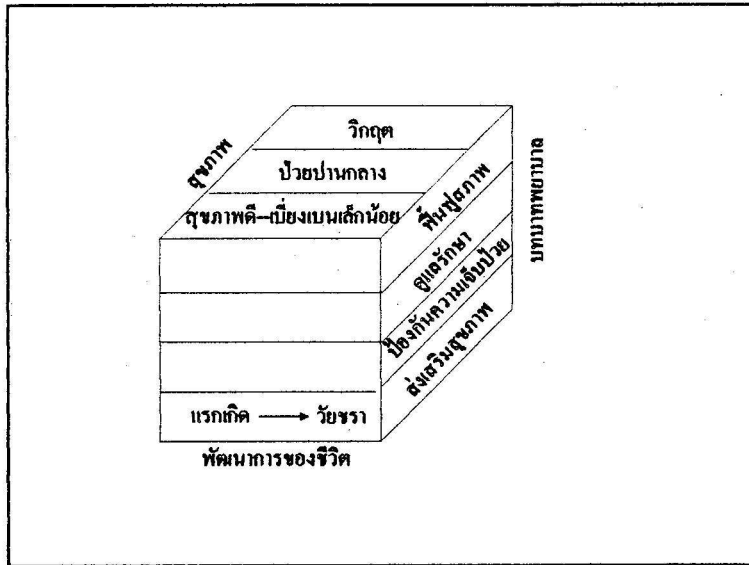
3.3.3. ชำรงไว้ซึ่งจรรยาวิชาชีพ

มโนทัศน์ของหลักสูตร หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สร้างขึ้นโดยมุ่งหวังให้นักศึกษาได้พัฒนาทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และเจตพิสัย เพื่อให้เป็นพยาบาลที่มีคุณภาพในการจัดการศึกษา ได้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้มโนทัศน์พื้นฐาน 4 มโนทัศน์คือ คน สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และการพยาบาล โดยมโนทัศน์การพยาบาลเป็นมโนทัศน์หลักที่สำคัญที่สุด

การจัดการศึกษานั้น จัดให้นักศึกษาเรียนรู้แนวทางดังต่อไปนี้คือ

1. การเรียนรู้จากสิ่งที่ย้ายไปยากตามลำดับขั้นของการเรียนรู้
2. การพยาบาลบุคคลแต่ละช่วงชีวิต ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยชรา
3. การพยาบาลผู้รับบริการในแต่ละภาวะสุขภาพ ตั้งแต่ภาวะสุขภาพดีจนถึงภาวะวิกฤติ โดยสามารถปฏิบัติบทบาทของพยาบาลได้ทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การดูแลรักษาและการฟื้นฟูสภาพ
4. การพยาบาลในชุมชนชนบท ชุมชนเมือง และในสถาบันบริการสุขภาพ

แม่แบบหลักสูตร (Curriculum model) ของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เน้นการประสานกันระหว่าง พัฒนาการของชีวิตหรือวัยของผู้รับบริการ ภาวะสุขภาพของผู้รับบริการและบทบาทของพยาบาลดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แม่แบบหลักสูตร

ทั้งนี้ในการจัดการศึกษา ได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้คือ

ระดับที่ 1 การพยาบาลผู้รับบริการภาวะสุขภาพดีและเจ็บป่วยเล็กน้อยในทุกกลุ่มอายุ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยชรา ในชุมชนประเภทต่าง ๆ และแผนกผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาล โดยเน้นบทบาทของพยาบาลในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันการเจ็บป่วยและการดูแลรักษาเบื้องต้น เป็นสำคัญ

ระดับที่ 2 การพยาบาลผู้รับบริการในภาวะเจ็บป่วยที่ต้องเข้ารับการรักษานในโรงพยาบาลในทุกกลุ่มอายุ ที่เข้ารับการรักษาด้วยปัญหาหลักทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ โดยในการจัดการศึกษาระดับนี้ผสมผสานองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้รับบริการที่มีความเจ็บป่วยในแต่ละกลุ่มอายุ เช่น ผู้ป่วยเด็ก ผู้ป่วยผู้ใหญ่ เป็นต้น และเน้นบทบาทในการดูแลรักษา การฟื้นฟูสภาพและการป้องกันความเจ็บป่วยซ้ำเป็นสำคัญ

ระดับที่ 3 การพยาบาลผู้รับบริการในภาวะวิกฤติในทุกกลุ่มอายุ ที่เข้ารับการรักษานในโรงพยาบาล โดยการพยาบาลในระดับนี้เน้นบทบาทการดูแลรักษาเพื่อให้ผู้รับบริการฟื้นภาวะวิกฤติและการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

ระดับที่ 4 การพยาบาลระดับสมบูรณ์ เป็นการผสมผสานความรู้ ทักษะทุกระดับในการให้การพยาบาลแก่ผู้รับบริการในชุมชนและโรงพยาบาล โดยสามารถให้การพยาบาลได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนในแต่ละบทบาทตามความเหมาะสมกับสถานการณ์

นอกจากนี้เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ได้กำหนดกระบวนการที่นักศึกษาต้องพัฒนา 5 กระบวนการคือ

1. กระบวนการพยาบาล
2. กระบวนการเรียนการสอน
3. กระบวนการบริหาร
4. กระบวนการศึกษด้วยตนเองและวิจัย
5. กระบวนการพัฒนาจรรยาวิชาชีพ

รายละเอียดการพัฒนาในแต่ละกระบวนการแต่ละภาคการศึกษา แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

รายละเอียดการพัฒนา 5 กระบวนการในนักศึกษาระดับภาคการศึกษา

กระบวนการ	ปีที่ 1		ปีที่ 2		ปีที่ 3		ปีที่ 4		
	ภาคการศึกษาที่ 1		ภาคการศึกษาที่ 2		ภาคการศึกษาที่ 1		ภาคการศึกษาที่ 2		
1. กระบวนการพยาบาล	1	2	1	2	1	2	1	2	
1. กระบวนการพยาบาล		ผู้ขั้นตอน มีความสามารถขั้นพื้นฐาน	- เพิ่มพูนทักษะเบื้องต้นในการใช้กระบวนการพยาบาลกับผู้ป่วยบริการ - เพิ่มความรู้ในการใช้กับคนสุขภาพดี/เบื้องต้นเล็กน้อย	- ใช้ดูแลคนสุขภาพดี/เบื้องต้น/ทุกวัย	- ใช้ในการดูแลผู้ป่วยทุกวัย > 1 คน ในโรงพยาบาล - เพิ่มความรู้ในการใช้กับผู้ป่วยจิตเวช	- ใช้ในการดูแลผู้ป่วย > 1 คน ในโรงพยาบาล	- เพิ่มความรู้ในการใช้กับผู้ป่วยจิตเวช	- เพิ่มความรู้ในการใช้กับผู้ป่วยจิตเวช - ใช้ในการดูแลผู้ป่วยวิกฤติ - ใช้ในการดูแลผู้ป่วยจิตเวช	- นำทีมในการใช้กระบวนการพยาบาล - ใช้ในชุมชนกับบุคคล ครอบครัว และชุมชน - สอนผู้ป่วย/ญาติ ในทุกสถานการณ์ - สอนในชุมชน - สอนสมาชิกทีม
2. กระบวนการเรียนการสอน		รู้จักหลักการสอน เขียนแผนการสอน/ตั้งคำถามสอน		สอนคนสุขภาพดี/เบื้องต้น ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค	สอนผู้ป่วยทุกวัย/ญาติในโรงพยาบาล เน้นการเน้นการดูแลฟื้นฟู	- สอนผู้ป่วย/ญาติในโรงพยาบาล	- สอนผู้ป่วยจิตเวชในโรงพยาบาล	- สอนผู้ป่วย/ญาติ ในทุกสถานการณ์ - สอนในชุมชน - สอนสมาชิกทีม	
3. กระบวนการบริหาร	ผู้หลักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	ผู้หลักการทำงานเป็นทีมการทำงาน		- ทำงานในหน้าที่สมาชิกทีมการทำงาน	- ทำงานในฐานะหัวหน้าทีมภายใต้การนิเทศของอาจารย์	- รับผิดชอบการบริหารเบื้องต้น ทำงานเป็นหัวหน้าทีม/เวร ภายใต้การนิเทศของอาจารย์	- ทำงานเป็นทีม เป็นหัวหน้าทีม/เวร ภายใต้การนิเทศของพยาบาลประจำการ	- ทำงานเป็นทีม เป็นหัวหน้าทีม/เวร ภายใต้การนิเทศของพยาบาลประจำการ - การวิเคราะห์ปัญหาแนวทางการพัฒนางาน/หน่วยงานวิชาชีพ	

อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้แก่

1. อาจารย์ประจำของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. อาจารย์ประจำของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. อาจารย์ประจำของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
4. อาจารย์ประจำและพยาบาลประจำการของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
5. อาจารย์พิเศษจากสถาบัน และหน่วยงานอื่น ๆ นอกสังกัดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครเข้าศึกษา

1. คุณสมบัติทั่วไป
  - 1.1. สำเร็จการศึกษาประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือการศึกษาอื่นที่เทียบเท่า
  - 1.2. ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือถูกไล่ออกจากสถาบันอุดมศึกษาใด ๆ เพราะ ความผิดทางวินัย
  - 1.3. ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง หรือ โรคที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา
  - 1.4. ไม่เคยต้องโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดอันเป็นสุขโทษ
  - 1.5. ไม่มีชื่อเป็นนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาอื่น
2. คุณสมบัติเฉพาะ
  - 2.1. เป็นโสด
  - 2.2. เป็นผู้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีส่วนสูงไม่ต่ำกว่า 150 เซนติเมตร และมีน้ำหนักไม่น้อยกว่า 40 กิโลกรัม
  - 2.3. เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเหมาะสมที่จะเป็นพยาบาล ไม่พิการ หรือทุพพลภาพ

สำหรับการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษาพยาบาลนั้น นักศึกษาจะต้องลงทะเบียนเรียนตามแผนการศึกษาที่คณะฯ จัดไว้ โดยมีรายวิชาที่ต้องลงทะเบียนเรียนในชั้นปีที่ 1-ชั้นปีที่ 4 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

รายวิชาที่เปิดสอน

ภาคการศึกษาที่ 1			ภาคการศึกษาที่ 2			ภาคฤดูร้อน		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต
ชั้นปีที่ 1								
322-129	ฟิสิกส์สำหรับพยาบาล	3(2-3-0)	326-201	จุดชีววิทยา และประวัติวิทยา	3(2-4-0)			
323-104	สถิติ	2(2-0-0)	334-132	ภาษาอังกฤษสำหรับพยาบาล 2	3(3-1-0)			
324-130	เคมีพื้นฐาน	3(3-0-0)	470-107	ประชากรศาสตร์เบื้องต้น	2(2-0-0)			
334-131	ภาษาอังกฤษสำหรับพยาบาล 1	3(3-1-0)	609-103	ชีวเคมีคลินิกสำหรับพยาบาล	3(3-0-0)			
470-105	การเมืองและการปกครองไทย	2(2-0-0)	640-101	จิตวิทยาพัฒนาการ	2(2-0-0)			
470-106	จิตวิทยาทั่วไป	2(2-0-0)	640-102	มนุษย์สัมพันธ์	2(2-0-0)			
470-207	สังคมวิทยาและวัฒนธรรมไทย	3(3-0-0)	640-122	มนทัศน์พื้นฐานทางการพยาบาล 1	2(2-0-0)			
640-121	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาล	1(1-0-0)	640-123	เทคนิคการพยาบาล 1	3(1-3-4)			
-----	วิชาเลือก	2(2-0-0)	-----	วิชาเลือก	2(2-0-0)			
		รวม	21(20-4-0)		รวม	22(19-8-4)		
ชั้นปีที่ 2								
321-211	กายวิภาคศาสตร์ทั่วไป	4(3-4-0)	336-203	เภสัชวิทยาการแพทย์พื้นฐาน	3(3-0-0)	640-225	การพยาบาลผู้รับบริการภาวะสุขภาพดีและ	4(4-0-0)
338-211	สรีรวิทยาการแพทย์พื้นฐาน	4(3-3-0)	640-211	โภชนาการและโภชนบำบัด	2(2-0-0)		เบี่ยงเบนเล็กน้อย	
470-125	การใช้ภาษาไทย	3(2-2-0)	640-212	พยาธิสรีรวิทยาสำหรับพยาบาล	4(4-0-0)	640-226	การพยาบาลอนามัยชุมชน 1	2(2-0-0)
640-221	มนทัศน์พื้นฐานทางการพยาบาล 2	2(2-0-0)	640-213	หลักการวิทยาการระบาด	2(2-0-0)	640-291	ปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐาน	1(0-0-4)
640-222	เทคนิคการพยาบาล 2	3(1-3-5)	640-214	กระบวนการเรียนการสอนทางสุขภาพอนามัย	2(2-0-0)			
-----	วิชาเลือก	2(2-0-0)	640-215	พื้นฐานการอ่านค้นคว้าทางการพยาบาล	1(1-0-0)			
			640-223	หลักการกระบวนการพยาบาล	3(2-0-4)			
			640-224	กฎหมายวิชาชีพการพยาบาล	1(1-0-0)			
		รวม	18(13-15-4)		รวม	18(17-1-4)		รวม
								7(6-0-4)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายวิชาที่เปิดสอน

ภาคการศึกษาที่ 1			ภาคการศึกษาที่ 2			ภาคฤดูร้อน		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต
ชั้นปีที่ 3								
640-321	การพยาบาลผู้รับบริการทางสูติศาสตร์	5(5-0-0)	323-251	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	3(3-0-0)	640-396*	ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 2	3(0-0-12)
640-322	การพยาบาลผู้ป่วยเด็ก	3(3-0-0)	640-324	การพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 2	3(3-0-0)	640-491*	ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช	2(0-0-8)
640-323	การพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 1	4(4-0-0)	640-325	การพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช	3(3-0-0)			
640-391	ปฏิบัติการพยาบาลผู้รับบริการภาวะสุขภาพดี และเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย	3(0-0-12)	640-393	ปฏิบัติการพยาบาลผู้รับบริการทางสูติศาสตร์ 2	2(0-0-8)			
640-392	ปฏิบัติการพยาบาลผู้รับบริการทางสูติศาสตร์ 1	2(0-0-8)	340-394	ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยเด็ก	2(0-0-8)			
			640-395	ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 1	2(0-0-8)			
		รวม 17(12-0-20)			รวม 15(9-0-24)			รวม 3(0-0-12) หรือ 2(0-0-8)
ชั้นปีที่ 4								
640-411	การวิจัยทางการพยาบาลเบื้องต้น	2(2-0-0)	640-424	ประเด็นและแนวโน้มในวิชาชีพการพยาบาล	2(2-0-0)			
640-421	การพยาบาลอนามัยชุมชน 2	3(3-0-0)	640-481	ปฏิบัติการวิจัยทางการพยาบาลเบื้องต้น	1(0-0-4)			
640-422	การพยาบาลผู้ป่วยภาวะวิกฤติ	2(2-0-0)	640-494	ปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน	3(0-0-12)			
640-423	การบริหารการพยาบาลเบื้องต้น	2(2-0-0)	640-495	ปฏิบัติการพยาบาลผิวกาย	3(0-0-12)			
640-491*	ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช	2(0-0-8)						
640-396*	ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 2	3(0-0-12)						
640-492	ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยภาวะวิกฤติ	2(0-0-8)						
640-493	ปฏิบัติการบริหารการพยาบาลเบื้องต้น	1(0-0-4)						
		รวม 14(9-0-20) หรือ (15-9-0-24)			รวม 9(2-0-28) หรือ 2(0-0-8)			

หมายเหตุ *ให้เลือกลงทะเบียนเรียนเพียง 1 รายวิชา

สำหรับการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา ในชั้นปีที่ 1 จัดให้ฝึกจริงเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในหอผู้ป่วย กลุ่มละ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในภาคฤดูร้อน ชั้นปีที่ 2 มีการฝึกภาคปฏิบัติเป็นครั้งคราวในหอผู้ป่วย ตลอดภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 ควบคู่ไปกับการเรียนรายวิชาเทคนิคการพยาบาล 2 และกระบวนการพยาบาล โดยจัดให้ฝึกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนในภาคฤดูร้อนจัดให้ฝึกราย วิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน โดยให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติทั้งวัน รวมทั้งสิ้น 54 ชั่วโมง

สำหรับชั้นปีที่ 3 นักศึกษาจะต้องเรียนรายวิชาภาคทฤษฎี เต็มวัน วันละ 4 – 6 ชั่วโมง ในวัน จันทร์ – อังคาร และ ฝึกปฏิบัติเต็มวัน วันละ 8 ชั่วโมง ในวันพุธ – ศุกร์ โดยในบางวันจะต้องฝึก ปฏิบัติงานในเวรบาย – ดึก เพื่อให้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในยามวิกาล ทั้งนี้ นักศึกษาจะได้ ประสบการณ์ปฏิบัติงานในยามวิกาลในช่วงภาคการศึกษาที่ 2 คนละ 1 – 2 ครั้ง สำหรับภาคฤดูร้อน กำหนดให้นักศึกษาเรียนรายวิชาภาคทฤษฎีในวันจันทร์ และฝึกปฏิบัติงานวันละ 8 ชั่วโมงในวัน อังคาร – ศุกร์

ชั้นปีที่ 4 ในภาคการศึกษาที่ 1 จัดให้มีประสบการณ์เช่นเดียวกับปีที่ 3 ในภาคการศึกษา ปกติ ส่วนภาคการศึกษาที่ 2 จัดให้ฝึกภาคปฏิบัติทุกวันตลอดภาคการศึกษา ยกเว้นในสัปดาห์สุดท้าย ซึ่งจัดให้นักศึกษาได้ประมวลความรู้และประสบการณ์ตลอดการศึกษาและนำมาวิเคราะห์ ประเด็น ปัญหา และแนวโน้มวิชาชีพ ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขโดยการจัดสัมมนา ก่อนจบการศึกษา

กิจกรรมเสริมหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

กิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดเป็นงานหนึ่งของงานด้านกิจการนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่ง ถือเป็นงานที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนานักศึกษาด้านอื่น ๆ ที่ นอกเหนือจากด้านวิชาการ เช่น การพัฒนาบุคลิกภาพ จริยธรรมคุณภาพ เป็นต้น นอกจากนั้นยัง สนับสนุนให้นักศึกษาได้ปรับตัว และช่วยเหลือให้นักศึกษาให้สามารถศึกษาในมหาวิทยาลัยได้อย่างเต็ม ที่ งานด้านกิจการนักศึกษาจึงประกอบด้วยงานด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทุนการศึกษา อาจารย์ที่ ปรีกษา หอพักนักศึกษา และสวัสดิการนักศึกษา ทั้งนี้คณะพยาบาลศาสตร์ได้กำหนดวัตถุประสงค์ และนโยบายของงานด้านกิจการนักศึกษาในแผนพัฒนาคณะพยาบาลศาสตร์ ช่วงแผนพัฒนาการ ศึกษาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ เพื่อปรับปรุงคุณภาพด้านกิจการนักศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาเพื่อ ส่งเสริมความพร้อมในการศึกษาของนักศึกษา และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตในด้านคุณธรรม

จริยธรรม บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีประโยชน์ต่อผู้อื่น

นโยบาย นโยบายของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมี 3 ข้อ ดังนี้

1. ปรับปรุงคุณภาพด้านกิจการนักศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษา
2. สนับสนุนกิจกรรมนักศึกษา เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ความสามารถในการปรับตัว มีคุณธรรม จริยธรรม รักในวิชาชีพ นำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม และความสามัคคีในหมู่คณะ
3. ส่งเสริมความพร้อมของนักศึกษาในการศึกษาและการประกอบวิชาชีพ
4. นโยบาย 4 ปรับปรุงสวัสดิการที่พักอาศัย เพื่อสวัสดิภาพความปลอดภัย และความเป็นอยู่ที่ดีของนักศึกษา

การดำเนินงาน สำหรับการดำเนินงานด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้จัดให้มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบดำเนินงาน ดังนี้

1. งานด้านกิจกรรมนักศึกษาภายในคณะพยาบาลศาสตร์ มีคณะกรรมการกิจการนักศึกษา และคณะกรรมการสโมสรนักศึกษา รับผิดชอบดำเนินการ
2. งานด้านกิจกรรมในหอพักนักศึกษา คณะอาจารย์ที่ปรึกษาหอพัก และคณะกรรมการนักศึกษาประจำหอพัก รับผิดชอบดำเนินการ

กิจกรรมเสริมหลักสูตรได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. กิจกรรมที่คณะพยาบาลศาสตร์จัดให้แก่นักศึกษาทุกปีการศึกษาคือ
  - การปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ทุกหลักสูตร
  - การปัจฉิมนิเทศ
  - การจัดแข่งขันกีฬาภายในคณะพยาบาลศาสตร์
  - การจัดสัมมนากิจกรรมนักศึกษาสำหรับนักศึกษาที่ทำกิจกรรม
2. กิจกรรมที่นักศึกษาจัด กิจกรรมนักศึกษาอาจเป็นกิจกรรมของชั้นปี หรือคณะกรรมการนักศึกษาประจำหอพัก หรือคณะกรรมการสโมสรนักศึกษาก็ได้ ทั้งนี้โครงการทุกโครงการจะผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสโมสรนักศึกษาก่อน แล้วจึงนำมาพิจารณาอนุมัติให้ดำเนินการได้จากคณะกรรมการกิจการนักศึกษาของคณะฯ สำหรับกิจกรรมที่นักศึกษาจัดสามารถแบ่งย่อยได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

- กิจกรรมเกี่ยวกับการบริการสุขภาพชุมชน เช่น โครงการวันมหิดล โครงการค่ายพัฒนาอาสา ร่วมกับคณะทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น
- กิจกรรมทางวิชาการ เช่น โครงการสัมมนากิจกรรมนักศึกษา โครงการสัมมนา ร่วมกับกลุ่มวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
- กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เช่น โครงการวันไหว้ครู พิธีรับหมวก วันสงกรานต์ วันทำบุญหอพัก เป็นต้น นอกจากนี้คณะฯ ได้ดำเนินการจัดตั้งให้มีชมชนนาฏศิลป์และดนตรีไทยขึ้น ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 เป็นต้นมา

สำหรับผลการดำเนินงานด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะพยาบาลศาสตร์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 - 2538 คณะฯ ได้สรุปผลการดำเนินงานในเชิงปริมาณไว้ดังนี้

1. กิจกรรมที่คณะฯ จัดให้แก่นักศึกษาเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ความสามารถในการปรับตัว มีคุณธรรม จริยธรรม รักในวิชาชีพ บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ความสามัคคีในหมู่คณะและส่งเสริมความพร้อมของนักศึกษาในการศึกษาและการประกอบวิชาชีพนั้น คณะฯ ได้มอบหมายให้คณะกรรมการกิจการนักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการมี 7-10 โครงการ/ปี ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่คณะฯ จัดในปีการศึกษา 2535-2538

ผู้รับผิดชอบ	ชื่อโครงการ/กิจกรรม	ปีการศึกษาที่จัดโครงการ				ช่วงเดือนที่จัดโครงการ
		2535	2536	2537	2538	
คณะกรรมการ	- ปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่	/	/	/	/	มิ.ย.
กิจการนักศึกษา	- การมอบรางวัลนักศึกษาประพฤติดีด้านต่าง ๆ	/	/	/	/	ธ.ค.
	- การพัฒนาบุคลิกภาพนักศึกษา	/	/	/	/	ส.ค./พ.ย.
	- การต้อนรับบัณฑิต	/	/	/	/	ก.ย.
	- การแนะนำแหล่งทำงาน	/	/	/	/	พ.ย.
	- สัมมนากิจการนักศึกษา	/	/	/	/	มี.ค.
	- ปัจฉินิเทศ	/	/	/	/	พ.ค.
	- การพัฒนาจิต	-	-	-	/	ต.ค.
	- พิธีรับหมวก*	-	-	-	/	มิ.ย.
	- การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์	-	/	/	/	ส.ค.

หมายเหตุ / หมายถึงมีการจัดโครงการในปีการศึกษานั้น ๆ

* หมายถึง ได้ปรับเปลี่ยนผู้รับผิดชอบมาจากคณะกรรมการสโมสรนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์

2. กิจกรรมที่นักศึกษาจัดเพื่อส่วนรวมและการทำงานร่วมกัน รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความรักในวิชาชีพ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาภายในคณะฯ และต่างคณะฯ มีทั้งสิ้น 13-14 โครงการ/ปี โดยมีรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นักศึกษาจัดในปีการศึกษา 2535 – 2538

ผู้รับผิดชอบ	ชื่อโครงการ/กิจกรรม	ปีการศึกษาที่จัดโครงการ				ช่วงเดือนที่จัดโครงการ
		2535	2536	2537	2538	
คณะกรรมการ	- ประชุมเชียร์	/	/	/	/	
กิจการนักศึกษา	- รับน้องคณะ ฯ	/	/	/	/	มิ.ย.
	- ผูกใจ – สายใย ฯ	/	-	-	-	มิ.ย.
	- ไหว้ครู	/	/	/	/	มิ.ย.
	- สัมมนาสโมสรนักศึกษา	/	-	-	-	ก.ย.
	- พิธีรับหมวก	/	/	/	/	
	- ลอยกระทง	/	/	/	/	พ.ย.
	- กีฬาคณะ ฯ	/	/	/	/	
	- เลือกตั้งกรรมการสโมสรนักศึกษา	/	/	/	/	ธ.ค.
	- วันเด็ก	/	/	/	/	ม.ค.
	- ส่งมอบงานกรรมการสโมสรนักศึกษา	/	/	/	/	ก.พ.
	- ขกระดับกีฬาปตอง	/	-	-	-	ธ.ค.
	- Goodbye Senior	/	/	/	/	ก.พ/มี.ค.
	- เสริมประสบการณ์นักกีฬาปตอง	/	-	-	-	มี.ค.
	- ใต้วาน้องใหม่	-	/	/	/	ก.ค.
	- ปตอง Nursing PSU Cup	-	/	-	-	ก.ค.

หมายเหตุ / หมายถึงมีการจัดโครงการในปีการศึกษานั้น ๆ

* หมายถึง ได้ปรับเปลี่ยนผู้รับผิดชอบมาจากคณะกรรมการสโมสรนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษาระยะยาว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่พึงประสงค์ ในมุมมองของผู้บริหารสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ที่มีการเปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นหลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระยะนี้ไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเครื่องมือวัดเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล และระยะที่ 2 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่แรกเริ่มเข้าศึกษา จนถึงชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นชั้นปีสุดท้าย ของหลักสูตร ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่พึงประสงค์ ในมุมมองของผู้บริหารสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรของการศึกษาระยะที่ 1 เป็นพยาบาลวิชาชีพผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ ที่มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นหลักสูตร 4 ปี กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาในระยะนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 7 คน ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 3 คน กระทรวงสาธารณสุข 2 คน กระทรวงกลาโหม 1 คน และเอกชน 1 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง คณะผู้วิจัยเจาะจงเลือกคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และเลือกผู้บริหารจากสถาบันอื่น ๆ โดยการสุ่มชื่อสถาบันแบบไม่แทนที่ดังนี้ สุ่มชื่อสถาบันการศึกษาสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 2 แห่งจาก 4 แห่ง สังกัดกระทรวงสาธารณสุขสุ่ม 2 แห่ง จาก 31 แห่ง สังกัดกระทรวงกลาโหม 1 แห่งจาก 2 แห่ง และเอกชน 1 แห่ง จาก 5 แห่ง หลังจากนั้นผู้วิจัยติดต่อผู้บริหารสถาบันที่ถูกเลือกโดยการสุ่ม เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์แบบลึกต่อไป

เครื่องมือการวิจัย

1. แนวคำถามเพื่อสัมภาษณ์แบบลึกในผู้บริหารสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์เกี่ยวกับลักษณะเจตคติและค่านิยม ในการประกอบวิชาชีพพยาบาล ที่ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) ฟังมี เป็นคำถามปลายเปิด 2 ข้อ คือ (1) บัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) ควรมีคุณลักษณะอย่างไร (2) ทำอย่างไรจึงจะได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะดังกล่าว

2. เครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็ก 1 เครื่องพร้อมเทปบันทึกเสียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เมื่อเลือกสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์แล้ว ผู้วิจัยได้มีหนังสือติดต่อไปยังผู้บริหารสถาบันนั้น ๆ เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ และนัดหมายการสัมภาษณ์

2. เมื่อได้รับอนุญาต หัวหน้าโครงการวิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวคำถามที่กำหนด โดยในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ได้จดข้อความที่จำเป็นลงในกระดาษบันทึก พร้อมกับบันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยทำการถอดเทปบันทึกเสียง แล้วพิมพ์รายละเอียดข้อความดังปรากฏในเทปบันทึกเสียง เพื่อนำรายละเอียดข้อมูลที่ได้นำเสนอสมาชิกทีมวิจัยเพื่อพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน

การวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ประชุมกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำรายละเอียดที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เนื้อหา โดยการลงรหัส จัดหมวดหมู่เนื้อหา และเรียบเรียงข้อความให้เห็นภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหาร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแบบประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 2 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่แรกเริ่มเข้าศึกษา จนถึงชั้นปีที่ 4

ประชากรและตัวอย่าง ประชากรของการศึกษาระยะครั้งนี้ มี 2 กลุ่มคือ

1. นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่เข้าศึกษาในปี การศึกษา 2535 จำนวน 105 คน
2. อาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้ซึ่งรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาต่าง ๆ ที่นักศึกษาซึ่งเป็นประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาในแต่ละชั้นปี ตลอด 4 ปีการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 90 คน ไม่นับรวมคณะผู้วิจัยและผู้ลาศึกษาต่อ มีผู้คืนแบบสอบถามจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 43 ของประชากรอาจารย์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมีจำนวนทั้งสิ้น 5 แบบ คือ 1. แบบประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล 2. คำถามหลักเพื่อสัมภาษณ์แบบกลุ่มเพื่อประกอบการประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3. แบบสอบถามเพื่อประเมินลักษณะการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในทัศนะของอาจารย์พยาบาล 4. แบบสอบถามเพื่อประเมินปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล 5. แบบสอบถามเพื่อประเมินอิทธิพลของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล

1. แบบประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล แบบประเมินนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและแบบสอบถามเพื่อประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับลักษณะวิชาชีพการพยาบาล (15 ข้อ) ลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล (13 ข้อ) และ คุณลักษณะการเป็นพยาบาล (43 ข้อ) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นต่อข้อความในแต่ละข้อในสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็น โดยมีข้อคำตอบให้เลือก 7 ข้อ คือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่ค่อยเห็นด้วย ไม่แน่ใจ ค่อนข้างเห็นด้วย เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ในการคิดคะแนน ข้อความที่ตรงกับกรอบแนวคิดพื้นฐาน ถ้าผู้ตอบตอบว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งจะได้คะแนนเท่ากับ 1 ไม่เห็นด้วย ได้ 2 คะแนน ไม่ค่อยเห็นด้วย ได้ 3 คะแนน ไม่แน่ใจ ได้ 4

คะแนน ก่อนข้างเห็นด้วย ได้ 5 คะแนน เห็นด้วย ได้ 6 คะแนน และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 7 คะแนน แต่ถ้าข้อความในแบบสอบถามไม่ตรงกับกรอบแนวคิดพื้นฐาน คะแนนที่ให้จะกลับกันคือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 7 คะแนน ไม่เห็นด้วย ได้ 6 คะแนน ไม่ค่อยเห็นด้วย ได้ 5 คะแนน ไม่แน่ใจ ได้ 4 คะแนน ก่อนข้างเห็นด้วย ได้ 3 คะแนน เห็นด้วย ได้ 2 คะแนน และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 1 คะแนน การแสดงผลนำคะแนนทั้งหมดมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนข้อในแต่ละด้าน ค่าคะแนนที่ได้อยู่ระหว่าง 1 – 7 คะแนน

แบบสอบถามนี้พัฒนาขึ้นโดยทีมนักวิจัยโดยใช้แนวคิดที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบลึกในกลุ่มผู้บริหารในการศึกษาระยะที่ 1 และให้ผู้เชี่ยวชาญทางศึกษาศาสตร์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์และการบริการการพยาบาลจำนวน 4 คน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้เหมาะสม แล้วนำไปทดลองใช้ในกลุ่มนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) ปีการศึกษา 2534 จำนวน 30 คน และนำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่า สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Crobach's alpha coefficient) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5

ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของแบบประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

ด้าน	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่ควรเป็น
ลักษณะวิชาชีพการพยาบาล	0.8803	0.8983
ลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล	0.9379	0.9675
คุณลักษณะความเป็นพยาบาล	0.9205	0.8186
ภาพรวม	0.8975	0.9439

2. คำถามหลักเพื่อสัมภาษณ์แบบกลุ่มเพื่อประกอบการประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คำถามชุดนี้ประกอบด้วยคำถามปลายเปิดจำนวน 3 ข้อ ถามเกี่ยวกับเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลในปัจจุบันของนักศึกษาพยาบาล มูลเหตุที่ทำให้เกิดเจตคติและค่านิยมดังกล่าว บรรยากาศในการ

ศึกษาและการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group) นักศึกษาพยาบาลที่ศึกษา

3. แบบสอบถามเพื่อประเมินลักษณะการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในทัศนะของอาจารย์พยาบาล แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความ 3 ด้าน คือด้านผู้สอน(17 ข้อ) ด้านเนื้อหา (10 ข้อ) และด้านวิธีการสอน (22 ข้อ) แต่ละข้อมีข้อความให้เลือก 7 ข้อ เช่นเดียวกันกับแบบประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล และใช้วิธีการคิดคะแนนแบบเดียวกัน

แบบสอบถามนี้พัฒนาขึ้น โดยทีมนักวิจัยจากแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้องและเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อเสร็จแล้วส่งแบบสอบถามไปยังผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา แล้วนำไปทดลองใช้ในกลุ่มอาจารย์ที่สอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) ปีการศึกษา 2534 จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่า สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Crobach's alpha coefficient) ดังแสดงใน ตารางที่ 6 ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแบบสอบถามภายหลังการทดลองใช้ เล็กน้อย ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

ตารางที่ 6

ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของแบบประเมินลักษณะการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในทัศนะของอาจารย์พยาบาล

ด้าน	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่ควรเป็น
ผู้สอน	0.9199	0.8743
เนื้อหา	0.8541	0.7306
วิธีการสอน	0.8942	0.4612
ภาพรวม	0.9733	0.9784

4. แบบสอบถามเพื่อประเมินปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล แบบสอบถามนี้พัฒนาขึ้น โดยทีมนักวิจัยประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับปริมาณอาจารย์ที่ปฏิบัติตามกิจกรรมต่างๆ ในรายวิชาต่าง ๆ ในแต่ละชั้นปี และความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ได้แก่ด้านภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ ความคิดสติปัญญา มนุษยสัมพันธ์ และ คุณธรรม จริยธรรม จากการเรียนรู้ในรายวิชาต่างๆ ในแต่ละชั้นปี แบบสอบถามนี้ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา แล้วไปทดลองใช้ในกลุ่มนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) ปีการศึกษา 2534 จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความชัดเจนของแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงอีกครั้งภายหลังการทดลองใช้ เพื่อให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

5. แบบสอบถามเพื่อประเมินอิทธิพลของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล แบบสอบถามนี้พัฒนาขึ้น โดยทีมนักวิจัย เพื่อใช้ถามอาจารย์ที่เป็นผู้ประสานงานรายวิชาและอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการเสนอความเห็นว่าร่ายวิชาและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัด คาดว่าจะช่วยพัฒนา น.ศ.ในด้านใดบ้าง ภายหลังการพัฒนาเครื่องมือ ทีมนักวิจัยได้ให้อาจารย์ประมาณ 5 คน ทดลองใช้ก่อน แล้วนำมาปรับปรุงก่อนการใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. สํารวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี)เมื่อเริ่มเข้าศึกษาในหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

2. สํารวจข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล และปัจจัยที่เกี่ยวข้องเมื่อนักศึกษาได้จบการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง โดยใช้แบบประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล (เฉพาะส่วนที่เป็นสภาพปัจจุบัน) และแบบสอบถามเพื่อประเมินปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

3. เมื่อนักศึกษาได้จบการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง สุ่มเลือกนักศึกษาจำนวน 9-10 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (focus group interview)

ตามแนวคำถามหลักเพื่อสัมภาษณ์แบบกลุ่มเพื่อประกอบการประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

4. ดำรวจข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในทัศนะของอาจารย์พยาบาลที่จัดการเรียนการสอนและอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ในแต่ละชั้นปีของหลักสูตร ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง โดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินอิทธิพลของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรม SPSS/PC ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการประชุมกลุ่มผู้วิจัย วิเคราะห์โดยการลงรหัส จัดกลุ่ม สรุปแนวคิดที่คล้ายคลึงกันโดยการพรรณนา และยกตัวอย่างประกอบ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณมีรายละเอียดดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้คำร้อยละ
2. วิเคราะห์เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล เมื่อแรกเรียนพยาบาล เมื่อสิ้นสุดการศึกษาในหลักสูตรชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 โดยใช้ ค่าคะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล เมื่อสิ้นสุดการศึกษาในหลักสูตรชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการทดสอบเรฟเฟ เพื่อหาความแตกต่างเป็นรายคู่
4. เปรียบเทียบเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ในสภาพปัจจุบันและสภาพที่ความเป็นระหว่างเมื่อแรกเรียนและเมื่อสิ้นสุดชั้นปีที่ 4 โดยใช้การทดสอบคะแนนที
5. วิเคราะห์ลักษณะการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ในทัศนะของอาจารย์พยาบาลที่จัดการเรียนการสอน อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในแต่ละชั้นปีของหลักสูตรตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 โดยใช้คำร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
6. วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับปัจจัยด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน อาจารย์พยาบาล นักศึกษาพยาบาล และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาในแต่ละปี การศึกษา โดยใช้คำร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ จากการสัมภาษณ์แบบลึก

จากการสัมภาษณ์แบบลึกในผู้บริหารการศึกษาพยาบาลจำนวน 7 คน เป็นผู้บริหารของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 1 คน จากคณะพยาบาลศาสตร์อื่นในสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 2 คน จากวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 2 คน จาก กระทรวงกลาโหม 1 คน และเอกชน 1 คน เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกนำมาวิเคราะห์โดยการลงรหัส และจัดหมวดหมู่ข้อความ โดยคณะวิจัย การนำเสนอผลของการวิเคราะห์ดังลำดับต่อไปนี้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ เจตคติของผู้บริหารต่อผู้ประกอบการวิชาชีพพยาบาล ปัจจัยที่ทำให้บัณฑิตมีหรือไม่มีคุณลักษณะที่พึงมี ตามการรับรู้ของผู้บริหาร และ เจตคติของนักศึกษาต่อการประกอบการวิชาชีพ ตามการรับรู้ของผู้บริหาร

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตพยาบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ การมีภาวะผู้นำ การมีคุณธรรมและจริยธรรม การมีบุคลิกภาพเหมาะสมกับการเป็นพยาบาล การมีศักยภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ การมีศักยภาพด้านการคิดและสติปัญญา การมีศักยภาพด้านทักษะการสื่อสาร การมีศักยภาพในการใช้กระบวนการพยาบาล และการมีทัศนคติที่ดีและความพึงพอใจในวิชาชีพ

1. การมีภาวะผู้นำ ผู้บริหารทุกท่านมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่าบัณฑิตควรกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก อย่างมีเหตุผล สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังควรมีความสามารถในการต่อรอง รู้จังหวะรุกและรับ สามารถวิเคราะห์ และวางแผนแก้ปัญหาได้ทุกสถานการณ์อย่างเป็นระบบ โดยมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และใช้กระบวนการพยาบาลเป็นหลัก บัณฑิตควรรู้จักการทำงานเป็นทีม โดยสามารถประสานงานให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ กับทีมงานได้ สามารถเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามทีมได้ นอกจากนี้บัณฑิตควรบริหารเวลาเป็น กล่าวคือ สามารถทำงานตามกำหนดเวลาและแบ่ง

เวลาในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมทั้งในด้านเชิงวิชาการ สังคม และครอบครัว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ

2. การมีคุณธรรมและจริยธรรม บัณฑิตควรมีศีลธรรม และจริยธรรมที่ดี (ร้อยละ 90) กล่าวคือควรมีความกตัญญู มีจิตเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มีความซื่อสัตย์ สุจริตต่อภาระ หน้าที่ที่รับผิดชอบ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีระเบียบวินัย และตรงต่อเวลา ควรมีจรรยาบรรณวิชาชีพ ไม่แยกชั้นวรรณะ รักษาความลับของผู้ป่วย ไม่วิพากษ์วิจารณ์คนไข้ และช่วยพัฒนาสังคม เป็นต้น

3. การมีบุคลิกภาพเหมาะสมกับการเป็นพยาบาล กล่าวคือ บัณฑิตควรมีความเป็นตัวของตัวเอง เชื่อนั่นในตนเอง กล่าวที่จะบอกว่าคุณเองต้องการอะไร ทำอะไร มีอิสระในการทำงาน ชื่นชมความสามารถของตนเอง และยอมรับข้อบกพร่องของตนเองที่มี (ร้อยละ 70) มีกิริยามารยาทที่ดี สุภาพอ่อนโยน อ่อนน้อมแต่ไม่อ่อนแอ รู้จักกาลเทศะ (ร้อยละ 60) และแต่งกายสะอาด เรียบร้อย เหมาะกับบุคลิกภาพของตนเอง ไม่ประเจิด ประเจ้อ ความเป็นกุลสตรี รู้จักสงวนกิริยาธรรมาศัย และการครองตนที่ดี อยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของสังคมไทย นอกจากนี้บัณฑิตควรมีชีวิตส่วนตัวที่ดี ความเป็นระเบียบ เรียบง่าย อดทนต่อความยากลำบากและ ภาระหน้าที่ของตนเอง และอดทนต่อสิ่งต่าง ๆ ที่มากระทบกระเทือน (ร้อยละ 60)

4. การมีศักยภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ บัณฑิตที่ดีควรมีมุขยสัมพันธ์ดี ปรับตัวเข้ากับคนและสถานการณ์ได้ (ร้อยละ 60) เช่น “มีอารมณ์มั่นคง” “รู้จักควบคุมตัวเอง” “มีความจริงใจ” “รู้จักยกย่องผู้อื่นและชื่นชมคนที่มีความรู้ความสามารถ” “มีธรรมาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส พุคคุยและซักถามผู้ป่วย” “สามารถปรับตัวเข้ากับคนและสถานการณ์ได้” เป็นต้น

5. การมีศักยภาพด้านการคิดและสติปัญญา บัณฑิตควรมีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาล กล่าวคือ มีความรู้ความเข้าใจในด้านการพยาบาล ทฤษฎีการพยาบาล (ร้อยละ 45) โดยมีโมทัศน์ของเรื่องที่อยู่มากกว่าการจดจำ รู้เหตุและผลของการกระทำหรือสิ่งที่กระทำ (ร้อยละ 30) และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในขอบเขตที่เหมาะสม (ร้อยละ 45) มีความตื่นตัวในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม พร้อมทั้งจะพัฒนา (ร้อยละ 70) รู้จักเอาตัวรอดในสังคมปัจจุบันและสามารถหาทางออกในการใช้ชีวิตส่วนตัวที่ดีที่สุด บัณฑิตจึงไม่ต้องเรียนเป็นเลิศก็ได้ แต่ไม่ควรต่ำกว่ามาตรฐานของวิชาชีพ นอกจากนี้บัณฑิตควรมีโลกทัศน์ที่กว้าง โดยมีความรู้และสามารถคิดในเรื่องอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก การพยาบาลได้ เช่น เรื่องการเมือง การเศรษฐกิจ ธรรมชาติของคน ทฤษฎีในสาขาอื่น ๆ ตลอดจนความเป็นไปของสังคมและเหตุการณ์ต่าง ๆ (ร้อยละ 15)

6. การมีศักยภาพด้านทักษะการสื่อสาร บัณฑิตควรมีทักษะการสื่อสารที่ดี คือเขียนเป็น พูดเป็นและทำเป็น โดยสามารถเขียน สื่อภาษาได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สามารถติดต่อสื่อสารกับ

ผู้อื่นได้ด้วยภาษาสากล (ร้อยละ 45) เช่น “มีการพูดที่ดีถูกกาลเทศะ” “ควรพูดและเขียนเป็นทั้งภาษาไทยและอังกฤษ”

7. การมีทัศนคติในการใช้กระบวนการพยาบาล คุณลักษณะในด้านนี้ครอบคลุมลักษณะการปฏิบัติที่นุ่มนวล แสดงความเอาใจใส่ และมีทักษะ เช่น “ในการปฏิบัติกระบวนการพยาบาลควรจะมีค่านิยมที่นุ่มนวล เอาใจใส่ สนใจผู้ป่วย รวมทั้งมีความไวต่อความรู้สึกของผู้ป่วย หรือคนรอบข้างที่ต้องการความช่วยเหลือ” “บัณฑิตควรมีทักษะในการใช้กระบวนการพยาบาลได้อย่างถูกต้อง”

8. การมีทัศนคติที่ดีและมีความพึงพอใจในวิชาชีพ บัณฑิตควรมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ละวิชาชีพ (ร้อยละ 30) กล่าวคือ ควรมีความภาคภูมิใจในวิชาชีพ สามารถบอกผู้อื่นได้ว่าตนเองเป็นพยาบาลมีความรักสถาบันของตน โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา

การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ

พบว่าผู้บริหารระบุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหลายด้านที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของบัณฑิต ดังรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านผู้สอน พบว่า ตัวอาจารย์ผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่สุด ที่จะเป็แม่แบบหรือแบบอย่างของการเป็นพยาบาลที่ดี มีคุณภาพให้แก่นักศึกษา และบัณฑิตพยาบาล (ร้อยละ 70) เช่น “โดยใช้การสอนจากการกระทำเป็นแบบอย่าง ตั้งแต่เรื่องมารยาท การสมาคม การบริการ” “อาจารย์ไม่ควรสอนในสิ่งที่ตนเองไม่ได้ทำ” “อาจารย์ควมเป็นแบบอย่างในการพูดจาที่นุ่มนวล ใจดี” นอกจากอาจารย์แล้ว พยาบาลซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้สอนของนักศึกษา ก็จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาด้วย (ร้อยละ 30)

2. ด้านเนื้อหา พบว่า เนื้อหาที่จำเป็นที่จะช่วยให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ ควรประกอบด้วย

2.1 เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ (ร้อยละ 45) เช่น “...โดยเฉพาะในเรื่องของการเกิด แก่ เจ็บตาย จะช่วยให้นักศึกษาไม่ประมาทในชีวิต รู้จักที่จะไวต่อความรู้สึกของบุคคลอื่น มองเห็นชีวิตความเป็นไปของมนุษย์ ว่าต้องเจออะไรบ้าง” “ควรเรียนรู้การมีชีวิตในสังคม” นอกจากนั้นผู้บริหารบางท่านเห็นว่าควรมีความรู้เกี่ยวกับความสามารถในการดูแลตนเองของบุคคลเพื่อให้ นักศึกษาได้แนวคิดว่ บุคคลทุกคนมีศักยภาพในการที่จะช่วยเหลือตนเอง

2.2 เนื้อหาเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาลในการแก้ปัญหา (ร้อยละ 45) หรือ ทฤษฎีทางการพยาบาล (ร้อยละ 30) เช่น “ให้นักศึกษามีความรู้และทักษะในเรื่องของการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา” “ให้สามารถแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าได้” “...รวมทั้งการเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์

ปรัชญา จริยศาสตร์ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ นักศึกษา ได้ฝึก การวางแผน การวิเคราะห์ ปัญหาต่าง ๆ อย่าง มี เหตุมีผล” เป็นต้น

2.3 ด้านจรรยาวิชาชีพ เช่น ควรเน้นในเรื่องของการตรงต่อเวลา (ร้อยละ 15) การ แต่งกายให้สะอาดสุภาพ (ร้อยละ 15) วาจาดี มีความเข้าใจ (ร้อยละ 15) ความเสียสละในวิชาชีพ ผู้สอน ควรมีการชี้แนะ เกี่ยวกับการเสียสละที่เป็นเหตุผล มากกว่าการอ้างบาปบุญคุณโทษ เพื่อให้ นักศึกษามี เจตคติที่ดีต่อการที่จะช่วยเหลือผู้อื่น (ร้อยละ 15)

3. ด้านวิธีการสอน ผู้บริหารมีความเห็นว่าวิธีการสอนมีส่วนสำคัญมากในการที่จะบรรลุถึง เป้าหมายที่ต้องการ พบว่า การสอนสิ่งต่างๆ แก่นักศึกษา ทำได้ทั้งการสอนโดยตรง คือ พูด อบรม ขณะสอนในชั้นเรียนและปฏิบัติ ทั้งนี้ ต้องให้มีความสอดคล้องกันระหว่างภาคทฤษฎี และภาค ปฏิบัติ (ร้อยละ 30) หรือจัดกิจกรรมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมบนหอผู้ป่วยให้นัก ศึกษาฝึกค้นหาปัญหา และแก้ไข โดยให้ทุกคนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล (ร้อย ละ 30) หรือรูปแบบการอภิปราย การสัมมนา (ร้อยละ 15) ให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ โดยการอ่านบท ความมานำเสนอ (ร้อยละ 15) ให้นักศึกษาทำโครงการต่าง ๆ โดยคิดโครงการขึ้นเอง อาจารย์เป็นเพียง ผู้ชี้แนะ แล้วลงมือปฏิบัติ แล้วมีการติดตามประเมินโครงการ ประเมินตนเอง เพื่อหาข้อผิดพลาด และปรับปรุงแก้ไขต่อไป (ร้อยละ 15) มีการสอดแทรกให้นักศึกษาได้เห็นความเป็นจริงในการทำงาน ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงตัวเองตลอดเวลา ซึ่งนักศึกษาอาจต้องเผชิญกับความเป็นจริงที่เจ็บ ปวดนั้นได้ (ร้อยละ 15)

ไม่ว่าวิธีการสอนจะเป็นอย่างไร สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การสอนทุกอย่างจะต้องไม่ เป็นแบบยัดเยียด (ร้อยละ 15) และอาจใช้วิธีการสอนเป็นทีม และให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสอนนัก ศึกษาอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 15)

4. สื่อการสอน สื่อการสอนที่ดี ควรสะท้อนถึงสภาพความเป็นจริง จะช่วยให้นักศึกษาเกิด การเรียนรู้ที่ดี (ร้อยละ 15) เช่น “หากสอนเรื่องคน ผู้ป่วยที่มีความเจ็บปวดทุกข์ทรมานก็ควรมีสื่อที่ สะท้อนความเจ็บปวดของผู้ป่วยอย่างชัดเจน เช่น การแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง เป็นต้น หรือสื่อ แสดงถึงความเมตตาของพยาบาลที่เข้าไปให้การช่วยเหลือ สื่อที่ดีที่จะสะท้อนถึงพฤติกรรมเหล่านี้ ควรมีเพื่อให้นักศึกษาเห็นภาพพจน์”

5. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้บริหารร้อยละ 30 เห็นว่ากิจกรรมที่นอกเหนือจากเนื้อหาที่ถูก กำหนดไว้ในหลักสูตรจะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ความ เป็นผู้นำ ความกล้าแสดงออก กล้าพูดกล้าทำ การรู้จักแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีบุคลิกภาพ และการเข้า ร่วมสังคม

ลักษณะของ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การจัดกีฬาสัมพันธ์ ระหว่างนักศึกษาต่างสถาบัน (ร้อยละ 15) การได้วาที (ร้อยละ 30) การรวมกลุ่มเป็นชมรมต่าง ๆ เช่น

ชมรมพุทธ ชมรมดนตรี ฯ การจัดกิจกรรมสังสรรค์ระหว่างชั้นปี การจัดโครงการพัฒนาบุคลิกภาพ โครงการพัฒนาหอพัก กิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ เหล่านี้ นักศึกษาจะตั้งใจ และมีความเต็มใจที่จะร่วมเป็นอย่างมาก

6. ทรัพยากร ผู้บริหารร้อยละ 45 เห็นว่าสถาบันการศึกษาจะต้องมีทรัพยากรเพื่อเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียน การสอน ทรัพยากรที่จำเป็น และมีความสำคัญ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ได้แก่

6.1 งบประมาณ ในการที่จะเอื้ออำนวยต่อการจัดเตรียมสื่อการสอนต่างๆ รวมทั้งงบประมาณที่จะสนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษา

6.2 สภาพแวดล้อมในแหล่งฝึกปฏิบัติงาน แหล่งฝึกปฏิบัติงานต้องเป็นแหล่งฝึกที่ดี เป็นแบบอย่างแก่นักศึกษา เช่น “มีความตื่นตัวทางด้านวิชาการอยู่ตลอดเวลา มีการจัด ประชุมทางการพยาบาลอย่างสม่ำเสมอ” “ผู้บริหารของแหล่งฝึกปฏิบัติคือหัวหน้า พยาบาลต้องมีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำ มีความคิดที่ยืดหยุ่น”

6.3 หอพัก หอพักนักศึกษา ควรสะอาดเรียบร้อย มีบรรยากาศดี (ร้อยละ 30) สวยงาม สบาย มีน้ำทำที่ดี สะอาด (ร้อยละ 45)

เจตคติของผู้บริหารต่อผู้ประกอบการพยาบาล

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผู้ประกอบการพยาบาล ในปัจจุบัน ผู้บริหารมีความคิดเห็นดังสรุปได้ดังนี้

1. พยาบาลขาดความภูมิใจในวิชาชีพ และไม่พอใจในงานตนเอง (ร้อยละ 30) เช่น “มีหลายคน ที่เวลาถามแล้ว ไม่ยอมบอกว่าตนเองเป็น พยาบาล” “ไม่อยากจะอยู่เวร”

2. พยาบาลมีความเป็นอิสระและเป็นตัวของตนเองน้อย (ร้อยละ 80) เช่น “พยาบาลขาดอำนาจในการตัดสินใจว่าจะไรถูกผิด ทั้ง ๆ ที่ตัวเองเป็นผู้รับผิดชอบดูแลผู้ป่วย” “ขาดลักษณะของความเป็นผู้นำ” “ปิดปากอย่างเดียวแม้ว่าสิ่งนั้นจะถูกด้วยเหตุผล” “ขาดความสามารถที่จะชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่ตนกระทำได้ให้อะไรแก่ผู้ป่วยบ้าง” “บางครั้งไม่กล้าแสดงออก เขาสั่งให้ทำอะไรก็ยินดีที่จะทำทั้งนั้น” “ไม่เป็นตัวของตัวเอง” “รู้สึกตนเองต่ำต้อย” “มีความเชื่อมั่นในตนเองน้อย” “มีความคิดสร้างสรรคน้อย” อย่างไรก็ตามผู้บริหารท่านหนึ่งกล่าวว่า ในระยะ 5-10 ปีมานี้ พยาบาลกล้าพูดกล้าทำมากขึ้น

3. จรรยาวิชาชีพ ผู้บริหารมีความเห็นว่ายังมีจุดบกพร่อง (ร้อยละ 30) เช่น “ปัจจุบันพบว่า ยังขาดเรื่องการรักษาความลับของคนไข้ ความมีมารยาทในการไม่วิพากษ์วิจารณ์ผู้ป่วย” “ขาดความจริง

ใจ” ผู้บริหารท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า ปัจจุบัน ระดับจริยธรรมของพยาบาลอยู่ในระดับใช้ได้ มีความรับผิดชอบมาก

4. มนุษยสัมพันธ์ มีปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์ (ร้อยละ 70) เช่น “ใช้วาจาไม่ดี ปฏิบัติต่อผู้ป่วยเหมือน ผู้ป่วยไม่ใช่คนเหมือนพยาบาล” “ไม่ยิ้มแย้มแจ่มใส ก้มหน้าก้มตาให้การพยาบาลผู้ป่วย” “บางคนภูมิใจในตนเองมาก ขาดการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น” “ต่างคนต่าง ทำงานของตน”

5. การแต่งกาย พบว่าพยาบาลบางส่วนแต่งตัวไม่เหมาะสมไม่ควร (ร้อยละ 60) เช่น “แต่งตัวเปรี้ยว หัวือหวา ล้อแหลม” “แต่งกายชุดฟอร์มพยาบาลก็ไม่เรียบร้อย ไม่สวมหมวก ไม่อยากสวมฟอร์ม” “บางครั้งชุดแหวกสูงมาก” “แต่งหน้าแต่งตาไม่เรียบร้อย”

6. พยาบาลยังขาดความสนใจต่อความเป็นไปของสังคม (ร้อยละ 60) เช่น “พยาบาลค่อนข้างแคบ ไม่ค่อยมีส่วนร่วม ในสังคม” “ไม่ค่อยรู้อะไร ไม่รู้เกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ” “คุยได้เฉพาะเรื่อง คนไข้เรื่องอื่นคุยไม่ได้” “มีแต่หาความสุขใส่ตัว ดูทีวี เทียวเตร่ หาความสุขไปวัน ๆ” เป็นต้น

7. ทักษะการใช้ภาษายังไม่เป็นที่พอใจ (ร้อยละ 30) เช่น “ภาษาของพยาบาลยังไม่ดี” “การใช้ภาษาทั้งภาษาเขียน ภาษาพูดยังไม่ดี”

8. พยาบาลมีความสามารถแต่ยังขาดความถูกต้อง (ร้อยละ 30) เช่น “ทำงานคล่อง แต่คล่องผิด เป็นความคล่องแต่ไม่คำนึงถึงความถูกต้อง” “ พยาบาลบางครั้ง ทำงานอื่น ๆ ได้เงินเดือนมากกว่าเงินเดือนพยาบาล”

ปัจจัยที่ทำให้บัณฑิตมีหรือไม่มีคุณลักษณะที่พึงมี ตามการรับรู้ของผู้บริหาร

พบว่า มีปัจจัยหลายประการที่เป็นปัจจัยส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิต ได้แก่

1. ภูมิหลังของนักศึกษา ผู้บริหารแสดงความคิดเห็น นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน จะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในวิชาชีพแตกต่างกัน ผู้บริหาร 1 ท่าน แสดงความคิดเห็นว่า “นักศึกษาที่มีฐานะไม่ดี ก็จะไม่ตั้งใจทำงาน” อีก 1 ท่าน เสนอความคิดเห็นว่า “เด็กสมัยนี้ ไม่ค่อยได้รับการปลูกฝังในเรื่องความสะอาดพื้นฐานต่าง ๆ จากครอบครัว” ซึ่งผู้บริหารท่านนี้คิดว่า มีความสำคัญมาก “ถึงแม้ว่าเขาจะมีทัศนคติที่ดี แต่ถ้าไม่มีทักษะพื้นฐาน ทำอะไรก็ช่างดูไม่นุ่มนวล”

2. คุณลักษณะภายในตัวนักศึกษา บุคคลที่มีความรับผิดชอบ และมีเจตคติที่ดีมาก่อน จะมีความตั้งใจที่จะทำงาน ซึ่งผู้บริหารมองว่า สิ่งเหล่านี้จะต้องอยู่ในตัวของนักศึกษา ไม่เหมือนกับความรู้ ซึ่งมาสอนกันทีหลังได้ (ร้อยละ 15) นอกจากนี้ ยังมีความคิดเห็นว่า นักศึกษาที่มีโลกทัศน์กว้างจะสามารถปรับตัวได้ดี และอยากจะพัฒนาตนเอง (ร้อยละ 15)

3. การจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย เนื้อหาการจัดการเรียนการสอน วิธีการสอน บุคลิกภาพของครูผู้สอน แหล่งฝึกปฏิบัติการ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3.1 เนื้อหาการจัดการเรียนการสอน โดยจัดเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล และนักศึกษาได้รู้เกี่ยวกับการเอากระบวนการพยาบาลไปใช้ ช่วยให้นักศึกษาแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบ และนักศึกษาเรียนรู้ที่จะเก็บข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาเมื่อเขามีปัญหาเกิดขึ้น (ร้อยละ 15) และควรจัดการเรียนการสอนเรื่องของทฤษฎีการพยาบาล เพื่อเป็นข้อบ่งชี้ถึงสมรรถนะทางการพยาบาลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (ร้อยละ 15) นอกจากนี้การสอนควรเน้นเนื้อหาด้านมนุษยนิยม (humanism) แต่ก็ต้องมีเรื่องของเหตุผล (science) ด้วย ถ้าสอนโดยเน้นเฉพาะ science มาก จะได้นักศึกษาที่มองแล้วค่อนข้างจะก้าวร้าว (ร้อยละ 15)

3.2 วิธีการสอน พบว่า ผู้บริหารร้อยละ 45 เห็นว่าการสอนของครู เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ นักศึกษามี คุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือไม่ เช่น “ครูที่ส่งเสริมให้กำลังใจมีความภาคภูมิใจในผลงานของนักศึกษา นักศึกษาจะเกิดความเชื่อมั่นมาก ในขณะที่ครูที่จะทำให้เด็กขาดความมั่นใจ “บางคนลืมนึกถึงความรู้สึกของนักศึกษา” “การที่จะให้นักศึกษาเกิดความรู้ที่ถึกรักน้อยไปสักนิด” “เวลาที่นักศึกษามีปัญหาหมาปรึภาก็มักจะคิดให้ ชั้แนะให้เสร็จ ทำให้ไม่เกิดการคิดสร้างสรรค์” “ครูควรสอนแบบกระตุ้นให้คิด แล้วชี้ให้เห็นเป็นระยะ ๆ”

3.3 บุคลิกภาพของครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหารร้อยละ 70 เห็นว่าครูเป็นตัวอย่างที่ดีและไม่ดีให้แก่ นักศึกษา ครูที่นี้ หมายถึงทั้งอาจารย์พยาบาล และพยาบาลในแหล่งฝึกปฏิบัติ เช่น “ครูไม่ชอบวิชาชีพ ไม่รักวิชาชีพ ก็จะไม่เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ” “บางคนมีความประพฤติไม่ดี ก็จะอบรมเด็กให้ทำตามอย่างตน” “การแต่งกายพยาบาลบางแห่งในแหล่งฝึก ไม่ใส่ใจเรื่องการแต่งกาย และบุคลิกภาพของการเป็นพยาบาล หรือ ไม่สนใจเรื่องวิชาการเลย นักศึกษาก็จะไม่ได้แบบอย่างที่ดี”

3.4 แหล่งฝึกปฏิบัติงาน ผู้บริหารร้อยละ 15 มีความเห็นว่าสิ่งแวดล้อมและระบบในสถานที่ฝึกปฏิบัติงานเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพของนักศึกษา เช่น “ เจตคติของบัณฑิตจะแย่งถ้าสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ไม่เอื้อทำให้เขามีลักษณะการทำงานที่พึงพอใจ สภาพการทำงานที่นักศึกษาต้องเจอสิ่ง กระทบกระเทือนต่าง ๆ เช่น ความเจ็บปวดที่แล้วซ้ำเล่าของคนไข้ ความโอดครวญ ความเหิน หากนักศึกษาไม่มีความอดทนต่อสิ่งเหล่านี้ นักศึกษาก็จะไม่อยู่ในวิชาชีพ ฉะนั้นสิ่งแวดล้อมที่ นักศึกษาไปปฏิบัติงานอยู่จะเป็นตัวกำหนดเจตคติและพฤติกรรมของเขา นอกจากนี้ ระบบโรงพยาบาลที่ไม่สอดคล้องกับการเรียนการสอนคือระบบการทำงาน คัดตึงใจไม่ได้ทั้ง ๆ ที่มีความสามารถ ทำให้เกิดความขัดแย้ง เราสอนให้เขาเป็นผู้นำกล้าตัดสินใจ กล้าคิดกล้าทำแต่พอถึงเวลาทำไม่ได้ พุดไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าถูกหรือผิดพวกนี้จะมี ความขัดแย้งสูง”

3.5 กิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้บริหารร้อยละ 30 เห็นว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดแก่นักศึกษา เช่นให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมดังนี้ “การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรให้นักศึกษามีส่วนร่วมออกไปรู้จักโลกภายนอก” “...ช่วยเสริมบทบาทการเป็นผู้นำ” “...มีส่วนพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษา” เป็นต้น

4. ปัจจัยภายนอก ผู้บริหารกล่าวถึงปัจจัยภายนอก 3 ประการ คือ กลุ่มนักศึกษา ระเบียบของสถาบัน และค่าตอบแทนในการประกอบวิชาชีพ ที่อาจมีผลต่อเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพ ดังนี้

4.1 กลุ่มนักศึกษา ผู้บริหารร้อยละ 15 เห็นว่าการสื่อสารภายในกลุ่มนักศึกษาด้วยกันอาจมีผลต่อเจตคติและค่านิยมของนักศึกษาได้ เช่น “การถ่ายทอดความรู้สึกของนักศึกษานักศึกษาพบว่า นักศึกษามีความกลัว เรื่องใดก็จะถ่ายทอดกันไปเรื่อย ๆ ว่าตรงนี้ตรงนั้นน่ากลัว”

4.2 ระเบียบของสถาบัน ผู้บริหารร้อยละ 15 เห็นว่าระเบียบของสถาบันเป็นแนวทางทำให้มีการอยู่ร่วมกันได้ อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนักศึกษาได้ เช่น “ระเบียบวินัยมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะพยาบาล ต้องทำงานเป็นทีมเป็นกลุ่ม แต่ไม่ได้หมายความว่าเข้มงวดเกินไป อาจใช้ระเบียบวินัย เป็นแนวทางให้คนกลุ่มใหญ่อยู่ร่วมกันได้”

4.3 ค่าตอบแทนในการประกอบวิชาชีพ ผู้บริหารร้อยละ 15 มีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยข้อนี้ดังนี้ “เงินเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้คนพอใจในงานที่ทำ”

5. การประสบความสำเร็จของงานที่ทำ ผู้บริหารร้อยละ 15 มีความเห็นว่าการประสบความสำเร็จของงานที่ทำ ทำให้มองเห็นคุณค่าของวิชาชีพ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

เจตคติของนักศึกษาต่อการประกอบวิชาชีพ ตามการรับรู้ของผู้บริหาร

ผู้บริหารมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับนักศึกษาดังนี้

1. ความภูมิใจในวิชาชีพ ผู้บริหารร้อยละ 45 พบว่า นักศึกษาขาดความภูมิใจในวิชาชีพ เช่น “นักศึกษามีความรู้สึกว่าตนเองแยกว่าวิชาชีพอื่น ซึ่งในวัยของเขาไม่ควรมาเจอกับสิ่งเหล่านี้” “เมื่อพูดถึงวิชาชีพการพยาบาล นักศึกษาอาจรู้สึกว่ามันน่าภาคภูมิใจ” “เมื่อ (นักศึกษา)ถูกถามก็ไม่ยอมบอกว่าตนเองเป็นพยาบาล”

2. การแสดงออกถึงจรรยาวิชาชีพ ผู้บริหารร้อยละ 30 เห็นว่าพบว่า นักศึกษามีการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม เช่น “วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับผู้ป่วยบนรถเมล์” “แต่งตัวไม่เหมาะสม การแต่งกายของพยาบาลชุดขาว ถุงเท้า รองเท้า ไม่น่าจะสกปรก” “แต่งกายไม่ประเจิด ประเจ้อ”

3. ผู้บริหารร้อยละ 30 มีความเห็นว่านักศึกษามีการปฏิบัติงานโดยมุ่งเน้นทำงานมากกว่าตัวบุคคล เช่น “นักศึกษามุ่งแต่จะทำงานให้เสร็จให้ผ่าน ๆ ไปเท่านั้นเอง” “...ก้มหน้าก้มตาให้การ

พยาบาลผู้ป่วย โดยไม่ยิ้มแย้มแจ่มใส หรือพูดคุย” “เวลาทำงานก็จะต่างคนต่างทำ บางทีดูเหมือนเล่นเล่อ” เป็นต้น

4. ระดับการศึกษา ผู้บริหารร้อยละ 15 เห็นว่าการศึกษามีผลทางลบต่อเจตคติในการประกอบวิชาชีพ เช่น “ มีแนวโน้มว่า นักศึกษายังเรียนสูงขึ้น เจตคติยิ่งแย่ลง” “บางครั้งก็ไม่แน่ใจเหมือนกัน เพราะสถานภาพทางการเงินของพยาบาลดีขึ้น น่าจะทำให้ความรู้สึกของบางส่วนต่อวิชาชีพยังดีอยู่” เป็นต้น

5. ความอดทน ผู้บริหารร้อยละ 15 มีความเห็นว่านักศึกษาขาดความอดทน เช่น “นักศึกษามีความอดทนต่อการที่จะศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ ดูแลผู้ป่วยในความรับผิดชอบไม่มากนัก ตลอดจนความอดทนต่อสิ่งที่กระทบกระเทือน เช่น สภาพของผู้ป่วยที่มีความโศครวญ เหม็น หรืออะไรต่าง ๆ นักศึกษาจะทนได้น้อย”

6. ความสะอาด ผู้บริหารร้อยละ 15 เห็นว่านักศึกษาขาดความตระหนักในเรื่องการรักษาความสะอาด เช่น “ พื้นฐานเกี่ยวกับความสะอาดไม่ค่อยมี เด็กสมัยนี้ไม่ค่อยได้รับการปลูกฝังจากครอบครัว”

การเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนหรือเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับนักศึกษา มีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ การนำเสนอผลการศึกษานี้ เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลซึ่งเป็นประชากรที่ศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติ และค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนพยาบาลจนจบการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (focus group interview) และการอภิปรายผล

ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลซึ่งเป็นประชากรที่ศึกษา

1. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล นักศึกษาพยาบาลซึ่งเป็นประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้เข้าศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในปีการศึกษา 2535 มีจำนวนทั้งหมด 105 คน และเมื่อจบการศึกษาในชั้นปีที่ 4 นักศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้สำเร็จการศึกษาจำนวนทั้งหมด 104 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 เมื่อนักศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้ยังไม่ได้เริ่มเรียนพยาบาล คณะผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาพยาบาลทุกคน และได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 105 ชุด (คิดเป็นร้อยละ 97.22) ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 17 - 20 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ มีเกรดเฉลี่ยเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ระหว่าง 2.55-2.99 และส่วนใหญ่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีสอบตรง (ร้อยละ 61.9) โดยนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีสอบตรง ส่วนใหญ่เลือกคณะพยาบาลศาสตร์เป็นอันดับที่ 1 ในขณะที่นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีสอบรวม ส่วนใหญ่เลือกคณะพยาบาลศาสตร์ เป็นอันดับที่ 4

นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ตัดสินใจด้วยตนเองในการเลือกเรียนพยาบาล เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวิชาชีพพยาบาลจากครูแนะแนว อาชีพหลักของบิดาและมาราคือทำนาทำสวน ครอบครัวยมีรายได้ประมาณเดือนละ 3,001-6,000 บาท นักศึกษาได้รับค่าใช้จ่ายเดือนละ 1,001-2,000 บาท รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน แสดงไว้ในตารางที่ 7

ตารางที่ 7

จำนวน และร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาล

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ	ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			วิธีการสอบเข้าเรียน		
ชาย	1	0.9	สอบตรง	65	61.9
หญิง	104	99.1	สอบรวม	40	38.1
อายุ			ลำดับการเลือกเรียนพยาบาล		
17-20 ปี	101	96.1	สอบตรง อันดับ 1	40	61.5
21-24 ปี	-	-	อันดับ 2	23	35.4
25 ปีขึ้นไป	4	3.9	อันดับ 3	2	3.1
ภูมิลำเนา			สอบรวม อันดับ 1	6	15.0
ภาคเหนือ	6	5.7	อันดับ 2	6	15.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1	1.0	อันดับ 3	8	20.0
ภาคกลาง	3	2.8	อันดับ 4	12	30.0
ภาคใต้	94	89.5	อันดับ 5	6	15.0
ไม่ตอบ	1	1.0	ไม่ตอบ	2	5.0
เกรดเฉลี่ยสะสมเมื่อจบมัธยมปลาย			เหตุผลของการตัดสินใจเลือกเรียนพยาบาล		
ต่ำกว่า 2.00	2	1.9	เลือกด้วยตนเอง	54	51.4
2.00-2.49	31	29.5	พ่อแม่สนับสนุน	30	28.6
2.50-2.99	52	49.5	เลือกด้วยตนเองและ		
3.00-3.49	17	16.2	พ่อแม่สนับสนุน	19	18.1
3.50 ขึ้นไป	2	1.9	ได้โควตาการศึกษาต่อ:		
ไม่ตอบ	1	1.0	ผู้ช่วยพยาบาล	2	1.9

ตารางที่ 7 (ต่อ)

จำนวน และร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาล

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ	ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวิชาชีพพยาบาล			อาชีพหลักของบิดา		
เคยได้รับ	96	91.4	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	21	20
ไม่เคยได้รับ	9	8.6	รับจ้าง	17	16.2
แหล่งที่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับวิชาชีพพยาบาล			ค้าขาย	14	13.3
เพื่อน	18	17.1	ทำนา/ทำสวน	43	41.0
ครูแนะแนว	62	59.0	ส่วนตัว	3	2.8
ญาติพี่น้อง	35	33.3	ถึงแก่กรรมไปแล้ว	6	5.7
สื่อต่าง ๆ (เช่น หนังสือ พิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์)	35	33.3	ไม่ตอบ	1	1.0
จากประสบการณ์การ			อาชีพหลักของมารดา		
ทำงานใน โรงพยาบาล	11	10.5	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	10	9.5
			รับจ้าง	6	5.7
รายได้โดยประมาณของครอบครัว (บาท/เดือน)			ค้าขาย	20	19.0
ไม่เกิน 3,000	23	21.9	ทำนา/ทำสวน	43	41.0
3,001-6,000	32	30.5	แม่บ้าน	19	18.1
6,001-10,000	23	21.9	ส่วนตัว	2	1.9
10,001-20,000	15	14.3	ถึงแก่กรรมไปแล้ว	4	3.8
20,001 ขึ้นไป	4	3.8	ไม่ตอบ	1	1.0
ไม่ตอบ	8	7.6			
ค่าใช้จ่ายที่นักศึกษาได้รับ (บาท/เดือน)					
ไม่เกิน 1,000	18	17.1			
1,001-2,000	71	67.6			
2,001-3,000	10	9.5			
3,001 ขึ้นไป	5	4.8			
ไม่ตอบ	1	1.0			

ข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติ และค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนพยาบาลจนจบการศึกษา

คณะผู้วิจัยให้นักศึกษาพยาบาลตอบแบบสอบถามเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลจำนวน 5 ครั้ง คือแรกเรียนพยาบาล เมื่อสิ้นสุดชั้นปีที่ 1 2 3 และ 4 โดยเมื่อแรกเรียนและชั้นปีที่ 4 ให้ตอบแบบสอบถามชุดที่ถามทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็น ส่วนชั้นปีที่ 1 2 และ 3 ให้ตอบชุดที่ถามเฉพาะสภาพปัจจุบัน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนเป็นจำนวน 105 75 94 81 และ 85 ฉบับตามลำดับ ข้อมูลที่ได้เป็นเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในแต่ละช่วงเวลา โดยเมื่อแรกเรียนพยาบาล และเมื่อสิ้นสุดชั้นปีที่ 4 ได้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเจตคติ และค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลที่นักศึกษาคาดหวังด้วย (สภาพที่ควรเป็น)

1. การเปลี่ยนแปลงของเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลการของนักศึกษาแต่ละชั้นปี

1.1. ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล เมื่อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยของเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลในสภาพปัจจุบันของนักศึกษาพยาบาลแต่ละด้านเป็น 3 ลำดับได้ผลดังนี้

ด้านลักษณะวิชาชีพ เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพ ด้านลักษณะวิชาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับ 1 ของนักศึกษาเมื่อแรกเรียน เรียนจบชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 คือ วิชาชีพเป็นประโยชน์ต่อสังคม ในขณะที่เมื่อเรียนจบชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การหางานทำได้ง่าย

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล ค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับ 1 ของคะแนนเจตคติและ ค่านิยมในการประกอบวิชาชีพด้านการปฏิบัติการพยาบาลได้ผลตรงกันในทุกช่วงที่เก็บข้อมูลตั้งแต่แรกเรียน จนจบชั้นปีที่ 4 คือ ต้องรับผิดชอบสูง

ด้านคุณลักษณะความเป็นพยาบาลของนักศึกษา นักศึกษาพยาบาลมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอันดับ 1 ของเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพด้านนี้แตกต่างกันในแต่ละช่วงของการศึกษาตั้งแต่แรกเรียนจนถึงเรียนจบชั้นปีที่ 4 คือ มีความภูมิใจและรักสถาบัน ซื่อสัตย์สุจริต ไม่แยกชั้นวรรณะ และแต่งกายสะอาด สุภาพ ตามลำดับ

รายละเอียดคั้งแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9

เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลในสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี

เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล	ชั้นปี				
	แรกเรียน (105 คน)	สิ้นสุดปี 1 (75 คน)	สิ้นสุดปี 2 (94 คน)	สิ้นสุดปี 3 (81 คน)	สิ้นสุดปี 4 (85 คน)
ด้านลักษณะวิชาชีพ					
อันดับ 1	เป็นประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{x}=6.51, SD=.83$)	เป็นประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{x}=6.25, SD=.71$)	หางานง่าย ($\bar{x}=6.31, SD=.76$)	เป็นประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{x}=6.20, SD=.86$)	หางานง่าย ($\bar{x}=6.18, SD=.89$)
อันดับ 2	หางานง่าย ($\bar{x}=6.09, SD=1.12$)	หางานง่าย ($\bar{x}=6.16, SD=1.04$)	เป็นประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{x}=6.12, SD=.95$)	หางานง่าย ($\bar{x}=5.96, SD=1.21$)	เป็นประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{x}=6.15, SD=.94$)
อันดับ 3	เป็นที่ยอมรับของครอบครัว ($\bar{x}=5.99, SD=1.14$)	เกิดประโยชน์ต่อครอบครัว ($\bar{x}=6.03, SD=.90$)	เกิดประโยชน์ต่อครอบครัว ($\bar{x}=5.66, SD=1.10$)	เกิดประโยชน์ต่อครอบครัว ($\bar{x}=5.72, SD=.95$)	เกิดประโยชน์ต่อครอบครัว ($\bar{x}=5.73, SD=1.03$)
ด้านการปฏิบัติการพยาบาล					
อันดับ 1	ต้องรับผิดชอบสูง ($\bar{x}=6.15, SD=.95$)	ต้องรับผิดชอบสูง ($\bar{x}=6.59, SD=.86$)	ต้องรับผิดชอบสูง ($\bar{x}=6.51, SD=.71$)	ต้องรับผิดชอบสูง ($\bar{x}=6.47, SD=.90$)	ต้องรับผิดชอบสูง ($\bar{x}=6.61, SD=.76$)
อันดับ 2	ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้ปฏิบัติ ($\bar{x}=6.04, SD=1.01$)	ได้พัฒนาคุณธรรมผู้ปฏิบัติ ($\bar{x}=6.09, SD=1.07$)	จะมีประสิทธิภาพเมื่อทำงานเป็นทีม ($\bar{x}=6.02, SD=1.10$)	จะมีประสิทธิภาพเมื่อทำงานเป็นทีม ($\bar{x}=6.31, SD=.83$)	จะมีประสิทธิภาพเมื่อทำงานเป็นทีม ($\bar{x}=6.39, SD=.81$)
อันดับ 3	ได้พัฒนาคุณธรรมของผู้ปฏิบัติ ($\bar{x}=5.9, SD=1.18$)	จะมีประสิทธิภาพเมื่อทำงานเป็นทีม ($\bar{x}=6.01, SD=1.24$)	ได้พัฒนาคุณธรรมของผู้ปฏิบัติ ($\bar{x}=5.99, SD=.90$)	ได้พัฒนาคุณธรรมของผู้ปฏิบัติ ($\bar{x}=6.01, SD=.97$)	ได้พัฒนาคุณธรรมของผู้ปฏิบัติ ($\bar{x}=6.21, SD=1.00$)
ด้านคุณลักษณะความเป็นพยาบาลของนักศึกษา					
อันดับ 1	มีความภาคภูมิใจและรักสถาบัน ($\bar{x}=6.04, SD=1.17$)	ซื่อสัตย์ สุจริต ($\bar{x}=6.16, SD=.82$)	ไม่แยกชั้นวรรณะ ($\bar{x}=6.39, SD=.75$)	ซื่อสัตย์ สุจริต ($\bar{x}=6.43, SD=.61$)	แต่งกาย สะอาด สุภาพ ($\bar{x}=6.41, SD=.96$)
อันดับ 2	มีความภูมิใจในวิชาชีพ ($\bar{x}=6.03, SD=1.15$)	มีความกตัญญู ($\bar{x}=6.13, SD=.88$)	ซื่อสัตย์ สุจริต ($\bar{x}=6.24, SD=.68$)	ไม่แยกชั้นวรรณะ ($\bar{x}=6.43, SD=.67$)	มีความกตัญญู ($\bar{x}=6.33, SD=.98$)
อันดับ 3	ซื่อสัตย์ สุจริต ($\bar{x}=5.93, SD=1.07$)	ไม่แยกชั้นวรรณะ ($\bar{x}=6.13, SD=1.07$)	มีความกตัญญู ($\bar{x}=6.17, SD=.82$)	มีความกตัญญู ($\bar{x}=6.38, SD=.78$)	ซื่อสัตย์ สุจริต ($\bar{x}=6.31, SD=.88$)

ใจ รู้จักยกย่องผู้อื่นและชื่นชมคนที่มีความรู้ความสามารถ การมีศักยภาพด้านการคิดและสติปัญญา นั่นคือมีความรู้ความเข้าใจในด้านการพยาบาล ทฤษฎีการพยาบาล มีเหตุและผลของการกระทำหรือสิ่งที่กระทำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในขอบเขตที่เหมาะสม มีความตื่นตัวในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม พร้อมทั้งพัฒนา รู้จักเอาตัวรอดในสังคมปัจจุบันและสามารถหาทางออกในการใช้ชีวิตส่วนตัวที่ดีที่สุด มีความรู้และสามารถคิดในเรื่องอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก การพยาบาลได้ เช่น เรื่องการเมือง การเศรษฐกิจ ธรรมชาติของคน ทฤษฎีในสาขาอื่น ๆ ตลอดจนความเป็นไปของสังคมและเหตุการณ์ต่างๆ การมีศักยภาพด้านทักษะการสื่อสาร คุณลักษณะส่วนนี้ได้แก่ การเขียนเป็น พูดเป็นและทำเป็น โดยสามารถเขียนสื่อภาษาได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้ด้วยภาษาสากล การมีศักยภาพด้านการใช้กระบวนการพยาบาล คุณลักษณะด้านนี้ได้แก่การปฏิบัติ การพยาบาลด้วยความนุ่มนวล เอาใจใส่ สนใจผู้ป่วย รวมทั้งมีความไวต่อความรู้สึกของผู้ป่วย หรือคนรอบข้างที่ต้องการความช่วยเหลือและมีการใช้กระบวนการพยาบาลอย่างถูกต้อง และสุดท้าย การมีเจตคติที่ดีและมีความพึงพอใจในวิชาชีพ กล่าวคือมีความภาคภูมิใจในวิชาชีพ สามารถบอกผู้อื่นได้ว่าตนเองเป็นพยาบาล มีความรักสถาบันของตน โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผู้ประกอบการวิชาชีพการพยาบาลในปัจจุบัน ผู้บริหารกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) เห็นว่า พยาบาลในปัจจุบันมีความเป็นอิสระและเป็นตัวของตนเองน้อย และมีแนวโน้มจะกล้าพูดกล้าทำมากขึ้น รองลงมาคือมีความพร้อมในด้านมนุษยสัมพันธ์ (ร้อยละ 70) แต่งกายไม่เหมาะสม ขาดความสนใจในความเป็นไปของสังคม (ร้อยละ 60) นอกจากนั้นส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 30) ยังมีความคิดเห็นว่าพยาบาลยังขาดความภูมิใจในวิชาชีพ และไม่พอใจในงานตนเอง ขาดเหตุผลทางวิชาการ บกพร่องด้านจรรยาวิชาชีพอยู่บ้าง โดยเฉพาะการรักษาความลับและการวิพากษ์วิจารณ์ผู้รับบริการและยังมีความบกพร่องในการสื่อภาษาทั้งในลักษณะการเขียนและการพูด จะเห็นได้ว่าการแสดงความคิดเห็นของผู้บริหารกลุ่มตัวอย่างต่อพยาบาลวิชาชีพในปัจจุบันใช้เกณฑ์คุณลักษณะที่พึงมีของบัณฑิตหลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี สาขาพยาบาลศาสตร์เป็นสิ่งเปรียบเทียบ

เมื่อเปรียบเทียบกับคุณลักษณะของบัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) ที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงมีของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารมีความคล้ายคลึงกัน นั่นคือ ด้านความรู้ เน้นการมีความรู้ด้านธรรมชาติของคน สิ่งแวดล้อม ภาวะสุขภาพ ระบบบริการสาธารณสุข หลักการพยาบาลผู้รับบริการทุพพลและทุกสภาวะสุขภาพ ทั้งที่เป็นบุคคล ครอบครัว และชุมชน หลักการของกระบวนการพยาบาล บทบาท ขอบเขต และจรรยาวิชาชีพการพยาบาล และ ศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลและการดำรงชีวิต ในด้านทักษะ เน้นทักษะการใช้กระบวนการพยาบาล การสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับบริการ บุคลากรในทีมสุขภาพและผู้เกี่ยวข้อง การติดต่อสื่อสารและการ

ประสานงาน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรที่เหมาะสมและการนิเทศทางการพยาบาลการทำงานเป็นทีม การบริหารและจัดการ และการเป็นผู้นำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การวิจัยและการนำผลการวิจัยมาใช้ และในด้านเจตคติ เน้นการมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ชุมชน และวิชาชีพ โดยให้มีการพัฒนาตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และวิชาชีพ การเคารพสิทธิตนเอง และผู้อื่น และการธำรงไว้ซึ่งจรรยาวิชาชีพ

คุณลักษณะที่ผู้บริหารสถาบันการศึกษากลุ่มตัวอย่างระบุว่าควรมีในบัณฑิตพยาบาลแต่ไม่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คือ การมีภาวะผู้นำ การมีทักษะการสื่อสารด้วยภาษาสากลทั้งในด้านการพูดและการเขียน และการมีความรู้สึกผูกพันกับวิชาชีพการพยาบาลและสถาบัน เนื่องจากหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้พัฒนาขึ้นโดยใช้ข้อมูลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตจากสถาบันการศึกษาพยาบาลอื่น ๆ ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย แนวคิดทฤษฎีทางการพยาบาลร่วมไปกับเกณฑ์การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำหนดโดยทบวงมหาวิทยาลัยและสภาการพยาบาล ประกอบกับการจัดการศึกษาเน้นการผลิตพยาบาลวิชาชีพพระคัมภีร์ปฏิบัติมากกว่าระดับผู้บริหารหรือระดับผู้นำ และเป็นกลุ่มบุคลากรที่ในช่วงเวลาที่กำลังศึกษาอยู่เป็นกลุ่มที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และส่วนใหญ่มักจะปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เคยฝึกปฏิบัติงานมาก่อน ประเด็นด้านการพัฒนาภาวะผู้นำ การสื่อสารทั้งในด้านการเขียนและการพูด และการมีความผูกพันกับวิชาชีพและสถาบัน จึงไม่ใช่จุดเน้นสำหรับหลักสูตรนี้ แต่เนื่องจากระบบการเข้าสู่ตำแหน่งบริหารของสายงานพยาบาล ส่วนใหญ่ยังใช้ระบบอาวุโส จึงพบว่าพยาบาลวิชาชีพในระดับปริญญาตรีเป็นกำลังสำคัญในการบริการพยาบาล ทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับบริหาร จึงทำให้ผู้บริหารกลุ่มตัวอย่างให้คุณค่าคุณลักษณะดังกล่าวเพิ่มเติมจากที่กำหนดในหลักสูตร

2. การพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ตั้งแต่เมื่อเริ่มศึกษาในสถาบัน ต่อเนื่องไปจนสำเร็จการศึกษา (ชั้นปีที่ 1-4)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาจนกระทั่งสิ้นสุดชั้นปีที่ 4 พบว่าข้อแสดงลักษณะวิชาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ตลอด 4 ปีที่ศึกษา คือ เป็นประโยชน์ต่อสังคม หางานง่าย เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวและเป็นที่ยอมรับของครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาแบบกลุ่ม ด้านการปฏิบัติการพยาบาล ข้อแสดงที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ต้องรับผิดชอบสูง ได้พัฒนาคุณธรรมของผู้ปฏิบัติ จะมีประสิทธิภาพเมื่อทำงานเป็นทีม และ

ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้ปฏิบัติ ซึ่งข้อแสดงสุดท้ายนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะในช่วงที่นักศึกษาเริ่มเข้าศึกษา สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มนักศึกษาให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า งานพยาบาลเป็นงานหนัก มีความเข้มงวดในกฎระเบียบ การปฏิบัติกรพยาบาลต้องใช้ศิลปะ ต้องมีเป้าหมาย ต้องเขียนแผนการพยาบาลซึ่งเป็นเรื่องที่ใช้เวลามาก เป็นงานเสี่ยงต่อการติดโรค และเมื่อเรียนในชั้นปีที่ 4 เริ่มเรียนรู้ว่าบทบาทของพยาบาลมีมากมายทั้งในและนอกโรงพยาบาล เป็นงานที่มีระบบอาวุโสและก้าวหน้า ด้านคุณลักษณะความเป็นพยาบาลของนักศึกษา พบว่า ข้อแสดงที่มีค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แยกชั้นวรรณะ มีความกตัญญู มีความภาคภูมิใจและรักสถาบัน มีความภูมิใจในวิชาชีพ (ซึ่งพบในช่วงแรกเข้าเรียน) และ แต่งกาย สะอาดสุภาพ ซึ่งพบในชั้นปีที่ 4 ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม มีรายละเอียดคุณลักษณะความเป็นพยาบาลเพิ่มเติมคือ ต้องสะอาด สุภาพเรียบร้อย มีความละเอียด อดทน ควบคุมอารมณ์ คล่องแคล่วว่องไว

จะเห็นได้ว่าข้อแสดงทั้ง 3 ด้านส่วนใหญ่เป็นข้อความทางบวก ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.4 เลือกเข้าศึกษาในสาขาพยาบาลศาสตร์ด้วยตนเอง และร้อยละ 28.6 เข้าศึกษาด้วยเหตุผลที่ว่าพ่อแม่สนับสนุน และ ร้อยละ 18 เลือกเข้าศึกษาด้วยตนเองและพ่อแม่สนับสนุน และคาดว่า การเลือกเข้าศึกษาด้วยตนเองนั้น นักศึกษาได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาลมาก่อนเข้าศึกษา ดังจะเห็นได้จากข้อมูลส่วนบุคคล ที่พบว่านักศึกษาร้อยละ 91.4 ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาลและร้อยละ 59 ได้รับข้อมูลดังกล่าวจากครูแนะแนว ซึ่งน่าจะเป็นข้อมูลที่แสดงความเป็นจริงเกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาล นักศึกษาจึงให้คะแนนข้อแสดงดังกล่าวในลำดับสูงสุด อย่างไรก็ตามผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีข้อความทางลบอยู่บ้าง เช่น งานพยาบาลเป็นงานหนัก ความเข้มงวดในกฎระเบียบ เป็นรายละเอียดที่สะท้อนสภาพความเป็นจริงที่นักศึกษารับรู้ และสนับสนุนการตัดสินใจเลือกข้อแสดงคุณลักษณะการปฏิบัติกรพยาบาลว่าต้องรับผิดชอบสูง อย่างไรก็ตามข้อมูลเชิงคุณภาพยังสะท้อนให้เห็นว่าถึงแม้นักศึกษาจะแสดงความคิดเห็นในเชิงบวก นักศึกษาส่วนหนึ่งได้แสดงความไม่แน่ใจในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลเมื่อสำเร็จการศึกษาและเห็นว่าเป็นงานที่มีความก้าวหน้า

ผลของการศึกษานี้ คล้ายคลึงกับงานของซิมป์สันและคณะ (Simpson, et al, 1979) ที่พบว่านักศึกษาให้คุณค่าในการช่วยเหลือผู้อื่น และเห็นว่าการปฏิบัติกรพยาบาลต้องใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น และผลงานของเดวิสและโอลสัน (Davis & Oleson, 1964) วิลสันและสตาร์ทอัพ (Wilson & Startup, 1991) และศิขริน ตู่สุข (2532) ที่พบว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติกรพยาบาลเป็นงานที่ต้องมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ต้องเสียสละอุทิศตน เป็นงานที่มีระเบียบวินัย และงานของอารมณ วุฒิปุณย์และจิราพร ธีรพัฒนะ (2528) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มตัวอย่างระบุว่าชอบวิชาชีพการพยาบาลเพราะสามารถนำความรู้ไปใช้กับตนเอง ครอบครัวและสังคม รู้สึกว่า

คนมีประโยชน์ต่อผู้อื่น และงานของศิกริน ตู๋สุข (2532) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มตัวอย่าง เรียนรู้คุณค่าในความมีระเบียบวินัย การเคารพในกฎกติกา การเคารพผู้อาวุโส การแสดงเอกลักษณ์ของวิชาชีพ โดยการสวมเครื่องแบบพยาบาล เนื่องจากเครื่องแบบสีขาวอันเป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์สะอาด

เมื่อนำค่าคะแนนเฉลี่ยด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติการพยาบาล และด้านคุณลักษณะความเป็นพยาบาลของนักศึกษามาเปรียบเทียบกัน พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนด้านลักษณะวิชาชีพต่ำสุดในชั้นปีที่ 2 ($\bar{x}=4.57$) สูงสุดในชั้นปีที่ 1 ($\bar{x}=4.82$) และเมื่อนำค่าเฉลี่ยของแต่ละชั้นปีมาทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนและการทดสอบความแตกต่างแบบรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่าค่าคะแนนด้านลักษณะวิชาชีพในแต่ละชั้นปีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 54.86, p < .01$) โดยค่าเฉลี่ยคะแนนของชั้นปีที่ 2 3 และ 4 ต่ำกว่า ชั้นปีที่ 1 แต่ค่าคะแนนในชั้นปีที่ 4 สูงกว่าชั้นปีที่ 2 และ 3 แสดงว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความคิดเห็นสอดคล้องกับคุณลักษณะวิชาชีพตามที่แสดงในแบบสอบถามซึ่งสร้างขึ้นตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนด้านนี้กับค่าเฉลี่ยคะแนนด้านเดียวกันเมื่อนักศึกษาแรกเข้าศึกษา ($\bar{x}=4.94$) กับเมื่อศึกษาในชั้นปีที่ 4 ($\bar{x}=4.68$) ด้วยสถิติการทดสอบ ที พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน (T value = .38)

สำหรับค่าคะแนนด้านลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุดในชั้นปีที่ 3 ($\bar{x}=4.1$) สูงสุดในชั้นปีที่ 1 ($\bar{x}=4.28$) เมื่อนำค่าเฉลี่ยของแต่ละชั้นปีมาทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนและการทดสอบความแตกต่างแบบรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่าค่าคะแนนด้านลักษณะการปฏิบัติการพยาบาลในแต่ละชั้นปีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 11.14, p < .01$) โดย ค่าเฉลี่ยคะแนนในชั้นปีที่ 4 ต่ำกว่าชั้นปีที่ 1 และ 2 แต่สูงกว่า ชั้นปีที่ 3 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนด้านนี้กับค่าเฉลี่ยคะแนนด้านเดียวกันเมื่อนักศึกษาแรกเข้าศึกษา ($\bar{x}=4.25$) กับเมื่อศึกษาในชั้นปีที่ 4 ($\bar{x}=4.17$) ด้วยสถิติการทดสอบ ที พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน (T value = .92)

ในด้านด้านคุณลักษณะความเป็นพยาบาล พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุดเมื่อนักศึกษาอยู่ในช่วงปลายปีที่ 1 ($\bar{x}=5.39$) และ สูงสุดเมื่ออยู่ในปลายปีที่ 3 ($\bar{x}=5.6$) เมื่อนำค่าเฉลี่ยของแต่ละชั้นปีมาทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนและการทดสอบความแตกต่างแบบรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่าค่าคะแนนด้านลักษณะวิชาชีพในแต่ละชั้นปีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 2.14, p < .01$) โดย ค่าเฉลี่ยคะแนนในชั้นปีที่ 3 และ 4 สูงกว่าชั้นปีที่ 1 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนด้านนี้ระหว่างเมื่อแรกเข้าศึกษา ($\bar{x}=5.47$) กับเมื่อศึกษาในชั้นปีที่ 4 ($\bar{x}=5.51$) ด้วยสถิติการทดสอบ ที พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน (T value = .88)

อาจกล่าวได้ว่านักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลตลอดระยะเวลาที่ศึกษา แต่เมื่อสิ้นสุดการศึกษากลับพบว่าเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลไม่แตกต่างจากเมื่อแรกเรียน ซึ่งสามารถสนับสนุนด้วยคำกล่าวของกลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ที่ว่า “เหมือนเดิม รักอย่างไรก็รักอย่างนั้น” “..ก่อนที่จะไม่เข้ารู้สึกว่าการประกอบวิชาชีพนี้เป็นวิชาชีพที่สวยหรู แต่พอเข้ามาปี 1 รู้ว่ามันไม่ใช่อย่างนั้น พอปี 2 แย่กว่าเดิม พอปี 3 เริ่มดีขึ้น...ปัจจุบันนี้เหมือนตอนปี 3” “ภาคภูมิใจ...” ทั้งนี้อาจเนื่องจากลักษณะของหลักสูตรที่กำหนดให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 เรียนรายวิชาพื้นฐานที่ดำเนินการโดยอาจารย์จากคณะอื่นเป็นส่วนใหญ่ และบางรายวิชานักศึกษาต้องเรียนร่วมกับนักศึกษาคณะอื่นๆ โดยมีรายวิชาที่ดำเนินการโดยคณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์เพียง 1 รายวิชาในภาคการศึกษาที่ 1 3 รายวิชาในภาคการศึกษาที่ 2 ในปีที่ 1 และจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลโดยตรงเพิ่มขึ้นในปีที่ 2 โดยเฉพาะในภาคฤดูร้อน นักศึกษามีโอกาสสัมผัสกับสถานการณ์จริงเต็มวันในบทบาทของพยาบาลเป็นครั้งแรก แต่นักศึกษายังขาดความชำนาญ ทำให้เกิดความกลัวและเครียด ทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนในช่วงนี้ลดต่ำลง ต่อมานักศึกษาได้สัมผัสกับสถานการณ์จริงเพิ่มขึ้นร่วมไปกับการเรียนรู้รายวิชาต่างๆ ซึ่งเป็นรายวิชาเกี่ยวข้องกับวิชาชีพการพยาบาล โดยตรง เมื่อศึกษาในชั้นปีที่ 3 และ 4 ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้สภาพความเป็นจริงในวิชาชีพและมีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยคะแนนลักษณะความเป็นพยาบาลเพิ่มขึ้นสูงสุดในชั้นปีที่ 3 และลดลงเล็กน้อยในปีที่ 4 แสดงว่ามีการปรับตัวได้ในที่สุด จึงทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติทั้งในด้านลักษณะวิชาชีพ การปฏิบัติการพยาบาล และความเป็นพยาบาลในชั้นปีที่ 4 ไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยคะแนนเมื่อแรกเข้า และอาจกล่าวได้ว่านักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ระหว่างค่อนข้างเห็นด้วย-เห็นด้วยกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้

อย่างไรก็ตามสำหรับค่าเฉลี่ยคะแนนลักษณะความเป็นพยาบาลในชั้นปีที่ 4 ที่ลดลงเล็กน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักศึกษากำลังจะสำเร็จการศึกษาและยังไม่ทราบว่าตนเองจะได้ปฏิบัติงาน ณ ที่แห่งใด ประกอบกับการเรียนรู้ลักษณะงานที่จะต้องปฏิบัติงานในช่วงเวลาที่แตกต่างจากผู้อื่น ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในตนเองว่าจะสามารถเป็นพยาบาลได้ ดังที่นักศึกษาผู้หนึ่งกล่าวไว้ในการสัมภาษณ์แบบกลุ่มว่า “...ไม่ชอบเพราะลักษณะงาน...ต้องเป็นเวร เป็นกะ..” “ไม่อยากทำเพราะ เป็นงานที่หนักไม่เหมือนชาวบ้าน เวลาเรากับเวลาคนอื่นไม่ตรงกัน และอยู่ในโลกแคบ พอเราขึ้นเวรศึกแล้ว กลับเข้า คนอื่นเขาไปกันหมดแล้ว เราต้องนอนเพื่อที่จะเข้าเวรบายอีกที ทำให้มีโอกาสเรียนรู้อีกอย่างอื่นน้อย อยู่ในโลกแคบ โลกส่วนตัว” “...ทำแล้วจะทำได้ดีไหม คือถ้าทำแล้วก็อยากจะทำให้ดี ที่ทำงานก็ไม่รู้จะลงที่ไหน ที่ลงแล้วก็ไม่รู้จะเหมาะกับเราไหม”

ผลการวิจัยครั้งนี้แตกต่างจากผลการศึกษาของซิมป์สันและคณะ (Simpson, et al, 1979) ที่พบว่าคะแนนความพึงพอใจในวิชาชีพลดลงไปตามชั้นปี และพบว่าจำนวนนักศึกษาที่ระบุว่าตนเองมี

ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาลในระดับสูงลดลงในชั้นปีที่ 1 แต่เพิ่มจำนวนขึ้นเมื่อศึกษาในชั้นปีที่ 4 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากความแตกต่างในลักษณะของหลักสูตรและประสบการณ์ที่นักศึกษาได้รับ

3. อิทธิพลของปัจจัยด้านหลักสูตรการเรียนการสอนต่อการพัฒนาเจตคติและก่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี)

ข้อมูลจากผู้ประสานงานรายวิชาพบว่าทุกรายวิชาที่สอนในแต่ละชั้นปี เน้นการพัฒนาค่านิยม ความคิดสติปัญญา (ร้อยละ 100) รองลงมาคือ คุณธรรมจริยธรรม มนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ และบุคลิกภาพ (ร้อยละ 59.3, 30.5, 28.81, และ 18.6 ตามลำดับ) ส่วนการรับรู้เนื้อหาการสอนของอาจารย์ผู้สอน พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดของเนื้อหาที่อาจารย์ในแต่ละชั้นปี ได้สอน ก็คือ ชั้นปีที่ 1 เน้นการสอนให้นักศึกษาประเมินสภาพผู้รับบริการก่อนการพยาบาล ($\bar{x} = 6.80$) การสอดแทรกประเด็นทางจริยธรรมร่วมไปกับเนื้อหาที่สอน ($\bar{x} = 6.73$) ชั้นปีที่ 2 ยังคงเน้น ประเมินสภาพผู้รับบริการก่อนการพยาบาล ($\bar{x} = 6.88$) การสอนเนื้อหาตามขอบเขตหัวข้อที่ได้มอบหมาย การติดตามประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลทุกครั้ง ($\bar{x} = 6.71$) ในชั้นปีที่ 3 ค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดคือ การประเมินสภาพผู้รับบริการก่อนการพยาบาล การสอนตามขอบเขตหัวข้อที่ได้รับมอบหมายและการสอดแทรกวิธีการแก้ปัญหาในเนื้อหาที่สอน ($\bar{x} = 6.71$) ส่วนในชั้นปีที่ 4 ค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดคือการสอดแทรกแนวคิดการให้ผู้ป่วยดูแลตนเองตามสภาพ ($\bar{x} = 6.22$) และการสอนเนื้อหาตามขอบเขต หัวข้อที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{x} = 6.11$) โดยภาพรวมแล้วอาจารย์ผู้สอนในแต่ละชั้นปี ทั้ง 4 ชั้นปีเห็นว่าได้ทำการสอนเนื้อหาในระดับที่พึงประสงค์ ($\bar{x} = 5.54-6.37$) และเห็นด้วยว่าควรจะทำการสอนเนื้อหาในระดับที่ศึกษานั้น ($\bar{x}$ ของเนื้อหาที่ควรเป็น = 6.22-6.67, $p < .05$ เฉพาะชั้นปีที่ 3, $p < .01$ ชั้นปีที่ 1 2 และ 4) จะเห็นได้ว่าเนื้อหาการสอนของอาจารย์เน้นความคิดสติปัญญา มนุษยสัมพันธ์ และด้านคุณธรรมจริยธรรม

ถ้าหับข้อมูลจากความคิดเห็นของนักศึกษาพบว่ามีความสอดคล้องกับผู้ประสานงานรายวิชาและอาจารย์ผู้สอนกล่าวคือ นักศึกษาในทุกชั้นปี กลุ่มใหญ่ที่สุด (ร้อยละ 31.71) ระบุว่าได้รับการพัฒนาด้านความคิดสติปัญญา เมื่อพิจารณาตามชั้นปี พบว่าในชั้นปีที่ 2 จำนวนร้อยละ 41 ระบุว่าได้รับการพัฒนาด้านนี้ ซึ่งเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นจากชั้นปีที่ 1 (ร้อยละ 33.93) แต่จำนวนนักศึกษาลดลงเป็นร้อยละ 26.9 และ 25.95 ในปีที่ 3 และ 4 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากลักษณะเนื้อหาในรายวิชาที่สอนที่นักศึกษามองเห็นว่าเป็นศิลปะ มากกว่าวิทยาศาสตร์ โดยที่นักศึกษาเห็นว่าต้องอาศัยการท่องจำและความเข้าใจประกอบกัน จึงจะนำไปประยุกต์ในการปฏิบัติได้ สำหรับนักศึกษาบางคนการเรียนเนื้อหาเช่นนี้เป็นเรื่องที่น่าเบื่อ ไม่ทำทนาย

คุณลักษณะที่นักศึกษาเห็นว่าได้รับการพัฒนาในอันดับที่รองลงมาได้แก่ มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม จริยธรรม บุคลิกภาพ และภาวะผู้นำ (ร้อยละ 19.99, 18.2, 16.4, และ 13.7 ตามลำดับ) ในด้านมนุษยสัมพันธ์ และคุณธรรม จริยธรรม มีจำนวนนักศึกษาที่ระบุว่าตนเองได้รับการพัฒนาใน 2 ด้านนี้

ลดลงในปีที่ 2 และเพิ่มขึ้นในปีที่ 3 และลดลงอีกครั้งหนึ่งในชั้นปีที่ 4 ทั้งนี้อาจเนื่องจากลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในระหว่างการเรียนการสอนในชั้นปีที่ 1 และ 2 ซึ่งแตกต่างไปจากประสบการณ์ที่นักศึกษามีเมื่อเรียนในรายวิชาที่ดำเนินการโดยคณาจารย์จากคณะอื่น ๆ ดังที่นักศึกษาได้กล่าวไว้ในการสัมภาษณ์แบบกลุ่มดังนี้ “ประทับใจอาจารย์บวรวิทย์ อาจารย์ให้ความช่วยเหลือดี ถ้าเทียบกับอาจารย์คณะอื่น อาจารย์เรานาหรักศึกษามาก” “...รายวิชาคณะเรียนแล้วมีส่วนร่วมมากกว่า ของคณะวิทย์ เค้าจะไม่สนใจผู้เรียนคือจะสอนไปเรื่อยๆ บางทีทั้งคลาสอาจจะไม่มีใครรู้เรื่องเลยก็ได้”

การมอบหมายให้นักศึกษาทำกิจกรรมกลุ่ม นักศึกษาจะต้องพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์เพื่อให้สามารถทำกิจกรรมกลุ่มให้สำเร็จ โดยเฉพาะในชั้นปีที่ 2 นักศึกษารับรู้ว่ามีปริมาณมาก ต้องเร่งดำเนินการให้ทันเวลา ดังเช่น “วิชาที่เรียนลคเซอร์เทอม 2 จะเยอะมากและรายงานกลุ่มก็เยอะด้วยบางงานก็ไม่เสร็จประเภทเช้าแล้วต้องส่งกันเลยก็มี รู้สึกว่าทำไม พยายามต้องเรียนและทำอย่างนั้นด้วยคือตอนนั้นไม่เข้าใจอะไรเลยว่าจะทำไมต้องเรียนอย่างนี้” นอกจากนี้นักศึกษาเห็นว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่มอบหมาย ตลอดจนกฎระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนด เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลามาก และมีขั้นตอนมาก เช่น การเขียนแผนการพยาบาล ซึ่งนักศึกษารับรู้ว่าเป็นความยาวมากกว่าแผนการรักษาของแพทย์ การลาในช่วงที่มีการฝึกภาคปฏิบัติซึ่งมีหลายขั้นตอน และเข้มงวด ภาวะที่ต้องปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จในเวลาจำกัดเช่นนี้ นักศึกษารู้สึกว่าเหน็ดเหนื่อย และไม่สามารถทำกิจกรรมอื่นได้นอกจากกิจกรรมการเรียน ดังเช่น “3 อาทิตย์ ขึ้น 8 วันก็รู้สึกเครียดเพราะมีแคร์แพลนด้วยคือพอลงจากโรงพยาบาล ก็จะอาบน้ำออกไปข้างนอกแล้วค่อยกลับมาทำแคร์แพลนตอนกลางคืนเพราะไม่ไหวแล้วเหนื่อยมาทั้งวันเคยทำครึ่งวันต้องมาทำเต็มวัน จะรู้สึกคิดว่าชั้นปี 3 เราต้องขึ้น 3 วันเราจะไหวไหม..” “ตอนขึ้นซัมเมอร์แค่ 8 วันก็นับวันหมด..” “ใช้เวลาในการเขียนแคร์แพลนเยอะมากตั้งแต่ 6 โมงเย็นถึงตีหนึ่ง ตีสอง คือใช้เวลามากแล้ว จะไม่ได้ไปไหนตลอด ขึ้นวอร์ด 3 วันก็ไม่ได้ไปไหนเลย สำหรับแคร์แพลนแล้วตัวเองรู้สึกหนักมาก” “...ถ้าเคสหนึ่งเขียนแคร์แพลน อีกเคสหนึ่งก็ต้องเตรียมด้วย จะรู้สึกเหนื่อยกับการเรียน” ภาวะเช่นนี้อาจทำให้นักศึกษารับรู้ว่าคุณสมบัติด้านมนุษยสัมพันธ์ในปริมาณที่น้อย

นอกจากนี้นักศึกษาจะต้องรับผิดชอบตนเองในการหาประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล เพื่อให้ครบตามความต้องการของหลักสูตรแต่ลักษณะการมอบหมายให้นักศึกษารับผิดชอบให้หาประสบการณ์ทักษะทางการพยาบาลเช่นนี้ ทำให้เกิดการแข่งขันเพื่อให้มีประสบการณ์ครบถ้วน จนกระทั่งกลายเป็นข้อขัดแย้งระหว่างบุคคล เช่น “บางทีเสียความรู้สึกมากเลยมีอะไรใครก็ยังไม่ทำก็บอก แต่เรา ก็ยังไม่ทำ ขึ้น (หอผู้ป่วย) มาตลอด วันพฤหัสบดีก็รู้ว่าเค้าทำแล้ว เค้าก็บอกว่าวอร์ดนี้ ยังไม่ได้ทำ เค้าไม่รู้ว่าเพื่อนยังไม่ได้ทำและเหมตของหนูเค้าก็ยังไม่ได้ทำ” “ เพื่อนบางคนเขาพยายามเลี้ยงงานที่เขาไม่ชอบแต่กลับไปหาโปรซีเตอร์บวรวิทย์ ทำแล้วโยนงานมาให้เพื่อนคนอื่น บางทีก็เขียน

ชาร์ทอิเท็ดเอ๊าท์พุท แล้วพอเขียนเสร็จเขาเอาไว้ที่เคาน์เตอร์ทำไปเตรียมยา แล้วใช้ให้คนอื่นทำงานที่ค้างไว้แทน แล้วใช้ให้ไปหยิบ โน่นหยิบนี่ ซึ่งไม่กล้ากลัวจะเสียเพื่อน...เวลาขึ้นมอร์ด กับคนนี้รู้สึกเชิง 'ไม่อยากร่วมงาน..' ภาวะการแข่งขันเช่นนี้ อาจจะเพิ่มขึ้นในชั้นปีที่ 4 นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษา นำแนวทางที่กำหนดในสมุดประสบการณ์มาประเมินความสามารถของตนเอง เช่น "...ตอนนี้เราจบปี 3 กำลังจะขึ้นปี 4 เราคิดว่าเราประเมินตัวเองขณะนี้แล้วไม่มีทางเลยที่เราจะเป็นพยาบาลอย่างที่ฝันเอาไว้ได้ เพราะเราคิดว่าเรายังไม่ได้ฝึกหลายๆอย่าง โดยเฉพาะทักษะทางพยาบาล... ยังมีอีกหลายอย่างที่คิดว่าจะเก็บไม่หมดใน 1 ปี" ภาวะเช่นนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาระบุว่าได้พัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านคุณธรรม จริยธรรม ในปริมาณที่น้อยลง ทั้ง ๆ ที่อาจารย์ผู้สอนตลอดจนผู้ประสานงานทั้ง 4 ชั้นปี ได้ระบุว่าได้เน้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในเป็นลำดับสองรองจากด้านความคิด สติปัญญา

ในด้านบุคลิกภาพ พบว่าจำนวนนักศึกษาที่ระบุว่าคุณได้รับการพัฒนาด้านนี้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ประสานงานรายวิชาที่ระบุว่าเป็นด้านที่เน้นน้อยที่สุด นอกจากนี้พบว่าจำนวนนักศึกษาที่ระบุว่าได้พัฒนาด้านนี้ลดลงในชั้นปีที่ 2 (จากร้อยละ 18.72 ในปีที่ 1 เป็นร้อยละ 14.33) และมีจำนวนเพิ่มขึ้นในชั้นปีที่ 3 และ 4 ทั้งนี้อาจเนื่องจากชั้นปีที่ 2 เป็นช่วงที่นักศึกษาเพิ่งฝึกภาคปฏิบัติทั้งวันเป็นครั้งแรกเพิ่มขึ้น ความมั่นใจในตนเองมีน้อย และมีโอกาสกระทำสิ่งตนเองต้องการลดน้อยลง แต่เมื่อเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 เรียนรู้ทักษะต่างๆ เพิ่มขึ้นและมีเวลาฝึกฝนนานขึ้น จึงทำให้จำนวนนักศึกษาที่ระบุว่าได้พัฒนาด้านบุคลิกภาพในปริมาณที่น้อยและมีจำนวนน้อยที่สุดในชั้นปีที่ 2 และเพิ่มจำนวนมากขึ้นในชั้นปีที่ 3 และ 4 อย่างไรก็ตามการพัฒนาบุคลิกภาพการพัฒนาด้านนี้

ส่วนด้านภาวะผู้นำ พบว่ามีจำนวนนักศึกษาลดลงจากร้อยละ 13.66 ในชั้นปีที่ 2 เป็นร้อยละ 11.09 ในชั้นปีที่ 3 แล้วเพิ่มจำนวนเป็นร้อยละ 16.95 ในชั้นปีที่ 4 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก นักศึกษาต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าชั้นเรียน การขาดลาต่าง ๆ เหมือนกันทุกปี นักศึกษารับรู้ว่าคณะพยาบาลศาสตร์เน้นการเข้าชั้นเรียน ซึ่งเข้มงวดกว่าการดำเนินการของคณะอื่น ๆ เช่น "ในเรื่องเซ็ดเวลาเรียน รู้สึกว่าเป็นเด็กมหาลัยแล้วบางทีก็มีความจำเป็นที่ต้องไปธุระบ้าง รู้สึกว่าทำไมอาจารย์ต้องพิถีพิถัน" "... การที่จะขึ้นมอร์ดนี้ต้องห้ามลา ห้ามขาด แต่ตัวจริงๆ ก็ไม่ขาด แต่พอห้ามก็ จะรู้สึกกดดันนิดๆ ถ้าเกิดไม่สบายก็ต้องเขียนใบลา อยู่คนละที่ละทางต้องให้เพื่อนเขียนให้แม่บ้านส่ง หลายขั้นตอนไม่ชอบระเบียบมากมาย" ความเข้มงวดดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาระบุว่าได้รับการพัฒนาทักษะด้านนี้น้อย รวมไปถึงลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้ประสานงานรายวิชาได้ระบุว่าพัฒนาทักษะด้านภาวะผู้นำเพียง ร้อยละ 28.81

สำหรับในชั้นปีที่ 4 นั้นเนื้อหาวิชาเน้นการออกสู่ชุมชน นักศึกษาได้เรียนรู้รายละเอียดบทบาทหน้าที่ในการเป็นพยาบาลเพิ่มขึ้น นอกจากนี้นักศึกษาได้มีโอกาสแสดงความสามารถในการ

สอนสุขศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลด้วยตนเองมากขึ้น ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น เช่น “...ไม่ไขมีแต่งงานขึ้นนอร์ด แต่ได้ไปสัมผัสข้างนอก อย่างเป็นทางการ โรงเรียน ศูนย์ผู้สูงอายุ... ได้ออกโอพีดี...” “...เราได้เห็นหน้าตาเครื่องมือแปลก ๆ...” สภาพการณ์เช่นนี้อาจเป็นสาเหตุให้นักศึกษาระบุว่าตนได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำ ในจำนวนที่เพิ่มขึ้น

4. อิทธิพลของปัจจัยด้านอาจารย์พยาบาลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี)

ผลของการศึกษาค้นคว้าพบว่า การปฏิบัติตนของอาจารย์มีส่วนช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาอย่างมาก ทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอน แบบสอบถามสำหรับนักศึกษา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักศึกษาแบบกลุ่มในภาพรวมของทั้ง 4 ชั้นปี พบว่าทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของอาจารย์ใกล้เคียงกัน นั่นคือค่าคะแนนเฉลี่ยโดยอาจารย์อยู่ระหว่าง 4.63 - 7.00 (ตารางที่ 16) และนักศึกษายู่ระหว่าง 4.22 - 6.64 (ตารางที่ 17) ซึ่งแสดงว่าอาจารย์ได้ปฏิบัติตนในกิจกรรมต่างๆ ในระดับที่พึงประสงค์ นอกจากนี้อาจารย์ทุกชั้นปียังเห็นว่าควรปฏิบัติให้ดีกว่าที่เป็นอยู่อย่างมีนัยสำคัญ ($\bar{x} = 6.35 - 6.77, p < .05$ เฉพาะชั้นปีที่ 2, $p < .01$ = ชั้นปีที่ 1, 3 และ 4) อย่างไรก็ตามลักษณะการปฏิบัติแต่ละกิจกรรม ตลอดจนการรับรู้ของนักศึกษาในรายละเอียดมีความแตกต่างกันในแต่ละชั้นปี

ในชั้นปีที่ 1 พบว่าอาจารย์ผู้สอนระบุว่าได้ปฏิบัติทุกกิจกรรมในระดับที่พึงประสงค์ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.73 - 6.84 กิจกรรมที่อาจารย์ระบุว่าได้ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 4 เครื่องรัดในการรักษาความลับของผู้ป่วย ($\bar{x} = 6.87$) ข้อ 7 นิเทศนักศึกษาด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส และ ข้อที่ 8 เป็นผู้นำในด้านวิชาการในหอผู้ป่วย ($\bar{x} = 6.84$ เท่ากัน) รองลงมาคือ ข้อที่ 13 เป็นคนตรงต่อเวลา ($\bar{x} = 6.80$) และ ข้อที่ 12 แต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย ($\bar{x} = 6.73$) ส่วนข้อที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 16 ติดตาม/รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร และ ข้อที่ 17 มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะฯ อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 4.73$ เท่ากัน) และข้อที่ 3 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหอผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 4.85$) ในทางตรงกันข้าม นักศึกษากลับเห็นว่า อาจารย์ปฏิบัติข้อนี้เทศนักศึกษาด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส น้อยที่สุด ($\bar{x} = 5.00$) และเห็นด้วยว่า อาจารย์ปฏิบัติข้อ มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะฯ น้อยที่สุด ($\bar{x} = 5.04$) ส่วนข้อที่นักศึกษาเห็นว่าอาจารย์ปฏิบัติมากที่สุดคือ แต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย ($\bar{x} = 6.64$) รองลงมาคือ เป็นคนตรงต่อเวลาและ ปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรในที่มสุขภาพและบางครั้งปฏิบัติงานแทนบุคลากรได้ ($\bar{x} = 5.79$ และ 5.65 ตามลำดับ) สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาแบบกลุ่ม แสดงให้เห็นชัดเจนถึงการรับรู้ของนักศึกษาต่อพฤติกรรมที่อาจารย์แสดงต่อนักศึกษา โดยเฉพาะในด้านการปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาในขณะที่ปฏิบัติกรพยาบาล กล่าวคือ นักศึกษาพบว่า การสอนของ

อาจารย์ในชั้นเรียนและคลินิกแตกต่างกัน ในภาพรวมนักศึกษาทราบว่าอาจารย์มีความเอื้ออาทร ใกล้ชิดกับนักศึกษา แต่พฤติกรรมที่แสดงออกต่างกัน พฤติกรรมที่นักศึกษายอมรับคือการยอมรับฟังเหตุผลของนักศึกษา ให้ความสนิทสนม เช่น “ส่วนใหญ่อาจารย์จะเป็นกันเอง เวลานอกห้องเรียนจะใจดีสนิทสนมกับนักศึกษามาก เวลาบอกปัญหาจะช่วยแก้และติดตามด้วย” “ประทับใจอาจารย์บนวอร์ด อาจารย์ให้ความช่วยเหลือดี ถ้าเทียบกับอาจารย์คณะอื่น อาจารย์เรานาทรนักศึกษามาก” พฤติกรรมของอาจารย์ที่ทำให้นักศึกษารู้สึกถูกคามได้แก่การคุนนักศึกษา เช่น “เวลาขึ้นวอร์ด อาจารย์บางคนคุ โดยที่นักศึกษายังไม่ได้ทำอะไร ทำให้ผว..รู้สึกเครียด บางทีรู้สึกหมดแรง” “อาจารย์ไม่เข้าใจนักศึกษาในสภาพที่เป็นจริง”

ในชั้นปีที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ยทั้งของอาจารย์และนักศึกษาแสดงว่าอาจารย์ได้ปฏิบัติกิจกรรมในระดับที่พึงประสงค์ โดยค่าคะแนนเฉลี่ยของอาจารย์อยู่ระหว่าง 4.63 – 7.00 ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษายู่ระหว่าง 4.22 – 6.35 โดยที่อาจารย์ให้คะแนนเต็มเป็นเอกฉันท์ ($\bar{x} = 7.00$) ในข้อเคร่งครัดในการรักษาความลับของผู้ป่วย รองลงมาคือ การเป็นคนตรงต่อเวลาและแต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย ($\bar{x} = 6.75$ และ 6.50 ตามลำดับ) ส่วนข้อที่ปฏิบัติน้อยที่สุดก็คือ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะฯ อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 4.63$) และ ติดตามวารสารทางด้านวิชาการเสมอ และ ติดตาม/รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรอยู่เสมอ ($\bar{x} = 4.88$ เท่ากัน) สำหรับข้อมูลจากนักศึกษา พบว่า ค่าคะแนนสูงสุดคือ แต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย และเป็นคนตรงต่อเวลา ($\bar{x} = 6.64$ และ 5.79 ตามลำดับ) ส่วน นิเทศนักศึกษาด้วยดีเห็นสัี่ยมแยมเข้มใสและลงมือปฏิบัติการพยาบาลร่วมกับนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เป็นข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด ($\bar{x} = 5.00$ และ 5.06 ตามลำดับ) ข้อมูลเชิงปริมาณสองข้อสุดท้ายสามารถยืนยันได้ด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มว่ามีผลต่อเจตคติในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษา กล่าวคือ บางคนพบว่า อาจารย์นิเทศในคลินิกใจดี ให้คำแนะนำ และยืดหยุ่น บางคนพบอาจารย์ที่เข้มงวด อาจารย์ที่ใจดีให้คำแนะนำและยืดหยุ่น และเป็นที่ยอมรับของนักศึกษาว่าส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา “ที่ขึ้นในปี 2 อาจารย์จะไม่สตรึมมาก ที่ขึ้นไปอาจารย์ใจดีจะให้คำแนะนำแล้วมาแก้ ตอนนั้นที่ขึ้นไปจะได้โปรซิเคอร์เยอะ...อาจารย์ใจดีแจกเคสแล้วให้ทำ ทำเยอะคล้ายพีชี 3...” “ตอนนั้น เด็กจะเครียดมาก อาจารย์จะ สตรึมมาก ว่าทำไมเวลาที่เราทำ ไม่ทำ เหมือนกับเรา เหมือนหนูหั่วซ่าคะ...อาจารย์ก็ว่าตอนนั้นร้องไห้เลยจะลาออก” “คือตอนแรกเราทำไม่ได้อาจารย์ก็น่าจะให้กำลังใจ แทนที่จะว่าจะตำ แต่พอนี้ทำไม่ได้ครั้งแรกก็ซัดไปเลย” “ก็ไม่เครียดคะอยู่ที่อาจารย์ อยากให้อาจารย์ดูแลเด็กเหมือนช่วงซัมเมอร์ มี โปซิเคอร์หนึ่งคือเจาะเลือด ปี 1 แล้วจะไม่ให้ทำเลยแต่พอปี 2 อาจารย์ให้ทำ อาจารย์ว่าทำไมไม่เคยทำมาเธอ แล้วก็ว่า มีความรู้สึกเสียใจมาก” “ประทับใจอาจารย์เพราะตั้งแต่ขึ้นวอร์ด เจออาจารย์ใจดีตลอด พุดด้วยเหตุผลเป็นลักษณะแม่สอนลูกมากกว่าอาจารย์สอนศิษย์ จะไม่ดุ” “ปี 1 มีอาจารย์ท่านหนึ่งทำให้มีใจรักขึ้นมา 80%มา ปี 2 ก็มีอาจารย์ท่านหนึ่งทำลายมากเลย อาจารย์จะไม่เข้าใจ คือตอนแรกทำ

ไม่ได้แทนที่จะให้กำลังใจ ...อาจารย์จะว่าลูกเดียว ไม่สนใจเราเลย ค่าแบบหนูรับไม่ได้ กลับไปนอนไม่หลับเลย พอขึ้นอีกที่อาจารย์ก็ว่าอีก..."

ในชั้นปีที่ 3 อาจารย์ผู้สอนมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5.29 – 6.86 โดยให้ค่าคะแนนสูงสุด ข้อ แต่งกายเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย ($\bar{x} = 6.86$) รองลงมาคือ เครื่องครัดในการรักษาความลับของผู้ป่วยและเป็นคนตรงต่อเวลา ($\bar{x} = 6.71$ เท่ากัน) ส่วนข้อที่ได้คะแนนต่ำสุดยังคงเป็น 3 ข้อเดิม คือ ติดตามวารสารทางด้านวิชาการ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะฯ อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 5.29$ เท่ากัน) และ ติดตาม/รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรอยู่เสมอ ($\bar{x} = 5.43$) ในด้านนักศึกษา พบว่ามีความเห็นสอดคล้องกับอาจารย์ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ในข้อแต่งกายเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย ($\bar{x} = 6.47$) รองลงมาคือ เป็นคนตรงต่อเวลา และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหอผู้ป่วย ($\bar{x} = 5.60$ และ 5.46 ตามลำดับ) ส่วนข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุดได้แก่นิเทศนักศึกษาด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส เป็นผู้นำในด้านวิชาการในหอผู้ป่วย และ ลงมือปฏิบัติการพยาบาลร่วมกับนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 4.23$ 4.65 และ 4.99 ตามลำดับ) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า เป็นคำตอบที่สามารถอธิบายได้ว่าทำไมนักศึกษาจึงให้คะแนนข้อดังกล่าวนี้ที่น้อยที่สุด เช่น ความไม่มั่นใจในผลการประเมินผลของอาจารย์ ดังตัวอย่าง “แต่ว่ามันเสียความรู้สึก เพราะเวลาเห็นเพื่อนๆ ดึกว่า เหมือนจะมากกว่าที่อาจารย์เห็น...แต่ก็เข้าใจว่า อาจารย์มองเราได้ทุกจุด สิ่งที่เราเห็นดีกว่า อาจารย์อาจจะมองอีกแบบหนึ่ง” “เกรดที่เคยได้จาก 100% น่าจะเอ แต่ปรับเป็น ดีโดยไม่บอกเหตุผลเลยว่าไป ปรับตรงไหน...” “...ที่นี่ อาจารย์จะไม่ให้คะแนนเราเลย แล้ว อาจารย์จะไปเอาที่ (ชื่อสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน) คะแนนโพสเทสต์ อาจจะมีส่วน...” ความรู้สึกอยาก/ไม่อยากจะเรียนรู้อันเป็นผลจากการแสดงออกของอาจารย์ต่อนักศึกษา ซึ่งนักศึกษารับรู้ว่าเมื่ออยู่ชั้นปีที่สูงขึ้นอาจารย์มีความยึดหยุ่นมากขึ้น และมีการมอบหมายให้มีการแก้ไขงานและสามารถสื่อสารให้นักศึกษารับรู้ความบกพร่องของตนเอง ดังตัวอย่าง “พอขึ้น เทอม 2 สบายขึ้นคือ อาจารย์จะไว้ใจให้เราทำอะไรเอง แล้วถามว่ามันใจใหม่ถ้ามันใจก็เริ่มเลย ถ้าผิบบอกครุ่น ถ้ามันใจก็โอเค ทำให้พวกหนูกลัวไม่แน่ใจ อาจารย์ก็จะช่วยตรวจอีกที่” “เทอม 1 ที่ไม่ค่อยสนิทกับอาจารย์ เพราะ อาจารย์จะเข้มมาก เทอม 2 อาจารย์เปลี่ยนไปเป็นคนละคน” “พอปี 3 ก็ปรับตัวได้ อาจารย์ว่าอะไรก็ปล่อยหนูช่วยทะเลาะวิวาท ให้มันผ่านไปวันๆนะ “ขึ้น (ชื่อหอผู้ป่วย) เจอ อาจารย์สนุก ก็ดีขึ้นนิดหนึ่ง แต่พอมา (ชื่อหอผู้ป่วย) กลัวมาก ทุกวันอาจารย์ทำหน้าดุ” “อาจารย์ก็คอยแนะนำ คือ อาจารย์ ก็เข้าใจว่าเราทำอะไรไม่ค่อยเป็น ก็ อาจารย์สอนจนเราเข้าใจ แล้วตัวเองก็ทำได้ดีขึ้น ก็เลยไม่ค่อยเครียดมาก วิชาที่เรียนก็ไม่มากเหมือนปี 2 เพราะมันทำอะไรเป็นมากขึ้น” “คือตอนนั้น ...จะเจอที่กระชั้นชิด ตอนส่งไปถ่วงอกจะเต็มหน้า พอกลับไปอีกที ถูกหมดเลย คือต้องกลับมาแล้วเขียนทุกวัน แล้วคือตรงนี้ถ่วงอกมา..” “ก็เชิญไปคุย แต่ทำงานบนเวิร์คช็อปก็ไม่ได้ไปคุย อาจารย์ก็บอกว่า ครูเช็คแคร่เพลนให้แล้วนะ กลับ ไปดูใหม่แล้วก็แก้มา ต้องแก้ใหม่ทุกวันเลย แต่ก็ดีขึ้นเรื่อยๆ” พฤติกรรมของอาจารย์ที่นักศึกษายอมรับว่าส่งเสริมการเรียนรู้ เป็น

ลักษณะที่เข้มงวด แต่มีการอธิบายเหตุผล มีความรอบรู้ และสามารถเป็นแม่แบบในการพยาบาล ให้แก่นักศึกษา นอกจากจะส่งเสริมการเรียนรู้แล้ว อาจารย์ที่มีพฤติกรรมดังกล่าว ยังมีส่วนส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นวิชาชีพการพยาบาล เช่น “พอปี 3 อาจารย์ก็ไว้ใจทำอะไรก็ได้ดีขึ้น นิดยาก็รู้สึกมั่นใจที่จะทำอะไรมากขึ้น ช่วงหลังก็มาเจออาจารย์ที่สตรีอีกคนหนึ่ง ในช่วงหลัง แต่ก็ใจดีค่ะ คือว่าเรา แต่อยากได้ อาจารย์แบบนี้ละ อาจารย์ว่า พยายามอธิบาย ....เหนื่อยมากกับ อาจารย์คนนี้ คือจะสอนไม่ค่อยเดียว และไม่ยอมให้ อาจารย์ที่ใจดีแล้วก็ปล่อยทิ้งไปเลย คือมีเพื่อนคนหนึ่งได้ อาจารย์ที่รู้สึกสบายมากแต่ไม่ค่อยได้อะไร คืออยากได้อาจารย์ที่เข้มหน่อยและเข้าใจนักศึกษาคือให้ดู อยู่ในเรื่อง พวกกันรู้เรื่อง ปกติเราทำผิดเราก็รู้ไม่ใช่ไหมว่าเราผิด อย่างพอ อาจารย์มาบอกมาสอนนี่ เราก็พอรับได้ แต่ถ้ามาพูดยาวเกิน ไปเหมือนอะไรก็ไม่รู้ เอาอะไรมาใส่แล้วก็พูดยาวฟังไม่รู้เรื่อง และจะเสียความรู้สึก” “...เป็นแบบ โมเดลเลยทั้ง อาจารย์ ทั้งพี่ คนที่แบบฉลาด เก่ง รู้สึกว่าเค้ายกระดับวิชาชีพให้สูงขึ้น จะแอดคิฟ พยายามยกระดับวิชาชีพให้สูงขึ้นเป็นสิ่งที่หนักคิดมากเลย เป็นอะไรที่เราชื่นชมเป็นตัวอย่างที่ดี” ปัญหาที่นักศึกษาพบลักษณะการสอนในเนื้อหาในภาคปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนให้เห็น ความแตกต่างในแนวคิดพื้นฐานเชิงทฤษฎีของอาจารย์ และอาจมีส่วนทำให้นักศึกษาให้ค่าคะแนนด้านการเป็นผู้นำในด้านวิชาการน้อยที่สุด เช่น “เรื่องการไคแอกโนสิส รู้สึกว่าในจุดเน้นของแต่ละคนไม่เหมือนกัน บางท่านจะเน้นว่าจุดไหนไปกระทบแบบแผนไหน แล้วมาตั้งเป็นไคแอกโนสิส บางท่านจะมองไปที่ ปาโดรู้สึกว่าเป็นซัวร์ด กับท่านนี้ต้องปรับตัวไปที่ปาโด บางท่านต้องไปที่แบบแผนคือตามหลักที่ถูกต้องของเนอรัสซึ่งคือต้องกระทบที่แบบแผนแล้วออกมาเป็นเนอรัสซึ่งไคแอกโนสิส...บางครั้งก็สับสนมากจะเอาอะไรมาเป็นตัวยึดหลักกันแน่”

ค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนของอาจารย์ผู้สอนชั้นปีที่ 4 ยังคงอยู่ในระหว่าง 4.89 - 6.78 โดยที่ค่าคะแนนสูงสุดยังคงเป็นชื่อ แต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาด เรียบร้อย ($\bar{x} = 6.78$) รองลงมาคือเป็นคนตรงต่อเวลา และ วิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 6.67$ เท่ากัน) ส่วนชื่อที่อาจารย์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ติดตามวารสารทางด้านวิชาการเสมอ ($\bar{x} = 4.89$) ปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรในทีมสุขภาพและบางครั้งปฏิบัติงานแทนบุคลากรได้ และ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{x} = 5.00$ เท่ากัน) ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษาจากการตอบแบบสอบถามพบว่าค่าคะแนนสูงสุด ยังคงเป็นชื่อ แต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาด เรียบร้อยและเป็นคนตรงต่อเวลา ($\bar{x} = 6.22$ และ 5.69 ตามลำดับ) ส่วนชื่อที่นักศึกษามีคะแนนน้อยที่สุดคือ นิเทศนักศึกษาด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส และเป็นผู้นำในด้านวิชาการ ($\bar{x} = 4.59$ และ 5.02 ตามลำดับ) การที่ชื่อที่เกี่ยวกับการนิเทศได้คะแนนน้อยที่สุด สามารถอธิบายได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์หลากหลายเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศในขณะที่ปฏิบัติการพยาบาล โดยทั่วไปพบว่านักศึกษามีความเห็นว่าการนิเทศมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักศึกษา มีความห่วงใยและเอาใจใส่ในนักศึกษามาก จนกระทั่งบางคนตั้งข้อสังเกตว่าพฤติกรรมของอาจารย์นิเทศ ใน

ขณะนิเทศ แตกต่างจากเวลาอื่น ๆ เช่น “อาจารย์ดีมาก ๆ ห่วงใยเรา...” “ในภาพรวมรู้สึกว่าเป็นกันเองกับ นักศึกษา คือเข้าใจ เสมอภาค มองมาอีกชั้น ในการปฏิบัติจะแยกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายแรกเจออาจารย์นิเทศที่ใจดีก็เข้าใจ อีกฝ่ายหนึ่ง อาจารย์ทำให้ นักศึกษาเครียด...ในรายวิชาเดียวกันคนหนึ่งไม่เครียด แต่อีกคนหนึ่งเครียด มาก บางที เพื่อนถึงต้องร้องไห้ หมายถึงต้องทนอย่างสุดขีดเหมือนกัน... พอพ้นจากการนิเทศ อาจารย์ก็กลับมาดีเหมือนเดิม ก็ทักทายเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย” “..เกือบทุกภาควิชาจะมี(ประสพการณ์)ทั้งบวกและลบ แล้วแต่ว่าจะพบอาจารย์คนไหน เพื่อนบางกลุ่มเจออาจารย์ที่สุดๆ ของทุกภาควิชาเลย ”

สำหรับในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคล้ายคลึงกัน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็น 3 อันดับแรกของนักศึกษา (ตารางที่ 22) พบว่า ทั้ง 4 ชั้นปีมีค่าเฉลี่ยในอันดับที่ 1, 2 และ 3 คล้ายกัน ใน 3 ข้อคือ การเปิด โอกาสให้แสดงความคิดเห็น การสอนภาคปฏิบัติที่สามารถนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง และการสอนภาคปฏิบัติที่สอดคล้องกับภาคทฤษฎี นอกจากนี้ทั้ง 4 ชั้นปียังมีค่าเฉลี่ยอันดับที่ 4 ซึ่งเป็นอันดับสุดท้ายตรงกันคือ การสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ส่วนความคิดเห็นของอาจารย์ (ตารางที่ 21) นั้นเน้นการชี้แนะการประยุกต์ความรู้ได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสอนแก่นักศึกษาอย่างชัดเจน การเปิดโอกาสให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเมื่อมีโอกาส การเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และการติดตามผลการปฏิบัติของนักศึกษา แสดงว่าสิ่งที่อาจารย์ได้ปฏิบัติและมีความเห็นว่าควรปฏิบัติ นั้น นักศึกษาสามารถรับรู้ได้ แต่บางครั้งความห่วงใยของอาจารย์จะแสดงออกโดยการให้ข้อมูลรายละเอียด โดยเฉพาะที่เป็นข้อห้ามที่มากเกินไป ในขณะที่ปฐมนิเทศก่อนการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ความพึงพิถันเพื่อให้ได้งานที่มีคุณภาพ รวมทั้งการจัดให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ทางคลินิกเพียงพอ โดยให้มีการลาเท่าที่จำเป็น แต่การกระทำดังกล่าวกลับให้ผลทางลบ ดังเช่น “ อาจารย์ดีมาก ๆ ห่วงใยเรา แต่ไม่ชอบบางที ขึ้นวอร์ด...จะมีการปฐมนิเทศ เครียดมากที่ต้องรับรู้อะไรผิดๆ ต้องคาดเดาว่าจะเป็นอย่างไร การที่จะขึ้นวอร์ด นี้ต้องห้ามลา ห้ามขาด แต่ตัวจริงๆ ก็ไม่ขาด แต่พอห้ามก็ จะรู้สึกกดดันนิดๆ ถ้าเกิดไม่สบายก็ต้องเขียนใบลา อยู่คนละที่ละทางต้องให้เพื่อนเขียนให้แม่บ้านส่ง หลายขั้นตอน ไม่ชอบระเบียบมากมาย” “...คือเค้าเพิ่งมานิเทศ เค้ากังวลอยากให้งานออกมาดี ไม่ใช่ อาจารย์จบใหม่ แต่เค้าเพิ่งมานิเทศที่นี่ ที่ (ชื่อสถาบัน) นี่มันไม่เหมือนกับ (ชื่อสถาบัน)... แต่ อาจารย์ เค้าคงจะรับไม่ได้ พอหลังๆ อาจารย์รู้ก็จะปรับ เพราะ นักศึกษาที่สนิทจะไปบอกว่า อาจารย์นิเทศดู ”

ลักษณะการจัดฝึกปฏิบัติงานแบบเต็มวัน ซึ่งอาจารย์จะต้องออกนอกสถานที่ บางครั้งเป็นอุปสรรคต่อการติดต่อ โดยเฉพาะเมื่อนักศึกษาต้องการคำแนะนำปรึกษา ดังเช่น “ การติดต่อที่คณะบางทีรู้ว่าอาจารย์อยู่ไหน แต่ก็ไม่ว่าจะติดต่ออย่างไรถ้า เกิดมีธุระจริงๆ ส่วนใหญ่ อาจารย์จะขึ้นวอร์ดกัน ติดต่อที่ธุรการภาควิชา บางทีเค้าก็ไม่สนใจ บอกว่าวันนี้ไม่เห็นเข้ามาที่คณะ... พวกเราก็

ทำอะไรไม่ได้ อาจารย์บางคนเข้ามาที่คณะอาทิตย์ละ 1 วัน บางทีก็ไม่เลย... ถ้าเข้ามา ธุระการก็บอกว่าเข้ามาแล้วไม่รู้ไปไหน น่าจะมีโน้ตหรืออะไรที่ติดต่อกับ อาจารย์ได้เวลาเราสงสัยอะไร จะติดต่opracticeงานอะไรอย่างนั้นนะคะ บางทีมันซ้ำไม่ทันการค่ะ”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของอาจารย์และนักศึกษา และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์นักศึกษาแบบกลุ่ม เมื่อเปรียบเทียบกับค่าคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาแล้ว จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของอาจารย์ ไม่ว่าจะในเรื่องเครื่องแต่งกาย การเคารพในสิทธิของผู้รับบริการ ความเข้มงวดและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ล้วนแต่มีผลในการเสริมสร้างค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษา ทั้งในด้านลักษณะวิชาชีพการพยาบาล การปฏิบัติกรพยาบาล ตลอดจนการตระหนักถึงการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพยาบาล นอกจากนี้การแสดงออกของอาจารย์ต่อนักศึกษายังมีผลต่อเจตคติในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาอีกด้วย ผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของศิขริน สู่สุข (2532) เททรีอัลต์ (Tetreault, 1976) วิลเลียมและคณะ (William, et al., 1978) มอร์แกน (Morgan, 1991) วิลสันและสตาร์ทอัพ (Wilson & Startup, 1991) และคำกล่าวของนักการศึกษาพยาบาลหลายท่านที่ว่า อาจารย์พยาบาลเป็นแม่แบบบทบาทของนักศึกษา (จินตนา ยูนิพันธ์, 2527; ฟารีดา อิบราฮิม, 2535; Rauen, 1977) สำหรับบรรยากาศการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์พยาบาลและนักศึกษาพยาบาลในคลินิกที่พบในการศึกษาครั้งนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับการศึกษาของศิขริน สู่สุข (2535) และ วิลเลียมและคณะ (William, et al., 1978) ซึ่งพบว่านักศึกษามีประสบการณ์ทั้งทางบวกและลบกับอาจารย์ในเทศทางคลินิกและอาจารย์พยาบาลเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษา

5. อิทธิพลของปัจจัยด้านบุคลากรที่มีสุขภาพต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี)

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์นักศึกษาแบบกลุ่มทั้ง 4 ชั้นปี พบว่าปัจจัยด้านบุคลากรที่มีสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาบาลวิชาชีพ และผู้รับบริการมีผลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษาได้เล่าถึงประสบการณ์ทั้งทางด้านบวกและลบของตนเองเกี่ยวกับพยาบาลวิชาชีพ กล่าวว่ายพยาบาลวิชาชีพเป็นแม่แบบบทบาทการปฏิบัติวิชาชีพการพยาบาลของตน เช่นเดียวกันกับอาจารย์ บางครั้งอาจารย์พยาบาลจะยกตัวอย่างพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่พยาบาลเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาล เช่น “บางคนก็ดี แต่บางคนก็คุณไสย ก็รู้สึกทำไมพยาบาลถึงเป็นอย่างนี้ อาจารย์ก็จะแนะนำอย่างนี้ดีไหม คุณที่เค้าเป็นยังไง ควรจะเอาแบบอย่างไหนเพราะตอนนั้นอาจารย์จะเริ่มสอนให้ถอดทวน รู้จักระงับอารมณ์ตอนที่ไปเจอกับผู้ป่วย” “อาจารย์ก็ชี้ให้เห็นว่าลักษณะการพูดของแต่ละ

ละคนต่างกัน ถ้าเราไม่ชอบที่หลังก็อย่าทำ” นอกจากนี้พยาบาลวิชาชีพที่เป็นแม่แบบบทบาทของนักศึกษา ยังมีส่วนทำให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจในวิชาชีพการพยาบาล เช่น “มีมากจะเป็นแบบโมเดลเลย ...ทั้งพี่ คนที่แบบฉลาด เก่ง ...จะแอดทิฟ...เป็นอะไรที่เราชื่นชมเป็นตัวอย่างที่ดี อยากให้เป็นอาจารย์ แต่ว่าไม่อยากให้เป็น เพราะอยากให้มีส่วนนี้ เพราะถ้าพี่มาเป็นอาจารย์ ผู้ป่วย ก็จะไม่ได้รับอย่างทุกวันนี้ พี่เค้าจะสอนดีมากเลย อยากให้มีคนอย่างนี้เยอะๆ พี่เค้าจะไม่ซักแต่จะอธิบายให้เราฟัง ซึ่งต่างจากบางวอร์ดที่ซักถ้วนๆถ้าเราไม่ได้เค้าจะว่าคุณมาทำไม”

สำหรับพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับที่ได้ศึกษาในชั้นเรียน พบว่านักศึกษาเลือกที่จะปฏิบัติตามสิ่งที่ได้ศึกษามาจากชั้นเรียน ดังเช่น “เราเรียนทฤษฎีมาใหม่ ๆ ไฟกำลังแรงเต็มที่ เราก็ถามตนเองว่า ทำไมพี่เขาต้องหน้าบึ้ง ทำไมพี่ต้องหยาบกับคนไข้ ทำไมพี่เขาไม่ระวังรักษาความสะอาดอย่างที่เราระวัง” “เขาน่าจะมีทัศนคติที่ดีต่อญาติคนไข้ นี่ถ้าเราจบนะ” “อย่างเรื่องทำแผล พี่ทำแล้ว ผู้ป่วยรู้สึกเจ็บบอกว่ายาบ แต่พอถึงที่เราทำก็รู้สึกไม่ดี เราจะไม่ทำแบบพี่เค้า ถ้าพี่คนไหนคืออยู่แล้วก็จะเลียนแบบ” “ของเรารเรียน พยาบาล แบบทั่วไปจะไม่ลงละเอียด เหมือนกับที่ว่าเราเคยคอมมันท์ เรียนจนจะเป็นหมออยู่แล้ว คือเรียนแล้วมันเอามาใช้ยาก ทำไมเค้า (พยาบาลวิชาชีพในคลินิก) ไม่พูดถึงการพยาบาลนี้ให้มันสเปซิฟิคว่าทำอะไร แล้วเราจะให้การ พยาบาลตรงนั้นอย่างไร... แล้วพี่เค้าไม่รู้หรือว่าทำไมน้องทำไม่ได้ จะรู้สึกขัดแย้งมากเลย แต่ความจริงเปลี่ยนขวดไอซีดีครั้งเดียวก็เป็น ไม่มีอะไรน่ากลัวเลย ” “ของพวกเราจะเป็นคลินิกคลัทซิ่งซึ่งคือสอนแล้วสาธิต ไม่มีเคสให้ทำ สิ่งง่ายๆทำไม่ได้แต่ที่ยากทำได้..” สภาพความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่นักศึกษาเรียนรู้ในห้องเรียนกับสิ่งที่เรียนรู้จากสถานที่ฝึกปฏิบัติงานซึ่งเป็นสถานการณ์จริงเป็นสิ่งที่ยังคงมีอยู่ ถึงแม้ว่าอาจารย์ผู้นิเทศพยายามจะจัด โดยการที่พยายามสอนการประยุกต์ความรู้ในสถานการณ์จริงให้แล้วก็ตาม สภาพเช่นนี้คล้ายคลึงกับผลการวิจัยที่ผ่านมาในสถานศึกษาอื่น (ศิขริน สุสุข, 2532; Wilson & Startup, 1991)

พบว่าพยาบาลวิชาชีพมีส่วนสำคัญที่สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ของนักศึกษาเช่นเดียวกับอาจารย์ เช่น คำบอกเล่าในชั้นปีที่ 2 “พี่ๆ เค้าจะบุกเบิก เราเข้าใจเลยว่า เค้าคิดว่าเราจะมาช่วยได้มากกว่าสร้างความรำคาญให้พี่ๆ” “เจอพี่ที่ดีก็ทำให้สนุกกับการขึ้นวอร์ดนั้น ถ้าเจอพี่ที่ดุก็ทำให้รู้สึกวุ่น นอกจากอาจารย์แล้วเราต้องระวังพี่อีก ทำให้รู้สึกเกร็ง แต่ถ้า อาจารย์ใจดีแล้วเจอพี่ดุก็ไม่หนักเกิน แต่ถ้าดุทั้ง 2 คนก็ไม่ต้องหาใครเป็นที่พึ่ง” ในชั้นปีที่ 3 “ที่ (ชื่อสถาบัน) พี่จะดีกว่า (ชื่อสถาบัน) ที่ (ชื่อสถาบัน) จะเปิด โอกาสให้มากกว่า เรากล้าซักกล้าถามมากกว่า พี่ที่นี่เค้าจะชอบเวลาเราขึ้นไปเค้าว่าช่วยงานเค้าได้เยอะ ” “ที่ (ชื่อสถาบัน) จะขาดไฮเทค เราไป เราก็จะมีคุณค่า พี่เค้าต้องการเรา เค้าต้องสอนเราให้ได้ใกล้เคียงเค้ามากที่สุด แต่ที่ (ชื่อสถาบัน) จะพร้อมหมดทุกอย่าง ไม่ต้องประยุกต์อะไรมาก เราจะได้สิ่งที่ไฮเทคมากกว่า มัน ใกล้เคียงกับชีวิตจริงที่จะจบออกไป เพราะจบแล้วได้ไปโรงพยาบาลที่มีอะไรที่ไฮเทคมันจะลดความเครียดลงได้เยอะ ถ้าเราได้ผ่านตรงนี้มา สมควรแล้วที่ได้ฝึก 2 แห่ง ”

สำหรับแพทย์และบุคลากรทีมสุขภาพอื่นไม่รับการกล่าวถึงมากนัก ยกเว้นเมื่อขึ้นชั้นปีที่ 4 ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวต่อผู้ร่วมทีมสุขภาพ โดยเฉพาะแพทย์ และรับรู้ว่าการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ถูกต้องจะได้รับการยอมรับจากแพทย์ ซึ่งมีผลในด้านการเสริมแรงการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ดังเช่น “รู้ในบทบาทคือรู้ว่าเรามีหน้าที่อะไร มีบทบาทอะไรบ้าง ในการคอนแทกกับเพื่อนต่างวิชาชีพในโรงพยาบาล ” “...ความทนทานต่อตัวเองมากขึ้น หมอก็จะให้เกียรติ พยาบาลมากขึ้น รู้สึกดีมากๆค่ะ ถ้าเราทำเป็น ความเครียด ก็จะลดลง จากที่รัก (การเป็นพยาบาล) นิดๆ เป็นรักมากเพิ่มขึ้น เราก็มองเห็นแนวทางของตัวเองมากขึ้น ”

การที่นักศึกษากล่าวถึงพยาบาลวิชาชีพมากกว่าบุคลากรทีมสุขภาพอื่นนั้น อาจเนื่องจากนักศึกษาได้สัมผัสกับพยาบาลวิชาชีพ มากกว่าผู้อื่นในระหว่างการฝึกปฏิบัติทางคลินิกของนักศึกษา บางครั้งนักศึกษาได้มีโอกาสร่วมปฏิบัติงานร่วมกับพยาบาลวิชาชีพ โดยเฉพาะเมื่ออยู่ชั้นปีที่สูงขึ้น บางครั้งพยาบาลวิชาชีพจะได้รับมอบหมายให้เป็นผู้แทนนักศึกษาแทนอาจารย์ผู้นิเทศ อาจกล่าวได้ว่าพยาบาลวิชาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพของนักศึกษา ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ศิขริน คู่สุข, 2532; Morgan, 1991; Wilson & Startup, 1991) และสนับสนุนคำกล่าวของนักการศึกษาพยาบาลที่ว่าพยาบาลวิชาชีพเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้และเป็นแม่แบบบทบาทการพยาบาลของนักศึกษา (ดวงวดี สัง โขบล, 2530; ฟาริดา อิบราฮิม, 2535)

6. อิทธิพลของปัจจัยด้านผู้รับบริการต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์นักศึกษาแบบกลุ่ม พบว่าการยอมรับของผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยในการกระทำของนักศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมเจตคติและการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยที่ประสบการณ์ของนักศึกษาในช่วงแรกของการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ในชั้นปีที่ 1 เป็นประสบการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ส่วนใหญ่ ทำให้นักศึกษาเกิดความกดดัน เช่น “ผู้ป่วยไม่ยอมรับนักศึกษา ไม่ยอมให้วัดความดันโลหิต ...คือสะเต็ด มันไม่ดีค่ะ มันไม่ได้ยิน หนูวัด 3 ครั้งแล้วไม่ได้ยิน พอบอกอาจารย์ อาจารย์ก็ไม่เชื่อ ไปขอวัดใหม่ คนไข้ไม่ยอม รู้สึกเครียดมากเลย” “บางอย่างไม่ชอบก็ ไม่อยากทำ เช่น ฟลัชซิง ผู้ป่วยมักไม่ยอม” “ญาติผู้ป่วยบางคนปฏิเสธนักศึกษาเพราะนักศึกษาคนก่อนมาทำ (การพยาบาล) แล้วผู้ป่วยอาการไม่ดี ...รู้สึกเครียดมาก กลัวทำไม่ดี แล้วทำให้ญาติไม่เชื่อถือ” “ความรู้เรายังน้อย แต่ผู้ป่วยคาดหวังให้เราเป็นที่พึ่ง คือวันพุธกับเช้าวันพฤหัสบดี จะรู้สึกอ่อนๆ หนาวๆ” “นักศึกษาต้องระวังตัวมากในการเข้าหาผู้ป่วย” การที่ไม่สามารถให้การพยาบาลผู้รับบริการที่ได้รับมอบหมายได้เนื่องจากภาวะสุขภาพของผู้รับบริการ ทำให้นักศึกษารู้สึกว่าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาของตน เช่น “ป.พื้นฐาน(วิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน)หนูต้องการไป

เก็บ procedure แต่หนูก็ไม่ได้อะไร จะได้จากเตียงอื่นมากกว่าของตัวเองจะไม่ได้เพราะเจคอนไซท์ที่ไม่ให้ความร่วมมือ...” แต่ถ้าหากนักศึกษาได้รับการยอมรับจากผู้รับบริการ จะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาล เช่น “ผู้ป่วยบางคนชมนักศึกษา ทำดี พุดดี รอว่าเมื่อไหร่ จะมาอีก...ถ้าผู้ป่วยชมวันนั้นจะอารมณ์ดีมาก อวดเพื่อนได้ทั้งคืน”

เมื่อนักศึกษาอยู่ชั้นปีที่สูงขึ้น พบว่าผู้รับบริการและญาติให้การยอมรับมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและมีความสุขในการปฏิบัติงาน เช่น “เค้ายอมรับในตัวหนู เค้ายอมรับ เค้าพอใจ เค้าพูดคำว่าสบายใจ” “ผู้ป่วยคนหนึ่งที่เรารับดูแลพาเราไปอยู่ใกล้ๆเค้าจะสดชื่นมีอะไรก็จะเล่าให้ฟัง ซึ่งต่างกันเวลาเจอฟัง เค้าจะเฉะ บางครั้งถึงต้องมัดไว้ แต่เวลากลางวันที่ นักศึกษาพยาบาล ขึ้นไปไม่ต้องมัดทำให้รู้สึกภูมิใจ จะเจอลักษณะนี้ตลอด คือคนที่ปฏิเสธเราก็สามารถทำให้เค้ายอมรับได้ มันมีความสุขตรงนี้มากกว่าไม่ต้องไปสนใจเรื่องอื่น” แต่สภาพความรุนแรงของอาการของผู้รับบริการทำให้นักศึกษารับรู้ว่างานพยาบาลเป็นงานที่หนัก ซึ่งจะต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมการทำงานที่ดีจึงจะสามารถปฏิบัติงานได้ดี แต่สภาพที่ตนเองได้เผชิญจากการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ทำให้เกิดความไม่แน่ใจในตนเองว่าจะสามารถปฏิบัติบทบาทหน้าที่พยาบาลต่อไปได้ เช่น “ตอนนั้นหนูได้คนไข้ที่เป็นโรคชักแล้วเค้าช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ต้องมัดม้อมัดเท้า พาเราไปทำเค้าจะพ่นน้ำลายใส่ คือขณะนั้น ป.พื้นฐานเราต้องเก็บ procedure แต่ทำกับคนไข้รายนี้ที่อาจารย์สั่งหนูจะทำอะไรไม่ได้เลย เค้าจะพ่นน้ำลายใส่...หนูมีความรู้สึกกว่าทำไมมันหนักอย่างนี้ ...” “ก็พอจะรู้ว่าบ้างว่าต้องเจออย่างนี้ ผู้ป่วยหนัก ไม่ให้ความร่วมมือ) ตอนแรกก็ปรับไม่ได้” “ปรับตัวได้ ผู้ป่วยก็ไม่หนัก ความรู้สึก ก็ไม่ได้เสียใจมาก” “ก็เคยโดนคนไข้ว่าแต่พอดีพี่มาช่วย แต่ถ้าเสียสละอะไรหลายๆก็ได้ หนูต้องการหาอะไรอย่างอื่นด้วยที่ไม่ไร้ห่มเทเพื่อการพยาบาลอย่างเดียว หนูปรับตัวสำหรับการเป็นพยาบาลที่ดีได้ แต่สิ่งรอบข้าง หนูยังไม่แน่ใจ สำหรับคนไข้หนูเต็มที่ได้...สำหรับคนไข้หนูให้ได้”

การที่นักศึกษามีประสบการณ์ที่ไม่พึงประสงค์จากผู้รับบริการนั้นในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในระยะแรกของการฝึกปฏิบัติงานนั้น อาจเนื่องจากลักษณะการมอบหมายงาน ซึ่งดำเนินการโดยอาจารย์ผู้นิเทศเป็นส่วนใหญ่ เน้นกิจกรรมที่ต้องการให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ เช่น การอาบน้ำ สระผม การสวนปัสสาวะ ฉีดยา เป็นต้น มากกว่าการเน้นผู้รับบริการเป็นจุดศูนย์กลาง ส่วนในชั้นปีที่ 2 ในช่วงปลายปี นักศึกษาจะได้รับมอบหมายให้ดูแลผู้ป่วยเป็นรายบุคคล แต่ก็ยังคงเน้นการเก็บประสบการณ์การทำกิจกรรมการพยาบาลต่างๆ ควบคู่กันไปด้วย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้รับบริการที่ป่วยระดับปานกลาง ถึงมาก จะมีกิจกรรมการพยาบาลมากกว่าผู้รับบริการที่ป่วยเพียงเล็กน้อยหรืออยู่ในระยะฟื้นฟู เนื่องจากนักศึกษายังขาดความรู้เกี่ยวกับภาวะสุขภาพของผู้ป่วยระยะต่างๆ กอปรกับยังขาดทักษะ จึงทำให้ไม่สามารถให้การพยาบาลผู้รับบริการได้ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับ เมื่อขึ้นชั้นปีที่สูงขึ้น ได้เรียนรู้เกี่ยวกับภาวะสุขภาพของผู้รับบริการประเภทต่างๆ มากขึ้น มีความชำนาญมากขึ้น และเริ่มคุ้นเคยกับสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน ดังนั้นในการมอบหมายงาน อาจารย์จึงพิจารณาคุณลักษณะ

ของผู้รับบริการ ซึ่งรวมทั้งภาวะสุขภาพของผู้รับบริการว่าเหมาะสมกับที่จะให้นักศึกษาเรียนรู้ หรือไม่ โดยที่อาจารย์จะประสานงานร่วมกับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน และมีการติดตามการปฏิบัติงานของนักศึกษา จึงทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการให้การพยาบาลแก่ผู้รับบริการที่ได้รับมอบหมาย

ลักษณะประสบการณ์ของนักศึกษาในการศึกษาคั้งนี้ คล้ายคลึงกับประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลในการศึกษาของศิขริน สูสุข (2532) ที่พบว่าการรับรองของผู้รับบริการมีส่วนช่วยผลักดันให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้ต่อไป และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นหลายครั้งช่วยให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจและสามารถก้าวสู่ความเป็นวิชาชีพได้ และสนับสนุนคำกล่าวของนักการศึกษาพยาบาลที่ว่า การจัดการเรียนการสอนซึ่งครอบคลุมกิจกรรมทางคลินิกที่เหมาะสม จะช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และเกิดเจตคติและค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อวิชาชีพและการปฏิบัติการพยาบาลได้ (Warner & Jones, 1981; Morgan, 1991; Wilson & Startup, 1991)

7. อิทธิพลของปัจจัยด้านนักศึกษาพยาบาลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี)

จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มพบว่านักศึกษาพยาบาลที่มีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษากลุ่มที่ศึกษาแบ่งออกเป็นนักศึกษารุ่นพี่ นักศึกษาที่เป็นเพื่อนร่วมชั้น และเพื่อนร่วมสถาบันแต่ต่างคณะ

การปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษารุ่นพี่ ในระยะเมื่อเริ่มเข้าศึกษา ในชั้นปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่านักศึกษารุ่นพี่ให้ความใกล้ชิดน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษาคณะอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาในชั้นปีที่ 3 และ 4 พฤติกรรมที่นักศึกษารุ่นพี่แสดงต่อกลุ่มตัวอย่างเป็นในลักษณะของการสอน แนะนำ ในขณะที่ทำกิจกรรมกลุ่ม ตลอดจนการทำงานร่วมกัน เช่น “รู้จักพี่มากขึ้น รู้จักระบบอาวุโส-น้อง ทำให้ปรับตัวว่าเรามีพี่น้องต้องนับถือ..” “จะสนิทในกลุ่มที่ทำกิจกรรมด้วยกัน พี่จะสอนและคอยบอก ความใกล้ชิดระหว่างพี่น้องจะน้อยกว่าของคณะอื่น โดยเฉพาะพี่ปี 3 และพี่ปี 4 ” “พี่ปี 3 ปี 4 เวลาเยี่ยมให้แล้วพี่ไม่เยี่ยมให้เลย คิดว่าต่อไปถ้าเราเป็นพี่จะทำให้ดีกว่านี้” “พี่ระหัดช่วยบ้าง แต่ก็ยังห่างๆ อยู่” “พี่ๆ สอนงานให้ เป็นงานต่อเนื่อง ต้องช่วยกันวางแผน..” เมื่อขึ้นชั้นปีที่สูงขึ้น พบว่าการมีปฏิสัมพันธ์ลดลง ถึงแม้ว่าจะมีกิจกรรมร่วมกัน เช่น “เพราะรุ่นพี่ไม่ค่อยจะไปให้ความสำคัญเหมือนตอนอยู่ปี 2 พี่ปี 2 มาร้องเพลงคือบังคับ 70 ก็มา 70 อีก 30 ไม่รู้หายไปไหน” ความรู้สึกต่อรุ่นพี่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ เมื่อเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3-4 ซึ่งในขณะนั้น รุ่นพี่ได้สำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานในคลินิกที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน นักศึกษาจึงมีความคาดหวังที่จะได้รับการช่วยเหลือชี้แนะจากรุ่นพี่ แต่ไม่ได้รับการตอบสนอง เช่น “รุ่นพี่ที่จบจาก...นี่ละร้าย ถ้าจะคิดว่าทำไมเราโง่งง พุดตรงเลยละทำไมพี่ถึงทำกับเราอย่างนี้ ทั้งๆ ที่จบสถาบันเดียวกันเพียง 1 ปี ทำไมเค้าไม่คิดว่าสมัยที่เค้าจบใหม่ๆ คือเค้าอาจจะเหมือนเรา ทำให้คิดว่า ตอนที่น้องมาก็จะคิดถึงความรู้สึกตอนนั้น

ว่าอย่าทำอย่างนี้กับน้อง มีอะไรก็ช่วย เพราะว่าคนเราต้องมีการเรียนรู้ใช้ใหม่คะ เพราะว่าถ้าเข้ามาแล้ว เป็นหมคก็ไม่ต้องมาเรียนรู้ใหม่คะ ” จากประสบการณ์ที่ได้รับจากนักศึกษารุ่นพี่ ทำให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบพี่น้องในการศึกษาสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ เนื่องจากสามารถใช้เป็นหนทางในการช่วยเหลือนักศึกษารุ่นหลังในการพัฒนาตนเองและสามารถปรับตัวในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในคลินิกได้มากขึ้น ตลอดจนสวัสดิการการศึกษา เช่น “ถ้าทำได้ก็อยากจะเขียนความรู้สึกต่ออาจารย์ไหนๆ เป็นพิเศษ เอาไว้ให้รุ่นน้องเพื่อจะได้ลดความเครียดลงบ้าง ” “อยากให้มึระบบการส่งต่อ คือระบบพี่ น้อง พี่บางคนอาจจะอยากลงมาพบน้องแต่ทางคณะคงไม่เคยมีการเสนอให้ลงมาพบน้อง น่าจะมีกิจกรรมที่เอื้อให้พี่ลงมาพบน้องก่อนที่น้องจะขึ้นวอร์ดนั้นๆ ” “ เรื่องทุนการศึกษาจะน่าจะให้รุ่นพี่ส่งทุนให้น้องและน้องรุ่นต่อไปก็รับผิดชอบส่งต่อรุ่นต่อไป แต่ก็ยังไม่เป็นรูปเป็นร่างเพราะไม่มีใครทำเป็นหลัก ”

การที่นักศึกษามีโอกาสสัมผัสกับรุ่นพี่น้อย อาจเนื่องจากสภาพการจัดการศึกษาที่ทำให้นักศึกษาในชั้นปีที่ 3 และ 4 จำเป็นต้องใช้เวลาที่มีอยู่ทั้งหมดปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยเฉพาะการเรียนการสอนทางคลินิก ซึ่งสามารถเห็นได้จากตัวอย่างคำพูดของนักศึกษาเองเมื่อนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 เช่น “ร่วมเฉพาะกิจกรรมในชั้นปี งานกิจกรรมที่ต่อจากปี 2 ชมรมไม่ค่อยได้ไปทำอะไร”

ประสบการณ์กับเพื่อนร่วมชั้นมีทั้งทางบวกและทางลบ ในด้านบวกเป็นไปในลักษณะของการให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาจารย์ การเรียนการสอน ตลอดจนสภาพการฝึกปฏิบัติงานที่นักศึกษาจะต้องพบและแลกเปลี่ยนความรู้สึกของตนต่อการฝึกปฏิบัติงานในคลินิก เช่น “จึงได้ศึกษาข้อมูลจากเพื่อนมาก่อน ก็ไม่เครียดเท่าไร” “วันสุดท้ายก็มีเพื่อนๆ วิจารณ์กันว่าวอร์ดนี้ไม่น่าฝึก เจาะเลือดก็ไม่มีอะไรก็ไม่มี” ส่วนประสบการณ์ทางลบเน้นเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน เช่น “บางทีเพื่อน ๆ ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ คนที่ช่วยก็ช่วย คนที่ไม่ทำก็ไม่ทำ” ประสบการณ์ส่วนนี้ ร่วมไปกับประสบการณ์ที่เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับรุ่นพี่ น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาตระหนักถึงคุณค่าของการทำงานร่วมกันในเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ

การเรียนรู้ถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันฉันท์พี่น้อง ตลอดจนถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของนักศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกับการศึกษากระบวนการขัดเกลาเข้าสู่วิชาชีพของศิขริน สู่สุข (2532) ที่พบว่าในสถาบันที่ศึกษามีระบบพี่สกา-น้องสกา เป็นระบบที่แสดงถึงความเอาใจใส่ผู้อื่น เอื้ออาทร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตลอดจนให้ภาพการดูแลช่วยเหลือผู้อื่น แต่ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของการศึกษารุ่นนี้ค่อนข้างหย่อนลงเมื่อนักศึกษาเรียนในชั้นปีที่สูงขึ้น ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของศิขริน สู่สุข ทั้งนี้อาจเนื่องจากลักษณะ โครงสร้างของหลักสูตร ลักษณะการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการกำหนดให้อยู่ร่วมกันในหอพักที่มีระยะเวลาที่แตกต่างกัน

สำหรับ การมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาร่วมสถาบันจากคณะอื่น นักศึกษาพบว่าพฤติกรรมของนักศึกษาร่วมสถาบันที่อยู่คณะอื่นเป็นพฤติกรรมที่ตัดสินสถานภาพของนักศึกษาพยาบาล และเป็น การย้ายภาพลักษณ์ของพยาบาลที่ขัดแย้งกับภาพลักษณ์ของตนเอง เช่น “ที่หอพักชายคิดภาพไว้ ..ผู้หญิงคณะอื่นๆ เห็นแล้วตกใจ...แต่พวกเราดูเฉย ๆ (นักศึกษาอื่น) ก็ว่า อะไรกันพวกนี้เห็นแล้วดูเฉย” “พี่เขาพูดว่า น้อง ๆ เปลี่ยนคณะเถอะ...เรารู้สึกว่าเขามองเราในทางที่ไม่ดี” “อะไรที่คนอื่นทำได้ แต่เราทำไม่ได้ เขาจะว่าอะไรกัน ทำไมเด็กพยาบาลทำอย่างนี้..” นอกจากนี้พบว่านักศึกษามีแนวโน้มที่จะคงเอกลักษณ์ที่เป็นที่ยอมรับของนักศึกษาจากคณะอื่นๆ เช่น การสวมหมวกพยาบาล เช่น “อยากให้มี(พิธีรับหมวก)ทุกปี มันรู้สึกภูมิใจ ...เพื่อน ๆ จากคณะอื่นมากันเพียบ” “คณะอื่น ๆ เพื่อนๆ ชอบพิธีนี้ (พิธีรับหมวก) มาก” พบว่าเมื่อนักศึกษาเมื่ออยู่ชั้นปีที่ 3 และ 4 ไม่ได้กล่าวถึงปฏิภริยาจากนักศึกษาจากคณะอื่นอีกเลย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะการจัดการศึกษาทำให้นักศึกษามีโอกาสสัมผัสกับนักศึกษาอื่นๆ ลดน้อยลง

8. อิทธิพลของปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี)

กิจกรรมเสริมหลักสูตรมี 2 ประเภท คือ กิจกรรมที่นักศึกษาเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ทางคณะพยาบาลศาสตร์จัดให้ บางกิจกรรมจัดให้นักศึกษาทั้ง 4 ชั้นปีมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน บางกิจกรรมจัดขึ้นเฉพาะนักศึกษาที่ถูกศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาจากข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของอาจารย์ผู้เกี่ยวข้อง ในตารางที่ 26 พบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรร้อยละ 97.96 เน้นการพัฒนาคุณลักษณะด้านความคิด สติปัญญา รองลงมาคือด้านมนุษยสัมพันธ์ (ร้อยละ 93.88) คุณธรรม จริยธรรม (ร้อยละ 80.85) บุคลิกภาพ (ร้อยละ 67.35) และ ภาวะผู้นำ (ร้อยละ 44.90) เมื่อเปรียบเทียบจากความคิดเห็นของนักศึกษาจากการตอบแบบสอบถาม พบว่านักศึกษาทุกชั้นปี กลุ่มใหญ่ที่สุดตอบว่าได้พัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์ (ร้อยละ 29.81 – 39.61) รองลงมาคือบุคลิกภาพ (ร้อยละ 20.75 ในชั้นปีที่ 1 และ ร้อยละ 21.90 ในชั้นปีที่ 4) และ ด้านคุณธรรมจริยธรรม (ร้อยละ 23.08 ในชั้นปีที่ 2 และร้อยละ 20.95 ในชั้นปีที่ 3) ส่วนด้านความคิด สติปัญญา นักศึกษาทุกชั้นปีเพียงร้อยละ 11.21- 16.57 คิดว่าได้รับการพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ส่วนภาวะผู้นำ เป็นคุณลักษณะที่นักศึกษาจำนวนน้อยที่สุดของทุกชั้นปี (ร้อยละ 9.18 – 16.57)

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม พบว่าสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณจากการตอบแบบสอบถาม กล่าวคือ นักศึกษามีความเห็นว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าการศึกษาพยาบาลไม่เพียงแต่เรียนเพื่อเอาความรู้ แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่กับผู้อื่น เช่น “ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วยคิดว่าเรียนอย่างเดียว มีแต่ความรู้ เอาไปใช้ไม่ได้ ทำงานเข้ากับคนอื่นไม่ได้ จบไปแบบไปๆ” นอกจากนี้ ยังรับรู้ว่าการเสริมหลักสูตรช่วยปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง ในด้านความ

อดทน ความรับผิดชอบ การควบคุมอารมณ์และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนทักษะของการเป็นผู้นำ โดยเฉพาะการเจรจาต่อรอง การทำงานเป็นทีม ทำให้เป็นคนทีกล้าคิดกล้าทำ สามารถริเริ่มสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีความเข้าใจในผู้อื่นมากขึ้น มีความสามารถในด้านการติดต่อประสานงานเพิ่มมากขึ้น

ตัวอย่างคำพูดจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มต่อไปนี้จะเห็นถึงพัฒนาการของนักศึกษา ดังนี้
 ชั้นปีที่ 2:

“รู้สึกว่ถ้าไม่ผ่านจุดนั้น (การรับน้อง ประชุมเชียร์) จะขาดความสมบูรณ์คือตอนนั้นต้องผ่านความอดทนถึงมาเย็นจุดนี้ได้ ถ้าเราไม่ผ่านเราจะรู้สึกว่ทำไมเราผ่านอะไรมาง่ายๆ โดยไม่ใช้ความอดทน คิดว่กิจกรรมทำให้เราอดทน ทำให้เราอยู่จนถึงวันนี้ด้วย” “ประสบการณ์ที่ผ่านมามีทำกิจกรรมนี้ด้วยกัน ลงไปทำงานพวกนี้ ปรับตัวเต็มที่เหมือนกัน ก็ได้อะไรเยอะ คือการระดมความคิดพวกเราจะทำด้วยกัน รู้สึกว่ตัวเองใจเย็นขึ้นมามากเลย” “ รู้สึกว่ตัวเองใจเย็นขึ้นมามากเลย เพราะตอนนั้นทำงานทะเลาะกันจะโกรธกับเพื่อนด้วย ไม่มองหน้ากันแต่เราก้ทำงานด้วยกันเพราะงานยังไม่เสร็จ” “ทำให้เรารู้จักเพื่อนรู้จักอะไร ต่ออะไรมากขึ้น...ตอนปี 1 รู้สึกเฉยๆมาก...แต่มาปี 2 รู้สึกว่พี่เค้าเหนือกว่า...คือทำอะไรให้เหมือนกับน้อง...นอกจากวิ่งแล้วต้องตะโกน ตวาดน้อง เหนือกว่าน้องมาก” การเข้าร่วมบางกิจกรรม มีประโยชน์ทำให้โลกทัศน์กว้างขึ้น เช่น “การที่เราเข้าร่วมกิจกรรมทำให้เราเห็นอะไรเยอะ”

ชั้นปีที่ 3:

“มันก็เป็นส่วนหนึ่งเราคิดว่ถ้าเราไปคลุกคลีกับที่โน่นเราจะมีควมรับผิดชอบทำงานพรงนี้ดีหรือเปล่าคือไม่ค่อยมั่นใจ” “หนูเหนื่อยและท้อเลยหยุดกิจกรรมแล้วหันไปทำกิจกรรมที่พัฒนาตัวเองมากกว่า เราทำให้คนอื่นคนมาเยอะแล้วก้ทำอะไรให้ตัวเองบ้าง”

ชั้นปีที่ 4:

“... เพราะในวิชาชีพ เรายึดหลักช่วยเหลือผู้อื่น ที่เห็นได้ชัดในการออกค่าย ความรู้ส่วนนี้แหละที่เอาไปแนะนำได้มาก..” “...ทำให้เราเข้าใจขึ้น กล้ามากขึ้น รู้จักคอนแทกกับผู้อื่น เพราะมีประสบการณ์ทำให้เราเข้าใจคนอื่นมากขึ้น ใจกว้างขึ้น รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การติดต่อประสานงานต่างๆทำได้ดีขึ้น” “ ตอนอยู่ ปี 1-2 จะใจร้อนมาก พอปี 4 จะใจเย็น มีบางสิ่งๆที่ขัดเกลารเรา โดยไม่รู้ตัวซึ่งเกิดจากการที่เราไปเจอกับคนใช้ในลักษณะต่างๆกัน จากนั้นเราก้ไปเจอกับคนภายนอกที่เราร่วมมือกิจกรรมด้วย ซึ่งไม่เหมือนกันเรา ต้องใจเย็น เค้าอาจจะเป็นอย่างที่เราไม่เคยเจอมาก่อนก็ได้ จะไม่รีบสรุปว่คนๆนี้เป็นอย่างไร” “ เมื่อก่อนเป็นคนพูดไม่ค่อยเก่ง พอทำกิจกรรมรู้จักคนเยอะๆ คุยกับคนหลายระดับทั้งรุ่นพี่รุ่นน้อง ที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย รู้จักกันครั้งแรกต้องสร้างสัมพันธภาพ ถ้าสมมติคนมาอาการอย่างนี้จะพูดกับเขาอย่างไร”

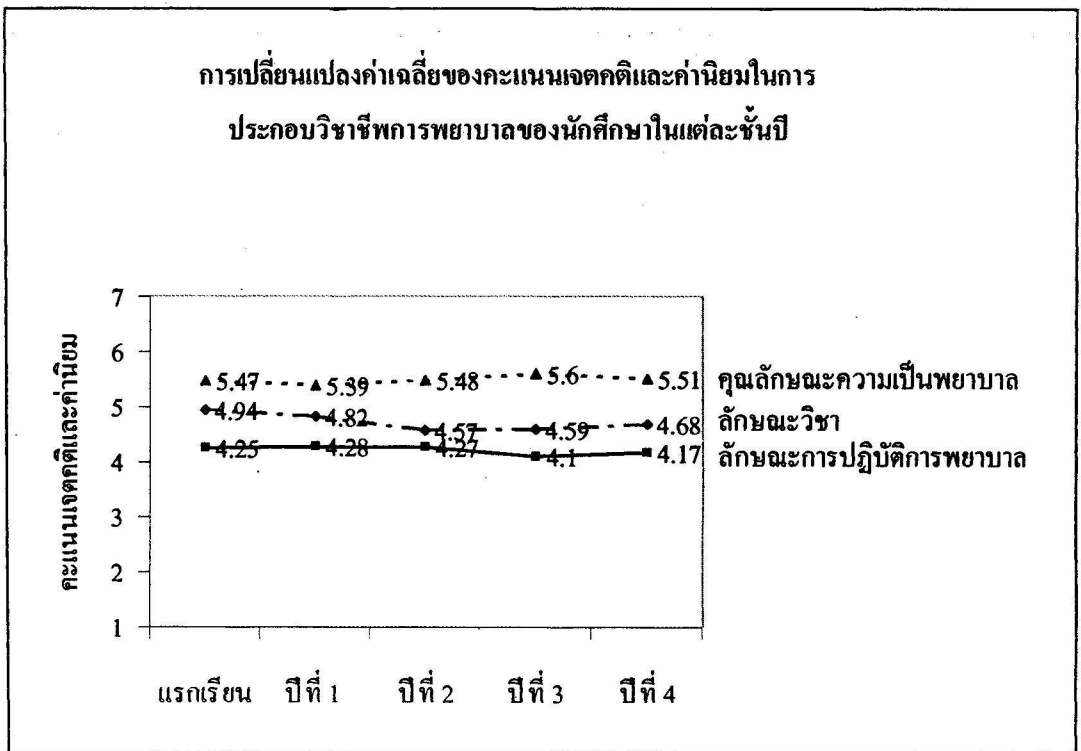
ลักษณะคำพูดของนักศึกษาเมื่ออยู่ชั้นปีที่ 4 แสดงให้เห็นว่านักศึกษาได้เรียนรู้ค่านิยมของวิชาชีพมากขึ้นและสามารถแสดงออกเป็นการกระทำในกิจกรรมเสริมหลักสูตร อาจกล่าวได้ว่าทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรต่างก็อยู่คู่ซึ่งกันและกันในการพัฒนานักศึกษาเข้าสู่วิชาชีพการพยาบาลมากขึ้น แต่ลักษณะการจัดการเรียนการสอน ประกอบกับการที่คณาจารย์ให้ความสำคัญในกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อยกว่ากิจกรรมด้านอื่นๆ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 22 และ 24 ทำให้นักศึกษาขาดโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเมื่อเรียนชั้นปีที่สูงขึ้น ดังตัวอย่าง เช่น “คิดว่าคณะน่าจะมึเวลาให้ นักศึกษาไปหาประสบการณ์อย่างอื่นด้วย ยิ่งโตก็ยิ่งไม่มีเวลาเหมือนหนูจะเรียนภาษาอังกฤษแต่หาเวลาเรียนไม่ได้...” “รู้สึกเหมือนว่า พยาบาลไม่ได้เป็นเขา (หมายถึงกิจกรรมรับน้อง) เหมือนคณะอื่น มีตั้งหลายคนที่ยากปีที่ไม่ได้ให้น้องปีนเขาซะไหมคะ คือถ้าไม่ผ่านการรับน้อง การประชุมเชียร์ เหมือนเราขาดอะไรไปสักอย่างหนึ่ง ถ้าย้อนไปแล้วไม่ได้เข้ารู้สึกเสียคายนับเจ็บแต่ประทับใจ...” “(การออก)ค่ายมหิดลรู้สึกว่เสียเปรียบ เพราะว่าปี 1 ไปวันเสาร์วันจันทร์ก็สอบ ไม่ได้ไปกัน ว่าจะไปคนเดียวคือสมหมาย พอปี 2 ว่าจะไปกัน สอบวันเสาร์ เค้าไปค่ายวันเสาร์ พวกหนูสอบเข้าแล้วเค้าก็ไปเข้า เลยไม่ได้ไปสักคนหนึ่ง” “ร่วมเฉพาะกิจกรรมในชั้นปี งานกิจกรรมที่ต่อจากปี 2 ชมรมไม่ค่อยได้ไปเท่าไร”

การมีส่วนในการดำเนินการกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการอาศัยอยู่ในหอพักที่สถาบันจัดให้ ทำให้นักศึกษาเรียนรู้คุณลักษณะความเข้มงวด ความพิถีพิถัน ตลอดจนการเน้นในกฎระเบียบของสถาบัน ซึ่งสิ่งที่ทำให้นักศึกษาเหนื่อยหน่าย เช่น “งานคณะ ไปเช้า รอดความเห็นหลายคน...โครงการล่าช้ากว่าจะผ่าน...แก้แล้วแก้อีกจนบางทีลืมนไปว่าคิดไว้ยังไง ต้องทำอะไรบ้าง” “...ถ้าเกิดไม่สบายก็ต้องเขียนใบลา อยู่คนละที่ละทาง ต้องให้เพื่อนเจียนให้แม่บ้านส่ง หลายขั้นตอน ไม่ชอบระเบียบมากมาย” “เรื่องห้องอ่านหนังสือคณะ ต้องแต่งชุด นักศึกษา บางทีเราหยุด 3 วัน อย่างนี้ละคะ เราไม่จำเป็นต้องแต่งชุด นักศึกษา...” “กฎระเบียบของหอพักน่าจะมีการยกเว้นบ้าง บางส่วนที่จำเป็น บางที strict เกินไป” “มีรุ่นน้องคนหนึ่ง เค้าเป็นคนเชียงใหม่พี่สาวเค้าลงมาเยี่ยม แล้วจะขอยู่หอพักกับน้องสาว เขียนขอไว้แล้วแต่ก็พักไม่ได้ ก็ออกไปอยู่โรงแรมข้างนอกกัน...เค้ามีความรู้สึกว่เค้ามาจากต่างแดน ไม่รู้จักสถานที่ที่นี่เลย ทำไมระเบียบเข้มมากเกินไป”

ในการดำเนินการกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่าถ้าเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาสนใจอยู่แล้วและเป็นผู้ริเริ่ม จะยังทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกผูกพันในกิจกรรมนั้นๆ เช่น “(กิจกรรมชมรม) มีความชอบตรงกันก่อน ได้ฝึกการทำงาน พี่ๆ สอนงานให้ เป็นงานต่อเนื่อง ต้องช่วยกันวางแผน..” “งานชมรมมีอิสระกว่าที่คณะ ชมรมอยากไปก็ไปได้ งานชมรมทำแล้วเลิกไม่ได้” “งานในคณะ ๑ เมื่อทำงานที่เสร็จแล้วก็เสร็จไป ไม่รู้สึกผูกพัน เขาวางแผนกันมาแล้ว เราเป็นแค่ผู้ร่วมงานเท่านั้น..” ซึ่งความรู้สึกผูกพันในกิจกรรมที่ตนเองเป็นผู้ริเริ่ม ความรู้สึกไม่พึงพอใจต่อกฎระเบียบและข้อจำกัดในการมีกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาอื่นนั้น และความรู้สึกว่ตนเองได้รับการพัฒนาจากการที่ได้มีส่วนร่วม

ในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษา สนับสนุนแนวจิตสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ในคลินิกของ ฮาร์ดและโรเทม (Hart & Rotem, 1995) ที่เสนอแนะว่าการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาลมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่บุคลากรได้รับการยอมรับในคุณค่าของตนเอง ได้รับการสนับสนุนให้รับผิดชอบในการกระทำของตนเอง มีโอกาสได้เรียนรู้ มีความเข้าใจและรับผิดชอบในบทบาทของตนเอง มีความพึงพอใจและยึดมั่นผูกพันในงานของตนเอง ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน และได้รับการนิเทศที่มีคุณภาพ

1.2. การเปลี่ยนแปลงของเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพแต่ละด้าน ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลแต่ละด้านจะเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละชั้นปีดังนี้คือ ด้านลักษณะวิชาชีพ ค่าเฉลี่ยของคะแนนจะลดลงเมื่อ สิ้นสุดชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และเพิ่มขึ้นเมื่อสิ้นสุดชั้นปีที่ 4 ด้านลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล ค่าเฉลี่ยของคะแนนจะใกล้เคียงกันในทุกชั้นปี ส่วนด้านคุณลักษณะความเป็นพยาบาลของนักศึกษา ค่าเฉลี่ยของคะแนนจะลดลงเมื่อสิ้นสุดชั้นปีที่ 1 เพิ่มขึ้นเมื่อสิ้นสุด ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และลดลงอีกเมื่อสิ้นสุดชั้นปีที่ 4 ดังแสดงในภาพที่ 3 และรายละเอียดในตารางที่ 10

ภาพที่ 3 กราฟเส้นแสดงการเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี

ตารางที่ 10

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลในสภาพปัจจุบันของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี

เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล (สภาพปัจจุบัน)	ชั้นปี									
	แรกเรียน		ปี 1		ปี 2		ปี 3		ปี 4	
	(105 คน)		(75 คน)		(94 คน)		(81 คน)		(85 คน)	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
1. ด้านลักษณะวิชาชีพ	4.94	.54	4.82	.52	4.57	.59	4.59	.58	4.68	.59
2. ด้านลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล	4.25	.56	4.28	.58	4.27	.56	4.10	.57	4.17	.58
3. ด้านคุณลักษณะความเป็นพยาบาลของนักศึกษา	5.47	.75	5.39	.62	5.48	.59	5.60	.50	5.51	.70

เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลแต่ละด้าน คือ ลักษณะวิชาชีพ ลักษณะการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะความเป็นพยาบาลของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่า คะแนนแต่ละด้านของแต่ละชั้นปี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 11 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยในด้านลักษณะวิชาชีพของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 3 และ 4 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของชั้นปีที่ 1 และคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของชั้นปีที่ 2 และ 3 คะแนนเฉลี่ยในด้านการปฏิบัติการพยาบาล พบว่าคะแนนเฉลี่ยของ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของชั้นปีที่ 3 แต่ต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของชั้นปีที่ 1 และ 2 และด้านคุณลักษณะความเป็นพยาบาล คะแนนเฉลี่ยของชั้นปีที่ 3 และ 4 สูงกว่า คะแนนเฉลี่ยของชั้นปีที่ 1 รายละเอียดการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละด้าน ในแต่ละชั้นปี แสดงไว้ในตารางที่ 12

ตารางที่ 11

สรุปผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลแต่ละด้านของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี

ด้าน	DF	SS .	MS	F
<u>ด้านลักษณะวิชาชีพ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	3	55.7679	18.5893	54.8638**
ภายในกลุ่ม	324	109.7797	.3388	
รวม	327	165.5475		
<u>ด้านลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล</u>				
ระหว่างกลุ่ม	3	12.3272	4.1091	11.1389**
ภายในกลุ่ม	318	117.3076	.3689	
รวม	321	129.6348		
<u>ด้านคุณลักษณะความเป็นพยาบาล</u>				
ระหว่างกลุ่ม	3	2.0903	.6968	2.1360**
ภายในกลุ่ม	309	100.8870	.3262	
รวม	312	102.8870		

**P < .01

ตารางที่ 12

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลทั้ง 3 ด้าน
ของนักศึกษาแต่ละชั้นปีเป็นรายคู่

เจตคติและค่านิยม ๓	ชั้นปี	$\bar{x}$	ชั้นปี 1	ชั้นปี 2	ชั้นปี 3	ชั้นปี 4
<u>ด้านลักษณะวิชาชีพ</u>	1	4.82				
	2	4.57	*			
	3	4.59	*			
	4	4.68	*	*	*	
<u>ด้านลักษณะการ ปฏิบัติการพยาบาล</u>	1	4.28				
	2	4.27				
	3	4.10				
	4	4.17	*	*	*	
<u>ด้านคุณลักษณะความ เป็นพยาบาล</u>	1	5.39				
	2	5.48				
	3	5.60	*			
	4	5.51	*			

หมายเหตุ * มีความแตกต่าง

2. การเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาระหว่างช่วงแรกเรียนกับช่วงที่สิ้นสุดชั้นปีที่ 4 เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพ พยาบาลของนักศึกษาระหว่างช่วงก่อนเรียน กับ ช่วงที่เรียนจบชั้นปีที่ 4 ด้วยการทดสอบคะแนน ที พบว่าทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งในสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็น ดังรายละเอียดในตารางที่ 13

ตารางที่ 13

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลเมื่อแรกเรียนพยาบาลและเมื่อสิ้นสุดชั้นปีที่ 4

เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่ควรเป็น				
	แรกเรียน (105 คน)		สิ้นสุดปี 4 (85 คน)		T Value	แรกเรียน (105 คน)		สิ้นสุดปี 4 (85 คน)		T Value
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
1. ด้านลักษณะวิชาชีพ	4.94	.54	4.68	.59	.46	5.7	.54	5.73	.69	.38
2. ด้านลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล	4.25	.56	4.17	.58	1.14	4.90	.81	5.17	.92	.92
3. ด้านคุณลักษณะความเป็นพยาบาลของนักศึกษา	5.47	.75	5.51	.70	.40	6.45	.59	6.53	.75	.88

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาเจตคติ และค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล ได้จากการสอบถามผู้ประสานงานรายวิชา อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษา และนักศึกษาในแต่ละชั้นปี ข้อมูลที่ได้มี 2 ปัจจัยหลักคือ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร

1. ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนที่ตอบแบบสอบถามเป็นอาจารย์ที่สอนนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 2 3 และ 4 จำนวน 15 คน 8 คน 7 คน และ 9 คน ตามลำดับ อาจารย์ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี สังกัดภาควิชาการพยาบาลเบื้องต้น จบการศึกษาระดับปริญญาโท

ตารางที่ 14 (ต่อ)

จำนวนและร้อยละของอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป และชั้นปีที่ทำการสอน

ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์	ชั้นปีที่ทำการสอน									
	ปี 1 (15 คน)		ปี 2 (8 คน)		ปี 3 (7 คน)		ปี 4 (9 คน)		รวม (39 คน)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์การเป็นพยาบาลก่อนมาเป็นอาจารย์										
ไม่เคย	2	13.3	-	-	1	14.3	1	11.1	4	10.3
1-3 ปี	7	46.6	2	25	2	28.6	4	44.4	15	38.4
4-6 ปี	3	20	2	25	2	28.6	2	22.2	9	23.1
7-9 ปี	3	20	4	50	1	14.3	2	22.2	10	20.6
10 ปี ขึ้นไป	-	-	-	-	1	14.3	-	-	1	2.6
ประสบการณ์การเป็นอาจารย์พยาบาล										
ไม่เกิน 3 ปี	2	12.6	-	-	1	14.3	2	22.2	5	12.8
4-6 ปี	4	26.7	2	25	3	42.9	1	11.1	10	25.6
7-9 ปี	1	6.7	1	12.5	-	-	3	33.3	5	12.8
10 ปี ขึ้นไป	-	-	5	62.5	3	42.9	3	33.3	20	48.7
ตำแหน่งทางวิชาการ										
อาจารย์	14	93.3	5	62.5	6	85.7	8	88.9	33	84.6
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	1	6	1	37.5	1	14.3	1	11.1	6	15.4
รองศาสตราจารย์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ศาสตราจารย์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ข้อมูลปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 3 ด้านย่อย ๆ คือ ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา และด้านวิธีการสอน เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของอาจารย์ต่อลักษณะการจัดการเรียนการสอน พบว่า อาจารย์ที่สอนนักศึกษาพยาบาลในทุกชั้นปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ลักษณะการจัดการเรียนการสอนในสภาพปัจจุบัน และสภาพที่ควรเป็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ทั้งด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านวิธีการสอน และรวมทุกด้าน ทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยของคะแนน ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนในสภาพปัจจุบัน ต่ำกว่าสภาพที่ควรจะเป็นในทุกด้านและทุกชั้นปี ดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15

ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนระหว่างสภาพปัจจุบัน และสภาพที่ควรเป็นจำแนกเป็นรายด้าน และระดับชั้นปี

การจัดการเรียนการสอน	คะแนนความคิดเห็น				t-value
	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่ควรเป็น		
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
<u>อาจารย์ที่สอนปี 1</u>					
ด้านผู้สอน	5.83	.39	6.54	.39	-5.99**
ด้านเนื้อหา	6.04	.53	6.51	.42	-3.32**
ด้านวิธีการสอน	5.64	.40	6.15	.39	-5.26**
รวมทุกด้าน	5.79	.35	6.36	.33	-6.10**
<u>อาจารย์ที่สอนปี 2</u>					
ด้านผู้สอน	5.97	.32	6.57	.31	-4.94**
ด้านเนื้อหา	6.21	.55	6.67	.31	-2.55**
ด้านวิธีการสอน	5.62	.41	6.04	.27	-2.88*
รวมทุกด้าน	5.86	.36	6.35	.26	-4.18**
<u>อาจารย์ที่สอนปี 3</u>					
ด้านผู้สอน	6.10	.36	6.77	.19	-4.83**
ด้านเนื้อหา	6.37	.45	6.95	.11	-3.40*
ด้านวิธีการสอน	5.55	.55	6.18	.27	-3.39*
รวมทุกด้าน	5.91	.38	6.54	.16	-4.53**
<u>อาจารย์ที่สอนปี 4</u>					
ด้านผู้สอน	5.68	.50	6.35	.48	-6.90**
ด้านเนื้อหา	5.54	1.12	6.22	.90	-4.50**
ด้านวิธีการสอน	5.27	.45	5.81	.32	-5.42**
รวมทุกด้าน	5.47	.54	6.08	.45	-7.38**

* P < .05

** P < .01

1.1. ปัจจัยด้านผู้สอน ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยนี้มาจาก 2 แหล่ง คือ ตามความคิดเห็นของ อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา

ปัจจัยด้านผู้สอนตามความคิดเห็นของอาจารย์ อาจารย์ผู้สอนปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติของอาจารย์ในสภาพปัจจุบันในเรื่องการเคร่งครัดในการรักษาความลับของผู้ป่วย ($\bar{x} = 6.87$) รองลงมาคือการนิเทศนักศึกษาด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ($\bar{x} = 6.84$) และต่ำสุดใน 2 กิจกรรมคือ การติดตาม/รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะ ส่วนในสภาพที่ควรเป็น ค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 กิจกรรมคือ การเป็นคนตรงต่อเวลาและการเคร่งครัดในการรักษาความลับของผู้ป่วย ($\bar{x} = 6.93$) รองลงมาคือ การติดตามวารสารทางวิชาการ ($\bar{x} = 6.87$) ต่ำสุดคือ การได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะ ($\bar{x} = 5.87$)

อาจารย์ผู้สอนปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติของอาจารย์ในสภาพปัจจุบันในเรื่องการเคร่งครัดในการรักษาความลับของผู้ป่วย ($\bar{x} = 7.00$) รองลงมาคือ การเป็นคนตรงต่อเวลา ($\bar{x} = 6.75$) ต่ำสุดคือ การได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะ ($\bar{x} = 4.63$) ส่วนในสภาพที่ควรเป็น ค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 3 กิจกรรมคือ การเคร่งครัดในการรักษาความลับของผู้ป่วย การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในทีมสุขภาพ และการเป็นคนตรงต่อเวลา ($\bar{x} = 7.00$) และน้อยที่สุดมี 2 กิจกรรมคือ การลงมือปฏิบัติกรรพยาบาลร่วมกับนักศึกษา และการติดตาม/รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{x} = 6.00$)

อาจารย์ผู้สอนปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติ ของอาจารย์ในสภาพปัจจุบันสูงสุดในเรื่องการแต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย ($\bar{x} = 6.86$) รองลงมา มี 2 กิจกรรมคือ การเคร่งครัดในการรักษาความลับของผู้ป่วย และการเป็นคนตรงต่อเวลา ($\bar{x} = 6.71$) ต่ำสุดใน 3 กิจกรรมคือ การเป็นผู้นำด้านวิชาการในหอผู้ป่วย การติดตามวารสารทางวิชาการ และการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะ ($\bar{x} = 5.29$) ส่วนในสภาพที่ควรเป็นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 7.00$) เป็นส่วนใหญ่โดยมีถึง 9 กิจกรรมจากทั้งหมด 17 กิจกรรม และต่ำสุดคือ การปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรทีมสุขภาพและบางครั้งปฏิบัติงานแทนบุคลากรได้ ($\bar{x} = 5.43$)

อาจารย์ผู้สอนปี 4 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติ ของอาจารย์ในสภาพปัจจุบันสูงสุดในเรื่องการแต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย ($\bar{x} = 6.78$) รองลงมาคือ การเป็นคนตรงต่อเวลา ($\bar{x} = 6.67$) และต่ำสุดใน 2 กิจกรรมคือ การปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรทีมสุขภาพและบางครั้งปฏิบัติงานแทนบุคลากรได้และการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะ ส่วนในสภาพที่ควรเป็น ค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 กิจกรรมคือ การแต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย และการเป็นคนตรงต่อเวลา ($\bar{x} = 6.89$) รองลงมา มี 3 กิจกรรม คือ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในทีมสุขภาพการประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติการพยาบาล และการ เตรียมตัวก่อนขึ้นนิเทศนักศึกษาใน

หอผู้ป่วย ($\bar{x}=6.67$) ต่ำสุดคือ การลงมือปฏิบัติการพยาบาลร่วมกับนักศึกษา ($\bar{x}=5.67$) รายละเอียด
ปรากฏดังตารางที่ 16

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของอาจารย์จำแนกตามกิจกรรมที่ปฏิบัติและชั้นปีที่ทำการสอน

	ระดับความคิดเห็นของอาจารย์ที่สอน														
	ชั้นปี 1			ชั้นปี 2			ชั้นปี 3			ชั้นปี 4					
	สภาพปัจจุบัน	SD	$\bar{x}$	สภาพที่ควรเป็น	SD	$\bar{x}$	สภาพปัจจุบัน	SD	$\bar{x}$	สภาพที่ควรเป็น	SD	$\bar{x}$			
1. สาเหตุในสิ่งที่นักศึกษาไม่เคยปฏิบัติมาก่อน.....	6.00	0.53	6.67	6.67	0.52	6.68	0.35	6.14	1.07	6.57	1.13	5.33	1.22	5.89	1.36
2. ลงมือปฏิบัติการพบาครวมกับนักศึกษายัง สม่ำเสมอ.....	5.93	1.49	6.07	6.07	1.44	6.13	0.99	6.57	0.53	6.71	0.76	5.56	1.24	5.67	1.00
3. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหอผู้ป่วย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ.....	4.85	2.12	6.36	6.36	0.93	6.00	0.53	6.29	0.95	7.00	0	5.56	1.01	6.11	0.78
4. เครื่องรัดในการรักษาความลับของผู้ป่วย.....	6.87	0.35	6.93	6.93	0.26	7.00	0	6.71	0.49	7.00	0	6.13	0.98	6.38	0.92
5. มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในทีมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ.....	6.47	0.74	6.81	6.81	0.24	6.14	0.90	6.43	0.53	6.86	0.38	6.11	0.78	6.67	0.50
6. ปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรในทีมสุขภาพและบางครั้งปฏิบัติงานแทนบุคลากรได้.....	6.51	0.75	6.36	6.36	0.92	6.14	0.69	5.43	1.13	5.43	1.13	5.00	1.58	5.89	1.05
7. นิเทศนักศึกษาด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส.....	6.84	0.46	6.86	6.86	0.56	5.75	0.71	5.86	0.69	6.43	0.79	6.11	1.05	6.44	0.73
8. เป็นผู้นำในด้านวิชาการในหอผู้ป่วย.....	6.84	0.46	6.86	6.86	0.56	5.75	0.71	5.86	0.69	6.43	0.79	6.11	1.05	6.44	0.73
9. ประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติการพยาบาล.....	6.20	0.86	6.73	6.73	0.59	6.38	0.52	6.57	0.53	7.00	0	6.00	0.71	6.67	0.71
10. ติดตามข่าวสารทางด้านวิชาการเสมอ.....	4.93	1.10	6.87	6.87	0.35	4.88	0.83	5.29	1.11	7.00	0	4.89	1.54	6.56	0.73

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของอาจารย์แหมกตามกิจกรรมที่ปฏิบัติและชั้นปีที่ทำการสอน

การปฏิบัติของอาจารย์	ระดับความคิดเห็นของอาจารย์ที่สอน																			
	ชั้นปี 1			ชั้นปี 2			ชั้นปี 3			ชั้นปี 4										
	สภาพปัจจุบัน	$\bar{x}$	SD	สภาพที่ควรเป็น	$\bar{x}$	SD	สภาพปัจจุบัน	$\bar{x}$	SD	สภาพที่ควรเป็น	$\bar{x}$	SD	สภาพที่ควรเป็น	$\bar{x}$	SD					
11. มีการเตรียมตัวก่อนชั้นเรียนทบทวนเนื้อหาในหอผู้ป่วย..	6.47	0.92		6.80	0.41		6.13	0.64		6.79	0.46		7.00	0		4.89	1.54		6.56	0.73
12. แต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาด เรียบร้อย.....	6.73	0.46		6.80	0.41		6.50	0.53		6.75	0.46		7.00	0		6.78	0.44		6.89	0.33
13. เป็นคนตรงต่อเวลา.....	6.80	0.41		6.93	0.26		6.75	0.71		7.00	0		7.00	0		6.67	0.50		6.89	0.33
14. วิเคราะห์ประเมินผลการปฏิบัติงาน ของตนเอง																				
อย่างสม่ำเสมอ.....	6.20	0.77		6.80	0.56		6.13	0.83		6.75	0.46		7.00	0		6.67	1.00		6.44	0.88
15. กระตุ้นผู้ป่วยให้ช่วยเหลือตนเอง.....	6.27	1.28		6.60	0.53		6.43	0.53		6.71	0.49		6.86	0.38		5.44	1.13		6.11	1.05
16. ติดตามรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม เสริมหลัก																				
สูตรอยู่เสมอ.....	4.73	1.16		6.07	1.07		4.88	0.83		6.00	0.93		7.00	0		5.33	1.22		6.33	0.71
17. ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะฯ																				
อย่างสม่ำเสมอ.....	4.73	1.39		5.87	1.13		4.63	1.19		6.13	0.83		6.57	1.13		5.00	1.73		6.22	0.83
รวม	5.83	0.39		6.54	0.39		5.97	0.32		6.57	0.31		6.77	0.19		5.68	0.50		6.35	0.48

ปัจจัยด้านผู้สอนตามความคิดเห็นของนักศึกษา จากการสอบถามความคิดเห็นของ นักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีเกี่ยวกับ จำนวนอาจารย์ที่ปฏิบัติ/จัดกิจกรรมการสอนในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล ได้ผลว่าในทุกชั้นปีอาจารย์ส่วน มากที่ปฏิบัติกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ ($\bar{x} = 5.00-5.99$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละชั้นปีได้ข้อค้นพบดังนี้

นักศึกษาพยาบาลในชั้นปีที่ 1 มีความเห็นว่ากิจกรรมที่อาจารย์เกือบทุกคนปฏิบัติคือ การแต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย ($\bar{x} = 6.64$) ส่วนกิจกรรมอื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด อาจารย์ ส่วนมากได้ปฏิบัติ ($\bar{x} = 5.00-5.79$)

เมื่อเรียนในชั้นปีที่ 2 นักศึกษาพยาบาลมีความเห็นว่า กิจกรรมที่อาจารย์เกือบทุกคน ปฏิบัติคือ การแต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย ส่วนกิจกรรมอื่นๆ อาจารย์ส่วนมากได้ ปฏิบัติ ($\bar{x} = 5.05-5.71$) มีเพียง 2 กิจกรรมเท่านั้นที่อาจารย์จำนวนปานกลางปฏิบัติคือ การนิเทศนัก ศึกษาด้วยสีหน้าเข้มงวด และการเป็นผู้นำทางวิชาการในหอผู้ป่วย ($\bar{x} = 4.22$ และ 4.67 ตามลำดับ)

เมื่อเรียนในชั้นปีที่ 3 นักศึกษาพยาบาลมีความเห็นว่า กิจกรรมที่อาจารย์ เกือบทุกคน ปฏิบัติคือ การแต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย ($\bar{x} = 6.47$) ส่วนกิจกรรมอื่นๆ อาจารย์ส่วน มากได้ปฏิบัติ ($\bar{x} = 5.02-5.69$) ยกเว้นกิจกรรม 3 กิจกรรมที่มีอาจารย์จำนวนปานกลางเท่านั้นที่ปฏิบัติ คือ การนิเทศนักศึกษาด้วยสีหน้ายิ้มแย้มเข้มงวด การเป็นผู้นำด้านวิชาการในหอผู้ป่วย และการลงมือ ปฏิบัติการพยาบาลร่วมกับนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 4.23$ 4.65 และ 4.99 ตามลำดับ)

นักศึกษาพยาบาลในชั้นปีที่ 4 มีความเห็นว่ากิจกรรมที่อาจารย์เกือบทุกคนปฏิบัติ คือ การแต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย ($\bar{x} = 6.22$) ซึ่งสอดคล้องตรงกับความคิดเห็นเมื่อ เรียนในชั้นปีที่ 1 2 และปีที่ 3 ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เห็นว่าอาจารย์ส่วนมากได้ปฏิบัติ ($\bar{x} = 5.02 - 5.69$) และมีเพียงกิจกรรมเดียวที่อาจารย์จำนวนปานกลางเท่านั้นที่ปฏิบัติคือ การนิเทศนักศึกษาด้วยสี หน้ายิ้มแย้มเข้มงวด ($\bar{x} = 4.59$)

รายละเอียดปัจจัยด้านผู้สอนตามความคิดเห็นของนักศึกษาแสดงไว้ในตารางที่ 17

ตารางที่ 17

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับจำนวนอาจารย์ที่ปฏิบัติจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลจำแนกตามกิจกรรมและชั้นปี

การปฏิบัติ/จัดกิจกรรมของอาจารย์	ความคิดเห็นของนักศึกษา							
	ชั้นปี 1		ชั้นปี 2		ชั้นปี 3		ชั้นปี 4	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
1. สาธิตในสิ่งที่นักศึกษาไม่เคยปฏิบัติมาก่อน.....	5.19	1.32	5.20	1.08	5.04	1.27	5.27	1.05
2. ลงมือปฏิบัติการพยาบาลร่วมกับนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ.....	5.25	1.30	5.06	.97	4.99	1.11	5.18	.93
3. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหอผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ.....	5.64	1.18	5.71	.92	5.46	1.12	5.41	1.07
4. ปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรในทีมสุขภาพและบางครั้งปฏิบัติงานแทนบุคลากรได้.....	5.65	1.17	5.60	1.11	5.40	1.08	5.33	1.17
5. นิเทศนักศึกษาด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส.....	5.00	1.16	4.22	1.14	4.23	1.14	4.59	1.14
6. เป็นผู้นำในด้านวิชาการในหอผู้ป่วย.....	5.32	1.42	4.67	1.24	4.65	1.23	5.02	1.01
7. ประยุกต์ความรู้ในการปฏิบัติการพยาบาล.....	5.48	1.12	5.23	1.08	5.19	1.13	5.24	.96
8. แต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย.....	6.64	.67	6.35	.89	6.47	.82	6.22	.99
9. เป็นคนตรงต่อเวลา.....	5.79	1.17	5.56	.96	5.60	1.00	5.69	.99
10. มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะ...	5.04	1.29	5.05	1.18	5.06	1.30	5.27	1.10

1.2. ปัจจัยด้านเนื้อหา ข้อมูลปัจจัยด้านเนื้อหา แบ่งได้เป็น 3 ส่วนตามแหล่งข้อมูล คือ อาจารย์พยาบาล ผู้ประสานงานรายวิชา และนักศึกษา ดังนี้

ปัจจัยด้านเนื้อหาตามความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาล จากการสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลเกี่ยวกับเนื้อหาการสอนที่จะช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลตามสภาพการณ์ที่เป็นจริงในปัจจุบันและสภาพการณ์ที่ควรเป็น พบว่า ในภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด อาจารย์พยาบาลที่สอนในชั้นปีที่ 1 2 และ 3 เห็นด้วยว่า ในสภาพปัจจุบันอาจารย์ได้สอนเนื้อหาที่ช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล ($\bar{x} = 6.04 - 6.37$) และในสภาพที่ควรเป็น อาจารย์ควรสอนเนื้อหาดังกล่าว ($\bar{x} = 6.51 - 6.95$) ส่วนอาจารย์พยาบาลที่สอนในชั้นปีที่ 4 ก่อนข้างเห็นด้วยว่า ในสภาพปัจจุบัน อาจารย์ได้สอนเนื้อหาที่ช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล ($\bar{x} = 5.54$) และในสภาพที่ควรจะเป็น อาจารย์เห็นด้วยว่าอาจารย์ควรสอนเนื้อหาดังกล่าว ($\bar{x} = 6.22$) เมื่อพิจารณาในแต่ละเนื้อหาของแต่ละชั้นปี พบว่า

ในชั้นปีที่ 1 เนื้อหาการสอนของอาจารย์ในสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การที่อาจารย์ให้นักศึกษาประเมินสภาพผู้รับบริการก่อนการพยาบาลทุกครั้ง ($\bar{x} = 6.80$) รองลงมาคือ การสอนสอดแทรกประเด็นทางจริยธรรมร่วมกับเนื้อหาที่สอนเสมอ ($\bar{x} = 6.73$) ต่ำสุดคือ การสอนเนื้อหาตามขอบเขต/หัวข้อที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{x} = 4.47$) ส่วนเนื้อหาการสอนของอาจารย์ในสภาพที่ควรเป็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 เนื้อหา คือ การให้นักศึกษาประเมินสภาพผู้รับบริการก่อนการพยาบาลทุกครั้ง และการสอดแทรกประเด็นทางจริยธรรมร่วมกับเนื้อหาที่สอนเสมอ ($\bar{x} = 7.00$ เท่ากัน) รองลงมาคือ การให้นักศึกษาคิดตามประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลทุกครั้ง ($\bar{x} = 6.93$) ต่ำสุดคือ การสอนเนื้อหาตามขอบเขต/หัวข้อที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{x} = 4.27$)

ในชั้นปีที่ 2 เนื้อหาการสอนของอาจารย์ในสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การให้นักศึกษาประเมินสภาพผู้รับบริการก่อนการพยาบาลทุกครั้ง ($\bar{x} = 6.88$) รองลงมา มี 2 เนื้อหา คือ การสอนเนื้อหาตามขอบเขต/หัวข้อที่ได้รับมอบหมาย และการให้นักศึกษาคิดตามประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลทุกครั้ง ($\bar{x} = 6.50$ เท่ากัน) ต่ำสุดคือ การประยุกต์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 5.75$) ส่วนเนื้อหาการสอนของอาจารย์ในสภาพที่ควรเป็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 เนื้อหา คือ การให้นักศึกษาประเมินสภาพผู้รับบริการก่อนการพยาบาลทุกครั้ง และการให้นักศึกษาคิดตามประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลทุกครั้ง ($\bar{x} = 7.00$ เท่ากัน) รองลงมาคือ การสอนเนื้อหาตามขอบเขต/หัวข้อที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{x} = 6.88$) ต่ำสุดมี 2 เนื้อหา คือ การสอดแทรกแนวคิดให้ผู้ป่วยดูแลตนเองตามสภาพ และการประยุกต์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 6.38$ เท่ากัน)

ในชั้นปีที่ 3 เนื้อหาการสอนของอาจารย์ในสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 3 เนื้อหา คือ การสอนเนื้อหาตามขอบเขต/หัวข้อที่ได้รับมอบหมาย การให้นักศึกษาประเมินสภาพผู้รับบริการก่อนการพยาบาลทุกครั้ง และการสอดแทรกวิธีแก้ปัญหาในเนื้อหาที่สอนเสมอ ($\bar{x} = 6.71$ เท่ากัน) ต่ำสุดมี 2 เนื้อหา คือ การสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ร่วมไปกับ หัวข้อที่สอนเสมอ และการประยุกต์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 5.86$ เท่ากัน) ส่วนเนื้อหาการสอนในสภาพที่ควรเป็น ทุกเนื้อหามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 7.00$) ยกเว้นการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ร่วมไปกับหัวข้อที่สอนเสมอ ($\bar{x} = 6.57$)

ในชั้นปีที่ 4 เนื้อหาการสอนของอาจารย์ในสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสอนสอดแทรกแนวคิดให้ผู้ป่วยดูแลตนเองตามสภาพ ($\bar{x} = 6.22$) รองลงมาคือ การสอนเนื้อหาตามขอบเขต/หัวข้อที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{x} = 6.11$) ต่ำสุดคือ การประยุกต์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 4.89$) ส่วนเนื้อหาการสอนของอาจารย์ในสภาพที่ควรเป็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสอนเนื้อหาตามขอบเขต/หัวข้อที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{x} = 6.67$) รองลงมาคือ การสอดแทรกแนวคิดให้ผู้ป่วยดูแลตนเองตามสภาพ ($\bar{x} = 5.6$) ต่ำสุดคือ การให้นักศึกษาประเมินสภาพ ผู้รับบริการก่อนการพยาบาลทุกครั้ง ($\bar{x} = 5.75$)

รายละเอียดดังตารางที่ 18

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของอาจารย์ข้ามเกณฑ์สอนและชั้นปี

	ระดับความคิดเห็นของอาจารย์ที่สอน															
	ชั้นปี 1			ชั้นปี 2			ชั้นปี 3			ชั้นปี 4						
	สภาพปัจจุบัน	SD	$\bar{x}$	สภาพที่ควรเป็น	SD	$\bar{x}$	สภาพปัจจุบัน	SD	$\bar{x}$	สภาพที่ควรเป็น	SD	$\bar{x}$	สภาพที่ควรเป็น	SD	$\bar{x}$	
การปฏิบัติของอาจารย์	4.47	2.47	4.27	2.74	6.50	0.53	6.88	0.35	6.71	0.49	7.00	0	6.11	0.93	6.67	0.71
1. สอนเนื้อหาตามขอบเขตหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย	6.80	0.41	7.00	0	6.88	0.35	7.00	0	6.71	0.49	7.00	0	5.56	1.88	5.75	1.98
2. ให้นักศึกษาประเมินสภาพผู้รับบริการก่อนการพบาลูกครั้ง	6.40	0.91	6.93	0.26	6.50	1.07	7.00	0	6.57	0.53	7.00	0	5.78	1.30	6.22	1.30
3. ให้นักศึกษาติดตามประเมินผลการปฏิบัติกรพบาลูกครั้ง	6.13	1.19	6.80	0.77	6.00	0.93	6.62	0.52	5.86	1.21	6.57	1.13	5.44	1.51	6.00	1.66
4. สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ร่วมไปกับหัวข้อที่สอนเสมอ	6.51	0.65	6.87	0.52	6.13	0.64	6.38	0.74	6.29	0.95	7.00	0	6.22	0.67	6.56	0.73
5. สอดแทรกแนวคิดให้ช่วยดูแลตนเองตามสภาพ	5.27	1.28	6.20	1.21	5.75	0.89	6.38	0.92	5.86	0.90	7.00	0	4.89	1.54	6.00	1.22
6. ประยุกต์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพบาลูกอย่างสม่ำเสมอ	5.93	0.96	6.60	0.13	6.00	0.93	6.50	0.76	6.71	0.49	7.00	0	5.44	1.59	6.33	1.00
7. สอดแทรกวิธีแก้ปัญหาในเนื้อหาที่สอนเสมอ	6.73	0.59	7.00	0	6.38	0.74	6.75	0.46	6.57	0.79	7.00	0	5.33	0.87	6.44	0.73
8. สอดแทรกประเด็นทางจริยธรรมร่วมกับเนื้อหาที่สอนเสมอ	6.20	1.15	7.73	0.46	6.00	0.93	6.62	0.52	6.43	0.79	7.00	0	5.33	1.41	6.33	0.87
9. เชื่อมโยงวิชาพื้นฐานกับเนื้อหาที่สอนเสมอ	6.00	1.36	6.73	0.46	6.00	0.93	6.62	0.52	6.00	1.15	7.00	0	5.33	1.73	5.78	1.39
10. สอดแทรกบรรยากาศสังคมในวิชาที่สอนเสมอ	6.04	0.53	6.51	0.42	6.21	0.55	6.67	0.31	6.37	0.45	6.95	0.11	5.54	1.12	6.22	0.90
รวม																

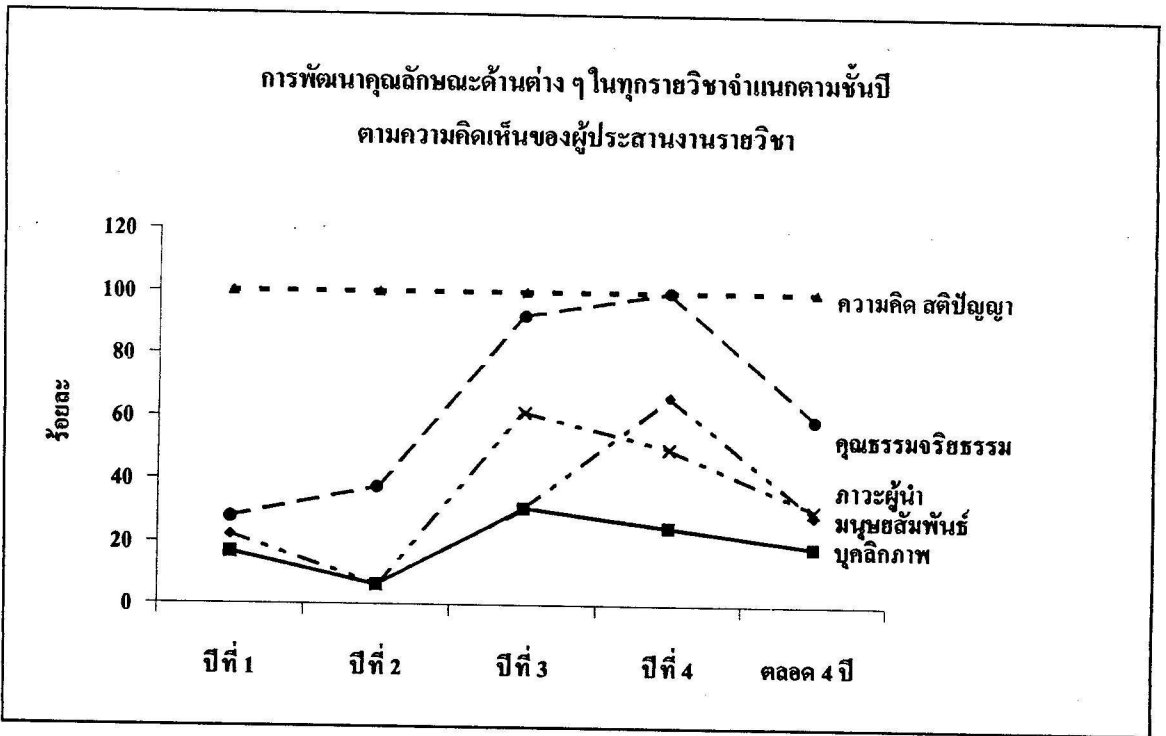
ปัจจัยด้านเนื้อหาตามความคิดเห็นของผู้ประสานงานรายวิชา จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ประสานงานรายวิชาทุกรายวิชาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาที่รับผิดชอบ พบว่าตลอดการศึกษาพยาบาล นักศึกษา พยาบาลได้รับการพัฒนาคุณลักษณะด้านความคิด สติปัญญาจากรายวิชาต่าง ๆ ทุกรายวิชา รองลงมาคือ คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม (ร้อยละ 59.32) และน้อยที่สุดคือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ (ร้อยละ 18.64) รายละเอียดการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ในทุกรายวิชาของแต่ละชั้นปี แสดงไว้ในภาคผนวก ก. และผลสรุปของทุกชั้นปี ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19

จำนวนรายวิชาที่ได้พัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาจำแนกตามคุณลักษณะแต่ละด้าน และชั้นปี

ชั้นปี	จำนวน รายวิชา	จำนวนรายวิชาที่พัฒนาคุณลักษณะ									
		ภาวะผู้นำ		บุคลิกภาพ		ความคิดสติปัญญา		มนุษยสัมพันธ์		คุณธรรม จริยธรรม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปีที่ 1	18	4	22.22	3	16.67	18	100.0	3	16.67	5	27.78
ปีที่ 2	16	1	6.25	1	6.25	16	100.0	1	6.25	6	37.50
ปีที่ 3	13	4	30.77	4	30.77	13	100.0	8	61.54	12	92.31
ปีที่ 4	12	8	66.67	3	25.00	12	100.0	6	50.00	12	100.0
รวม 4 ปี	59	17	28.81	11	18.64	59	100.0	18	30.51	35	59.32

เมื่อเปรียบเทียบการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ จำแนกตามชั้นปี ดังแสดงไว้ในภาพที่ 4 จะเห็นได้ว่า นอกเหนือไปจากการพัฒนาด้านความคิด สถิติปัญญาแล้ว คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นด้านที่นักศึกษาได้รับการพัฒนาเป็นอันดับรองลงมาทุกชั้นปี ส่วนภาวะผู้นำ เป็นคุณลักษณะที่ได้รับการพัฒนาเป็นลำดับ 3 เมื่อนักศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4

ภาพที่ 4 กราฟเส้นแสดงการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของแต่ละชั้นปีตามความคิดเห็นของผู้ประสานงานรายวิชา

ปัจจัยด้านเนื้อหาตามความคิดเห็นของนักศึกษา จากการสอบถามความคิดเห็นของ นักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับการที่รายวิชาต่างๆ ได้มีส่วนพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษา ผลการ วิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความคิดเห็นว่าทุกรายวิชาที่เรียนในชั้นปีที่ 1 2 3 และชั้น ปีที่ 4 ได้มีส่วนพัฒนาคุณลักษณะทั้ง 5 ด้านคือ ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ ความคิดสติปัญญา มนุษย สัมพันธ์ และคุณธรรมจริยธรรม โดยคุณลักษณะที่ถูกระบุได้รับการพัฒนามากที่สุดตรงกันทั้ง 4 ชั้น ปีคือ คุณลักษณะด้านความคิดสติปัญญา และน้อยที่สุดตรงกันทั้ง 4 ชั้นปีคือ ภาวะผู้นำ

เมื่อเรียนในชั้นปีที่ 1 จากจำนวนรายวิชาทั้งหมด 18 รายวิชา นักศึกษาพยาบาลมี ความเห็นว่าคุณลักษณะด้านความคิดสติปัญญาได้รับการพัฒนามากที่สุด (ร้อยละ 33.93) รองลงมา คือ บุคลิกภาพ (ร้อยละ 18.72) และน้อยที่สุดคือ ภาวะผู้นำ (ร้อยละ 13.66)

ในชั้นปีที่ 2 นักศึกษาได้เรียนทั้งหมด 16 รายวิชา คุณลักษณะที่นักศึกษาระบุว่าได้ รับการพัฒนามากที่สุดคือ ความคิดสติปัญญา (ร้อยละ 41.97) รองลงมาคือ มนุษยสัมพันธ์ (ร้อยละ 16.06) และน้อยที่สุดคือ ภาวะผู้นำ (ร้อยละ 12.93)

ในชั้นปีที่ 3 นักศึกษาได้เรียนทั้งหมด 13 รายวิชา คุณลักษณะที่นักศึกษาระบุว่าได้ รับการพัฒนามากที่สุดคือ ความคิด สติปัญญา (ร้อยละ 26.93) รองลงมาคือ มนุษยสัมพันธ์ (ร้อยละ 23.89) และน้อยที่สุดคือ ภาวะผู้นำ (ร้อยละ 11.09)

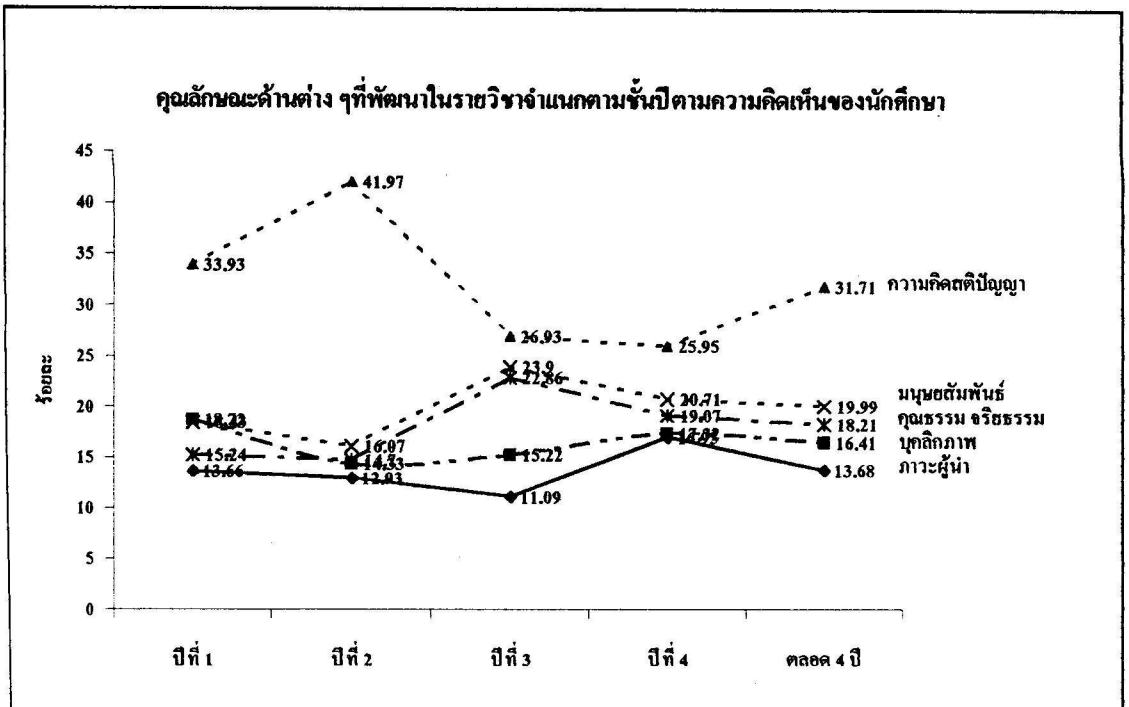
เมื่อเรียนในชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นชั้นปีสุดท้าย นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรายวิชาทั้งหมด 12 รายวิชา นักศึกษามีความเห็นว่าคุณลักษณะที่ได้รับการพัฒนามากที่สุดคือ ความคิด สติปัญญา (ร้อยละ 25.95) รองลงมาคือ มนุษยสัมพันธ์ (ร้อยละ 20.71) และน้อยที่สุดคือ ภาวะผู้นำ (ร้อยละ 16.95)

รายละเอียดแสดงความถี่เป็นจำนวนและร้อยละของคุณลักษณะด้านต่างๆ ที่พัฒนาใน รายวิชาที่สอนในแต่ละชั้นปี แสดงในตารางภาคผนวก ข. และข้อมูลแสดงภาพรวมของความคิดเห็น ในแต่ละชั้นปี แสดงไว้ในตารางที่ 20 และเปรียบเทียบความถี่เป็นร้อยละของคุณลักษณะแต่ละด้าน จำแนกตามชั้นปี โดยใช้กราฟเส้นดังแสดงในภาพที่ 5

ตารางที่ 20

จำนวนและร้อยละของความถี่ของความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านต่างๆ ที่ได้รับพัฒนาจากรายวิชาจำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	คุณลักษณะที่พัฒนา										รวม	
	ภาวะผู้นำ		บุคลิกภาพ		ความคิด สติปัญญา		มนุษยสัมพันธ์		คุณธรรม จริยธรรม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ปีที่ 1	424	13.66	581	18.72	1053	33.93	572	18.43	473	15.24	3103	100
ปีที่ 2	380	12.93	421	14.33	1233	41.97	472	16.07	432	14.70	2938	100
ปีที่ 3	395	11.09	542	15.22	959	26.93	851	23.90	814	22.86	3561	100
ปีที่ 4	591	16.95	604	17.32	905	25.95	722	20.71	665	19.07	3487	100
ตลอด 4 ปี	1790	13.68	2148	16.41	4150	31.71	2617	19.99	2384	18.21	13089	100

ภาพที่ 5 กราฟเส้นแสดงการเปรียบเทียบร้อยละของความเห็นอกเห็นใจของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี ตามความคิดเห็นของนักศึกษา

1.3 ปัจจัยด้านวิธีการสอน การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัยด้านวิธีการสอนจากข้อมูลความคิดเห็นของอาจารย์ และนักศึกษา ดังนี้

ปัจจัยด้านวิธีการสอนตามความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาล จากการใช้แบบสอบถามที่มีข้อรายการเกี่ยวกับวิธีการสอนที่ช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลจำนวนทั้งหมด 22 ข้อ อาจารย์พยาบาลที่สอนนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี ได้แสดงความคิดเห็นวิธีการสอนของอาจารย์ในปัจจุบันและในสภาพที่ควรจะเป็นในลักษณะที่เห็นด้วยกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษา โดยในภาพรวมค่าคะแนนเฉลี่ยของวิธีการสอนในปัจจุบันอยู่ในพิสัย 5.47 – 5.91 ดังแสดงรายละเอียดเป็นรายชื่อในภาคผนวก ค. เมื่อนำมาเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก และ ค่าคะแนนเฉลี่ยที่อยู่ 3 ลำดับสุดท้าย ทั้งในสภาพปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็น จำแนกตามชั้นปี

ในสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันพบว่าการติดตามผลการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสอนแก่นักศึกษาอย่างชัดเจน การจัดกิจกรรมประชุมปรึกษาก่อน/หลังการให้การพยาบาลเสมอ และการเปิดโอกาสให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเมื่อมีโอกาส เป็นวิธีการสอนที่มีค่าคะแนนใน 3 ลำดับแรกของทุกชั้นปี ส่วนเลื่อนการเรียนการสอนเพื่อให้ให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นวิธีการที่อยู่ในลำดับท้ายของทุกชั้นปี รายละเอียดวิธีการสอนในปัจจุบันที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3 ลำดับแรก และ 3 ลำดับสุดท้าย ดังแสดงในตารางที่ 21 -22

กิจกรรมการเรียนรู้ที่อาจารย์รับรู้ว่าได้ปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสุด 3 อันดับแรกจำแนกตามชั้นปี ที่สอน

อันดับ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4
1	- คิดตามผลการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา อย่างเป็นจริงของสังคม ($\bar{X} = 6.67, SD = 0.62$)	- ซึ่งเจงวัตถุประสงค์ของการสอนแก่นักศึกษาอย่าง ชัดเจน ($\bar{X} = 6.50, SD = 0.76$) - คิดตามผลการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 6.50, SD = 0.53$)	- ซึ่งแนะนำการประยุกต์ความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพ ความเป็นจริงของสังคม ($\bar{X} = 6.71, SD = 0.95$)	- เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่าง เต็มที่ในการริเริ่มงาน และหรือแก้ปัญหาในการฝึก ปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 6.44, SD = 0.73$) - คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ($\bar{X} = 6.44, SD = 0.53$)
2	- ซึ่งเจงวัตถุประสงค์ของการสอนแก่นักศึกษาอย่าง ชัดเจน ($\bar{X} = 6.60, SD = 0.6$)	- เปิดโอกาสให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เมื่อมีโอกาส ($\bar{X} = 6.38, SD = 0.92$) - จัดกิจกรรมประชุมปรึกษาหารือหลังการให้การ พยาบาลเสมอ ($\bar{X} = 6.38, SD = 0.52$)	- เปิดโอกาสให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เมื่อมีโอกาส ($\bar{X} = 6.57, SD = 0.53$) - จัดกิจกรรมประชุมปรึกษาหารือหลังการให้การ พยาบาลเสมอ ($\bar{X} = 6.57, SD = 0.53$)	- คิดตามผลการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 6.33, SD = 0.50$)
3	- ซึ่งแนะนำการประยุกต์ความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพ ความเป็นจริงของสังคม ($\bar{X} = 6.47, SD = 0.74$)	- เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่าง เต็มที่ในการริเริ่มงาน และหรือแก้ปัญหาในการฝึก ปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 6.25, SD = 0.71$) - คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ($\bar{X} = 6.25, SD = 0.46$)	- เปิดโอกาสให้นักศึกษาประเมินผล การสอนของ อาจารย์ ($\bar{X} = 6.43, SD = 0.53$)	- ไม่เคยตำหนินักศึกษาต่อหน้าผู้ปว ($\bar{X} = 6.11, SD = 1.17$) - จัดกิจกรรมประชุมปรึกษาหารือก่อน/หลังการให้การ พยาบาลเสมอ ($\bar{X} = 6.11, SD = 0.78$)

ตารางที่ 22

กิจกรรมการเรียนรู้ที่อาจารย์รู้ว่าได้ปฏิบัติที่ค่าเฉลี่ย 3 อันดับสุดท้ายจำแนกตามชั้นปี ที่สอน

		ความคิดเห็นของอาจารย์ที่สอน			
อันดับ		ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4
1	- เลื่อนการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{X} = 4.47, SD = 1.60$)	- เลื่อนการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{X} = 4.13, SD = 2.03$)	- เลื่อนการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{X} = 4.14, SD = 1.57$)	- เลื่อนการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{X} = 3.67, SD = 1.66$)	
2	- ใช้สื่อการสอนหลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน. ($\bar{X} = 4.60, SD = 1.18$)	- เลือกรูปแบบการสอนให้หลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = 4.38, SD = 1.06$)	- ไม่เคยดำเนินกิจกรรมที่สอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = 4.48, SD = 1.07$)	- ใช้สื่อการสอนหลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = 4.22, SD = 1.48$)	
3	- เลือกรูปแบบการสอนให้หลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = 4.93, SD = 1.33$)	- ใช้สื่อการสอนหลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = 4.50, SD = 1.20$)	- ใช้สื่อการสอนหลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = 5.29, SD = 1.25$)	- เลือกรูปแบบการสอนให้หลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = 4.22, SD = 1.56$)	
				- พยายามสอดแทรกเนื้อหามากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ($\bar{X} = 4.67, SD = 1.94$)	

สำหรับวิธีการสอนที่ควรจะเป็น พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยส่วนนี้ค่อนข้างสูง คืออยู่ในพิสัย 6.35-6.77 ดังรายละเอียดแสดงในตาราง ในภาคผนวก ค . และเมื่อนำค่าคะแนนเฉลี่ยมาเรียงลำดับ พบว่าค่าคะแนนที่อยู่ใน 3 ลำดับแรกของทุกชั้นปี ได้แก่การชี้แจงวัตถุประสงค์แก่นักศึกษาอย่างชัดเจน การจัดกิจกรรมประชุมปรึกษาก่อน/หลังการให้พยาบาลเสมอ และการติดตามผลการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอและการไม่สอนเกินเวลา

ส่วนค่าคะแนนที่อยู่ 3 ลำดับสุดท้าย ของทุกชั้นปี ได้แก่การเลื่อนการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร

รายละเอียดวิธีการสอนที่ควรเป็น 3 ลำดับแรก และ 3 ลำดับสุดท้ายดังแสดงในตาราง

ที่ 23 - 24

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่อาจารย์รับรู้การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกจำแนกตามชั้นปีที่สอน

อันดับ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4
1	-ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสอนแก่นักศึกษา อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 6.93$, $SD = 0.26$)	-ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสอนแก่นักศึกษาอย่าง เจม ($\bar{X} = 7.00$, $SD = 0$)	อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 7.00$, $SD=0$) - เปิดโอกาสให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เมื่อมีโอกาส ($\bar{X} = 7.00$, $SD=0$) - ติดตามผลการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 7.00$, $SD=0$) - ประเมินผลการเรียนและแจ้งให้นักศึกษาทราบ เป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 7.00$, $SD=0$) - คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ($\bar{X} = 7.00$, $SD=0$) - ชี้นำการประยุกต์ความรู้ได้เหมาะสมกับสภาพ ความเป็นจริงของสังคม ($\bar{X} = 7.00$, $SD=0$) - ใช้สื่อการสอนหลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อ หาที่สอน ($\bar{X} = 7.00$, $SD=0$) - เลือกรูปแบบการสอนให้หลากหลายให้เหมาะสม กับเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = 7.00$, $SD=0$) - เปิดโอกาสให้นักศึกษาประเมินผล การสอน ของอาจารย์ ($\bar{X} = 7.00$, $SD=0$)	- ติดตามผลการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 6.78$, $SD = 0.44$) - คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ($\bar{X} = 6.78$, $SD = 0.44$)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่อาจารย์รับรู้การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกจำแนกตามชั้นปีที่สอน

ความคิดเห็นของอาจารย์ที่สอน		ปีที่ 4		
อันดับ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	
2	- เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น อย่างเต็มที่ในการริเริ่มงาน และ/หรือแก้ปัญหา ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{x} = 6.87, SD = 0.35$) - ติดตามผลการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 6.87, SD = 0.35$) - ไม่สอนเกินเวลา ($\bar{x} = 6.87, SD = 1.25$) - ใช้วิธีการเสริมแรงแบบต่างๆ แก่นักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม ($\bar{x} = 6.87, SD = 0.35$) - คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ($\bar{x} = 6.87, SD = 0.35$)	- เปิดโอกาสให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเมื่อ มีโอกาส ($\bar{x} = 6.88, SD = 0.35$) - ไม่สอนเกินเวลา. ($\bar{x} = 6.88, SD = 1.73$)	- ใช้วิธีการเสริมแรงแบบต่างๆ แก่นักศึกษาเพื่อ ให้นักศึกษาปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม 6.86 0.36 - สนับสนุนให้นักศึกษามีโอกาสทำร่วมกับกิจกรรม เสริมหลักสูตรสม่ำเสมอ 6.86 0.38	- จัดกิจกรรมประชุมปรึกษาก่อน/หลังการให้การ พยาบาลเสมอ ($\bar{x} = 6.67, SD = 0.50$) - สนับสนุนให้สอดคล้องและต่อเนื่องกับอาจารย์ผู้ สอนร่วมทีม ($\bar{x} = 6.67, SD = 0.50$) - ไม่สอนเกินเวลา ($\bar{x} = 6.67, SD = 1.41$)

ตารางที่ 23 (ต่อ)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกจำแนกตามชั้นปีที่สอน

ความคิดเห็นของอาจารย์ที่สอน				
อันดับ	ปีที่สอน			
3	ปีที่ 1 สอนให้สอดคล้องและต่อเนื่องกับอาจารย์ผู้สอน ร่วมทีม ($\bar{X} = 6.8, SD=0.56$) เลือกรูปแบบการสอนให้หลากหลายให้เหมาะสม กับเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = 6.8, SD = 0.41$) -เปิดโอกาสให้นักศึกษาประเมินผลการสอนของ อาจารย์ ($\bar{X} 6.8, SD = 0.56$)	ปีที่ 2 นิเทศนักศึกษาในแหล่งฝึกปฏิบัติงานได้สอดคล้อง กับเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = 6.75, SD=0.46$) เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่าง เต็มที่ในการริเริ่มงาน และ/หรือแก้ปัญหาในการ ฝึกปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 6.75, SD = 0.46$) ติดตามผลการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 6.75, SD = 0.46$)	ปีที่ 3 สอนให้สอดคล้องและต่อเนื่องกับอาจารย์ผู้สอน ร่วมทีม ($\bar{X} = 6.71, SD=0.76$)	ปีที่ 4 ที่แจ้งวัตถุประสงค์ของการสอนแก่นักศึกษาอย่าง ชัดเจน ($\bar{X} = 6.56, SD = 0.73$) เปิดโอกาสให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเมื่อ มีโอกาส ($\bar{X} = 6.56, SD = 0.73$) -พัฒนายกแก่นักศึกษาเสมอในขณะที่ประชุมปรึกษา ก่อนและหลังการให้ การพยาบาล ($\bar{X} = 6.56, SD = 1.81$) -เลือกรูปแบบการสอนให้หลากหลายให้เหมาะสม กับเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = 6.56, SD = 0.53$)

ตารางที่ 24

กิจกรรมการเรียนการสอนที่อาจารย์รับรู้ควรรูปปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ย 3 อันดับสุดท้ายจำแนกตามชั้นปีที่สอน

อันดับ	ความคิดเห็นของอาจารย์ที่สอน			
	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4
1	- เลื่อนการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{x} = 4.87, SD = 2.00$)	- เลื่อนการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{x} = 5.25, SD = 1.91$)	- พยายามสอดแทรกเนื้อหามากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ($\bar{x} = 4.57, SD = 2.37$)	- พยายามสอดแทรกเนื้อหามากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ($\bar{x} = 4.38, SD = 2.13$)
2	- พยายามสอดแทรกเนื้อหามากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ($\bar{x} = 5.53, SD = 1.77$)	- พยายามสอดแทรกเนื้อหามากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ($\bar{x} = 5.38, SD = 1.60$)	- เลื่อนการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{x} = 5.00, SD = 2.16$)	- เลื่อนการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{x} = 4.89, SD = 1.17$)
3	- ชี้นำการประยุกต์ความรู้ได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของสังคม ($\bar{x} = 6.07, SD = 0.80$)	- พุดนัยกว่านักศึกษาเสมอในขณะประชุมปรึกษาหารือก่อนและหลังการให้ การพยาบาล ($\bar{x} = 6.00, SD = 1.69$) - ชี้นำนักศึกษาในการแก้ปัญหาเสมอ ($\bar{x} = 6.00, SD = 0.07$) - สนับสนุนให้นักศึกษามีโอกาสทำร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 6.00, SD = 1.07$)	- ชี้นำนักศึกษาในการแก้ปัญหาเสมอ ($\bar{x} = 5.57, SD = 1.81$)	- ชี้นำนักศึกษาในการแก้ปัญหาเสมอ ($\bar{x} = 5.22, SD = 1.72$)

ปัจจัยด้านวิธีการสอนตามความคิดเห็นของนักศึกษา จากการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษายาวนานในแต่ละชั้นปี เกี่ยวกับวิธีการสอนของอาจารย์ที่ช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของ นักศึกษา จำนวนข้อรายการทั้งหมด 4 ข้อ เมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้ง 4 ข้อ พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความเห็นที่สอดคล้องกันในทุกชั้นปีว่า อาจารย์พยาบาลเกือบทุกคนมีวิธีการสอนที่ช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพ และเมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมาจัดอันดับพบว่า ทั้ง 4 ชั้นปีมีค่าเฉลี่ยในอันดับที่ 1, 2 และ 3 คล้ายกัน ใน 3 ข้อคือ การเปิด โอกาสให้แสดงความคิดเห็น การสอนภาคปฏิบัติที่สามารถนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง และการสอนภาคปฏิบัติที่สอดคล้องกับภาคทฤษฎี นอกจากนี้ทั้ง 4 ชั้นปียังมีค่าเฉลี่ยอันดับที่ 4 ซึ่งเป็นอันดับสุดท้ายตรงกันคือ การสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

ดังรายละเอียดในตารางที่ 25

ตารางที่ 25

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของนักศึกษา เกี่ยวกับวิธีการสอนของอาจารย์ในสภาพปัจจุบันจำแนกตามชั้นปี

วิธีการสอนของอาจารย์ในสภาพปัจจุบัน	ชั้นปีที่ 1		ชั้นปีที่ 2		ชั้นปีที่ 3		ชั้นปีที่ 4	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
สอนภาคปฏิบัติสอดคล้องกับภาคทฤษฎี	5.52	1.08	5.24	.94	5.14	1.2	5.35	.99
สอนภาคปฏิบัติที่สามารถนำไปปฏิบัติ								
ในสถานการณ์จริง.....	5.64	1.11	5.45	1.02	5.21	1.17	5.29	1.12
เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น.....	5.80	1.07	5.09	1.09	5.11	1.34	5.08	1.01
สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง								
บุคคลของผู้เรียน.....	4.73	1.29	4.20	1.37	4.27	1.35	4.48	1.31
รวม	5.68	1.04	5.19	1.08	5.12	1.04	5.16	1.02

2. ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ข้อมูลด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษา ได้จากการสอบถามอาจารย์ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการกิจการนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ และนักศึกษาพยาบาลในแต่ละชั้นปี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1. ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความคิดเห็นของอาจารย์ อาจารย์ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการกิจการนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่คณะพยาบาลศาสตร์จัดให้ว่ามีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ ความคิดสติปัญญา มนุษยสัมพันธ์ และคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

ในชั้นปีที่ 1 มีโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งหมด 10 โครงการ ทุกโครงการได้พัฒนาคุณลักษณะด้านความคิดสติปัญญา รองลงมาคือ โครงการที่พัฒนามนุษยสัมพันธ์และคุณธรรมจริยธรรม (9 โครงการ) และน้อยที่สุดคือโครงการที่พัฒนาคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ (3 โครงการ)

โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 2 มีจำนวนทั้งหมด 13 โครงการ มีโครงการที่พัฒนาคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์มากที่สุด (12 โครงการ) รองลงมาคือคุณลักษณะด้านความคิดสติปัญญา (11 โครงการ) และน้อยที่สุดคือคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ (6 โครงการ)

โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 3 มีจำนวนทั้งหมด 13 โครงการ มีจำนวนโครงการที่พัฒนาคุณลักษณะด้านความคิดสติปัญญามากที่สุด (13 โครงการ) รองลงมาคือโครงการที่พัฒนาคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ (12 โครงการ) และน้อยที่สุดคือโครงการที่พัฒนาคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ (6 โครงการ)

โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 4 มีจำนวนทั้งหมด 14 โครงการ เป็นโครงการที่พัฒนาความคิดสติปัญญามากที่สุด (14 โครงการ) รองลงมาคือ โครงการที่พัฒนามนุษยสัมพันธ์ (13 โครงการ) น้อยที่สุดคือโครงการที่พัฒนาคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ (7 โครงการ)

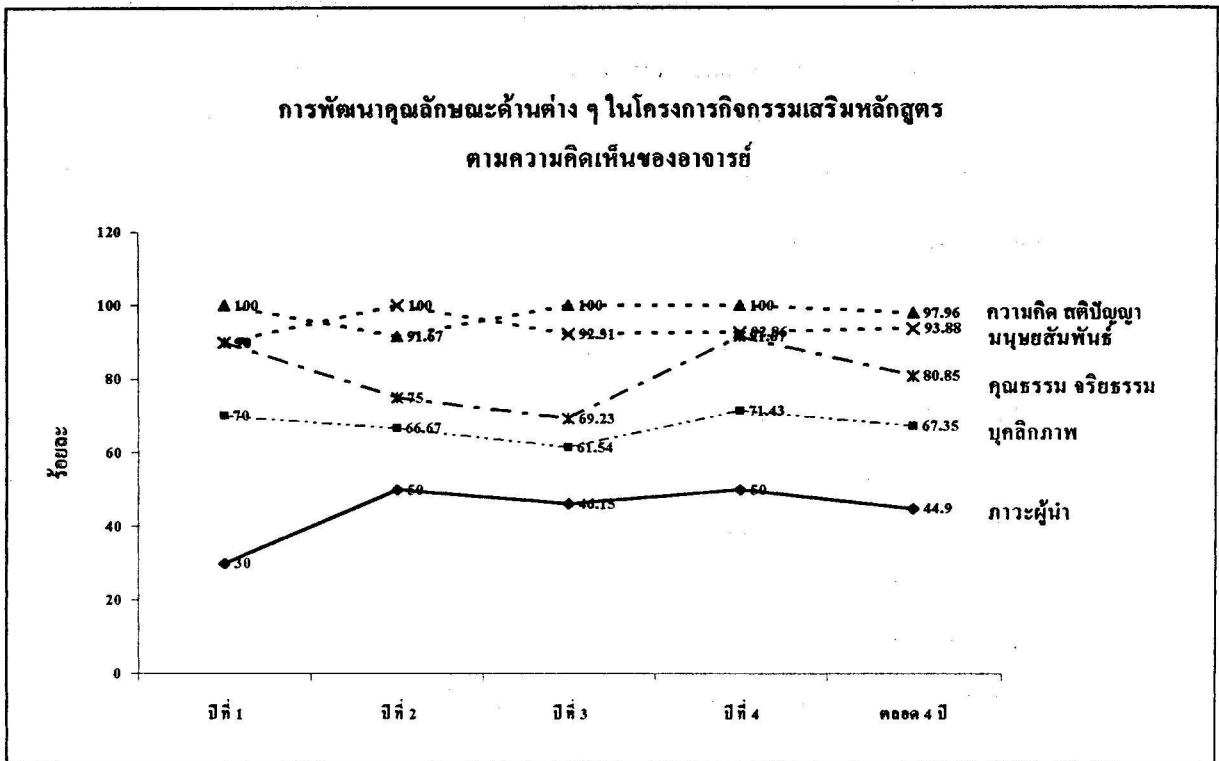
รายละเอียดการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ จำแนกตามโครงการและชั้นปี แสดงไว้ในภาคผนวก ข. และผลสรุปการพัฒนาในแต่ละชั้นปี ดังแสดงในตารางที่ 26

จากการเปรียบเทียบโดยใช้กราฟเส้นดังแสดงในภาพที่ 6 จะเห็นได้ว่า อาจารย์มีความเห็นว่าโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรพัฒนาคุณลักษณะด้านสติปัญญามากที่สุดทุกชั้นปี ยกเว้นปีที่ 2 ส่วนภาวะผู้นำได้รับการพัฒนาน้อยที่สุด

ตารางที่ 26

จำนวนและร้อยละของโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ จำแนกตามชั้นปีตามความคิดเห็นของอาจารย์

โครงการ/ กิจกรรมเสริม หลักสูตร ชั้นปีที่	จำนวน โครงการ	คุณลักษณะที่ได้รับการพัฒนา									
		ภาวะผู้นำ		บุคลิกภาพ		ความคิด สติปัญญา		มนุษยสัมพันธ์		คุณธรรม จริยธรรม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	10	3	30.00	7	70.00	10	100.0	9	90.00	9	90.00
2	12	6	50.00	8	66.67	11	91.67	12	100.00	9	75.00
3	13	6	46.15	8	61.54	13	100.0	12	92.31	9	69.23
4	14	7	50.00	10	71.43	14	100.0	13	92.86	11	91.67
รวม 4 ชั้นปี	49	22	44.90	33	67.35	48	97.96	46	93.88	38	80.85

ภาพที่ 6 กราฟเส้นเปรียบเทียบจำนวนร้อยละของโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ในแต่ละชั้นปี ตามความคิดเห็นของอาจารย์

2.2. ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความคิดเห็นของนักศึกษา นอกเหนือจากการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะพยาบาล-ศาสตร์แล้ว นักศึกษาพยาบาลยังได้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นสำหรับนักศึกษาทุกคณะอีกด้วย ซึ่งนักศึกษาพยาบาลในแต่ละชั้นปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรดังรายละเอียดแสดงในภาคผนวก ข. และผลสรุปในตารางที่ 27

ตารางที่ 27

จำนวนและร้อยละของการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ในโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำแนกตามชั้นปีตามความคิดเห็นของนักศึกษา

ชั้นปีที่	จำนวนและร้อยละของนักศึกษาที่แสดงความคิดเห็น											
	ภาวะผู้นำ		บุคลิกภาพ		ความคิด สติปัญญา		มนุษยสัมพันธ์		คุณธรรม จริยธรรม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	238	16.57	298	20.75	238	16.57	428	29.81	234	16.30	1436	100.00
2	179	12.37	247	17.07	223	15.41	464	32.07	334	23.08	1447	100.00
3	154	11.09	282	20.30	180	12.96	482	34.70	291	20.95	1389	100.00
4	140	9.18	334	21.90	171	11.21	604	39.61	276	18.10	1525	100.00
ตลอด 4 ปี	711	12.26	1161	20.03	812	14.01	1978	34.12	1135	19.58	5797	100.00

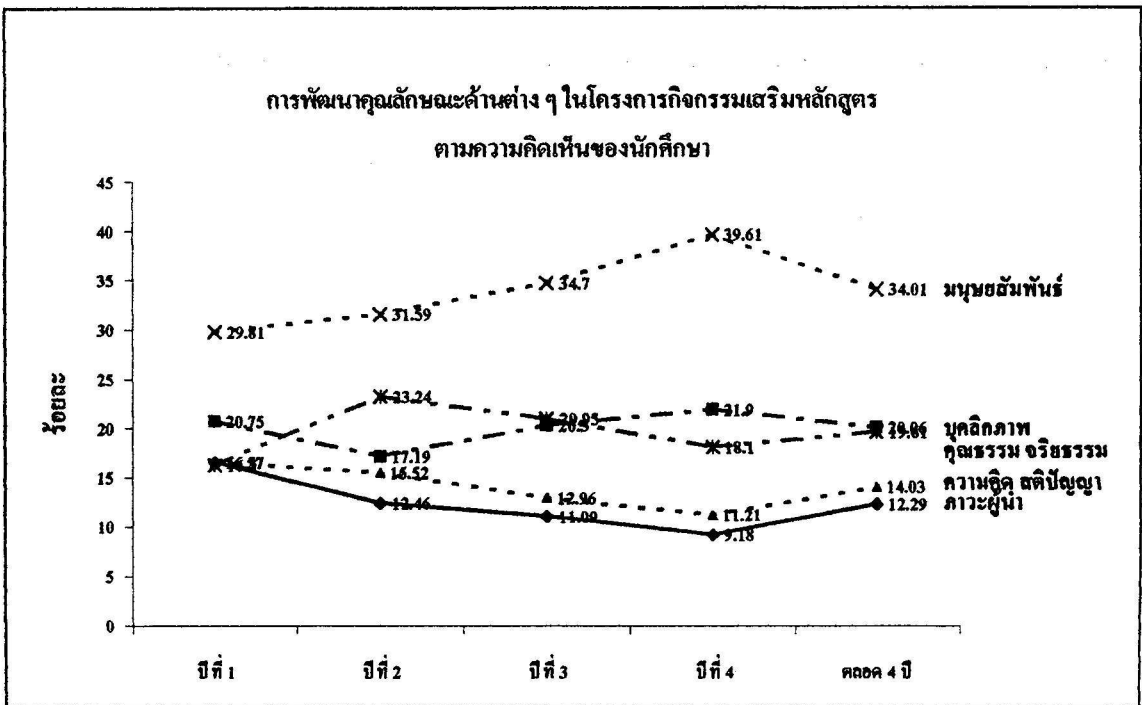
จากตารางที่ 27 แสดงว่านักศึกษาเห็นว่าโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรในชั้นปีที่ 1 ได้พัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์มากที่สุด (ร้อยละ 29.81) รองลงมาคือคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ (ร้อยละ 20.75) และน้อยที่สุดคือ คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม (ร้อยละ 16.30)

ในชั้นปีที่ 2 โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งหมดได้พัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์มากที่สุด (ร้อยละ 32.07) รองลงมาคือ คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม (ร้อยละ 23.08) และน้อยที่สุดคือ คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ (ร้อยละ 12.37)

ในชั้นปีที่ 3 โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งหมดได้พัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์มากที่สุด (ร้อยละ 34.70) รองลงมาคือ คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม (ร้อยละ 20.95) และน้อยที่สุดคือ คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ (ร้อยละ 11.09)

โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรในชั้นปีที่ 4 ได้มีส่วนพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์มากที่สุด (ร้อยละ 39.61) รองลงมาคือคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ (ร้อยละ 21.90) และน้อยที่สุดคือ คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ (ร้อยละ 9.18)

ในภาพรวมนักศึกษาเห็นว่าด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นคุณลักษณะที่ได้รับการพัฒนาจากโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากที่สุด และด้านภาวะผู้นำได้รับการพัฒนาน้อยที่สุดของทุกชั้นปี ดังแสดงการเปรียบเทียบความถี่เป็นร้อยละของความคิดเห็นในด้านต่างจำแนกตามชั้นปี และตลอดหลักสูตร โดยใช้กราฟเส้นดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 กราฟเส้นเปรียบเทียบการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ในโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความคิดเห็นของนักศึกษาจำแนกตามชั้นปี

ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (focus group interview)

เพื่อให้สามารถอธิบายกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการเพิ่มเติมข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการใช้แบบวัดเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลทุกปี ตลอดหลักสูตร คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นักศึกษาระดับปริญญาตรีในประชากรกลุ่มเป้าหมายและสมัครใจ จำนวน 10-12 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกลุ่มตามแนวคำถาม ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดจำนวน 3 ข้อ เกี่ยวกับเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลในปัจจุบันของนักศึกษาพยาบาล มุมเหตุที่ทำให้เกิดเจตคติและค่านิยมดังกล่าว และบรรยากาศในการศึกษาและการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยวิธีการใส่รหัส จัดกลุ่มข้อมูลและแปลความ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มมีดังนี้

1. ความคิดเห็นของนักศึกษาเมื่ออยู่ในชั้นปีที่ 1

1.1. เหตุผลของการเลือกเรียนพยาบาล นักศึกษาได้ระบุเหตุผลของการที่ตนเองเลือกเรียนสาขาวิชาชีพการพยาบาลด้วยเหตุผลหลัก 2 ประการ กล่าวคือ

1) เพื่อสนองตามความต้องการของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างระบุชัดเจนว่าครอบครัวหรือบุคคลสำคัญในชีวิตชอบและอยากให้เรียนวิชาชีพการพยาบาล เช่น “ที่บ้านอยากให้เรียนพยาบาล”

2) เห็นคุณค่าของการเรียนวิชาชีพการพยาบาล คุณค่าในที่นี้รวมทั้งคุณค่าในด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านสังคม ได้แก่การยอมรับ ยกย่องวิชาชีพการพยาบาลของสังคม เช่น “สังคมยกย่องให้เกียรติ” “เป็นอาชีพที่ต้องช่วยเหลือผู้อื่น” “เป็นประโยชน์แก่ครอบครัว” “สามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้” เป็นต้น ด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการเรียนวิชาชีพพยาบาลเป็นการช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและภาวะการมีงานทำในอนาคต เช่น “จบแล้วมีงานทำเลย เวลาเรียนมีทุนให้ ได้ประหยัดเงินของพ่อแม่” เป็นต้น

1.2. ลักษณะเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพของตนเมื่อก่อนเข้าศึกษาในหลักสูตร โดยมีความคิดเห็นในลักษณะกว้าง ๆ และไปในทิศทางบวก นั่นคือ วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่เป็นที่ยอมรับของสังคมและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว ดังตัวอย่าง เช่น “สังคมยกย่องให้เกียรติ” “เป็นอาชีพที่ต้องช่วยเหลือผู้อื่น” “เป็นประโยชน์แก่ครอบครัว” “สามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้” “จบแล้วมีงานทำเลย..” “ซุคชาวสวย มีหน้าที่ที่ใคร ๆ ก็ยอมรับ”

เมื่อได้ศึกษาในหลักสูตรแล้ว นักศึกษายอมรับว่าเมื่อเข้ามาศึกษาในวิชาชีพนี้เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของตนเองเปลี่ยนไป ในด้านลักษณะวิชาชีพ คุณลักษณะของพยาบาลและการยอมรับของสังคม ดังนี้

ด้าน ลักษณะวิชาชีพ มีความเข้มงวดในกฎระเบียบ จนขาดอิสระในการทำงาน เช่น “ตอนแรกไม่คิดว่ากฎระเบียบจะมาก มาเจอเรื่องจุกจิกรู้สึกว่าคุณไม่ค่อยได้ อยากทำงานที่มีอิสระกว่านี้” การปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาลต้องการความสมบูรณ์ ผิดพลาดไม่ได้ เช่น “...ผู้ป่วยคาดหวังให้เราเป็นที่พึ่ง” “เรารู้อยู่แล้วว่าเราต้องรอบคอบ ต้องรับผิดชอบที่เกี่ยวกับชีวิตคน” สภาพการทำงานจะต้องสัมผัสกับสิ่งสกปรก แต่ส่วนใหญ่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งสกปรกเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้ช่วยพยาบาล “ของที่ว่าสกปรก ซึ่งเราก็กินได้ ทำใจให้ได้ สิ่งเหล่านี้เมื่อเราจบ เราทำงาน ก็ต้องสัมผัสกับสิ่งเหล่านี้อยู่ตลอด แต่ที่เห็น ๆ บนบอร์ด ที่พยาบาลไม่ค่อยได้ทำ มีที่ผู้ช่วยทำ มีฝ่ายบริการทำ”

ด้านคุณลักษณะของพยาบาล ต้องมีความรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดีต่อญาติผู้ป่วย เช่น “ที่เขารับผิดชอบสูง” “เริ่มเรียนรู้ว่าวิชาชีพต้องรับผิดชอบมาก” “กลัวว่าจะทำอะไรไม่ถูก กลัวบลู² จะรีบนอนหัวค่ำในคืนวันพุธ” “เราก็ถามตัวเองว่าทำไมที่ต้องหยากับคนไข้ ทำไมที่เขาถึงไม่ระวังความสะอาดอย่างที่เราระวัง” “เขา (ผู้ช่วยพยาบาล) น่าจะมีทัศนคติที่ดีต่อญาติคนไข้ เราก็คิดว่าถ้าเราจบนะ เขาก็ยังเป็นผู้ช่วยอยู่นะ แต่เราก็กินได้” พยาบาลถูกคาดหวังจากสังคมมหาวิทยาลัยว่าจะต้องเป็นผู้หญิงที่เรียบร้อย นุ่มนวล ทำแต่สิ่งที่ดี อยู่ในกรอบประเพณี มีศีลธรรมจริยธรรม เช่น “เขาบอกว่าเราควรทำอะไรที่สูง ทำสิ่งที่ดีที่เราเองก็ทำไม่ได้ เขามองว่าเราต้องเป็นคนเรียบร้อย ทำอะไรก็ดียิ่งดี ต้องเรียบร้อย ตามที่เขาคาดหวัง” “คนอื่นมองว่าพยาบาลจะต้องเป็นคนที่ยิ้มแย้มมาก ๆ ทำอะไรนอกกรอบนอกทางไม่ได้ อะไรที่คนอื่นทำได้ แต่เราทำไม่ได้” “รู้สึกว่าการถูกส่งมาอบรม เวลาจะทำอะไรก็คิดถึงคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้หญิงขึ้น คิดถึงคณะ อยากทำให้ดี กลัวเสียชื่อคณะ”

ด้านการยอมรับของสังคม เมื่อเปรียบเทียบกับวิชาชีพอื่น ๆ นักศึกษารู้สึกว่าวิชาชีพการพยาบาลอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า เช่น “เพื่อน ๆ มองว่าคณะเราก่อนข้างต่ำ” “เรารู้สึกว่าเขามองเราในทางที่ไม่ดี”

1.3. ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาได้กล่าวถึงเนื้อหาวิชาที่เรียน อาจารย์ ผู้ป่วย ญาติผู้ป่วย เจ้าหน้าที่พยาบาล และทีมสุขภาพ

ด้านเนื้อหาวิชาที่เรียน นักศึกษามีความเห็นว่เนื้อหาวิชาชีพการพยาบาลเป็นศิลปะมากกว่าวิทยาศาสตร์ ที่ต้องอาศัยการท่องจำและความเข้าใจประกอบกันจึงจะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้ เช่น “พวกหนูเรียนมาสาวิทย์แบบเรียน ไม่ต้องท่องมาก พยาบาลก็เป็นสาวิทย์ ไซ้ไหม

¹ Ward = หอผู้ป่วย

² Blur = มึนงง

พอมารู้วิชาพวกนี้ ก็เลยไม่ค่อยชอบ เพราะต้องท่องมาก” “จริง ๆ แล้วต้องใช้ความเข้าใจด้วย วิชา
คณะจะต้องอ่านเรียนรู้ใหม่ทั้งหมด” “ความรู้บางอย่างต้องเอามาประยุกต์มาก สอนในห้องเรียน พอ
ไปถึงวอร์ด ต้องประยุกต์มากๆ”

นอกจากนี้ นักศึกษายังรับรู้เกี่ยวกับความจำเป็นในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้
รับมอบหมายและสถานภาพจำลองของตนในการฝึกทักษะในกิจกรรมที่ตนเองอาจไม่พึงพอใจ เช่น
“ก่อนจะชันวี เราก็ต้องทำเป็นเสียก่อน” “เราทำเพราะเรายังเรียนอยู่ เราต้องทำให้เป็น”

ปัจจัยด้านอาจารย์ นักศึกษาพบว่า การสอนของอาจารย์ในชั้นเรียนและคลินิกแตก
ต่างกัน ในภาพรวมนักศึกษารับรู้ว่าอาจารย์มีความเอื้ออาทร ใกล้ชิดกับนักศึกษา แต่พฤติกรรมที่แสดง
ออกต่างกัน พฤติกรรมที่นักศึกษายอมรับคือการยอมรับฟังเหตุผลของนักศึกษา ให้ความสนิทสนม
เช่น “ส่วนใหญ่อาจารย์จะเป็นกันเอง เวลานอกห้องเรียนจะใจดี สนิทสนมกับนักศึกษามาก เวลาบอก
ปัญหาจะช่วยเหลือและติดตามด้วย” “ประทับใจอาจารย์บนวอร์ด อาจารย์ให้ความช่วยเหลือดี ถ้าเทียบ
กับอาจารย์คณะอื่น อาจารย์เราอนุทานักศึกษามาก” พฤติกรรมของอาจารย์ที่ทำให้นักศึกษารู้สึกถูกคาม
ได้แก่การคูนักศึกษา เช่น “เวลาขึ้นวอร์ด อาจารย์บางคนคุ โดยที่นักศึกษายังไม่ได้ทำอะไร ทำให้
ผวา... รู้สึกเครียด บางทีรู้สึกหมดแรง” “อาจารย์ไม่เข้าใจนักศึกษาในสภาพที่เป็นจริง”

ปัจจัยด้านผู้ป่วย ญาติผู้ป่วย การยอมรับของผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยในการกระทำของ
นักศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมเจตคติและการเรียนรู้ของนักศึกษา แต่ประสบการณ์ที่นักศึกษา
บอกเล่าเป็นประสบการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ส่วนใหญ่ เช่น “ผู้ป่วยไม่ยอมรับนักศึกษา ไม่ยอมให้วัด
ความดันโลหิต ...คือสะเต็ค³ มันไม่ดีล่ะ มันไม่ได้ยิน หนูวัด 3 ครั้งแล้วไม่ได้ยิน พอบอกอาจารย์
อาจารย์ก็ไม่เชื่อ ไปขอวัดใหม่ คนไข้ไม่ยอม รู้สึกเครียดมากเลย” “บางอย่างไม่ชอบก็ไม่อยากทำ เช่น
ฟลัชซิ่ง⁴ ผู้ป่วยมักไม่ยอม” “ผู้ป่วยบางคนชมนักศึกษา ทำดี พูดดี รอว่าเมื่อไหร่ จะมาอีก...ถ้าผู้ป่วยชม
วันนั้นจะอารมณ์ดีมาก อวดเพื่อนได้ทั้งคืน” “ญาติผู้ป่วยบางคนปฏิเสธนักศึกษาเพราะนักศึกษาคน
ก่อนมาทำ (การพยาบาล) แล้วผู้ป่วยอาการไม่ดี ...รู้สึกเครียดมาก กลัวทำไม่ดี แล้วทำให้ญาติไม่เชื่อ
ถือ” “ความรู้เรายังน้อย แต่ผู้ป่วยคาดหวังให้เราเป็นที่พึ่ง คือวันพุธกับเช้าวันพฤหัสบดี จะรู้สึกร้อนๆ
หนาวๆ” “นักศึกษาต้องระวังตัวมากในการเข้าหาผู้ป่วย”

ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่พยาบาล พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่พยาบาลทั้งที่เป็นพยาบาลวิชา
ชีพและเจ้าหน้าที่ระดับต่ำกว่าวิชาชีพที่กระตุ้นให้เกิดเจตคติและค่านิยมเกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาลมี
2 รูปแบบ คือพฤติกรรมที่แสดงต่อนักศึกษา และพฤติกรรมที่แสดงต่อผู้รับบริการ

³ Stethoscope =หูฟัง

⁴ flushing= การล้างอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอกของสตรี

พฤติกรรมที่แสดงต่อนักศึกษา ส่วนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาได้แก่ การแสดงกิริยาต้อนรับ การสอนแนะนำโดยการปฏิบัติงานร่วมกัน บางหน่วยนักศึกษารับว่าเจ้าระดับต่ำกว่าวิชาชีพมีบทบาทด้านการสอนแนะนำมากกว่าพยาบาลวิชาชีพ เช่น “พี่ ๆ เขาก็ดี พี่เขาจับคู่ตัวต่อตัว ช่วยกันทำ ช่วยสอน ช่วยแนะให้ แต่มีแค่พี่ผู้ช่วย(พยาบาล) พี่พยาบาล(วิชาชีพ) ไม่เห็นมี พี่เขารับผิดชอบสูงแต่ทำน้อย” “พี่พยาบาล แรก ๆ ที่ราวค์เวิร์ด พี่เขาทำเหมือนไม่พอใจอย่างแรง...มองเราขึ้นขวาง พี่ทำสายตาแบบเหลือบหางตา ทำเดินเสียงคังๆเข้าไปอีกทาง”

พฤติกรรมที่แสดงต่อผู้รับบริการ นักศึกษาจะเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เจ้าหน้าที่พยาบาลแสดงต่อผู้รับบริการกับสิ่งที่เรียนรู้จากห้องเรียน หากพฤติกรรมนั้นไม่เป็นไปตามที่ตนเองได้เรียนรู้มา นักศึกษาเกิดความรู้สึกว่าพฤติกรรมเหล่านั้นควรจะหลีกเลี่ยงไม่ควรปฏิบัติตาม เช่น “เราเรียนทฤษฎีมาใหม่ ๆ ไฟกำลังแรงเต็มที่ เราก็กถามตนเองว่า ทำไมพี่เขาต้องหน้าบึ้ง ทำไมพี่ต้องหยาบกับคนไข้ ทำไมพี่เขาไม่ระวังรักษาความสะอาดอย่างที่เราระวัง” “เขาน่าจะมีทัศนคติที่ดีต่อญาติคนไข้ นี่ถ้าเราจบนะ”

ปัจจัยด้านทิมสุขภาพ สมาชิกทิมสุขภาพที่ได้รับกรกล่าวถึงคือแพทย์ นักศึกษารับรู้ว่าการกระทำของตนเองในขณะที่ฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย แม้จะเป็นกิจกรรมที่ถูกต้อง แต่ไม่ได้อยู่ในความสนใจของแพทย์ เช่น “ผู้ป่วยบางคนชมนักศึกษาทำดี พுகดี แต่แพทย์และพี่พยาบาลไม่”

1.4. ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตรมี 2 ประเภท คือ กิจกรรมที่นักศึกษาเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ทางคณะพยาบาลศาสตร์จัดให้

กิจกรรมที่นักศึกษาเป็นผู้ริเริ่มเป็นงานที่นักศึกษาเห็นว่ามีความต่อเนื่อง ต้องช่วยกันทำงาน ถ้าเป็นกิจกรรมที่ต้องเสนอขออนุมัติจากคณะมีขั้นตอนการดำเนินการเสนออนุมัติซับซ้อน เช่น “(กิจกรรมชมรม) มีความชอบตรงกันก่อน ได้ฝึกการทำงาน พี่ ๆ สอนงานให้ เป็นงานต่อเนื่อง ต้องช่วยกันวางแผน..” “งานชมรมมีอิสระกว่าที่คณะ ชมรมอยากไปก็ไปได้ งานชมรมทำแล้วเลิกไม่ได้” “งานคณะ ไปช้า รอความเห็นหลายคน...โครงการล่าช้ากว่าจะผ่าน...แก้แล้วแก้อีกจนบางทีลืมไปว่าคิดไว้ยังไง ต้องทำอะไรบ้าง”

กิจกรรมที่คณะ ฯ จัดให้ นักศึกษาเห็นว่า เป็นงานที่ไม่ต่อเนื่อง คนไม่ได้มีส่วนร่วมเป็นเพียงผู้ร่วมงาน เช่น “ งานในคณะ ฯ เมื่อทำงานที่เสร็จแล้วก็เสร็จไป ไม่รู้สึกผูกพัน เขาวางแผนกันมาแล้ว เราเป็นแค่ผู้ร่วมงานเท่านั้น..”

นักศึกษามีความเห็นว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าการศึกษายพยาบาลไม่เพียงแต่เรียนเพื่อเอาความรู้ แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่กับผู้อื่น มีระบบอาวุโส มีสัญลักษณ์/พิธีกรรมของตนเองที่ผู้อื่นยอมรับ เช่น “ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วยคิดว่าเรียนอย่างเดียว มีแต่ความรู้ เอาไปใช้ไม่ได้ ทำงานเข้ากับคนอื่นไม่ได้ จบไปแบบโบ่ๆ” “รู้จักพี่มากขึ้น รู้จักระบบอาวุโสน้อง ทำให้ปรับตัวว่าเรามีพืมีน้องต้องนับถือ..” “ก่อนวันรับหมวมันตื่นเต้น...” “อยากให้มีพิธีรับ

หมวก)ทุกปี มันรู้สึกภูมิใจ ...เพื่อน ๆ จากคณะอื่นมากันเพียบ” “คณะอื่น ๆ เพื่อนๆ ชอบพิธีนี้ (พิธีรับหมวก) มาก

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ นักศึกษาพยาบาล ทั้งที่เป็นนักศึกษารุ่นพี่ และรุ่นเดียวกัน และนักศึกษาร่วมสถาบันจากคณะอื่น กลุ่มตัวอย่างรับรู้ ว่า นักศึกษารุ่นพี่ให้ความใกล้ชิดน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษาคณะอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาในชั้นปีที่ 3 และ 4 พฤติกรรมที่นักศึกษารุ่นพี่แสดงต่อกลุ่มตัวอย่างเป็นในลักษณะของการสอน แนะนำในขณะทำกิจกรรมกลุ่ม เช่น “ จะสนิทในกลุ่มที่ทำกิจกรรมด้วยกัน พี่จะสอนและคอยบอก ความใกล้ชิดระหว่างพี่น้องจะน้อยกว่าของคณะอื่น โดยเฉพาะพี่ปี 3 และพี่ปี 4 ” “พี่ปี 3 ปี 4 เวลายิ้มให้แล้วพี่ไม่ยิ้มให้เลย คิดว่าต่อไปถ้าเราเป็นพี่จะทำให้ดีกว่านี้” “พี่ระหัดช่วยบ้าง แต่ก็ยังห่างๆอยู่”

สำหรับพฤติกรรมของนักศึกษารุ่นเดียวกันพบว่ามันทั้งให้และไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งโดยมากมักเป็นคนเดิม เช่น “บางทีเพื่อน ๆ ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ คนที่ช่วยก็ช่วย คนที่ไม่ทำก็ไม่ทำ”

สำหรับนักศึกษาร่วมสถาบันจากคณะอื่น นักศึกษาพบว่าพฤติกรรมของนักศึกษาร่วมสถาบันที่อยู่คณะอื่นในขณะที่ร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่ตัดสินสถานภาพของนักศึกษาพยาบาล หรือวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของนักศึกษาพยาบาล เป็นการย่ำภาพลักษณ์ของพยาบาลที่ขัดแย้งกับภาพลักษณ์ของตนเอง เช่น “ที่หอพักชายติดภาพโป๊ ..ผู้หญิงคณะอื่นๆ เห็นแล้วตกใจ...แต่พวกเราดูเฉย ๆ (นักศึกษาอื่น) ก็ว่า อะ ไรกันพวกนี้เห็นแล้วดูเฉย” “พี่เขาพูดว่า น้อง ๆ เปลี่ยนคณะเออะ...เราารู้สึกว่าเขามองเราในทางที่ไม่ดี” “อะ ไรที่คนอื่นทำได้ แต่เราทำไม่ได้ เขาจะว่า อะ ไรกัน ทำไมเด็กพยาบาลทำอย่างนี้..”

2. ความคิดเห็นของนักศึกษาเมื่ออยู่ในชั้นปีที่ 2

2.1. ลักษณะเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ในชั้นปีที่ 2 นักศึกษากลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะงานพยาบาล คุณลักษณะของพยาบาล และการยอมรับของสังคม ตลอดจนความรู้สึกของตนเองต่อการเข้าศึกษาในสาขาพยาบาลศาสตร์ ดังนี้

ลักษณะงานพยาบาล เป็นงานที่เป็นกิจวัตร งานหนัก ต้องใช้ความอดทน และต้องควบคุมอารมณ์ และ ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจในคลินิกต้องทำตามคำสั่งแพทย์ เช่น “คิดว่าทำตามคำสั่งหมอ ต้องรอมือคือหมอมไม่สั่งก็ทำอะไรไม่ได้ ลักษณะที่ว่าทำรายงานจนชิน เข้าถึงก็จับ... พอหมอตรวจเสร็จก็ไป ตอนบ่ายก็แล้วแต่ว่าผู้ป่วยจะปวดไหม หมอถามว่าเป็นใจกลับบ้านไหม เอ้า กลับก็กลับ รู้สึกว่าเป็นงานรูทีน” “พี่เค้าต้องทำงานหนัก งานจะยุ่ง...” บทบาทหน้าที่ของพยาบาลคือการดู

⁵ Routine = เป็นกิจวัตร

แลความสุขสบายของผู้ป่วย และปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายในช่วงเวลาที่ปฏิบัติงาน เช่น “ดูแล ผู้ป่วยให้สุขสบาย แล้วก็ทำงานที่เราเตรียมมาเราจะไม่ไปยุ่งกับคนอื่น คือในเวรของเรา เราดูแล pt ให้สบายที่สุด ตามที่เราเรียนมา” การปฏิบัติการพยาบาล ต้องใช้ศิลปะ ต้องมีการเขียนแผนการพยาบาล ซึ่งต้องใช้เวลาและยาก เช่น “อย่างขึ้นวอร์ดพยายามทำแต่ทำไม่ได้บางที่รู้สึกแย่มากเลย อย่างงานฝึมือ เวลาส่งของตัวเองคำปี คือมันต้องใช้ศิลปะ” “ ขึ้น 8 วันก็รู้สึกเครียดเพราะมีแคร์แพลน⁶ ด้วยคือพอลงจากรพ.ก็จะอาบน้ำออกไปข้างนอกแล้วค่อยกลับมาทำแคร์แพลนตอนกลางคืนเพราะไม่ไหวแล้วเหนื่อยมาทั้งวัน เคยทำครึ่งวันต้องมาทำเต็มวัน”

คุณลักษณะของพยาบาล พยาบาลจะต้องมีความละเอียด อ่อนน้อม ควบคุมอารมณ์ได้ เช่น “...รู้ตัวเองว่าไม่เหมาะกับวิชานี้ บางทีก็ไม่มีอารมณ์ โกรธง่าย... ยังขาดคุณสมบัติอยู่เช่น ความละเอียด ความอดทน “ ...ต้องใช้ความอดทนเพราะอารมณ์ผู้ป่วยจะเปลี่ยนแปลงเหมือนที่เคยเจอเคยคนไข้ไม่ให้ความร่วมมือเวลาเข้าไปคุย” “...ตอนนั้นอาจารย์จะเริ่มสอนให้ออดทน รู้จักระงับอารมณ์ตอนที่ไปเจอกับผู้ป่วย”

การยอมรับของสังคม นักศึกษารับรู้ว่าถูกจัดอันดับการยอมรับเป็นลำดับสุดท้ายของวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์สุขภาพ เช่น “บางคณะจะมองว่าคณะเราคือสุดท้ายของวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์สุขภาพ เช่น “บางคณะจะมองว่าคณะเราคือสุดท้ายของ..”

สำหรับความรู้สึกรู้สึกต่อการศึกษาด้านพยาบาลศาสตร์ นักศึกษาบางคนยอมรับว่าการเข้าศึกษาในสาขาวิชาชีพนี้ คือทางผ่านเข้าสู่วิชาชีพอื่น เช่น “ตอนที่เข้ามาคือเป็นทางผ่าน แล้วจะเรียนต่อ...เพราะคิดว่าจบแล้วคงไม่ทำอาชีพนี้ ก็เรียนๆ ไปแล้วค่อยหาทางเรียนต่อจนปี 2 ก็คิดอย่างนี้” “ตอนนั้นหนูไม่คิดจะเป็น พยาบาล ทำไปคือให้ผ่านไป ไม่เครียด” “จบแล้วจะทำงานสัก 1-2 ปีแล้วจะลาออกมาเรียนต่อในสาขาที่ชอบ”

2.2. ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาชีพ วิธีการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนและภาคปฏิบัติ อาจารย์ ผู้รับบริการ และญาติ เจ้าหน้าที่พยาบาล และนักศึกษาพยาบาล ดังนี้

ด้านเนื้อหาวิชาชีพ นักศึกษาเห็นว่าเนื้อหาวิชาชีพการพยาบาลเป็นศิลปะมากกว่าวิทยาศาสตร์ ซึ่งสำหรับบางคนไม่ทำท่าย นำเบื้อและเน้นการประยุกต์ เช่น “พยาบาลจะเป็นศิลป์ เพราะมีแต่ท่อง บางทีคิดว่าเราเข้าใจแต่พอทำข้อสอบทำไม่ได้ คือต้องประยุกต์ใช้อีกที คือต้องเชื่อมโยงหลายๆอย่างถึงจะเข้าใจ อย่างมโนทัศน์หนูใช้เวลาปีหนึ่งถึงจะเข้าใจว่ามโนทัศน์คืออะไร” “ ตอนเรียน lecture รู้สึกว่าง่ายใครท่องก็ทำได้ แต่จริงๆแล้วไม่ใช่ มันต้องประยุกต์ใช้” “รู้สึกชอบวิชาคณะวิทย์

⁶ care plan หรือ nursing care plan = แผนการพยาบาล

⁷ case = กรณีศึกษา

เพราะทำท่าย เรียนแล้วทำได้ดี รู้สึกว่าทำท่ายมาก แต่กับวิชาคณะรู้สึกเรียนแล้วทำคะแนนไม่ได้ดี เรียนของคณะวิทย์ไม่ต้องขึ้นวอร์ด วิชาคณะรู้สึกว่ามันน่าเบื่อ”

วิธีการจัดการเรียนการสอน นักศึกษารับรู้ว่าคณะพยาบาลศาสตร์เน้นการเข้าชั้นเรียน ซึ่งเข้มงวดกว่าการดำเนินการของคณะอื่น ๆ เช่น “ในเรื่องเช็คเวลาเรียน รู้สึกว่าเป็นเด็กมหาลัยแล้ว บางทีก็มีความจำเป็นที่ต้องไปธุระบ้าง รู้สึกว่าทำไมอาจารย์ต้องฟิกซ์⁸ เรื่องเวลาเรียนด้วย รู้สึกว่าคณะเราจะเช็คตลอดปี 1-2” การเรียนในชั้นปีที่ 2 จากประสบการณ์ของนักศึกษาเป็นการเรียนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นในลักษณะของการบรรยายหน้าชั้นและกิจกรรมให้นักศึกษามีส่วนร่วม มีการมอบหมายงานกลุ่ม ซึ่งนักศึกษารับรู้ว่ามีปริมาณมาก ต้องเร่งดำเนินการให้ทันเวลา จนขาดโอกาสทำกิจกรรมอื่นที่ตนเองสนใจเป็นพิเศษ และรับรู้ว่าเป็นเนื้อหาความรู้วิชาชีพ เช่น “...รายวิชาคณะเรียนแล้วมีส่วนร่วมมากกว่า ของคณะวิทย์ เค้านจะไม่สนใจผู้เรียนคือจะสอนไปเรื่อย ๆ บางทีทั้งคลาส⁹ อาจจะไม่มีใครรู้เรื่องเลยก็ได้” “วิชาที่เรียนลคเซอร์¹⁰ เทอม 2 จะเยอะมากและรายงานกลุ่มก็เยอะด้วยบางงานก็ไม่เสร็จประเภทเข้าแล้วต้องส่งกันเลยก็มี รู้สึกว่าทำไม พยาบาลต้องเรียนและทำอย่างนั้นด้วยคือตอนนั้นไม่เข้าใจอะไรเลยทำไมต้องเรียนอย่างนี้” “มันเป็นจุดวิกฤตนะคะอาจารย์คือเป็นช่วงต่อเข้าวิชาชีพพอดี ไม่ใช่ช่วงกลาง แต่เป็นช่วงเริ่มต้นของวิชาชีพอาจจะกลางเพราะว่าเราเรียนจิตวิทยามาเยอะแต่หักเหเข้าสู่วิชาชีพ” “คิดว่าคณะน่าจะมีเวลาให้นักศึกษาไปหาประสบการณ์อย่างอื่นด้วย ยิ่งโตก็ยิ่งไม่มีเวลาเหมือนหนูจะเรียนภาษาอังกฤษ แต่หาเวลาเรียนไม่ได้ หนูคิดว่าคนอื่นเค้าน่าจะเรียนเหมือนหนู”

การเรียนภาคปฏิบัติ นักศึกษารับรู้ว่าสิ่งที่จะต้องกระทำในการฝึกภาคปฏิบัติ คือการเขียนแผนการพยาบาล นักศึกษาจะถูกกำหนดให้เขียนแผนการพยาบาลล่วงหน้า นั่นคือต้องเขียนในช่วงกลางคืนก่อนวันฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งนักศึกษาส่วนหนึ่งรับรู้ว่าเป็นช่วงที่เครียดและเหน็ดเหนื่อยมาก มีบางส่วนรู้สึกสนุก เช่น “3 อาทิตย์ ขึ้น 8 วันก็รู้สึกเครียดเพราะมีแคร์เพลนด้วย คือพอลงจากโรงพยาบาล ก็จะอาบน้ำออกไปข้างนอกแล้วค่อยกลับมาทำแคร์เพลน ตอนกลางคืนเพราะไม่ไหวแล้วเหนื่อยมาทั้งวันเคยทำครึ่งวันต้องมาทำเต็มวัน จะรู้สึกคิดว่าขึ้นปี 3 เราต้องขึ้น 3 วันเราจะไหวไหม..” “ตอนขึ้นซัมเมอร์¹¹ แค 8 วันก็นับวันหมด...” “...ตอนซัมเมอร์ คิดว่าสนุก แล้วแต่กลุ่มเพื่อน” ลักษณะการฝึกปฏิบัติยังขาดความสม่ำเสมอ ปริมาณการฝึกปฏิบัติในคลินิกมาก น้อย ต่างกันมาก ตลอดปีการศึกษา แต่มีลำดับและต้องการฝึกฝนเพื่อเพิ่มทักษะ เช่น “...ปี 2 เทอม 1 เราขึ้น (ฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย)

⁸ fix

⁹ class

¹⁰ lecture

¹¹ summer

ทุกวันแต่ปี 2 เทอม 2 เราขึ้น 2 ครั้งเพื่อเก็บโปรซีเจอร์¹² ของกระบวนการมันว่างเต็มๆมา 3 วันต่อสัปดาห์ คือเป็นช่วงที่นาน” “อยากให้เทอม 2 ให้ขึ้นมากกว่านั้นอย่าทิ้งไปเลย” “เจาะเลือดฝึ กหลายๆ ครั้งก็เป็นเอง ที่ซัมเมอร์ คือทำพื้นฐานให้ดีที่สุดก่อน คือเข้าใจพื้นฐานก่อน แล้วค่อยไปฝึ กตอนขึ้นปี 3 อีกที”

ค่านอาจารย์ นักศึกษากล่าวถึงอาจารย์นี้ด้วยความรู้สึกที่แตกต่างกัน บางคนพบว่าอาจารย์นี้ในคลินิกใจดี ให้คำแนะนำ และยืดหยุ่น บางคนพบอาจารย์ที่เข้มงวด อาจารย์ที่ใจดีให้คำแนะนำและยืดหยุ่น และเป็นที่ยอมรับของนักศึกษาว่าส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา “ที่ขึ้น ไปปี 2 อาจารย์จะไม่สตรัค¹³ มากที่ขึ้น ไปอาจารย์ใจดีจะให้คำแนะนำแล้วมาแก้ ตอนนั้นที่ขึ้น ไปจะได้ โปรซีเจอร์เยอะ ....อาจารย์ใจดีแจกเคสแล้วให้ทำ ทำเยอะคล้ายพีปี 3...” “ตอนนั้น เด็กจะเครียดมาก อาจารย์จะstrict มาก ว่าทำไมเวลาที่เรามา ไม่ทำ เหมือนกับเรา เหมือนหนูหัวช้าอะ...อาจารย์ก็ว่าตอนนั้นร้องไห้เลยจะลาออก” “คือตอนแรกเราทำไม่ได้อาจารย์ก็น่าจะให้กำลังใจ แทนที่จะว่าจะด่า แต่พอนี้ทำไม่ได้ครั้งแรกก็ซัดไปเลย” “ก็ไม่เครียดอะอยู่ที่อาจารย์ อยากให้อาจารย์ดูแลเด็กเหมือนช่วงซัมเมอร์ มีโปรซีเจอร์หนึ่งคือเจาะเลือด ปี 1 เค้าจะไม่ให้ทำเลยแต่พอปี 2 อาจารย์ให้ทำ อาจารย์ว่าทำไมไม่เคยทำมาเธอ แล้วก็ว่า มีความรู้สึกเสียใจมาก” “ประทับใจอาจารย์เพราะตั้งแต่ขึ้นวอร์ดเจออาจารย์ใจดีตลอด พุดด้วยเหตุผลเป็นลักษณะแม่สอนลูกมากกว่าอาจารย์สอนศิษย์ จะไม่ดุ” “ปี 1 มีอาจารย์ท่านหนึ่งทำให้มีใจรักขึ้นมา 80%มา ปี 2 ก็มีอาจารย์ท่านหนึ่งทำลายมากเลย อาจารย์จะไม่เข้าใจ คือตอนแรกทำไม่ได้แทนที่จะให้กำลังใจ เรื่องฉึคยานะคะ อาจารย์ บอกว่าหนูท่านะ ตั้งใจท่านะ อาจารย์จะว่าลูกเดียว ไม่สนใจเราเลย ค่าแบบหนูรับไม่ได้ กลับไปนอนไม่หลับเลย พอดีขึ้นอีกทีอาจารย์ก็ว่าอีก...”

ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้รับบริการและญาติ ความร่วมมือของผู้รับบริการและ ความรุนแรงของความเจ็บป่วยมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเรียนรู้ การเกิดทักษะ และการมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติการพยาบาล ของนักศึกษา การที่ไม่สามารถทำให้ผู้ป่วยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติการพยาบาลได้ ทำให้นักศึกษารู้สึกไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา เช่น “ป.พื้นฐาน (วิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน) หนูต้องการไปเก็บ procedure แต่หนูก็ไม่ได้อะไร จะได้จากเตียงอื่นมากกว่าของตัวเองจะ ไม่ได้เพราะเจคนไข้ที่ไม่ให้ความร่วมมือ...” “ตอนนั้นหนูได้คนไข้ที่เป็น โรคชักแล้วเค้าช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ต้องมัมมือมัมเท้า พอเราไปทำเค้าจะพ่นน้ำลายใส่ คือขณะนั้น ป.พื้นฐานเราต้องเก็บโปรซีเจอร์แต่ทำกับคนไข้รายนี้ที่อาจารย์สั่งหนูจะทำอะไรไม่ได้เลย เค้าจะพ่นน้ำลายใส่... หนูมีความรู้สึกว่าทำไมมันหนักอย่างนี้ ...” “ก็พอจะรู้อาบบ้างว่าต้องเจออย่างนี้ ผู้ป่วยหนัก ไม่ให้ความร่วมมือ) ตอนแรกก็ปรับไม่ได้” “ปรับตัวได้ ผู้ป่วยก็ไม่หนักความรู้สึก ก็ไม่ได้เสียใจมาก”

¹² procedure = กิจกรรม

¹³ strict = เข้มงวด

สำหรับเจ้าหน้าที่พยาบาล นักศึกษายอมรับว่าเจ้าหน้าที่พยาบาลเป็นแม่แบบบทบาท (role model) สำหรับตนเอง ทั้งที่เป็นลักษณะทางบวกและลบ บางครั้งอาจารย์พยาบาลจะยกตัวอย่างพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่พยาบาลเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาล เช่น “บางคนก็ดี แต่บางคนก็คุณไสย ก็รู้สึกทำไมพยาบาลถึงเป็นอย่างนี้ อาจารย์ก็จะแนะว่าอย่างนี้ดีไหม คุณพี่เค้าเป็นยังไง ควรจะเอาแบบอย่างใหม่เพราะตอนนั้นอาจารย์จะเริ่มสอนให้อดทน รู้จักระงับอารมณ์ตอนที่ไปเจอกับผู้ป่วย”

ความคิดเห็นต่อนักศึกษาพยาบาล โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีเดียวกัน พบว่าเพื่อนร่วมชั้นส่วนใหญ่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาจารย์ การเรียนการสอน ตลอดจนสภาพการฝึกปฏิบัติงานที่นักศึกษาจะต้องพบและแลกเปลี่ยนความรู้สึกของตนต่อการฝึกปฏิบัติงานในคลินิก เช่น “จึงได้ศึกษาข้อมูลจากเพื่อนมาก่อน ก็ไม่เครียดเท่าไร” “วันสุดท้ายก็มีเพื่อนๆวิจารณ์กันว่าwardนี้ไม่น่าฝึก เจาะเลือดก็ไม่มีอะไรก็ไม่มี”

2.2. ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร สำหรับปัจจัยด้านนี้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีโอกาสร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร และประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับนักศึกษารุ่นพี่ ดังนี้

การมีโอกาสร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักศึกษาพยาบาลรู้สึกว่าคุณมีประสบการณ์ชีวิตการเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยน้อยกว่านักศึกษาวิชาชีพอื่น เช่น “คิดว่าคุณน่าจะใช้เวลาให้นักศึกษาไปหาประสบการณ์อย่างอื่นด้วย ยิ่งโตก็ยิ่งไม่มีเวลาเหมือนหนูจะเรียนภาษาอังกฤษแต่หาเวลาเรียนไม่ได้...” “รู้สึกเหมือนว่า พยาบาลไม่ได้ปีนเขา (หมายถึงกิจกรรมรับน้อง) เหมือนคณะอื่นมีตั้งหลายคนที่ยากปีนที่ไม่ได้ให้น้องปีนเขาซะใหม่คะ คือถ้าไม่ผ่านการรับน้อง การประชุมเชียร์เหมือนเราทำอะไรไปสักอย่างหนึ่ง ถ้าย้อนไปแล้วไม่ได้เข้ารู้สึกเสียค่าย มันเจ็บแต่ประทับใจ...” “(การออก)ค่ายมหิดลรู้สึกว่เสียเปรียบ เพราะว่ามีปี 1 ไปวันเสาร์วันจันทร์ก็สอบ ไม่ได้ไปกันว่าจะไปคนเดียวคือสมหมาย พอปี 2 จะไปกัน สอบวันเสาร์ เค้าไปค่ายวันเสาร์ พวกหนูสอบเช้าแล้วเค้าก็ไปเช้า เลยไม่ได้ไปสักคนหนึ่ง” “...ในจุดหนึ่ง เค้ามองว่าน้องด้วย เพราะว่า หมอ เกตซ์ ทันตะ เค้ามีพี่ๆ แต่ของเรามีแค่ 4 ปี บางคนก็ไปบางคนก็ไม่ไป ปีที่แล้วปี 3 จะไม่มีเลย คือรุ่นพี่เค้าคิด คือช่องว่างระหว่างเค้ากับชาวบ้านมันเยอะ คือเค้าไม่เคยออกไปพูดกับชาวบ้าน เหมือนอยู่กับคนละโลก ถ้าเค้าได้ออกจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านเพราะเวลาจบไปทำงานก็ต้องสัมผัสกับชาวบ้าน”

ประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักศึกษารับรู้ว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง ในด้านความอดทน ความรับผิดชอบ การควบคุมอารมณ์และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนทักษะของการเป็นผู้นำ โดยเฉพาะการเจรจาต่อรอง การทำงานเป็นทีม เช่น “รู้สึกว่ถ้าไม่ผ่านจุดนั้น (การรับน้อง ประชุมเชียร์) จะขาดความสมบูรณ์คือตอนนั้นต้องผ่านความอดทนถึงมาขึ้นจุดนี้ได้ ถ้าเราไม่ผ่านเราจะรู้สึกว่ทำไมเราผ่านอะไรมาง่าย ๆ โดยไม่ใช้ความอดทน คิดว่

กิจกรรมทำให้เราอดทน ทำให้เราอยู่จนถึงวันนี้ด้วย” “ประสบการณ์ที่ผ่านมา ที่ทำกิจกรรมนี้ด้วยกันลงไปทำงานพวกนี้ ปรับตัวเต็มที่เหมือนกัน ก็ได้อะไรเยอะ คือการระดมความคิดพวกเราจะทำด้วยกัน รู้สึกว่าตัวเองใจเย็นขึ้นมากเลย” “ รู้สึกว่าตัวเองใจเย็นขึ้นมากเลย เพราะตอนนั้นทำงานทะเลาะกันจะโกรธกับเพื่อนด้วย ไม่มองหน้ากันแต่เราก็ทำงานด้วยกันเพราะงานยังไม่เสร็จ” “ทำให้เรารู้จักเพื่อนรู้จักอะไร ต่ออะไรมากขึ้นพอมานปี 2 ต้องมาทำเองต้องรับผิดชอบอะไรเองหมด ก็รู้สึกว่าได้ทำงานร่วมกัน ได้ร่วมกันคิด พอหลังเขามาตัวเองเป็นสถาป¹⁴ด้วย ตอนปี 1 รู้สึกเฉยๆมาก...แต่มาปี 2 รู้สึกว่าพีเค้าเหนื่อยกว่า...คือทำอะไรให้เหมือนกับน้อง...นอกจากวิ่งแล้วต้องตะโกน ควบคุมน้อง เหนื่อยกว่าน้องมาก” “...แล้วต้องทะเลาะกัน แบบไม่เชิงทะเลาะ แต่รู้สึกบางขณะจะเห็นแก่ตัว คือเหมือนผู้ดีทะเลาะกัน ไม่ออกกำลังตรง ๆ”

ด้านความสัมพันธ์กับนักศึกษารุ่นพี่ พบว่านักศึกษารุ่นพี่ มีบทบาทเกี่ยวข้องกับนักศึกษารุ่นน้องน้อยลงแม้แต่การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น “เพราะรุ่นพี่ไม่ค่อยจะไปให้ความสำคัญเหมือนตอนอยู่ ปี 2 พี่ปี 2 มาร้องเพลงคือบังคับ 70 ก็มา 70 อีก 30 ไม่รู้หายไปไหน”

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาเมื่ออยู่ในชั้นปีที่ 3

3.1. ลักษณะเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล นักศึกษากลุ่มตัวอย่างแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อวิชาชีพ ลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล และคุณลักษณะของพยาบาล ดังนี้

ความรู้สึกโดยรวมต่อวิชาชีพการพยาบาล พบว่านักศึกษาบางคนมีเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลในทางที่ดีขึ้น แต่สำหรับบางคนยังมีความรู้สึกเฉยๆ คงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง เช่น “...ความรู้สึกว่าเราชอบวิชาทางการพยาบาลขึ้นนะ เพราะมีประโยชน์ต่อตัวเรา คนอื่น มันเป็นด้านเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วย อะไรที่เกี่ยวกับด้านการพยาบาลการดูแลตนเองเราสามารถที่จะดูแลตนเอง ผู้อื่นได้...” “... ถ้าพูดถึงความชอบ มันไม่ชอบมากขึ้นนะละ มันยังเหมือนเดิม...รู้สึกเฉยๆ กับวิชาชีพ เหมือนที่ปรับตัวได้ ก็ไม่เครียดมาก” “งานวิชาชีพไม่ได้ชอบมากขึ้นแต่ก็ไม่เกลียด”

สำหรับลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล นักศึกษาเห็นภาพการปฏิบัติการพยาบาลในฐานพยาบาลวิชาชีพได้ชัดเจนขึ้น ระบุว่าพยาบาลมีความสำคัญ มีบทบาทและความสามารถหลายอย่าง ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามคำสั่งแพทย์เท่านั้น และต้องทุ่มเท อยู่กับผู้ป่วยบริการ เช่น “รู้สึกว่ายพยาบาลดี เมื่อก่อนมันไม่ใช่แบบนี้ คือรู้สึกว่าพยาบาลทำอะไรได้มากขึ้นได้เห็นว่าจะทำอะไร” “...เราแนะนำคนไข้ (หญิงตั้งครรภ์)...การดูแลร่างกายต่างๆ ไป...” “...เจอคนไข้ที่ไม่รู้สึกตัวเรามีงานทำทั้งวันก็สนุกไป...ขึ้น 7 โมงเช้าตลอดไม่รู้สึกเหนื่อยสนุกดี” “...ทำได้จะรู้บทบาทของ พยาบาลมากขึ้น แต่

¹⁴ Staff

ไม่ได้ทำตามคำสั่งแพทย์และมีบทบาทหลายอย่างที่ควรใช้เวลาเจอผู้ป่วย นำส่งสารถ้าไม่มีเรา ไม่มีญาติมาคอยดูแล ในขณะที่แพทย์มาเบี่ยงเดี้ยวก็กลับไป คือให้คนไข้อยู่กับเราตลอด ทำให้รู้สึกว่าตัวเองสำคัญ “พยายามไม่ได้มีการดูแลผู้ป่วยอย่างเดียวยังมีงานด้านอื่นอีกเยอะแยะ” “เค้าทำงานแบบผ่านไปวันๆ ไม่ได้ทุ่มเทให้กับผู้ป่วย ส่วนใหญ่ก็จะอยู่ที่แผนกเดออร์”

นักศึกษารับรู้ว่าการปฏิบัติงานของพยาบาลไม่จำเป็นจะต้องปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเท่านั้น พยาบาลสามารถปฏิบัติงานในสถานที่ต่าง ๆ ได้หลายแห่ง เช่น “พยาบาล ไม่ใช่มีแต่ งานจิ้งจิวอร์คแต่ได้ไปสัมผัสข้างนอก อย่างเป็นทางการ วิทยาลัย โรงเรียน ศูนย์ผู้สูงอายุ...ได้ออกโอพีดี¹⁵...” สถานที่ปฏิบัติการพยาบาลโดยเฉพาะในโรงพยาบาลสำหรับบางคนเป็นสถานที่ ๆ น่าเบื่อ แต่รู้สึกสนุกสานกับการฝึกปฏิบัติงานนอกโรงพยาบาล เช่น “การขึ้นปฏิบัติ (ในโรงพยาบาล) ทำให้เรารู้สึกว่าตัวเราได้ออกไปทำงานจริงๆ ในสถานที่ ที่น่าเบื่อจัง” “อย่างไร เทศบาล โรงเรียน ศูนย์ผู้สูงอายุ รู้สึกสนุก”

การปฏิบัติงานจะต้องมีเป้าหมายในการทำงาน ทำงานเป็นทีม และต้องอยู่ในที่ทำงานตลอด ไม่สามารถปลีกตัวออกไปจากที่ทำงาน เช่น “...จิ้งจิวอร์ค ก็จะมีเป้าหมายในการทำงาน” “ความรู้สึกที่ทำงานกันเป็นทีมๆ เพราะเราไม่รู้ว่าจะทำอะไรกัน แต่พอเราอายุปี 3 เราได้มาเห็นบทบาทตรงนั้นมากขึ้น” “...เราอยู่กับคนไข้ทั้งวัน”

การเขียนแผนการพยาบาลเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ในการปฏิบัติการพยาบาลสำหรับบางคน แต่มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าพยาบาลประจำการสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้เป็นอย่างดีได้ โดยที่ไม่ต้องมีการเขียนแผนการพยาบาล เช่น “รู้สึกว่ามีประโยชน์ค่ะ” “...คือเห็นพี่ที่เวิร์คเค้าทำ เค้าก็ทำได้ดีคือเค้าไม่ต้องเขียนแคร์แพลน” แผนการพยาบาลเมื่อเทียบกับแผนการแพทย์แล้วยาวกว่า การเขียนแผนการพยาบาลเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลามาก สำหรับบางคนการเขียนแผนการพยาบาลเป็นเรื่องที่ยากมาก และเกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ เช่น “เกลียดมากเลย..” “...แต่พอกลับไปถึงหอทำแคร์แพลน เป็นอะไรที่หนักสำหรับเรา เพราะกลับไปถึงหอ ต้องอาบน้ำใช้เวลากินข้าวเบี่ยงเดี้ยว แล้วไปหาหนังสือเพราะต้องมาเขียนแคร์แพลน พอถึงกลางคืนก็จะง่วงนอนด้วยเพราะต้องเขียนแคร์แพลน กลางวันก็จะร้องไห้ คือเวลาเขียนแคร์แพลน รู้สึกว่าไม่อยากเรียน..” “ใช้เวลาในการเขียนแคร์แพลนเยอะมากตั้งแต่ 6 โมงเย็นถึงตีหนึ่ง ตีสอง คือใช้เวลามากแล้ว จะไม่ได้ไปไหนตลอด จิ้งจิวอร์ค 3 วันก็ไม่ได้ไปไหนเลย สำหรับ แคร์แพลน แล้วตัวเองรู้สึกหนักมาก” “...ถ้า เคสส์ หนึ่งเขียน แคร์แพลนอีก เคสส์หนึ่งก็ต้องเตรียมด้วย จะรู้สึกว่าเหนื่อยกับการเรียน” “(นักศึกษาแพทย์)ทำแคร์แพลนเค้าไม่ได้ทำตรงจากเรา แต่เราไม่รู้ มันไม่ยาวเหมือนกับเรา” ปัญหาในการเขียนแผนการพยาบาลนอกเหนือจากความยากและความยาวของแผน แล้วก็คือการเขียนข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล ซึ่งนักศึกษามีความสับสนและไม่

¹⁵ OPD หรือ Out Patient Department = แผนกตรวจผู้ป่วยภายนอก

สามารถหาหลักเกณฑ์แน่นอนในการกำหนดข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่เหมาะสมได้ เช่น “เรื่องการไคแอกโนสิส¹⁶ รู้สึกว่าในจุดเน้นของแต่ละคนไม่เหมือนกัน บางท่านจะเน้นว่าจุดไหนไปกระทบแบบแผน¹⁷ไหน แล้วมาตั้งเป็นไคแอกโนสิส บางท่านจะมองไปที่ ปาโ¹⁸ รู้สึกว่า ขึ้นวอร์ดกับท่านนี้ต้องปรับตัวไปที่ปาโ บางท่านต้องไปที่แบบแผน คือตามหลักที่ถูกต้องของเนอร์สซิง¹⁹ คือต้องกระทบที่แบบแผนแล้วออกมาเป็นเนอสซิงไคแอกโนสิส²⁰ บางท่านก็คือยังเป็นปาโ คือมีความรู้สึกว่าคุณยืนในจุดนี้ บางครั้งก็สับสนมากจะเอาอะไรมาเป็นตัวยึดหลักกันแน่”

อย่างไรก็ตามเมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น นักศึกษามีวิธีการทำให้การเขียนแผนการพยาบาลเร็วขึ้นและมีความรู้สึกที่ดีขึ้นกับการเขียนแผนการพยาบาล เช่น “บางทีเราก็ลอกแคร้แพลนกัน แต่ถึงจะลอกก็ลอกไม่เหมือนกันอีก เพราะต้องแปลต้องอะไรมา เพราะแต่ละเคสต้องต่างกันอยู่แล้ว...บางที อาจารย์ ไม่คืนแคร้แพลนให้ เพื่อนก็จะไปซีร็อกซ์²¹ มา เสียเงินด้วย” “เวลามีแคร้แพลนเราก็ปรับตัวได้แล้วเราก็เขียนมาตลอดแล้ว จึงรู้สึกเฉยๆ กับแคร้แพลน”

ด้านคุณลักษณะของพยาบาล นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ความอดทน คล่องแคล่ว ว่องไว เป็นคุณลักษณะสำคัญของการเป็นพยาบาล เช่น “...หนูยังไม่ยอมรับตนเองจะอดทนพอ ต้องเข้าใจว่าเวลาไปทำงาน เค้าก็คาดหวังเรา เราได้แค่นี้ เรายังไม่มั่นใจว่าเราจะมี ความอดทนในสิ่งที่เค้าคาดหวังหรือเปล่า..” ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็น เช่น “ตัวเองก็ยังไม่มั่นใจในการทำงานทักษะต่างๆก็ยังไม่คล่อง แต่ก็พยายามทุ่มเท”

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่านักศึกษาจะยอมรับคุณลักษณะที่พยาบาลวิชาชีพพึงมี ซึ่งเป็นคุณลักษณะทางบวก แต่ได้รับรู้คุณลักษณะอื่น ๆ ซึ่งบางอย่างเป็นคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ ที่ได้พัฒนา จากสภาพแวดล้อม เช่น นักศึกษารับรู้ว่านักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ เป็นคนเก็บเนื้อเก็บตัว ใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในหอพัก เป็นคนว่านอนสอนง่าย บางคนยอมรับว่าตนเองโลกทัศน์แคบลง เช่น “...ทำไมเพื่อนคณะเราถึงไม่เปิดหูเปิดตา...คือจะไม่เอาอย่างอื่น ...เพื่อนจะเครียดมากเป็นเด็กเรียบร้อยไม่กล้าเผชิญปัญหา อย่างเวลาที่อาจารย์มีเหตุผลมา ก็จะหยุดแล้วทั้งที่ตัวเองมีเหตุผล เพื่อนพยาบาล เป็นอะไรที่เรียบร้อย...อาจารย์พูดอะไรก็จะหยุด ยอมอาจารย์ทุกอย่าง ไม่ค่อยคือ..” “บางครั้งคิดว่าเรียนพยาบาลนั้นแคบไม่ค่อยได้คลุกคลีกับฝั่งโน้น”

¹⁶ nursing diagnosis

¹⁷ แบบแผนสุขภาพ หรือ functional health pattern

¹⁸ pathology

¹⁹ nursing

²⁰ nursing diagnosis

²¹ Xerox = ถ่ายสำเนา

3.2. ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน นักศึกษากลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอน ผู้รับบริการและญาติ และเจ้าหน้าที่พยาบาล ที่ตนเอง ได้สัมผัสในชั้นปีที่ 3 ดังนี้

กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ในชั้นปีนี้ นักศึกษาต้องหมุนเวียนฝึกปฏิบัติการพยาบาลทั้งในและนอกโรงพยาบาล และต้องใช้ทักษะการพยาบาลที่มีลักษณะเฉพาะและหลากหลายมากขึ้น การฝึกปฏิบัติในสถานฝึกปฏิบัติแต่ละแห่ง ได้กำหนดให้นักศึกษาฝึกหัดเขียนแผนการพยาบาลผู้รับบริการที่ได้รับมอบหมายทุกแห่ง ในปริมาณและความเข้มข้นที่แตกต่างกัน ความรู้สึต่อการเรียนการสอนภาคปฏิบัติแตกต่างกันไปแล้วแต่สถานที่ฝึก นักศึกษาได้เรียนรู้รายละเอียดบทบาทหน้าที่ในการเป็นพยาบาลเพิ่มขึ้น เช่น “...ไม่โซ่มีแต่งงานขึ้นวอร์ดแต่ได้ไปสัมผัสข้างนอก ออกไปเทศบาล โรงเรียน ศูนย์ผู้สูงอายุ...ได้ออกไอพีดี...” “...เราได้เห็นหน้าตาเครื่องมือแปลก ๆ...” “พอขึ้นวันหนึ่งพุงนี้เข้าเขียนใหม่อีก ลิปดาห์หนึ่งทำ 2 ชุด... วันหนึ่งได้รับ 2 เคสถ้าเคสหนึ่งเขียนแคร์แพลนอีกเคสหนึ่งก็ต้องเตรียมด้วย จะรู้สึกว่าการเรียน...” “...และตื่นตื่นที่ลือเบอร์”²² เหมือนกับที่เราทำทันหรือเปล่า ถ้าทำทันรู้สึกดีมาก ถ้าทำไม่ทันก็ไม่ใช่ไร เพราะจุลหุกอยู่แล้ว...เอเอนซี²³ ก็ไม่มีอะไรมาก ถ้าหากเรารู้ว่ามีอะไร เน้นตรงไหน เราแนะนำคนไข้ไป มันมีอยู่ในนั้นอยู่แล้ว เป็นการดูแลร่างกายทุกๆ ไป...” “...ขึ้นอเค้าท์ 2²⁴ จะสนุกกว่าอเค้าท์ 1 รู้สึกการทำงานเป็นทีมด้วย...”

การหาประสบการณ์เพื่อให้เกิดทักษะทางคลินิก จะมีสมมุติประสบการณ์ ซึ่งนักศึกษารับรู้ว่าจะต้องรับผิดชอบแสวงหาเอง เช่น “ก็อาจารย์เค้าถือว่าเป็นความรับผิดชอบของตัวเอง ประสบการณ์อะไรที่ไม่เคยทำต้องหาเอง” พบว่านักศึกษาสามารถแนะนำแนวทางที่กำหนดในสมมุติประสบการณ์มาประเมินความสามารถของตนเอง เช่น “...ตอนนี้เราจบปี 3 กำลังจะขึ้นปี 4 เราคิดว่าเราประเมินตัวเองขณะนี้แล้วไม่มีทางเลยที่เราจะเป็นพยาบาลอย่างที่ฝันเอาไว้ได้ เพราะเราคิดว่าเรายังไม่ได้ฝึกหลายๆอย่าง โดยเฉพาะทักษะทางพยาบาล... ยังมีอีกหลายอย่างที่คิดว่าจะเก็บไม่หมดใน 1 ปี”

แต่ลักษณะการมอบหมายให้นักศึกษารับผิดชอบให้หาประสบการณ์ทักษะทางการพยาบาลเช่นนี้ ทำให้เกิดการแข่งขันเพื่อให้มีประสบการณ์ครบถ้วน จนกระทั่งกลายเป็นข้อขัดแย้งระหว่างบุคคล เช่น “บางทีเสียความรู้สึกมากเลยมีอะไร ใครก็ยังไม่ทำก็บอก แต่เรา ก็ยังไม่ทำ ขึ้น (หอบผู้ป่วย) มาตลอด วันพฤหัสบดีรู้ว่าเค้าทำแล้ว เค้าก็บอกว่าวอร์ดนี้ ยังไม่ได้ทำ เค้าไม่รู้เพื่อนยังไม่ได้อ่าน

²² labour = ห้องคลอด

²³ ANC Ante natal care = ห้องฝากครรภ์

²⁴ adult = ฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 2

และเมท²⁵ ของหนูเค้าก็ยังไม่ได้ทำ” “เพื่อนบางคนเขาพยายามเลี้ยงงานที่เขาไม่ชอบแต่กลับไปหาโปรซีเคอร์บนวอร์ดทำแล้วโยนงานมาให้เพื่อนคนอื่น บางทีก็เขียนชาร์ทอินเทคเอาท์พุท²⁶ แล้วพอเขียนเสร็จเขาเอาไว้ที่เคาน์เตอร์ทำไปเตรียมยา แล้วใช้ให้คนอื่นทำงานที่ค้างไว้แทน แล้วใช้ให้ไปหยิบ โน่น หยิบนี่ ซึ่งไม่กล้ากลัวจะเสียเพื่อน...เวลาขึ้นวอร์ดกับคนนี้รู้สึกเซ็ง ไม่อยากร่วมงาน..”

การประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานมีทั้งจากอาจารย์และเจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ไปฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งนักศึกษารับรู้ว่าเป็นกระบวนการที่ต้องปรับตัว ถึงแม้ว่าจะเกิดความไม่มั่นใจในผลงานของตนเองจากการประเมินผลดังกล่าวก็ตาม เช่น “พอปี 3 ก็ปรับตัวได้ อาจารย์ว่าจะไรก็ปล่อยหูซ้ายทะลุหูขวา ให้มันผ่านไปวันๆนะ” “แต่ว่ามันเสียความรู้สึก เพราะเวลาเห็นเพื่อนๆ ดึกว่า เหมือนจะมากกว่าที่อาจารย์เห็น...แต่ก็เข้าใจว่า อาจารย์มองเราได้ทุกจุด สิ่งที่เราเห็นดึกว่า อาจารย์อาจจะมองอีกแบบหนึ่ง” “เกรดที่เคยได้จาก 100% น่าจะ เอ²⁷ แต่ปรับเป็น ดี²⁸ โดยไม่บอกเหตุผลเลยว่าไป ปรับตรงไหน...” “...ที่นี้ อาจารย์จะไม่ให้คะแนนเราเลย แล้ว อาจารย์จะไปเอาที่... (ชื่อสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน) คะแนนโพสต์เทสต์²⁹ อาจจะมีส่วน...”

ในด้านอาจารย์ พฤติกรรมของอาจารย์ที่แสดงต่อนักศึกษา ส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกในขณะที่นิเทศนักศึกษาในคลินิก พบว่านักศึกษารับรู้ว่าในช่วงต้นปีการศึกษา อาจารย์บางคนเข้มงวด คู่ แต่เมื่อถึงปลายปีการศึกษา อาจารย์ยี่ดหุ่ยและดูใจดีมากขึ้น มีการมอบหมายให้มีการแก้ไขงานและสามารถสื่อสารให้นักศึกษารับรู้ความบกพร่องของตนเอง เช่น “อาจารย์บางคนก็จะดูบ๋อย” “ขึ้น (ชื่อหอผู้ป่วย) เจอ อาจารย์สนุก ก็ดีขึ้นนิดหนึ่ง แต่พอมาน (ชื่อหอผู้ป่วย) กลัวมาก ทุกวันอาจารย์ทำหน้าดุ” “อาจารย์ก็คอยแนะนำ คือ อาจารย์ ก็เข้าใจว่าเราทำอะไรไม่ค่อยเป็น ก็ อาจารย์สอนจนเราเข้าใจ แล้วตัวเองก็ทำได้ดีขึ้น ก็เลยไม่ค่อยเครียดมาก วิชาที่เรียนก็ไม่มากเหมือนปี 2 เพราะมันทำอะไรเป็นมากขึ้น” “คือตอนนั้น ...จะเจอที่กระชั้นชิด ตอนส่งไปถ่วงอกจะเต็มหน้า พอกลับไปอีกที ถูกหมดเลย คือต้องกลับมาแล้วเขียนทุกวัน แล้วคือตรงนี้ถ่วงออกมา..” “ก็เชิญไปคูด แต่ทำงานบนวอร์ดขู่ก็ไม่ได้ไปคูด อาจารย์ก็บอกว่า ครูเช็คแคร์แพลนให้แล้วนะ กลับไปคูดใหม่แล้วก็แก้มา ต้องแก้ใหม่ทุกวันเลย แต่ก็ดีขึ้นเรื่อยๆ” “พอขึ้น เทอม 2 สบายขึ้นคือ อาจารย์จะไว้ใจให้เราทำอะไรเอง แล้วถามว่ามั่นใจไหมถ้ามันใจก็เริ่มเลย ถ้าผิบบอกครูนะ ถ้ามันใจก็โอเค ทำให้พวกหนูกลัวไม่แน่ใจ อาจารย์ก็จะช่วยตรวจอีกที” “เทอม 1 ที่ไม่ค่อยสนิทกับอาจารย์ เพราะ อาจารย์จะเข้มมาก เทอม 2

²⁵ mate = เพื่อนร่วมชั้น

²⁶ chart intake output =บันทึกจำนวนสารน้ำเข้าสู่และออกจากร่างกาย

²⁷ เกรด A

²⁸ เกรด D

²⁹ posttest = สอบหลังจากสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติงาน

อาจารย์เปลี่ยนไปเป็นคนละคน” พฤติกรรมของอาจารย์ที่นักศึกษายอมรับว่าส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นลักษณะที่เข้มงวด แต่มีการอธิบายเหตุผล มีความรอบรู้ และสามารถเป็นแม่แบบในการพยาบาล ให้แก่นักศึกษา นอกจากจะส่งเสริมการเรียนรู้แล้ว อาจารย์ที่มีพฤติกรรมดังกล่าว ยังมีส่วนส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นวิชาชีพการพยาบาล เช่น “พอปี 3 อาจารย์ก็ไว้ว่างใจทำอะไรก็ทำได้ดีขึ้น ฉึดยาก็รู้สึกมั่นใจที่จะทำอะไรมากขึ้น ช่วงหลังก็มาเจออาจารย์ที่สตรีคอีกชนิดหนึ่ง ในช่วงหลัง แต่ก็ใจดีค่ะ คือว่าเรา แต่อยากได้ อาจารย์แบบนี้ละ อาจารย์ว่า พยายามอธิบาย ....เหนื่อยมากกับ อาจารย์คนนี้ ก็จะสอนไม่คู่อย่างเดียว และไม่อยากให้อาจารย์ที่ใจดีแล้วก็ปล่อยทิ้งไปเลย คือมีเพื่อนคนหนึ่งได้ อาจารย์ที่รู้สึกสบายมากแต่ไม่ค่อยได้อะไร คืออยากได้ อาจารย์ที่เข้มหน่อย และเข้าใจนักศึกษาคือให้ดู อยู่ในเรื่อง พวกกันรู้เรื่อง ปกติเราทำผิดเราก็รู้อยู่ใช่ไหมว่าเราผิด อย่างพอ อาจารย์มาบอกมาสอนนี้ เราก็พอรับได้ แต่ถ้ามาพูดยาวเกินไปเหมือนอะไรก็ไม่รู้ เอาอะไรมาใส่แล้วก็พูดยาวฟังไม่รู้เรื่อง และจะเสียความรู้สึก” “...เป็นแบบ โมเดลเลยทั้ง อาจารย์ ทั้งพี่ คนที่แบบฉลาด เก่ง รู้สึกว่าเค้ายกระดับวิชาชีพให้สูงขึ้น จะแอดคัพ³⁰ พยายามยกระดับวิชาชีพให้สูง ขึ้นเป็นสิ่งที่หนักคิดมากเลย เป็นอะไรที่เราชื่นชมเป็นตัวอย่างที่ดี”

ด้านผู้รับบริการและญาติ การตอบสนองไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือกิริยาท่าทาง จากผู้รับบริการเป็นการประเมินความสามารถทางการพยาบาลของนักศึกษา ถ้าการตอบสนองเป็นไปในทางบวก จะช่วยเสริมแรงให้นักศึกษามีเจตคติและค่านิยมที่ดีต่อการปฏิบัติการพยาบาลมากขึ้น เช่น “เค้ายอมรับในตัวหนู เค้ายอมรับ เค้าพอใจ เค้าพูดคำว่าสบายใจ” “ผู้ป่วยคนหนึ่งที่เราไปดูแลพอเราไปอยู่ใกล้ๆเค้าจะสดชื่นมีอะไรก็จะเล่าให้ฟัง ซึ่งต่างกันเวลาเจอพี่ๆ เค้าจะตะเซ บางครั้งถึงต้องมัดไว้ แต่เวลากลางวันที่ นักศึกษาพยาบาล ขึ้นไปไม่ต้องมัดทำให้รู้สึกภูมิใจ จะเจอลักษณะนี้ตลอด คือคนที่ปฏิบัติเสร็จเราก็สามารถทำให้เค้ายอมรับได้ มันมีความสุขตรงนี้มากกว่าไม่ต้องไปสนใจเรื่องอื่น” “ก็เคยโดนคนไข้ว่าแต่พอดีพี่มาช่วย แต่ถ้าเสียสละอะไรมาๆก็ไม่ได้ หนูต้องการหาอะไรอย่างอื่นด้วยที่ไม่ใช่ทุ่มเทเพื่อการพยาบาลอย่างเดียว หนูปรับตัวสำหรับการเป็นพยาบาลที่ดีได้ แต่สิ่งรอบข้างหนูยังไม่แน่ใจ สำหรับคนไข้หนูเต็มที่...สำหรับคนไข้หนูให้ได้”

ด้านเจ้าหน้าที่พยาบาล โดยเฉพาะพยาบาลวิชาชีพ ถูกกล่าวถึงในแง่ของการสร้างบรรยากาศการทำงานให้แก่นักศึกษา เช่น “พี่ๆ เค้าจะนุกเบิก เราเข้าใจเลยว่า เค้าคิดว่าเราจะมาช่วยได้มากกว่าสร้างความรำคาญให้พี่ๆ” “เจอพี่ที่ดีก็ทำให้สนุกกับการขึ้นวอร์ดนั้น ถ้าเจอพี่ที่ดุก็ทำให้รู้สึกว่านอกจากอาจารย์แล้วเราต้องระวังพี่อีก ทำให้รู้สึกเกร็ง แต่ถ้า อาจารย์ใจดีแล้วเจอพี่ก็ไม่น่าหนักเกิน แต่ถ้าดุทั้ง 2 คนก็ไม่รู้จะหาใครเป็นที่พึ่ง” “รู้สึกว่าเขาไม่ค่อยจับผิดเรา เรารู้สึกมีความมั่นใจแต่ถ้าเค้าคอยจ้องเหมือนกันบว่าเราจะทำผิด เราก็ไม่มีความมั่นใจในการทำงาน แล้วไม่อยากทำอะไรใหม่ๆด้วย

³⁰ active = กระตือรือร้น

เพราะทำมากก็จะผิดมาก บางคนแค่ผิดเล็กๆน้อยๆ ก็เล่นเราเสียแล้ว เราก็จะไม่กล้าแต่ถ้าเป็นพีใจดีเค้า จะซั๊กมาก แต่เราก็รู้ว่าเค้าไม่ได้คู่เราทำให้เรามึนกำลังใจ”

พยาบาลวิชาชีพหลายคนให้การช่วยเหลือแนะนำ เป็นแบบอย่างการเป็นพยาบาลที่ดี และมักถูกใช้เป็นที่ปรึกษาของอาจารย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ “มีมากจะเป็นแบบโมเดลเลย ...ทั้งพี คนที่แบบฉลาด เก่ง รู้สึกว่าเค้ายกระดับวิชาชีพให้สูงขึ้น...เป็นอะไรที่เราชื่นชมเป็นตัวอย่างที่ดี อยากให้เป็นอาจารย์ แต่ทำไมไม่อยากให้เป็น เพราะอยากให้มีส่วนนี้ เพราะถ้าพี มาเป็นอาจารย์ ผู้ป่วย ก็จะไม่ได้รับอย่างทุกวันนี้ พีเค้าจะสอนดีมากเลย อยากให้มีคนอย่างนี้เยอะๆ พี เค้าจะไม่ซั๊กแต่จะอธิบายให้เราฟัง ซึ่งต่างจากบางวอร์ด ที่ซั๊กล้วนๆ ถ้าเราไม่ได้เค้าจะว่าคุณมาทำไม” “อาจารย์ก็ชี้ให้ดูว่าลักษณะการพูดของแต่ละคนต่างกัน ถ้าเราไม่ชอบทีหลังก็อย่าทำ” “ส่วนมากพีอาร์ เอน³¹ เค้าจะดี เค้าจะดูแลคนไข้ ชอบ” “อย่างเรื่องทำแผล พีทำแล้ว ผู้ป่วยรู้สึกเจ็บบอกว่าหยาบ แต่พอ ถึงที่เราทำก็รู้สึกไม่ดี เราจะไม่ทำแบบพีเค้า ถ้าพีคนไหนคืออยู่แล้วก็จะเลียนแบบ”

3.3. ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในชั้นปีที่ 3 นักศึกษาชั้นปีนี้จะต้องรับผิดชอบดำเนินงานสโมสรนักศึกษาพยาบาล ซึ่งนักศึกษารับรู้และยอมรับบทบาทหน้าที่นี้ เช่น “ปี 3 มีงานสโมสรรับงานเต็มๆเหมือนกันแต่ปรับได้” นักศึกษารับรู้ว่า การเข้าร่วมบางกิจกรรม มีประโยชน์ ทำให้โลกทัศน์กว้างขึ้น เช่น “การที่เราเข้าร่วมกิจกรรมทำให้เราเห็นอะไรเยอะ” แต่สำหรับนักศึกษาชั้นปี นี้ ต้องเลือกเข้าร่วมเพียงบางกิจกรรม เนื่องจากภาระการเรียนเพิ่มขึ้น เช่น “ร่วมเฉพาะกิจกรรมในชั้นปี งานกิจกรรมที่ต่อจากปี 2 ชมรมไม่ค่อยได้ไปเท่าไร” “มันก็เป็นส่วนหนึ่งเราคิดว่าถ้าเราไปคลุกคลีกับที่โน่นเราจะมีควมรับผิดชอบทำงานพรงนี้ได้หรือเปล่าคือไม่ค่อยมั่นใจ” สำหรับนักศึกษบางคนเลือกการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นการพัฒนาตนเองมากกว่าการให้บริการชุมชน เช่น “หนูเหนื่อยและท้อเลยหยุดกิจกรรมแล้วหันไปทำกิจกรรมที่พัฒนาตัวเองมากกว่า เราทำให้อื่นคนมาเยอะแล้วก็ทำอะไรให้ตัวเองบ้าง”

4. ความคิดเห็นของนักศึกษาเมื่ออยู่ในชั้นปีที่ 4

4.1. ลักษณะเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง แสดงความรู้สึกต่อวิชาชีพการพยาบาลในทิศทางที่ดีขึ้น เช่น “เหมือนเดิม รักอย่างไรก็รักอย่างนั้น” “รักมาก (เน้นเสียง)ขึ้น” “ตอนปี 3 มีความรู้สึกที่ดีต่อ พยาบาล มากกว่า ปี 1-2 ” “เป็นช่วงๆ ค่ะบางทีก็รู้สึกดี แต่บางทีก็ลังเลไม่แน่ใจว่าจะทำได้ไหม” “ดีขึ้น ได้รู้จักมากขึ้น รู้ว่าวิชาชีพนี้ ให้ความช่วยเหลือคนอื่นอย่างไร รู้สึกดีขึ้นมานิด ก่อนที่ยังไม่เข้าใจว่าวิชาชีพนี้เป็นวิชาชีพที่สวゆるแต่พอเข้ามาปี 1 รู้ว่ามันไม่ใช่อย่างนั้น พอปี 2 แยกว่าเดิม พอปี 3 เริ่มดีขึ้นเพราะเรารู้ระบบ บทบาทและราย

³¹ RN Registered nurse = พยาบาลวิชาชีพที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพแล้ว

ละเอียดในวิชาชีพนานขึ้น เนื่องจากมีการขึ้นวอร์ด ตอนที่ 2 จะสับสน ปัจจุบันนี้ดีขึ้นเหมือนตอนที่ 3” “ภาคภูมิใจ (ที่จะบอกผู้อื่นว่าเป็นพยาบาล) แต่ในเวลาเดียวกันได้เรียนรู้ว่างานของพยาบาลเป็นงานหนัก มีการทำงานเป็นช่วงเวลาหรือเป็นกะ หรือที่นิยมเรียกในกลุ่มพยาบาลว่าทำงานเป็นเวร ซึ่งทุกคนต้องปฏิบัติงานในเวรกลางคืนด้วย พบว่าลักษณะงานดังกล่าวไม่เป็นที่ปรารถนาของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมสัมภาษณ์แบบกลุ่มหลายคน เนื่องจากมีความเห็นว่าเป็นงานหนัก และเป็นอุปสรรคในด้านสัมพันธภาพกับผู้อื่น เช่น “วิชาชีพก็ดีเพราะคิดว่ามันดีแต่ไม่ชอบลักษณะการทำงาน คิดว่ามันหนักเกินไปสำหรับตัวเรา ไม่ชอบขึ้นเวรคึก เวลาขึ้นก็เครียดมาก” “ไม่ชอบเพราะ หนึ่ง ลักษณะการทำงานคือทำงานต้องเป็นเวร เป็นกะ...” “.... ที่ไม่อยากทำเพราะเป็นงานที่หนักไม่เหมือนชาวบ้านเวลาเรากับเวลาคนอื่นไม่ตรงกัน และอยู่ในโลกแคบ พอเราขึ้นเวรคึกแล้วกลับเข้าคนอื่นเค้าไปกันหมดแล้ว เราต้องนอนเพื่อที่จะเข้าเวรบายอีกที ทำให้มีโอกาสน้อยอย่างอื่นน้อย อยู่ในโลกแคบ โลกส่วนตัว” “ถ้าถามว่าจบไปแล้ว จะทำอาชีพนี้ตลอดไปไหมคงบอกว่าไม่ตลอด จะทำอยู่ช่วงหนึ่ง เพราะลักษณะของงานคือเราน่าจะมีเวลาเป็นส่วนตัวบ้าง หนีคึกไปไกลแล้วถ้าเกิดแต่งงาน จะเอาเวลามาดูแลครอบครัวดีกว่า หางานอื่นหรือกิจกรรมอื่นทำที่เราดูแลได้และมีเวลาให้กับครอบครัว”

อย่างไรก็ตามลักษณะงานของพยาบาลที่ต้องปฏิบัติงานในช่วงเวลาต่าง ๆ และเป็นงานหนัก สำหรับบางคนกลับมองข้ามจุดนี้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นงานที่มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เช่น “...วิชานี้ดีคือสามารถดูแลตัวเองและผู้อื่นได้ ...” “...คิดว่าความเป็น พยาบาลนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเวร บ่าย คึก วิชาชีพนี้ถ้าเรียนแล้วเชื่อมกับสิ่งอื่นแล้วให้กับคนไข้ได้เยอะ ถึงต่อพยาบาล แล้วก็อยากเรียนต่อไปโดยใช้ พยาบาล เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ให้สูง ก็สามารถทำงานได้กว้างขึ้น โดยใช้พยาบาล มาช่วย เช่น เป็นองค์กรในการช่วยเหลือคนในด้านนี้”

นักศึกษาเรียนรู้ว่างานพยาบาลมีอัตราเสี่ยงต่อการเชื้อเอช ไอ วี สูง เนื่องจากสัมผัสกับผู้ป่วยที่เป็นโรครุนแรง แต่สำหรับบางคนความเสี่ยงดังกล่าว มีอัตราลดลงถ้ารู้จักวิธีป้องกันที่ถูกต้อง เช่น “พยาบาล.นี้แหละตัวร้ายถ้าคลุกคลีมากก็จะติดมาแฝงอยู่ในตัวโดยไม่รู้ก็ได้...” “...ถ้ามีคนพูดอย่างนั้นก็ขอยกอีกประโยคที่ อาจารย์ หมอสอนว่า.... เราสู้เรา ป้องกันได้ เราโชคคินะที่ทำงานอย่างนี้ เรามีอุปกรณ์ในการป้องกัน แต่คนในสังคมจริงๆแล้วเขาไม่มีโอกาส ตรวจเลือดคนที่เขาคอนแทค³² ได้เลย เพราะฉะนั้นเขาไม่มีโอกาสป้องกัน ” “หนุมองว่าทุกคนมีโอกาสร้อยที่จะติดได้โดยไม่ได้ตั้งใจได้ทั้งนั้น ไม่ใช่เฉพาะเรา คนอื่นจะมองว่า หมอ พยาบาล.มีโอกาสดูติดได้มากกว่าเพราะคอนแทคกับคน ไข้อยู่ตลอดเวลาหนูได้มีโอกาสได้ไป ทำที่บ้านพักของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อยู่ช่วงหนึ่ง รู้จักพี่ๆที่ชมรมเพื่อนวันพุธ คิดว่าถ้าตัวเองเป็นก็จะลงไปทำงานอย่างนั้นด้วย”

³² contact = สัมผัส

นักศึกษาบางคนรับรู้ว่าการพยาบาลเป็นงานที่มีระบบอาวุโส และก้าวหน้าช้า เช่น “ต้องทำระบบซีเนียร์³³ ต้องฟังพี่ เชื่อพี่มากเกินไป ถ้าพี่ว่าถูกเราก็ต้องว่าถูกด้วย บางทีจะเถียงว่าผิดก็ไม่ได้” “...งานนี้ก้าวหน้าช้า และ เครียดต่อตนเอง ”

ในด้านการประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานเมื่อสำเร็จการศึกษา พบว่านักศึกษา มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่พยาบาลให้ดี แต่ยังคงมีความลังเลใจในความสามารถที่ตนมีอยู่ เช่น “...ทำแล้วจะทำได้ดีไหม คือถ้าทำแล้วก็อยากจะทำให้ดี ที่ทำงานก็ไม่รู้จะลงที่ไหน ที่ลงแล้วก็ไม่รู้จะเหมาะกับเราไหม”

4.2. ความตระหนักในมาตรฐานวิชาชีพ ในชั้นปีนี้ นักศึกษาให้ความสนใจต่อมาตรฐานวิชาชีพ โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษา และแสดงความรู้สึกอภิปฏิกิริยาต่อภาวะถดถอยของวิชาชีพ จากข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับรู้จากแหล่งต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่านักศึกษาเกิด ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพการพยาบาลมากขึ้น เช่น “คณะของเราจะรับ นักศึกษาเพิ่ม โดยที่เราขาดพื้นฐานอื่นรองรับ เช่น ที่เรียน ที่ฝึกงาน เหมือนกับว่า ยังไม่พร้อมที่จะรับ นักศึกษาจำนวนมาก และลักษณะการเรียนการสอนของน้อง ตอนนี้รู้สึกว่ารุ่นเราเป็นรุ่นที่โชคดีมาก ๆ ถ้าเทียบกับรุ่นน้องเพราะเราเป็นรุ่นสุดท้ายที่เรียนเต็มที่ จำนวนการฝึกถ้าเทียบเป็น ชั่วโมง แล้วเรา (ฝึก) มากกว่า คือน้องจะเรียนแล้วมีช่วงว่าง ซึ่งรู้สึกสบายพอเครียดก็เครียดมาก ขึ้นทั้ง 4 วันไปเลย น้องเค้ากิจกรรมอื่นก็ลดลง” “ น้องจะเครียดมากกว่าโดยเฉพาะปี 1 ปี 2 คือ ปี 2 จะฝึกพร้อมปี 1 การปรับเปลี่ยน เหมือนไม่แน่นอน เหมือนปี 1 ปี 2 เริ่มพร้อมกัน รับหวมกอะไรพวกนี้ด้วย” “ เวลาเลคเชอร์ นั่งหลังๆก็มองไม่ค่อยเห็น (ทำให้)ไม่ค่อยสนใจ ช่างหน้าก็ตั้งใจฟัง อาจารย์ ก็พูดให้พวกช่างหน้าฟัง มีผลต่อมาตรฐานวิชาชีพ” “เราต้องมีความพร้อมก่อน ก่อนที่จะรับเด็กเพิ่ม ห้องเรียนก็น่าจะกว้างขึ้น...” “ รู้สึกว่าผลการเรียนของน้องจะต่ำลง เกรดต่ำลงเยอะ ไม่น่าเชื่อว่าเกษตรไสใหญ่³⁴ จะคะแนนสูงกว่า พยาบาล ของเรา ต่ำสุดของเค้าก็เรียน พยาบาลได้” “ เค้าพูดกันว่าคณะเธอ สอบเข้าได้คะแนนต่ำทำไมยังได้เลย แต่รุ่นของเรา(คะแนนสอบเข้า)ยังสูง ไม่อยากให้มาตรฐานวิชาชีพของเราต่ำลง” “ปริมาณเพิ่มแต่คุณภาพจะลดลงนะกะ ถ้ามองตอนนี้ แต่จริงๆแล้วเราก็ไม่รู้ว่าเป็นยังไง ”

4.3. ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในด้านอาจารย์ นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์หลากหลายเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศ ในขณะที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาล โดยทั่วไปพบว่านักศึกษา มีความเห็นว่าอาจารย์นิเทศมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักศึกษา มีความห่วงใยและเอาใจใส่ในนักศึกษามาก จนกระทั่งบางคนตั้งข้อสังเกตว่าพฤติกรรมของอาจารย์นิเทศ ในขณะที่นิเทศ แตกต่างจากเวลาอื่น ๆ เช่น “อาจารย์ดีมาก ๆ ห่วงใยเรา...” “ ในภาพรวมรู้สึกว่าเป็นกันเองกับ นักศึกษา คือเข้าใจ

³³ senior

³⁴ วิทยาลัยเกษตรกรรมไสใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

เสมอภาค มองมาอีกชั้น ในการปฏิบัติจะแยกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายแรกเจอ อาจารย์นิเทศที่ใจดีก็เข้าใจ อีกฝ่ายหนึ่ง อาจารย์ทำให้ นักศึกษาเครียด...ในรายวิชาเดียวกันคนหนึ่งไม่เครียด แต่อีกคนหนึ่งเครียดมาก บางที เพื่อนถึงต้องร้องให้ หมายถึงต้องทนอย่างสุดขั้วเหมือนกัน...พอพ้นจากการนิเทศ อาจารย์ก็กลับมาดีเหมือนเดิม ก็ทักทายเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย ” “..เกือบทุกภาควิชาจะมี(ประสบความสำเร็จ) ทั้งบวกและลบ แล้วแต่ว่าจะพบ อาจารย์ คนไหนเพื่อนบางกลุ่มเจออาจารย์ที่สุดๆของทุกภาควิชาเลย ”

ความคุ้นเคยกับสถานที่ฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์ อาจเป็นปัจจัยหนึ่งของพฤติกรรมนิเทศของอาจารย์ ตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง เช่น “...คือเค้าเพิ่งมานิเทศ เค้ากังวลอยากให้งานออกมาดี ไม่ใช่ อาจารย์จบใหม่ แต่เค้าเพิ่งมานิเทศที่นี่ ที่ (ชื่อสถาบัน) นั้นมันไม่เหมือนกับ (ชื่อสถาบัน)... แต่ อาจารย์ เค้าคงจะรับไม่ได้ พอหลัง ๆ อาจารย์รู้ก็จะปรับ เพราะ นักศึกษาที่สนิทจะไปบอกว่า อาจารย์นิเทศดู ”

ความห่วงใยของอาจารย์บางครั้งแสดงออกในรูปแบบของการให้ข้อมูล รายละเอียด โดยเฉพาะรายละเอียดที่เป็นข้อห้าม ที่มากเกินไป จนบางครั้งทำให้นักศึกษาเกิดความเครียด เช่น ในการปฐมนิเทศก่อนการฝึกภาคปฏิบัติ “ อาจารย์ดีมากๆ ห่วงใยเรา แต่ไม่ชอบบางที่ซึ่งนอร์ค...จะมีการปฐมนิเทศน์ เครียดมากที่ต้องรับรู้อะไรผิดๆ ต้องคาดเดาว่าจะเป็นอย่างไร การที่จะขึ้นนอร์คนี้ต้องห้ามลา ห้ามขาด แต่ตัวจริงๆ ก็ไม่ขาด แต่พอห้ามก็ จะรู้สึกกดดันนิดๆ ถ้าเกิดไม่สบายก็ต้องเขียนใบลา อยู่คนละที่ละทางต้องให้เพื่อนเขียนให้แม่บ้านส่ง หลายขั้นตอน ไม่ชอบระเบียบมากมาย”

การติดต่อนัดหมายอาจารย์ กลับกลายเป็นเรื่องยากสำหรับนักศึกษา เนื่องจากไม่ทราบวิธีการติดต่ออาจารย์ที่มีประสิทธิภาพ เช่น “ การติดต่อที่คณะ บางทีรู้ว่าอาจารย์อยู่ไหน แต่ก็ไม่ว่าจะติดต่ออย่างไรถ้า เกิดมีธุระจริงๆ ส่วนใหญ่ อาจารย์จะขึ้นนอร์คกัน ติดต่อที่ธุระการภาควิชา บางทีเค้าก็ไม่สนใจ บอกว่าวันนี้ไม่เห็นเข้ามาที่คณะ... พวกเราก็ทำอะไรไม่ได้ อาจารย์บางคนเข้ามาที่คณะอาทิตย์ละ 1 วัน บางทีก็ไม่เลย... ถ้าเข้ามา ธุระการก็บอกว่าเข้ามาแล้วไม่รู้ไปไหน น่าจะมีโน้ตหรืออะไรที่ติดต่อกับ อาจารย์ได้เวลาเราสงสัยอะไร จะติดต่อประสานงานอะไรอย่างนั้นนะคะ บางทีมันช้าไม่ทันการค่ะ”

ในด้านเจ้าหน้าที่พยาบาล เช่นเดียวกับในชั้นปีที่สาม นักศึกษากล่าวถึงพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยที่ตนเองไปฝึกปฏิบัติ มากกว่าเจ้าหน้าที่พยาบาลในระดับต่ำกว่าวิชาชีพ เนื่องจากหลักสูตรที่นักศึกษากำลังศึกษาเป็นหลักสูตรที่ใช้ กรอบแนวคิด แบบแผนพยาบาล แยกต่างจากหลักสูตรเดิมที่พยาบาลวิชาชีพในคลินิกได้ศึกษา ซึ่งใช้กรอบแนวคิดแบบแผนชีวเวชศาสตร์ (biomedical model) พบว่านักศึกษามี ความขัดแย้งกับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยที่นักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติ ในด้านเนื้อหาและจุดเน้นในการปฏิบัติงาน เช่น “พี่จะเรียนมาคนละหลักสูตรกัน เขา

บอกว่าเขาหงุดหงิดมากเวลาน้อง 프리คอนเฟอเรนซ์³⁵ ทำไมถึงดึงมาใช้ไม่ค่อยได้ ทำไมน้องงง คิดไม่ค่อยเป็น... พี่เค้าบอกว่ารู้สึกขัดแย้งมาก ทำไมน้องทำอย่างนี้ พี่เค้าบอกว่าเพิ่งรู้ว่าเรียนคนละหลักสูตรกัน พี่เค้าเรียน โรค เรียนพยาธิ...” “ของเราเรียน พยาบาล แบบทั่วไปจะไม่ลงละเอียด เหมือนกับที่ว่าเราเคยคอมเม้นท์³⁶ เรียนจนจะเป็นหมอยุ่แล้ว คือเรียนแล้วมันเอามาใช้ยาก ทำไมเค้า (พยาบาลวิชาชีพในคลินิก) ไม่พูดถึงการพยาบาลนี้ให้มันสเปซิฟิค³⁷ ว่าทำอะไร แล้วเราจะให้การ พยาบาล ตรงนั้นอย่างไร แต่พี่จะถามจุดนี้ จุดจะมองผ่านจุดนั้นไปทำให้เราซีเรียสเหมือนกับว่าจะเรียนเฉพาะว่าทำหน้าที่แล้ว พี่เค้าจะถามว่า ‘คนไข้หัวสูงหัวราบต่างกันอย่างไร เป็นเพราะเหตุใด ถาม นักศึกษา ปี 4 เพราะเป็นเบสิก³⁸ ที่เราควรรู้ทำไมไม่รู้’ จริงๆแล้วพี่เค้าไม่รู้หรือกว่าทำไม น้อง ทำไมไม่ได้ จะรู้สึกขัดแย้งมากเลย แต่ความจริงเปลี่ยนหัวใจซีติครั้งเดียวก็เป็น ไม่มีอะไรน่ากลัวเลย ” “ของพวกเราจะเป็นคลินิกคลัทซิ่ง³⁹ คือสอนแล้วสาธิต ไม่มีเคสให้ทำ สิ่งต่างๆทำไม่ได้ แต่ที่อยากทำได้..”

ประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วยต่าง ๆ นักศึกษารับรู้ว่าพยาบาลในคลินิกเป็นส่วนสำคัญในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ตลอดจนเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงาน เช่น “ที่ (ชื่อสถาบัน) พี่จะคิดว่า (ชื่อสถาบัน) ที่ (ชื่อสถาบัน) จะเปิด โอกาสให้มากกว่า เรากล้าซักกล้าถามมากกว่า พี่ที่นี่ เค้าจะชอบเวลาเราขึ้นไปเค้าว่าช่วยงานเค้าได้เยอะ ” “ที่ (ชื่อสถาบัน) จะขาด (เทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ซับซ้อน) เราไป เราก็จะมีคุณค่า พี่เค้าต้องการเรา เค้าต้องสอนเราให้ได้ใกล้เคียงเค้ามากที่สุด แต่ที่ (ชื่อสถาบัน) จะพร้อมหมดทุกอย่าง ไม่ต้องประยุกต์อะไรมา เราจะได้สิ่งที่ไฮเทค⁴⁰ มากกว่า มันใกล้เคียงกับชีวิตจริงที่จะจบออกไป เพราะจบแล้วได้ไปโรงพยาบาลที่มีอะไรที่ไฮเทคมากมันจะลดความเครียดลงได้เยอะ ถ้าเราได้ผ่านตรงนี้มา สมควรแล้วที่ได้ฝึก 2 แห่ง ” “เรามองจุดที่ดี ไม่มีดี ของพี่ทำให้เราคิดว่า ควรทำตามหรือไม่ทำตาม แล้วจะได้เอามาปรับตัวเราที่คนนั้นทำอย่างนั้นเราไม่ชอบ เราคิดว่าเราไม่ควรทำกับน้อง แต่ไม่รู้ว่าจะจริงๆแล้วจะทำได้หรือเปล่า” “รุ่นพี่ที่จบจาก...นี่ล่ะร้าย พี่เค้าจะคิดว่าทำไมเราโง่งง พูดตรงเลยล่ะทำไมพี่ถึงทำกับเราอย่างนี้ ทั้งๆที่จบสถาบันเดียวกันเพียง 1 ปี ทำไมเค้าไม่คิดว่า สมัยที่เค้าจบใหม่ๆ คือเค้าอาจจะเหมือนเรา ทำให้คิดว่า ตอนนี้น้องมาก็งงคิดถึงความรู้สึกตอนนั้น ว่าอย่าทำอย่างนี้กับน้อง มีอะไรก็ช่วย เพราะว่าคนเราต้องมีการเรียนรู้ใช้ไหมคะ เพราะถ้าเข้ามาแล้วเป็นหมอก็ไม่ต้องมาเรียนใช้ไหมคะ ”

³⁵ Pre-conference

³⁶ comment = เสนอแนะ

³⁷ specific = เฉพาะเจาะจง

³⁸ basic = พื้นฐาน

³⁹ clinical teaching

⁴⁰ high technology

ด้านทีมสุขภาพ โดยเฉพาะแพทย์ ในชั้นปีที่ 4 นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวต่อผู้ร่วมทีมสุขภาพ โดยเฉพาะแพทย์ และรับรู้ว่าการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ถูกต้องจะได้รับการยอมรับจากแพทย์ ซึ่งมีผลในด้านการเสริมแรงการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ดังเช่น “รู้ในบทบาทคือรู้ว่าเรามีหน้าที่อะไร มีบทบาทอะไรบ้าง ในการคอนแทกกับเพื่อนต่างวิชาชีพในโรงพยาบาล ” “...ความทนทานต่อตัวเองมากขึ้น หมอก็จะให้เกียรติ พยาบาลมากขึ้น รู้สึกดีมาก ๆ ละ ถ้าเราทำเป็น ความเครียด ก็ลดลง จากที่รัก (การเป็นพยาบาล) นิดๆ เป็นรักมากขึ้น เราก็มองเห็นแนวทางของตัวเองมากขึ้น ”

4.4. ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นพ้องกันในเรื่อง การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและวัฒนธรรมการปกครองแบบพี่น้อง ในการศึกษาสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ เนื่องจากสามารถใช้เป็นหนทางในการช่วยเหลือนักศึกษารุ่นหลังในการพัฒนาตนเอง และสามารถปรับตัวในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในคลินิกได้มากขึ้น ตลอดจนสวัสดิการการศึกษา เช่น “ถ้าทำได้ก็อยากจะเขียนความรู้สึกต่ออาจารย์ เป็นพิเศษ เอาไว้ให้รุ่นน้องเพื่อจะได้ลดความเครียดลงบ้าง ” “อยากให้มึระบบการส่งต่อ คือระบบพี่ น้อง พี่บางคนอาจจะอยากลงมาพบน้อง แต่ทางคณะคงไม่เคยมีการเสนอให้ลงมาพบน้อง น่าจะมีกิจกรรมที่เอื้อให้พี่ลงมาพบน้องก่อนที่น้องจะขึ้นวอร์ดนั้นๆ ” “ เรื่องทุนการศึกษาจะน่าจะให้รุ่นพี่ส่งทุนให้น้องและน้องรุ่นต่อไปก็รับผิชอบส่งต่อรุ่นต่อไป แต่ก็ยังไม่เป็นรูปเป็นร่างเพราะไม่มีใครทำเป็นหลัก ”

นักศึกษามีความเห็นว่าการเสริมหลักสูตรมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาล โดยเฉพาะในด้านบุคลิกภาพ ทำให้เป็นคนทีกล้าคิดกล้าทำ สามารถริเริ่มสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น มีความเข้าใจในผู้อื่นมากขึ้น มีความสามารถในด้านการติดต่อประสานงานเพิ่มมากขึ้น เช่น “... เพราะในวิชาชีพ เรายึดหลักช่วยเหลือผู้อื่น ที่เห็นได้ชัดในการออกค่าย ความรู้ส่วนนี้แหละที่เอาไปแนะนำได้มาก..” “...ทำให้เราเข้าใจขึ้น กล้ามากขึ้น รู้จักคอนแทกกับผู้อื่น เพราะมีประสบการณ์ทำให้เราเข้าใจคนอื่นมากขึ้น ใจกว้างขึ้น รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การติดต่อประสานงานต่างๆทำได้ดีขึ้น ” “ ตอนอยู่ ปี 1-2 จะใจร้อนมาก พอปี 4 จะใจเย็น มีบางสิ่งที่ขัดเคาะเรา โดยไม่รู้ตัวซึ่งเกิดจากการที่เราไปเจอกับคนใช้ในลักษณะต่างๆกัน จากนั้นเราก็ไปเจอกับคนภายนอกที่เราทำกิจกรรมด้วย ซึ่งไม่เหมือนกันเราต้องใจเย็น ถ้าอาจจะเป็นอย่างที่เราไม่เคยเจอมาก่อนก็ได้ จะไม่รีบสรุปว่าคนๆนี้เป็นอย่างไร ” “ เมื่อก่อนเป็นคนพูดไม่ค่อยเก่ง พอทำกิจกรรมรู้จักคนเยอะๆ คุยกับคนหลายระดับทั้งรุ่นพี่รุ่นน้อง ที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย รู้จักกันครั้งแรกต้องสร้างสัมพันธ์ภาพ ถ้าสมมติคนมาอาการอย่างนี้จะพูดกับเขาอย่างไร ”

สภาพความเป็นอยู่ที่เน้นกฎระเบียบ นักศึกษากลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ในระหว่างที่ศึกษาค่อนข้างเข้มงวด และหลายขั้นตอน แต่ต้องปฏิบัติตามทั้งๆ ที่ไม่พอใจ เช่น “ การที่จะขึ้นวอร์ดนี้ต้องห้ามลา ห้ามขาด แต่ตัวจริงๆก็ไม่ขาด แต่พอห้ามก็จะรู้สึก

กคคันนินๆ ถ้าเกิดไม่สบายก็ต้องเขียนใบลา อยู่คนละที่ละทาง ต้องให้เพื่อนเขียนให้แม่บ้านส่ง หลาย
 ชั้นตอน ไม่ชอบระเบียบมากมาย” “เรื่องห้องอ่านหนังสือนะคะ ต้องแต่งชุด นักศึกษา บางที่เราหยุด
 3 วัน อย่างนี้นะคะ เราไม่จำเป็นต้องแต่งชุด นักศึกษา...” “กฎระเบียบของหอพักน่าจะมีการยกเว้น
 บ้าง บางส่วนที่จำเป็น บางทีสตรีคเกินไป” “มีรุ่นน้องคนหนึ่ง เล้าเป็นคนเชียงใหม่พี่สาวเล้าลงมา
 เยี่ยม แล้วจะขอยู่หอพักกับน้องสาว เขียนขอไว้แล้วแต่ก็พักไม่ได้ ก็ออกไปอยู่โรงแรมข้างนอกกัน...
 เล้ามีความรู้ดีกว่าเล้ามาจากต่างแดน ไม่รู้จักสถานที่ที่นี่เลย ทำไมระเบียบเข้มมากเกินไป”

การอภิปรายผล

1. เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลที่ควรพัฒนาในนักศึกษาหลักสูตรสาขา พยาบาลศาสตร์ซึ่งเป็นหลักสูตรพื้นฐาน ที่มีระยะเวลาศึกษา 4 ปีการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบลึกในกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถาบันการศึกษาศา
 พยาบาลพบว่าผู้บริหารมีความเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร
 บัณฑิต ซึ่งเป็นหลักสูตรพื้นฐานควรมีทั้งสิ้น 8 ประการ ได้แก่ การมีภาวะผู้นำ ซึ่งประกอบด้วยคุณ
 ลักษณะการเป็นผู้ที่กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก อย่างมีเหตุผล สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง นอก
 จากนี้ยังควรมีความสามารถในการต่อรอง รู้จังหวะรุกและรับ สามารถวิเคราะห์ และวางแผนแก้
 ปัญหาได้ทุกสถานการณ์อย่างเป็นระบบ มีการใช้กระบวนการพยาบาลเป็นหลัก รู้จักการทำงานเป็น
 ทีม สามารถประสานงาน ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ กับทีมงานได้ สามารถเป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตามในทีม
 ได้ ควรบริหารเวลาเป็น สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมทั้งในด้านเชิงวิชาการ สังคม และครอบครัว
 รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ การมีคุณธรรมและจริยธรรม กล่าวคือมีความ
 กตัญญู มีจิตเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ รู้จักบทบาท
 หน้าที่ของตนเอง มีระเบียบวินัย และตรงต่อเวลา มีจรรยาบรรณวิชาชีพ ไม่แยกชั้นวรรณะ รักษา
 ความลับของผู้ป่วย ไม่วิพากษ์วิจารณ์คนไข้ และช่วยพัฒนาสังคม การมีบุคลิกภาพเหมาะสมกับการ
 เป็นพยาบาล กล่าวคือมีความเป็นตัวของตัวเอง เชื่อมั่นในตนเอง กล่าวที่จะบอกว่าตนเองต้องการ
 อะไร ทำอะไร มีอิสระในการทำงาน ชื่นชมความสามารถของตนเอง และยอมรับข้อบกพร่องของ
 ตนเองที่มี มีกิริยามารยาทที่ดี สุภาพอ่อนโยน อ่อนน้อมแต่ไม่อ่อนแอ รู้จักกาลเทศะ แต่งกายเหมาะสม
 กับบุคลิกภาพของตนเอง มีความเป็นกุลสตรี รู้จักสงวนกิริยาอัธยาศัย และการครองตนที่ดี อยู่ในขนบ
 ธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของสังคมไทย ควรมีชีวิตส่วนตัวที่ดี และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
 อดทนต่อความยากลำบากและภาระหน้าที่ของตนเอง การมีศักยภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ นั่นคือ การมี
 มนุษยสัมพันธ์ดี ปรับตัวเข้ากับคนและสถานการณ์ได้ มีอารมณ์มั่นคง รู้จักควบคุมตัวเอง มีความจริง

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) ตั้งแต่เริ่มศึกษาในสถาบัน จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน อาจารย์ ผู้ที่เกี่ยวข้องเช่น เจ้าหน้าที่พยาบาล ทีมสุขภาพ ผู้รับบริการและญาติ และนักศึกษาอื่น ๆ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นการศึกษาแบบพรรณนา โดยทำการศึกษา 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่พึงประสงค์ ในมุมมองของผู้บริหารสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ที่มีการเปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นหลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระยะนี้ไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเครื่องมือวัดเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล และระยะที่ 2 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่แรกเริ่มเข้าศึกษา จนถึงชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นชั้นปีสุดท้าย ของหลักสูตร ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาระยะที่ 1 เลือกแบบเจาะจง 1 รายและสุ่มแบบไม่แทนที่ 6 ราย เป็นพยาบาลวิชาชีพผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตซึ่งเป็นหลักสูตร 4 ปี จำนวน 7 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการลงรหัสข้อมูล จัดกลุ่มและเรียบเรียงข้อมูลตามกลุ่ม ส่วนประชากรในการศึกษาระยะที่ 2 เป็นนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2535 จำนวน 105 คน และ อาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้ซึ่งรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาต่าง ๆ ที่นักศึกษาซึ่งเป็นประชากรของการวิจัยครั้งนี้ และคืนแบบสอบถามจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 43 ของประชากร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์นักศึกษาแบบกลุ่ม ตั้งแต่เริ่มศึกษาเข้าศึกษา และทุกสิ้นปี การศึกษาจนกระทั่งนักศึกษาจบการศึกษา สำหรับอาจารย์เก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย คะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน การ

ทดสอบเซฟเฟ เพื่อหาความแตกต่างเป็นรายคู่ และการทดสอบคะแนน ที่ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจาก การสัมภาษณ์แบบกลุ่มวิเคราะห์ โดยการลงรหัส จัดกลุ่มและเรียบเรียงเนื้อหาตามกลุ่มเพื่อใช้อธิบาย ประกอบข้อมูลเชิงปริมาณ ผลของการศึกษามีดังต่อไปนี้

1. เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลที่ควรพัฒนาในนักศึกษาหลักสูตรสาขา พยาบาลศาสตร์ซึ่งเป็นหลักสูตรพื้นฐาน ที่มีระยะเวลาศึกษา 4 ปีการศึกษา พบว่าผู้บริหารมีความเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นหลักสูตรพื้นฐาน ควรมีทั้งสิ้น 8 ประการได้แก่ การมีภาวะผู้นำ การมีคุณธรรมและจริยธรรม การมีบุคลิกภาพเหมาะสม กับการเป็นพยาบาล การมีศักยภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ การมีศักยภาพด้านการคิดและสติปัญญา การมี ศักยภาพด้านทักษะการสื่อสาร การมีศักยภาพในการใช้กระบวนการการพยาบาล และ การมีเจตคติ ที่ดีและมีความพึงพอใจในวิชาชีพ

ผู้บริหารกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) เห็นว่า พยาบาลในปัจจุบันมีความเป็นอิสระและ เป็นตัวของตัวเองน้อย และมีแนวโน้มจะกล้าพูดกล้าทำมากขึ้น รองลงมาคือมีความพร้อมในด้าน มนุษยสัมพันธ์ (ร้อยละ 70) แต่งกายไม่เหมาะสม ขาดความสนใจในความเป็นไปของสังคม (ร้อยละ 60) นอกจากนั้นส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 30) ยังมีความคิดเห็นว่าพยาบาลยังขาดความความภูมิใจในวิชาชีพ และไม่พอใจในงานตนเอง ขาดเหตุผลทางวิชาการ บกพร่องด้านจรรยาวิชาชีพอยู่บ้าง โดยเฉพาะการ รักษาความลับและการวิพากษ์วิจารณ์ผู้รับบริการ ยังมีความบกพร่องในการสื่อสารทั้งในลักษณะการ เขียนและการพูด

2. การพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลใน หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ตั้งแต่เมื่อเริ่มศึกษาในสถาบัน ต่อเนื่องไปจนสำเร็จการศึกษา (ชั้นปี ที่ 1- 4) พบว่าข้อแสดงลักษณะวิชาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ตลอด 4 ปีที่ศึกษา คือ เป็น ประโยชน์ต่อสังคม หางานง่าย เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวและเป็นที่ยอมรับของครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาแบบกลุ่ม

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล ข้อแสดงที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ต้องรับผิดชอบสูง ได้พัฒนาคุณธรรมของผู้ปฏิบัติ จะมีประสิทธิภาพเมื่อทำงานเป็นทีม และช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้ ปฏิบัติ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มนักศึกษาให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า งานพยาบาลเป็นงานหนัก มีความเข้มงวดในกฎระเบียบ การปฏิบัติการพยาบาลต้องใช้ศิลปะ ต้องมี เป้าหมาย ต้องเขียนแผนการพยาบาลซึ่งเป็นเรื่องที่ใช้เวลามาก เป็นงานเสี่ยงต่อการติดโรค และเมื่อ เรียนในชั้นปีที่ 4 เริ่มเรียนรู้ว่าบทบาทของพยาบาลมีมากมายทั้งในและนอกโรงพยาบาล เป็นงานที่มีระบบอาวุโสและก้าวหน้าช้า

ด้านคุณลักษณะความเป็นพยาบาลของนักศึกษา พบว่า ข้อแสดงที่มีค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แยกชั้นวรรณะ มีความกตัญญู มีความภาคภูมิใจและรักสถาบัน มีความภูมิใจในวิชาชีพ (ซึ่งพบในช่วงแรกเข้าเรียน) และ แต่งกาย สะอาดสุภาพ ซึ่งพบในชั้นปีที่ 4 ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม มีรายละเอียดคุณลักษณะความเป็นพยาบาลเพิ่มเติมคือ ต้องสะอาด สุภาพเรียบร้อย มีความละเอียด อ่อนน้อม ควบคุมอารมณ์ คล่องแคล่ว ว่องไว

เมื่อนำค่าเฉลี่ยของแต่ละชั้นปีมาทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนและการทดสอบความแตกต่างแบบรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่าค่าคะแนนด้านลักษณะวิชาชีพในแต่ละชั้นปีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 54.86, p < .01$) โดยค่าเฉลี่ยคะแนนของชั้นปีที่ 2 3 และ 4 ต่ำกว่า ชั้นปีที่ 1 แต่ค่าคะแนนในชั้นปีที่ 4 สูงกว่าชั้นปีที่ 2 และ 3 แสดงว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความคิดเห็นสอดคล้องกับคุณลักษณะวิชาชีพตามที่แสดงในแบบสอบถามซึ่งสร้างขึ้นตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนด้านนี้ระหว่างเมื่อนักศึกษาแรกเข้าศึกษา ($\bar{x}=4.94$) กับเมื่อศึกษาในชั้นปีที่ 4 ($\bar{x}=4.68$) ด้วยสถิติการทดสอบ ที พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ($T \text{ value} = .38$)

สำหรับค่าคะแนนด้านลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุดในชั้นปีที่ 3 ($\bar{x}=4.1$) สูงสุดในชั้นปีที่ 1 ($\bar{x}=4.28$) เมื่อนำค่าเฉลี่ยของแต่ละชั้นปีมาทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนและการทดสอบความแตกต่างแบบรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่าค่าคะแนนด้านลักษณะการปฏิบัติการพยาบาลในแต่ละชั้นปีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 11.14, p < .01$) โดย ค่าเฉลี่ยคะแนนในชั้นปีที่ 4 ต่ำกว่าชั้นปีที่ 1 และ 2 แต่สูงกว่า ชั้นปีที่ 3 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนด้านนี้ระหว่างเมื่อแรกเข้าศึกษา ($\bar{x}=4.25$) กับเมื่อศึกษาในชั้นปีที่ 4 ($\bar{x}=4.17$) ด้วยสถิติการทดสอบ ที พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ($T \text{ value} = .92$)

ในด้านด้านคุณลักษณะความเป็นพยาบาล พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุดเมื่อนักศึกษาอยู่ในช่วงปลายปีที่ 1 ($\bar{x}=5.39$) และ สูงสุดเมื่ออยู่ในปลายปีที่ 3 ($\bar{x}=5.6$) เมื่อนำค่าเฉลี่ยของแต่ละชั้นปีมาทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนและการทดสอบความแตกต่างแบบรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่าค่าคะแนนด้านลักษณะวิชาชีพในแต่ละชั้นปีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 2.14, p < .01$) โดย ค่าเฉลี่ยคะแนนในชั้นปีที่ 3 และ 4 สูงกว่าชั้นปีที่ 1 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนด้านนี้ระหว่างเมื่อแรกเข้าศึกษา ($\bar{x}=5.47$) กับเมื่อศึกษาในชั้นปีที่ 4 ($\bar{x}=5.51$) ด้วยสถิติการทดสอบ ที พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ($T \text{ value} = .88$)

สรุปได้ว่านักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลตลอดระยะเวลาที่ศึกษา แต่เมื่อสิ้นสุดการศึกษากลับพบว่าเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลไม่แตกต่างจากเมื่อแรกเรียน

3. อิทธิพลของปัจจัยด้านหลักสูตรการเรียนการสอนต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดที่อาจารย์ในแต่ละชั้นปีแสดงความคิดเห็นว่ามีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน และสภาพที่ควรเป็น คือเน้นการสอนให้นักศึกษาประเมินสภาพผู้รับบริการก่อนการพยาบาล ($\bar{x}$ ของชั้นปีที่ 1, 2, และ 3 = 6.80, 6.88, 6.71 ตามลำดับ) การสอดแทรกประเด็นทางจริยธรรมร่วมไปกับเนื้อหาที่สอน ($\bar{x}$ ของชั้นปีที่ 1 = 6.73) การสอนเนื้อหาตามขอบเขตหัวข้อที่ได้มอบหมาย ($\bar{x}$ ของชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 = 6.71, 6.71 และ 6.11 ตามลำดับ) การติดตามประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลทุกครั้ง ($\bar{x}$ ของชั้นปีที่ 2 = 6.71) การสอดแทรกวิธีการแก้ปัญหาในเนื้อหาที่สอน ($\bar{x}$ ของชั้นปีที่ 3 = 6.71) การสอดแทรกแนวคิดการให้ผู้ช่วยดูแลตนเองตามสภาพ ($\bar{x}$ ของชั้นปีที่ 4 = 6.22) โดยภาพรวมแล้วอาจารย์ผู้สอนในแต่ละชั้นปี ทั้ง 4 ชั้นปีเห็นว่าตนเองได้เนื้อหาในระดับที่พึงประสงค์ ($\bar{x}$ = 5.54-6.37) และเห็นด้วยว่าควรจะสอนในระดับที่คิดว่าการมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\bar{x}$ สภาพที่ควรเป็น = 6.22-6.67, $p < .01$ สำหรับชั้นปีที่ 1, 2 และ 4, $p < .05$ สำหรับชั้นปีที่ 3)

ข้อมูลจากผู้ประสานงานรายวิชาพบว่าทุกรายวิชาที่สอนในแต่ละชั้นปี เน้นการพัฒนาด้านความคิดสติปัญญา (ร้อยละ 100) รองลงมาคือ คุณธรรมจริยธรรม มนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ และบุคลิกภาพ (ร้อยละ 59.3, 30.5, 28.81, และ 18.6 ตามลำดับ)

สำหรับข้อมูลจากความคิดเห็นของนักศึกษาพบว่ามีความสอดคล้องกับผู้ประสานงานรายวิชา กล่าวคือ นักศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุด (ร้อยละ 31.71) ระบุว่าได้รับการพัฒนาด้านความคิดสติปัญญา เมื่อเปรียบเทียบกับตามชั้นปี พบว่าในทุกชั้นปีระบุว่ากลุ่มใหญ่ที่สุดระบุว่าตนเองได้รับการพัฒนาด้านความคิด สติปัญญา เมื่อพิจารณาแต่ละชั้นปีพบว่าในชั้นปีที่ 2 จำนวนร้อยละ 41 ระบุว่าได้รับการพัฒนาด้านนี้ ซึ่งเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นจากชั้นปีที่ 1 (ร้อยละ 33.93) แต่จำนวนนักศึกษาลดลงเป็นร้อยละ 26.9 และ 25.95 ในปี 3 และ 4 ตามลำดับ ลักษณะเนื้อหาในรายวิชาที่สอนจากข้อมูลเชิงคุณภาพ นักศึกษามองเห็นว่าเป็นศิลปะ มากกว่าวิทยาศาสตร์ ต้องอาศัยการท่องจำและความเข้าใจประกอบกัน จึงจะนำไปประยุกต์ในการปฏิบัติได้ สำหรับนักศึกษาบางคนการเรียนเนื้อหาเช่นนี้เป็นเรื่องที่น่าเบื่อไม่ทำท่าย

คุณลักษณะที่นักศึกษาเห็นว่าได้รับการพัฒนาในอันดับที่รองลงมา ในภาพรวมทั้ง 4 ชั้นปี ได้แก่ มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม จริยธรรม บุคลิกภาพ และภาวะผู้นำ (ร้อยละ 19.99, 18.2, 16.4, และ 13.7 ตามลำดับ) ในด้านมนุษยสัมพันธ์ และคุณธรรม จริยธรรม มีจำนวนนักศึกษาที่ระบุว่าตนเองได้รับการพัฒนาใน 2 ด้านนี้ ลดลงจากร้อยละ 18.43 และ 15.24 ในชั้นปีที่ 1 เป็นร้อยละ 16.07 และ 14.70 ในปี 2 และเพิ่มขึ้นในปี 3 เป็นร้อยละ 23.90 และ 22.86 และลดลงอีกครั้งหนึ่งเป็นร้อยละ 20.71 และ 19.07 ในชั้นปีที่ 4

ในด้านบุคลิกภาพ พบว่าจำนวนนักศึกษาที่ระบุว่าตนได้รับการพัฒนาด้านนี้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ประสานงานรายวิชาที่ระบุว่าเป็นด้านที่เน้นน้อยที่สุด นอกจากนี้พบว่าจำนวนนักศึกษาที่ระบุว่าได้พัฒนาด้านนี้ลดลงในชั้นปีที่ 2 (จากร้อยละ 18.72 ในปีที่ 1 เป็นร้อยละ 14.33) และมีจำนวนเพิ่มขึ้นในชั้นปีที่ 3 และ 4 (ร้อยละ 15.22 และ 17.32 ตามลำดับ)

ส่วนด้านภาวะผู้นำ พบว่ามีจำนวนนักศึกษาลดลงจากร้อยละ 13.66 ในชั้นปีที่ 1 เป็นร้อยละ 12.93 และ 11.09 ในชั้นปีที่ 2 และ 3 แล้วเพิ่มจำนวนเป็นร้อยละ 16.95 ในชั้นปีที่ 4

4. อิทธิพลของปัจจัยด้านอาจารย์พยาบาลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่าอาจารย์มีส่วนช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาอย่างมาก ทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอน แบบสอบถามสำหรับนักศึกษา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักศึกษาแบบกลุ่ม ในภาพรวมของทั้ง 4 ชั้นปี พบว่าทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมของอาจารย์ใกล้เคียงกัน นั่นคือค่าคะแนนเฉลี่ยโดยอาจารย์อยู่ระหว่าง 4.63 - 7.00 และนักศึกษาอยู่ระหว่าง 4.22 - 6.64 แสดงว่าอาจารย์ได้ปฏิบัติตนในระดับที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ อาจารย์ทุกชั้นปียังเห็นด้วยว่าควรปฏิบัติตนให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\bar{x}$ ของสภาพที่ควรเป็น = 6.35 - 6.77, $p < .05$ เฉพาะชั้นปีที่ 2, $p < .01$ ชั้นปีที่ 1, 3 และ 4) อย่างไรก็ตามลักษณะการปฏิบัติแต่ละกิจกรรม ตลอดจนการรับรู้ของนักศึกษาในรายละเอียดมีความแตกต่างกันในแต่ละชั้นปี

ค่าคะแนนเฉลี่ยกิจกรรมที่อาจารย์ระบุว่าได้ปฏิบัติมากที่สุดทั้ง 4 ชั้นปี ได้แก่ เกรงรักในการรักษาความลับของผู้ป่วย ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1, 2, 3, และ 4 = 6.87, 7.00, 6.71, ตามลำดับ) นิเทศนักศึกษาด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1 = 6.84) เป็นผู้นำในด้านวิชาการในหอผู้ป่วย ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1 = 6.84) เป็นคนตรงต่อเวลา ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1, 2, 3, และ 4 = 6.80, 6.75, 6.71, และ 6.67 ตามลำดับ) แต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1, 2, 3, และ 4 = 6.73, 6.50, 6.86, และ 6.78 ตามลำดับ) วิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x}$ ชั้นปีที่ 4 = 6.67) ส่วนข้อที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ติดตาม/รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1, 2, 3 = 4.73, 4.88, 5.43 ตามลำดับ) มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะ ฯ อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1, 2, 3, และ 4 = 4.73, 4.63, 5.29, และ 5.00 ตามลำดับ) ติดตามวารสารทางด้านวิชาการเสมอ ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1, 3, และ 4 = 4.88, 5.29, และ 4.89 ตามลำดับ) มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหอผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1 = 4.85) ปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรในทีมสุขภาพและบางครั้งปฏิบัติงานแทนบุคลากรได้ ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 4 = 5.00)

ในทางตรงกันข้าม นักศึกษากลับเห็นว่า อาจารย์ปฏิบัติข้อนิเทศนักศึกษาด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส น้อยที่สุด ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 = 5.00, 4.22, 4.23, 4.59 ตามลำดับ) และเห็นด้วยว่า

อาจารย์ปฏิบัติข้อ มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะฯ น้อยที่สุด ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1, 2, 3, และ 4 = 5.04, 5.05, 5.06, 5.27 ตามลำดับ) ส่วนข้อที่นักศึกษาเห็นว่าอาจารย์ปฏิบัติมากที่สุดคือ แต่งเครื่องแบบพยาบาลที่สะอาดเรียบร้อย ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 = 6.64, 6.35, 6.47, และ 6.22 ตามลำดับ) เป็นคนตรงต่อเวลา ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 = 5.79, 5.56, 5.60, และ 5.69 ตามลำดับ) ปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรในทีมสุขภาพและบางครั้งปฏิบัติงานแทนบุคลากรได้ ($\bar{x}$ ในชั้นปีที่ 1 และ 2 = 5.65, 5.71 ตามลำดับ) สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาแบบกลุ่ม แสดงให้เห็นชัดเจนถึงการรับรู้ของนักศึกษาต่อพฤติกรรมที่อาจารย์แสดงต่อนักศึกษาโดยเฉพาะ ในด้านการปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาในขณะที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาล กล่าวคือ นักศึกษาพบว่าการสอนของอาจารย์ในชั้นเรียนและคลินิกแตกต่างกัน ในภาพรวมนักศึกษารับรู้ว่าอาจารย์มีความเอื้ออาทร ใกล้ชิดกับนักศึกษา ยอมรับฟังเหตุผลของนักศึกษา ให้ความสนทนสนม ให้คำแนะนำ ยืดหยุ่น และมีการมอบหมายให้มีการแก้ไขงานและสามารถสื่อสารให้นักศึกษารับรู้ความบกพร่องของตนเอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่นักศึกษายอมรับและทำให้เกิดการเรียนรู้ และเมื่อขึ้นชั้นปีที่สูงขึ้นนักศึกษาพบว่าอาจารย์มีความยืดหยุ่นมากขึ้น และยอมรับว่าอาจารย์เป็นแม่แบบบทบาทในการเป็นพยาบาลวิชาชีพ พฤติกรรมของอาจารย์ที่ทำให้นักศึกษารู้สึกถูกคามได้แก่การคุนนักศึกษา เข้มงวดมาก ในชั้นปีที่ 3 ซึ่งนักศึกษาเริ่มฝึกภาคปฏิบัติมากขึ้น บางคนมีความไม่มั่นใจในผลการประเมินผลการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของอาจารย์ และพบว่าอาจารย์บางคนมีจุดเน้นการสอนที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความสับสน

สำหรับในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคล้ายคลึงกัน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็น 3 อันดับแรกของนักศึกษา (ตารางที่ 22) พบว่า ทั้ง 4 ชั้นปีมีค่าเฉลี่ยในอันดับที่ 1, 2 และ 3 คล้ายกัน ใน 3 ข้อคือ การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น การสอนภาคปฏิบัติที่สามารถนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง และการสอนภาคปฏิบัติที่สอดคล้องกับภาคทฤษฎี นอกจากนี้ทั้ง 4 ชั้นปียังมีค่าเฉลี่ยอันดับที่ 4 ซึ่งเป็นอันดับสุดท้ายตรงกันคือ การสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ส่วนความคิดเห็นของอาจารย์ (ตารางที่ 21) นั้นเน้นการชี้แนะการประยุกต์ความรู้ได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสอนแก่นักศึกษาอย่างชัดเจน การเปิดโอกาสให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเมื่อมีโอกาส การเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และการติดตามผลการปฏิบัติของนักศึกษา แสดงว่าสิ่งที่อาจารย์ได้ปฏิบัติและมีความเห็นว่าควรปฏิบัตินั้น นักศึกษาสามารถรับรู้ได้ แต่บางครั้งความหวังโยของอาจารย์จะแสดงออกโดยการให้ข้อมูลรายละเอียด โดยเฉพาะที่เป็นข้อห้ามที่มากเกินไปในขณะที่ปฐมนิเทศก่อนการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ความพิถีพิถันเพื่อให้ได้งานที่มีคุณภาพ รวมทั้งการจัดให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ทางคลินิกเพียงพอ โดยให้มีการเล่าเรื่องที่จำเป็น ทำให้นักศึกษารู้สึกถูกกดดัน นอกจากนี้พบว่านักศึกษาบางคนไม่สามารถติดต่อแนะนำอาจารย์เพื่อขอคำปรึกษาแนะนำ

5. อิทธิพลของปัจจัยด้านบุคลากรที่มีสุขภาพต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์นักศึกษาแบบกลุ่มทั้ง 4 ชั้นปี พบว่าปัจจัยด้านบุคลากรที่มีสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาบาลวิชาชีพ มีผลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษามีประสบการณ์ทั้งทางด้านบวกและลบกับพยาบาลวิชาชีพ พยาบาลวิชาชีพเป็นแม่แบบบทบาทการปฏิบัติวิชาชีพการพยาบาลของตน เช่นเดียวกันกับอาจารย์ บางครั้งอาจารย์พยาบาลจะยกตัวอย่างพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่พยาบาลเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาล พบว่าพยาบาลวิชาชีพมีส่วนสำคัญที่สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ของนักศึกษาเช่นเดียวกับอาจารย์

สำหรับแพทย์และบุคลากรที่มีสุขภาพอื่นไม่รับการกล่าวถึงมากนัก ยกเว้นเมื่อขึ้นชั้นปีที่ 4 ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวต่อผู้ร่วมทีมสุขภาพ โดยเฉพาะแพทย์ และรับรู้ว่าการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ถูกต้องจะได้รับการยอมรับจากแพทย์ ซึ่งมีผลในด้านการเสริมแรงการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

6. อิทธิพลของปัจจัยด้านผู้รับบริการต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์นักศึกษาแบบกลุ่ม พบว่าการยอมรับของผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยในการกระทำของนักศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมเจตคติและการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยที่ประสบการณ์ของนักศึกษาในช่วงแรกของการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ในชั้นปีที่ 1 เป็นประสบการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ส่วนใหญ่ ทำให้นักศึกษาเกิดความกดดัน เมื่อนักศึกษาอยู่ชั้นปีที่สูงขึ้น พบว่าผู้รับบริการและญาติให้การยอมรับมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและมีความสุขในการปฏิบัติงาน แต่สภาพความรุนแรงของอาการของผู้รับบริการ ทำให้นักศึกษารับรู้ว่าจะงานพยาบาลเป็นงานที่หนัก ซึ่งจะต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมการทำงานที่ดีจึงจะสามารถปฏิบัติงานได้ดี แต่สภาพที่ตนเองได้เผชิญจากการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ทำให้เกิดความไม่แน่ใจในตนเองว่าจะสามารถปฏิบัติบทบาทหน้าที่พยาบาลต่อไปได้

7. อิทธิพลของปัจจัยด้านนักศึกษาพยาบาลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี)

ในการมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษารุ่นพี่ นักศึกษารับรู้ว่านักศึกษารุ่นพี่ให้ความใกล้ชิดน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษาคณะอื่น พฤติกรรมที่รุ่นพี่แสดงต่อนักศึกษาเป็นในลักษณะของการสอนแนะนำในขณะที่ทำกิจกรรมกลุ่ม ตลอดจนการทำงานร่วมกัน ความรู้สึกต่อรุ่นพี่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ เมื่อเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3-4 ซึ่งในขณะนั้น รุ่นพี่ได้สำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานในคลินิกที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติการ นักศึกษาจึงมีความคาดหวังที่จะได้รับการช่วยเหลือชี้แนะจาก

รุ่นพี่ แต่ไม่ได้รับการตอบสนอง จากประสบการณ์ที่ได้รับจากนักศึกษารุ่นพี่ ทำให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง ในการศึกษาสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ เนื่องจากสามารถใช้เป็นหนทางในการช่วยเหลือนักศึกษารุ่นพี่ในการพัฒนาตนเองและสามารถปรับตัวในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในคลินิกได้มากขึ้น ตลอดจนสวัสดิการการศึกษา

ประสบการณ์กับเพื่อนร่วมชั้นมีทั้งทางบวกและทางลบ ในด้านบวกเป็นไปในลักษณะของการให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาจารย์ การเรียนการสอน ตลอดจนสภาพการฝึกปฏิบัติงานที่นักศึกษาจะต้องพบและแลกเปลี่ยนความรู้สึกร่วมกันต่อการฝึกปฏิบัติงานในคลินิก ส่วนประสบการณ์ทางลบนั้นเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน

การมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาร่วมสถาบันจากคณะอื่น พบว่าพฤติกรรมของนักศึกษาร่วมสถาบันที่อยู่คณะอื่นเป็นพฤติกรรมที่คัดค้านสถานภาพของนักศึกษาพยาบาล และเป็นการย่ำยีภาพลักษณ์ของพยาบาลที่ขัดแย้งกับภาพลักษณ์ของตนเอง นักศึกษามีแนวโน้มที่จะคงเอกลักษณ์ที่เป็นที่ยอมรับของนักศึกษาจากคณะอื่นๆ เช่น การสวมหมวกพยาบาล

8.อิทธิพลของปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรพื้นฐาน 4 ปี) กิจกรรมเสริมหลักสูตรมี 2 ประเภท คือ กิจกรรมที่นักศึกษาเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ทางคณะพยาบาลศาสตร์จัดให้ บางกิจกรรมจัดให้นักศึกษาทั้ง 4 ชั้นปีมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน บางกิจกรรมจัดขึ้นเฉพาะนักศึกษาที่ถูกศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาจากข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของอาจารย์ผู้เกี่ยวข้อง พบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรร้อยละ 97.96 เน้นการพัฒนาคุณลักษณะด้านความคิด สติปัญญา รองลงมาคือด้านมนุษยสัมพันธ์ (ร้อยละ 93.88) คุณธรรม จริยธรรม (ร้อยละ 80.85) บุคลิกภาพ (ร้อยละ 67.35) และ ภาวะผู้นำ (ร้อยละ 44.90) เมื่อเปรียบเทียบจากความคิดเห็นของนักศึกษาจากการตอบแบบสอบถาม พบว่านักศึกษาทุกชั้นปี กลุ่มใหญ่ที่สุดตอบว่าได้พัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์ (ร้อยละ 29.81 - 39.61) รองลงมาคือบุคลิกภาพ (ร้อยละ 20.75 ในชั้นปีที่ 1 และ ร้อยละ 21.90 ในชั้นปีที่ 4) และ ด้านคุณธรรม จริยธรรม (ร้อยละ 23.08 ในชั้นปีที่ 2 และร้อยละ 20.95 ในชั้นปีที่ 3) ส่วนด้านความคิด สติปัญญา นักศึกษาทุกชั้นปีเพียงร้อยละ 11.21-16.57 คิดว่าได้รับการพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ส่วนภาวะผู้นำ เป็นคุณลักษณะที่นักศึกษาจำนวนน้อยที่สุดของทุกชั้นปี (ร้อยละ 9.18 - 16.57)

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม พบว่าสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณจากการตอบแบบสอบถาม กล่าวคือ นักศึกษามีความเห็นว่าการเสริมหลักสูตร ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าการศึกษายพยาบาล ไม่เพียงแต่เรียนเพื่อเอาความรู้ แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่กับผู้อื่น นอกจากนี้ ยังรับรู้ว่าการเสริมหลักสูตรช่วยปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง ในด้านความอดทน ความรับผิดชอบ การควบคุมอารมณ์และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนทักษะของการเป็นผู้นำ โดยเฉพาะการเจรจาต่อรอง การ

ทำงานเป็นทีม ทำให้เป็นคนทีกล้าคิดกล้าทำ สามารถริเริ่มสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น มีความเข้าใจในผู้อื่น มากขึ้น มีความสามารถในด้านการติดต่อประสานงานเพิ่มมากขึ้น

พบว่าลักษณะการจัดการเรียนการสอน ประกอบกับการที่คณาจารย์ให้ความสำคัญในกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อยกว่ากิจกรรมด้านทำให้นักศึกษาขาดโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เมื่อเรียนชั้นปีที่สูง การมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการอาศัยอยู่ในหอพักที่สถาบันจัดให้ ทำให้นักศึกษาเรียนรู้คุณลักษณะความเข้มงวด ความพิถีพิถัน ตลอดจนการเน้นในกฎระเบียบของสถาบัน ซึ่งสิ่งที่ทำให้นักศึกษาเหนื่อยหน่าย และพบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นกิจกรรมที่นักศึกษาสนใจอยู่แล้วและเป็นผู้ริเริ่ม จะยิ่งทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกผูกพันในกิจกรรมนั้นๆ

ข้อจำกัดในการทำวิจัยครั้งนี้

เนื่องจากการศึกษาระยะยาว จำนวนนักศึกษาที่ส่งคืนแบบสอบถามในแต่ละปี จึงเป็นผู้ที่ยินยอมให้ความร่วมมือในปีนั้นๆ เท่านั้น ทำให้มีจำนวนไม่แน่นอน ดังนั้นการเสนอผลการศึกษาจึงเป็นไปในลักษณะภาพรวมในแต่ละชั้นปี แทนการเสนอผลการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาเป็นรายบุคคลทุกคนในแต่ละชั้นปี

ประโยชน์ที่ได้รับ

การศึกษานี้ทำให้ทราบการเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาจนกระทั่งจบการศึกษา ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อให้สามารถพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณภาพ และมีความผูกพันในวิชาชีพต่อไป

นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์แห่งอื่นๆ สามารถใช้ความรู้ที่ได้จากการศึกษานี้เป็นข้อมูลพิจารณาสภาพการณ์ในสถาบันของตน เพื่อกำหนดแนวทางในการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาครั้งนี้พบว่านักศึกษาามีเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลที่สอดคล้องกับเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลที่ควรเป็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาล โดยเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลลดลงในระหว่างการศึกษา ซึ่งพบว่าอาจารย์พยาบาล พยาบาลวิชาชีพ เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องที่สำคัญ ดังนั้นทั้งผู้บริหารการศึกษาพยาบาลและการบริการการพยาบาลจึงควรตระหนักในความสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมผู้อยู่ได้บังคับบัญชาให้สามารถเป็นแบบอย่างในความเป็นนักวิชาชีพสาขาพยาบาลศาสตร์ เพื่อให้นักศึกษาเห็นคุณค่าในวิชาชีพการพยาบาล รับรู้ในค่านิยมในการปฏิบัติการพยาบาล และมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเอง ไปสู่ความเป็นนักวิชาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษา อาจารย์นิเทศและพยาบาลที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้นิเทศในคลินิกควรได้รับการพัฒนาความสามารถในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนในคลินิก ให้มีการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถของนักศึกษา จัดบรรยากาศทางคลินิกให้เป็นบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งในการดำเนินการเพื่อให้บังเกิดผลดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาพยาบาลและสถาบันที่ให้การบริการการพยาบาล

2. ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักศึกษารับรู้ว่าคุณภาพการระหว่างการศึกษาจำกัดการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว และการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักศึกษาในสถาบันเดียวกัน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มสะท้อนภาพให้เห็นว่านักศึกษาส่วนหนึ่งมีการพัฒนาแบบแผนความเป็นอยู่ที่พึงพอใจสภาพแวดล้อมที่จำกัด ไม่สนใจสภาพสังคมรอบตัว นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งในนักศึกษาและอาจารย์พยาบาลรับรู้ว่าคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ และบุคลิกภาพเป็นคุณลักษณะที่ได้รับการพัฒนาน้อยที่สุด ถึงแม้ว่าการศึกษานี้จะไม่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจำกัดสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาภาวะผู้นำและบุคลิกภาพโดยตรงก็ตาม แต่ตามหลักการพัฒนาการตามวัยแล้ว นักศึกษาอยู่ในวัยรุ่นตอนปลาย เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ การที่ได้มีโอกาสสัมผัสกับบุคคลอื่นในวัยเดียวกัน หรือต่างวัยที่มีประสบการณ์แตกต่างกันไป จะช่วยให้นักศึกษาได้มีการเรียนรู้และเปรียบเทียบกับตนเอง จะทำให้เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะ และกล้าแสดงออกได้อย่างเหมาะสม อันเป็นคุณสมบัติหนึ่งของภาวะผู้นำ ดังนั้นผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนจึงควรพิจารณาหาแนวทางดำเนินการให้นักศึกษาพยาบาลมีโอกาสนในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นนอกเหนือไปจากผู้ที่เกี่ยวข้องทางคลินิก ในขณะที่ยังคงความเข้มข้นในการพัฒนาคุณลักษณะอื่นๆ ที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ตลอดจนหาแนวทางสร้างจิตสำนึกการพัฒนาภาวะผู้นำแก่นักศึกษาในระหว่างการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้อง

3. การศึกษาครั้งนี้พบว่า การเขียนแผนการพยาบาล ซึ่งนักศึกษารับรู้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นแต่เป็นสิ่งที่ก่อความเครียดของนักศึกษาในขณะที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาล การเขียนแผนการพยาบาลเป็นกิจกรรมที่นักศึกษากล่าวว่าต้องใช้เวลามากเนื่องจากมีรายละเอียดและความยาวมาก การที่นักศึกษาเกิดความรู้สึกทางลบต่อการเขียนแผนการพยาบาลเช่นนี้อาจมีผลต่อการปฏิบัติของนักศึกษาเมื่อจบการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากในระหว่างการศึกษานักศึกษาได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบผู้รับบริการการพยาบาลเพียง 1-2 รายในการฝึกปฏิบัติแต่ละครั้ง แต่ในสภาพที่เป็นจริงพยาบาลวิชาชีพจะต้องรับผิดชอบดูแลผู้รับบริการในจำนวนมากกว่านั้นถึง 4-5 เท่า หรือกว่านั้น ดังนั้นผู้จัดการศึกษาควรพิจารณาหาแนวทางแก้ไขวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเขียนแผนการพยาบาล และทำให้นักศึกษาเห็นแนวทางในการนำความรู้และทักษะด้านนี้ไปใช้ต่อไปในสถานการณ์จริง หากได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลผู้รับบริการการพยาบาลในจำนวนมากกว่า 1-2 รายดังเช่นประสบการณ์ที่ได้รับในขณะศึกษา

4. การศึกษาครั้งนี้พบว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีส่วนช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลได้ส่วนหนึ่ง พบว่านักศึกษามองเห็นคุณค่าของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเมื่อกิจกรรมดังกล่าวตนเองเป็นผู้ริเริ่ม และพบว่าคณาจารย์ให้ความสนใจและความสำคัญกิจกรรมส่วนนี้น้อยกว่ากิจกรรมอื่นๆ ดังนั้นเพื่อให้กิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถเสริมสร้างเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลในนักศึกษาได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้ที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาหาแนวทางในการส่งเสริมให้นักศึกษาและคณาจารย์มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งที่เป็นกิจกรรมที่มีอยู่แล้วและกิจกรรมใหม่มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้จำกัดเฉพาะกระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เครื่องมือและวิธีการวิจัยสามารถนำไปใช้ศึกษาในสถาบันการศึกษาพยาบาลอื่นๆ เป็นรายกรณี ตลอดจนการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสถาบัน

2. ควรมีการศึกษากระบวนการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลในกลุ่มพยาบาลวิชาชีพในสถาบันที่ให้บริการการพยาบาล

เอกสารอ้างอิง

- คณะพยาบาลศาสตร์ (2534). หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต, เอกสาร โธเนียว.
- จินตนา ยูนิพันธ์. (2527). การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์, ก.ท.ม.:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พาริคา อิบราฮิม. (2535). สารแห่งวิชาชีพ, ก.ท.ม.: สามเจริญพาณิชย์
- รัตนา ทองสวัสดิ์. (2532). วิชาชีพการพยาบาล: ประเด็นและแนวโน้ม, เชียงใหม่: ธนบรรณการพิมพ์
- ทัศนาศ นุญทอง. (2530). หน่วยที่ 14 สถานภาพวิชาชีพการพยาบาล. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
ประเด็นและแนวโน้มทางการพยาบาล, ก.ท.ม.: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พวงรัตน์ บุญญานุกรักษ์ และ วรณวิไล จันทราภา. (2530). หน่วยที่ 15 ทิศทางการพัฒนาวิชาชีพ
การพยาบาล. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ประเด็นและแนวโน้มทางการพยาบาล, ก.ท.ม.:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พวงรัตน์ บุญญานุกรักษ์. (2530). หน่วยที่ 13 ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อการประกอบวิชาชีพ
การพยาบาล. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ประเด็นและแนวโน้มทางการพยาบาล, ก.ท.ม.:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ยุพิน กลิ่นขจร. (2530). ความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางการเรียน ทักษะคิดต่อวิชาชีพการ
พยาบาล และการรับรู้ต่อสภาพแวดล้อมในคลินิกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา
พยาบาล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดวงดี ตั้ง โขบล. (2530). หน่วยที่ 12 แหล่งฝึกปฏิบัติกับการศึกษาพยาบาล. ใน เอกสารการสอนชุด
วิชา ประเด็นและแนวโน้มทางการพยาบาล, ก.ท.ม.: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิ
ราช.
- ศิริน สุสุข. (2532). กระบวนการชัดเจนเข้าสู่วิชาชีพพยาบาล, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กทม.
- สวัสดิ์ สุกนธรังษี. (2517). การวัดในการจัดงานบุคคล, ก.ท.ม.: ไทยวัฒนาพานิช
- อารมณ วุฒิพุกษ์และ จิราพร ธีรพัฒนะ. (2528). ปัญหาและความต้องการประสบการณ์การเรียนการ
สอนตามความคิดเห็นของนักศึกษา. วารสารพยาบาลศาสตร์, 3(4), 430 – 442.
- อุดม สุภาไตร และ อัสณี เสาวภาพ. (2530). หน่วยที่ 11 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติ
การพยาบาล. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ประเด็นและแนวโน้มทางการพยาบาล, ก.ท.ม.:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- Becker, H. S., Geer, B., Hughes, E. C., & Strauss, A. L. (1961). **Boy in white: Student culture in medical school**. Chicago : University of Chicago Press.
- Dalme, F. C. (1983). Nursing students and the development professional identity. In N. L. Chaska, (Ed). **The nursing profession: A time to speak**. New York: McGraw-Hill Book Co.
- Davis, F., & Olesen, V. L. (1964). Baccalaureate students' images of nursing: A study of change, consensus, and consonance in the first year. **Nursing Research**, **13**(1), 8 - 15.
- Fitzpatrick, M. L. (1983). Nursing history: Route to professional identity. In National League for Nursing. **Perspective in nursing – 1983-1985**. N.Y.: National League for Nursing.
- Hardy, M. E., & Conway, M. E. (1988). **Role theory: Perspectives for health professionals** (2nd ed.). Connecticut: Appleton & Lange.
- Hart, G., & Rotem, A. (1995). The clinical learning environment : Nurses' perceptions of professional development in clinical settings. **Nurse Education Today**, **15**, 3-10.
- Kelly, B. (1991). The professional values of English nursing students. **Journal of Advanced Nursing**, **16**, 867 – 872.
- Kramer, M. (1967). Comparative study of characteristics, attitudes, and opinions of neophyte British and American nurses. **International of Nursing Studies**, **4**, 281 - 94.
- Leddy, S., & Pepper, J. M. (1989). **Conceptual basis for professional nursing**. New York: J. B. Lippincott Co.
- Lippman, D. T., & Ponton, K. S. (1989). Nursing's image on the university campus. **Nursing Outlook**, **37**(1), 24 -27
- Merton, R. K., Reader, G. C., and Kendall, P. L. (Eds.). **The student physician: Introductory studies in the sociology of medical education**. Cambridge: Harvard University Press.
- Morgan, S. A. (1991). Teaching activities of clinical instructors during the direct patient care period: A qualitative investigation.
- Olesen, V. L., & Davis, F. (1966). Baccalaureate students' image of nursing: A follow-up report. **Nursing Research**, **15**(2), 151 - 157.
- Ondrack, D. A. (1975). Socialization in professional schools: A comparative study. **Administrative Science Quarterly**, **20**(1), 97-103.
- Rauen, K. C. (1974). Clinical instructor as a role model. **Journal of Nursing Education**, **13**, 34

- Simpson, I. H., Back, K. W., Ingles, T., Kerckhoff, A. C., & McKinney, J. C. (1979). **From student to nurse**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Smith, J. P. (1976). **Sociology and nursing**. New York: Churchill Livingstone.
- Stone, J. C., & Green, J. L. (1975). The impact of a professional baccalaureate degree program. **Nursing Research, 24**, 287 - 292..
- Tetreault, A. (1976, Jan.-Feb.). Selected factors associated with professional attitude of baccalaureate nursing students. **Nursing Research, 25(1)**, 49 -53.
- Warner, E. T., & Jones, S. L. (1981). The socialization experience in nursing: An interactive explanation. **International Nursing Studies, 18(3)**, 185-189.
- Williams, M. A. ; Bloch, D. W.; Blair, E. M. (1978, May-June). Values and value change of graduate nursing students: Their relationship to Faculty values and to selected educational factors. **Nursing Research, 27(3)**, 181 - 189.
- Wilson, A., & Startup, R. (1991). Nurse socialization: Issues and problems. **Journal of Advanced Nursing, 16**, 1478 – 1486.

ภาคผนวก ก.

ตารางแสดงรายละเอียดคุณลักษณะที่พัฒนาในทุกรายวิชาจำแนกตามชั้นปี

1. คุณลักษณะที่พัฒนาในทุกรายวิชาจำแนกตามชั้นปีตามความคิดเห็นของผู้ประสานงานรายวิชา

จากการสอบถามผู้ประสานงาน โดยใช้แบบสอบถามและการตรวจสอบรายละเอียดและตารางสอนของทุกรายวิชาทั้ง 4 ชั้นปี พบว่าแต่ละรายวิชาได้กำหนดการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 1.1 ก – 1.4 ก

ตารางที่ 1.1 ก

คุณลักษณะที่พัฒนาในทุกรายวิชาของชั้นปีที่ 1 ตามความคิดเห็นของผู้ประสานงานรายวิชา

รายวิชาของชั้นปีที่ 1	คุณลักษณะที่พัฒนา					รวม
	ภาวะผู้นำ	บุคลิกภาพ	ความคิด สติ ปัญญา	มนุษยสัมพันธ์	คุณธรรม จริยธรรม	
สถิติ	-	-	✓	-	-	1
เคมีมูลฐาน	-	-	✓	-	-	1
ฟิสิกส์สำหรับพยาบาล	-	-	✓	-	-	1
ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1	-	-	✓	-	-	1
การเมืองและการปกครองไทย	✓	-	✓	-	-	1
จิตวิทยาทั่วไป	✓	✓	✓	✓	✓	5
สังคมวิทยาและวัฒนธรรม	-	-	✓	-	-	1
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาล	-	-	✓	-	✓	2
จุลชีววิทยาและปรสิตวิทยา	-	-	✓	-	-	1
ชีวเคมีคลินิกสำหรับพยาบาล	-	-	✓	-	-	1
ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2	-	-	✓	-	-	1
ประชากรศาสตร์เบื้องต้น	-	-	✓	-	-	1
จิตวิทยาพัฒนาการ	-	-	✓	-	-	1
มนุษยสัมพันธ์	✓	✓	✓	✓	-	4
มโนทัศน์พื้นฐานทางการพยาบาล 1	-	-	✓	-	✓	2
เทคนิคการพยาบาล 1	-	-	✓	-	✓	2
Audio (วิชาเลือก)	-	-	✓	-	-	1
พลศึกษาและนันทนาการ (วิชาเลือก)	✓	✓	✓	✓	✓	5
รวม	4	3	18	3	5	32

ตารางที่ 1.2 ก

คุณลักษณะที่พัฒนาในทุกรายวิชาของชั้นปีที่ 2 ตามความคิดเห็นของผู้ประสานงานรายวิชา

รายวิชาของชั้นปีที่ 2	คุณลักษณะที่พัฒนา					รวม
	ภาวะผู้นำ	บุคลิกภาพ	ความคิด สติปัญญา	มนุษยสัมพันธ์	คุณธรรม จริยธรรม	
กายวิภาคศาสตร์	-	-	✓	-	-	1
สรีรวิทยา	-	-	✓	-	-	1
ภาษาไทย	-	-	✓	-	-	1
เทคนิคการพยาบาล 2	-	-	✓	-	✓	2
มนทัศน์พื้นฐาน 2	-	-	✓	-	✓	2
เภสัชวิทยา	-	-	✓	-	-	1
พยาธิสรีรวิทยา	-	-	✓	-	-	1
วิทยาการระบาด	-	-	✓	-	-	1
โภชนาการและโภชนบำบัด	-	-	✓	-	-	1
กระบวนการเรียนการสอน	✓	✓	✓	-	-	3
กฎหมายวิชาชีพ	-	-	✓	-	✓	2
กระบวนการพยาบาล	-	-	✓	-	✓	2
พื้นฐานการอ่านค้นคว้า	-	-	✓	-	-	1
อนามัยชุมชน 1	-	-	✓	-	-	1
การพยาบาลผู้รับบริการภาวะสุขภาพดี และเบี่ยงเบนเล็กน้อย	-	-	✓	✓	✓	3
สถิติศาสตร์ 1	-	-	✓	-	✓	2
รวม	1	1	16	1	6	25

ตารางที่ 1.3 ก

คุณลักษณะที่พัฒนาในทุกรายวิชาของชั้นปีที่ 3 ตามความคิดเห็นของผู้ประสานงานรายวิชา

รายวิชาของชั้นปีที่ 3	คุณลักษณะที่พัฒนา					รวม
	ภาวะผู้นำ	บุคลิกภาพ	ความคิด สติ ปัญญา	มนุษยสัมพันธ์	คุณธรรม จริยธรรม	
การพยาบาลผู้รับบริการทางสูติศาสตร์ 2	-	-	✓	-	✓	2
การพยาบาลผู้ป่วยเด็ก	-	-	✓	-	✓	2
การพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 1	-	-	✓	-	✓	2
ปฏิบัติการผู้รับบริการภาวะสุขภาพดีฯ	✓	✓	✓	✓	✓	5
ปฏิบัติการพยาบาลผู้รับบริการทางสูติศาสตร์ 1	✓	✓	✓	✓	✓	5
คอมพิวเตอร์	-	-	✓	-	-	1
การพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 2	✓	✓	✓	✓	✓	5
การพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช	-	-	✓	✓	✓	3
ปฏิบัติการพยาบาลผู้รับบริการทางสูติศาสตร์ 2	-	-	✓	✓	✓	3
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยเด็ก	-	-	✓	-	✓	2
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 1	-	-	✓	✓	✓	3
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 2	-	-	✓	✓	✓	3
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช	✓	✓	✓	✓	✓	5
รวม	4	4	13	8	12	41

ตารางที่ 1.4 ก

คุณลักษณะที่พัฒนาในทุกรายวิชาของชั้นปีที่ 4 ตามความคิดเห็นของผู้ประสานงานรายวิชา

รายวิชาของชั้นปีที่ 4	คุณลักษณะที่พัฒนา					รวม
	ภาวะผู้นำ	บุคลิกภาพ	ความคิด สติ ปัญญา	มนุษยสัมพันธ์	คุณธรรม จริยธรรม	
การวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล	-	-	✓	-	✓	2
การพยาบาลอนามัยชุมชน	-	-	✓	-	✓	2
การพยาบาลผู้ป่วยภาวะวิกฤต	✓	-	✓	✓	✓	4
การบริหารการพยาบาล	✓	-	✓	-	✓	3
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช	✓	✓	✓	✓	✓	5
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 2	✓	-	✓	✓	✓	4
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยภาวะวิกฤต	-	-	✓	-	✓	2
ปฏิบัติการบริหารการพยาบาล	✓	✓	✓	✓	✓	5
ประเด็นและแนวโน้ม	✓	-	✓	-	✓	3
ปฏิบัติการวิจัยเบื้องต้น	-	-	✓	-	✓	2
ปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน	✓	-	✓	✓	✓	4
ปฏิบัติการพยาบาลศัลยกรรม	✓	✓	✓	✓	✓	5
รวม	8	3	12	6	12	41

2. คุณลักษณะที่พัฒนาในทุกรายวิชาจำแนกตามชั้นปีตามความคิดเห็นของนักศึกษา

นักศึกษาแต่ละปี ได้ให้ข้อมูลจากการกรอกแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ที่ได้รับการพัฒนาจากรายวิชาต่าง ๆ ดังรายละเอียดที่แสดงในตารางที่ 2.1 ก - 2.4 ก

ตารางที่ 2.1 ก

คุณลักษณะที่พัฒนาในทุกรายวิชาของชั้นปีที่ 1 ตามความคิดเห็นของนักศึกษา

รายวิชาของชั้นปีที่ 1	คุณลักษณะที่พัฒนา									
	ภาวะผู้นำ		บุคลิกภาพ		ความคิด สติปัญญา		มนุษย สัมพันธ์		คุณธรรม จริยธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถิติ	5	6.7	5	6.7	69	92	4	53	3	4
เคมีมูลฐาน	3	4	6	8	67	89.3	4	53	5	6.7
ฟิสิกส์สำหรับพยาบาล	4	5.3	15	20	63	84	4	53	6	8
ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1	18	24	34	45.3	62	82.7	32	42.7	3	4
การเมืองและการปกครองไทย	57	76	29	38.7	64	85.3	31	41.3	49	65.3
จิตวิทยาทั่วไป	41	54.7	68	90.7	61	81.3	62	82.7	53	70.7
สังคมวิทยาและวัฒนธรรม	37	49.3	47	62.7	56	74.7	53	70.7	61	81.3
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาชีพ การพยาบาล	22	29.3	43	57.3	56	74.7	41	54.7	52	69.3
อุตสาหกรรมวิทยาและประวัติวิทยา	5	6.7	11	14.7	62	82.7	5	6.7	6	8
ชีวเคมีคลินิกสำหรับพยาบาล	5	6.7	10	13.3	59	78.7	4	5.3	6	8
ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2	19	25.3	33	44	62	82.7	33	44	5	6.7
ประชากรศาสตร์เบื้องต้น	23	30.7	17	22.7	59	78.7	30	40	21	28
จิตวิทยาพัฒนาการ	36	48	58	77.3	62	82.7	50	66.7	48	64
มนุษยสัมพันธ์	49	65.3	57	76	52	69.3	74	98.7	42	56
มโนทัศน์พื้นฐานทางการ พยาบาล	27	36	40	53.3	60	80	40	53.3	43	57.3
เทคนิคการพยาบาล 1	29	38.7	53	70.7	57	76	46	61.3	48	64
โสตทัศนศึกษา (วิชาเลือก)	20	26.7	17	22.7	50	66.7	25	33.3	6	8
พลศึกษาและนันทนาการ (วิชาเลือก)	24	32	38	50.7	32	42.7	34	45.3	16	21.3
รวม	424	13.7	581	18.7	1053	33.9	572	18.4	473	15.2

ตารางที่ 2.2 ก

คุณลักษณะที่พัฒนาในทุกรายวิชาของชั้นปีที่ 2 ตามความคิดเห็นของนักศึกษา

รายวิชาของชั้นปีที่ 1	คุณลักษณะที่พัฒนา									
	ภาวะผู้นำ		บุคลิกภาพ		ความคิด สติปัญญา		มนุษย สัมพันธ์		คุณธรรม จริยธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กายวิภาคศาสตร์	5	5.6	16	17.8	86	95.6	10	11.1	12	13.3
สรีรวิทยา	5	5.6	13	14.4	84	93.3	4	4.4	4	4.4
ภาษาไทย	48	53.3	59	65.6	43	47.8	73	81.1	29	32.2
เทคนิคการพยาบาล 2	28	31.1	42	46.7	79	87.8	42	46.7	1	1.1
มโนทัศน์พื้นฐาน 2	16	17.8	26	28.9	70	77.8	33	36.7	57	63.3
เภสัชวิทยา	4	4.4	2	2.2	86	95.6	2	22.2	7	7.8
พยาธิสรีรวิทยา	1	1.1	3	3.3	86	95.6	4	4.4	8	8.1
วิทยาการระบาด	22	24.4	7	7.8	79	87.8	21	23.3	18	20
โภชนาการและโภชนบำบัด	7	7.8	18	20	82	91.1	12	13.3	12	13.3
กระบวนการเรียนการสอน	59	65.6	44	48.9	77	85.6	50	55.6	25	27.8
กฎหมายวิชาชีพ	26	28.9	20	22.2	73	81.1	27	30	78	86.7
กระบวนการพยาบาล	27	30	40	44.4	79	87.8	32	35.6	49	54.4
พื้นฐานการอ่านค้นคว้า	25	27.8	23	25.6	74	82.2	21	23.3	11	12.2
อนามัยชุมชน 1	51	56.7	38	42.2	74	82.2	55	61.1	38	42.2
การพยาบาลผู้รับบริการภาวะสุขภาพดี	38	42.2	49	54.4	77	85.6	46	51.1	32	35.6
สูติศาสตร์ 1	18	20	21	23.3	84	93.3	40	44.4	51	56.7
รวม	380	12.9	421	14.3	1233	41.9	472	16.0	432	14.7
		3		2		7		6		0

ตารางที่ 2.3 ก

คุณลักษณะที่พัฒนาในทุกรายวิชาของชั้นปีที่ 3 ตามความคิดเห็นของนักศึกษา

รายวิชาของชั้นปีที่ 1	คุณลักษณะที่พัฒนา									
	ภาวะผู้นำ		บุคลิกภาพ		ความคิด สติปัญญา		มนุษย สัมพันธ์		คุณธรรม จริยธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การพยาบาลผู้รับบริการทาง										
สูติศาสตร์ 2	14	17.3	20	24.7	71	87.7	57	70.4	68	84.0
การพยาบาลผู้ป่วยเด็ก	17	21.0	32	39.5	74	91.4	63	77.8	68	84.0
การพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 1	18	22.2	33	40.7	78	96.3	64	79.0	69	85.2
ปฏิบัติการผู้รับบริการภาวะสุขภาพดี	46	56.8	57	70.4	65	80.2	75	92.6	59	72.8
ปฏิบัติการพยาบาลผู้รับบริการทาง										
สูติศาสตร์ 1	16	19.8	39	48.1	71	87.7	68	84.0	63	77.8
คอมพิวเตอร์	3	3.7	13	16.0	73	90.1	24	29.6	7	8.6
การพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 2	34	42.0	35	43.2	79	97.5	62	75.6	60	74.1
การพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช	46	56.8	53	65.4	70	86.4	70	86.4	67	82.7
ปฏิบัติการพยาบาลผู้รับบริการทาง										
สูติศาสตร์ 2	26	32.1	43	53.1	77	95.1	72	88.9	72	88.9
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยเด็ก	26	32.1	47	58.0	74	91.4	74	91.4	68	84.0
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 1	21	25.9	50	61.7	79	97.5	75	92.6	70	86.4
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 2	62	76.5	58	71.6	80	98.8	77	95.1	74	91.4
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช	66	81.5	62	76.5	68	84.0	70	86.4	69	85.2
รวม	395	11.1	542	15.2	959	26.9	851	23.9	814	22.9

ตารางที่ 2.4 ก

คุณลักษณะที่พัฒนาในทุกรายวิชาของชั้นปีที่ 4 ตามความคิดเห็นของนักศึกษา

รายวิชาของชั้นปีที่ 1	คุณลักษณะที่พัฒนา									
	ภาวะผู้นำ		บุคลิกภาพ		ความคิด สติปัญญา		มนุษย สัมพันธ์		คุณธรรม จริยธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล	29	34.9	14	16.9	74	89.2	44	53	68	84.0
การพยาบาลอนามัยชุมชน2	63	75.9	62	74.7	68	81.9	68	81.9	59	71.1
การพยาบาลผู้ป่วยภาวะวิกฤต	24	28.9	27	32.5	76	91.6	34	41	70	84.3
การบริหารการพยาบาล	70	84.3	65	78.3	72	86.7	67	80.7	47	56.6
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช	72	86.7	66	79.5	71	85.5	79	95.2	63	75.9
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ 2	28	33.7	44	53	80	96.4	61	73.5	60	72.3
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยภาวะวิกฤต	27	32.5	42	50.6	79	95.2	54	65.1	62	74.7
ปฏิบัติการบริหารการพยาบาล	76	91.6	69	81.3	75	90.4	73	88	56	67.5
ประเด็นและแนวโน้มน	27	32.5	33	39.8	77	92.8	36	43.4	33	39.8
ปฏิบัติการวิจัยเบื้องต้น	31	37.3	36	43.4	78	94	53	63.9	42	50.6
ปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน	73	88	74	89.2	75	90.4	76	91.6	64	77.1
ปฏิบัติการพยาบาลฝึกหัด	71	85.5	72	86.7	80	96.4	77	92.8	66	79.5
รวม	591	17.0	604	17.3	905	26.0	722	20.7	665	19.1

ภาคผนวก ข.

ตารางแสดงรายละเอียดคุณลักษณะที่นักศึกษาแต่ละชั้นปีได้รับการพัฒนา

จากโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร

1. คุณลักษณะที่พัฒนาจากโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นทุกชั้นปีตามความคิดเห็นของอาจารย์

จากการใช้แบบสอบถาม อาจารย์ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการกิจการนักศึกษาได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาจากโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นทุกปี ความถี่ของการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 1.1 ข – 1.4 ข.

ตารางที่ 1.1 ข

คุณลักษณะที่พัฒนาในโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 1 ตามความคิดเห็นของอาจารย์

โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 1	คุณลักษณะที่ได้รับการพัฒนา					รวม
	ภาวะผู้นำ	บุคลิกภาพ	ความคิดสติปัญญา	มนุษยสัมพันธ์	คุณธรรมจริยธรรม	
การประชุมพิเศษของคณะ	-	✓	✓	✓	✓	4
กิจกรรมรับน้อง	✓	✓	✓	✓	✓	5
กีฬาน้องใหม่, กีฬาคณะฯ	-	✓	✓	✓	✓	4
ประชุมเชียร์	✓	✓	✓	✓	✓	5
พิธีรับหมวด	-	✓	✓	✓	✓	4
พิธีไหว้ครู	-	✓	✓	✓	✓	4
โครงการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	✓	✓	✓	✓	✓	5
โครงการสังสรรค์ระหว่างปี 1 กับรุ่นพี่	-	-	✓	✓	✓	3
โครงการเลือกตั้งกรรมการสโมสรนักศึกษา	-	-	✓	✓	-	2
โครงการ Good bye Senior	-	-	✓	✓	-	2
รวม	3	7	10	9	9	38

ตารางที่ 1.2 ข

คุณลักษณะที่พัฒนาในโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 2 ตามความคิดเห็นของอาจารย์

โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร ของชั้นปีที่ 2	คุณลักษณะที่ได้รับการพัฒนา					รวม
	ภาวะผู้นำ	บุคลิกภาพ	ความคิดสติปัญญา	มนุษยสัมพันธ์	คุณธรรมจริยธรรม	
กิจกรรมรับน้อง	✓	✓	✓	✓	✓	5
กีฬาคณะฯ	✓	✓	✓	✓	✓	5
กีฬามหาวิทยาลัย	✓	✓	✓	✓	✓	5
ประชุมเชียร์	✓	✓	✓	✓	✓	5
พิธีรับหมวก	-	✓	✓	✓	✓	4
พิธีไหว้ครู	-	✓	✓	✓	✓	4
โครงการสังสรรค์ของชั้นปีที่ 2	-	-	✓	✓	-	2
โครงการสังสรรค์กับชั้นปีที่ 4	-	-	✓	✓	-	2
โครงการต้อนรับบัณฑิต	-	-	✓	✓	-	2
โครงการ Good bye Senior	-	-	✓	✓	-	2
โครงการยกระดับกีฬาเปตอง*	✓	✓	-	✓	✓	4
โครงการเสริมประสบการณ์กีฬาเปตอง*	✓	✓	-	✓	✓	4
รวม	6	8	11	12	9	44

หมายเหตุ * เป็นโครงการที่จัดขึ้นตามความต้องการของนักศึกษา และเป็นนักศึกษากลุ่มน้อย (ประมาณ 5 - 10 คน)

ตารางที่ 1.3 ข

คุณลักษณะที่พัฒนาในโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 3 ตามความคิดเห็นของอาจารย์

โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 3	คุณลักษณะที่ได้รับการพัฒนา					รวม
	ภาวะผู้นำ	บุคลิกภาพ	ความคิด สติปัญญา	มนุษยสัมพันธ์	คุณธรรม จริยธรรม	
กิจกรรมรับน้อง	✓	✓	✓	✓	✓	5
กีฬาคณะฯ	✓	✓	✓	✓	✓	5
กีฬามหาวิทยาลัย	✓	✓	✓	✓	✓	5
ประชุมเชียร์	✓	✓	✓	✓	✓	5
พิธีรับหมวก	-	✓	✓	✓	✓	4
พิธีไหว้ครู	-	✓	✓	✓	✓	4
โครงการสังสรรค์ของชั้นปีที่ 3	-	-	✓	✓	-	2
โครงการสังสรรค์กับชั้นปีที่ 4	-	-	✓	✓	-	2
โครงการเลือกตั้งกรรมการสโมสรนักศึกษา	-	-	✓	✓	-	2
โครงการ Good bye Senior	-	-	✓	✓	-	2
โครงการต้อนรับบัณฑิต	-	-	✓	✓	-	2
โครงการพัฒนากิจกรรมนักศึกษา*	✓	✓	✓	✓	✓	5
โครงการส่งมอบงาน*	✓	✓	✓	✓	✓	5
รวม	6	8	13	12	9	48

หมายเหตุ * เป็นโครงการที่คณะฯ จัดให้สำหรับนักศึกษาที่เป็นคณะกรรมการสโมสรนักศึกษาพยาบาล และคณะกรรมการนักศึกษาหอพักนักศึกษา มีประมาณ 5 - 10 คน

ตารางที่ 1.4 ข

คุณลักษณะที่พัฒนาในโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 4 ตามความคิดเห็นของอาจารย์

โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 4	คุณลักษณะที่ได้รับการพัฒนา					รวม
	ภาวะผู้นำ	บุคลิกภาพ	ความคิดสติปัญญา	มนุษยสัมพันธ์	คุณธรรมจริยธรรม	
กิจกรรมรื้อน้อง	✓	✓	✓	✓	✓	5
กีฬาคณะฯ	✓	✓	✓	✓	✓	5
กีฬามหาวิทยาลัย	✓	✓	✓	✓	✓	5
ประชุมเชียร์	✓	✓	✓	✓	✓	5
พิธีรับหมวก	-	✓	✓	✓	✓	4
พิธีไหว้ครู	-	✓	✓	✓	✓	4
โครงการตั้งสรรค์ของชั้นปีที่ 4	-	-	✓	✓	-	2
ปัจฉิมนิเทศ	-	✓	✓	✓	✓	4
โครงการ Good bye Senior	-	-	✓	✓	-	2
โครงการต้อนรับบัณฑิต	-	-	✓	✓	-	2
สัมมนากิจกรรมนักศึกษา*	✓	✓	✓	✓	✓	5
การทบทวนแผนงานของสโมสรนักศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	5
การส่งมอบงาน*	✓	✓	✓	✓	✓	5
รวม	7	10	14	13	11	53

หมายเหตุ * เป็นโครงการที่คณะฯ จัดให้สำหรับนักศึกษาที่เป็นคณะกรรมการสโมสรนักศึกษาพยาบาล และคณะกรรมการนักศึกษาหอพักนักศึกษา มีประมาณ 5 - 10 คน

2. คุณลักษณะที่พัฒนาจากโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความคิดเห็นของนักศึกษา

จากการตอบแบบสอบถาม นักศึกษาได้ระบุคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ที่ตนได้รับการพัฒนาจากโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นทุกปีตลอดการศึกษา ดังรายละเอียดแสดงในตาราง 2.1 ข - 2.4 ข

ตารางที่ 2.1 ข

คุณลักษณะที่พัฒนาในโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 1 ตามความคิดเห็นของนักศึกษา

โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรใน ชั้นปีที่ 1	คุณลักษณะที่ต้องการพัฒนา									
	ภาวะผู้นำ		บุคลิกภาพ		ความคิด สติปัญญา		มนุษย สัมพันธ์		คุณธรรม จริยธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การประชุมพิเศษของคณะ	28	37.3	30	40	38	50.7	46	61.3	36	48
กิจกรรมรับน้อง	32	42.7	30	40	21	28	61	81.3	15	20
กีฬาน้องใหม่, กีฬาคณะ	34	45.3	39	52	18	24	67	89.3	19	25.3
ประชุมเชียร์	37	49.3	26	34.7	18	24	50	66.7	17	22.7
พิธีรับหมวก	10	13.3	47	62.7	21	28	40	53.3	35	46.7
พิธีไหว้ครู	12	16	28	37.7	25	33.3	39	52	51	68
โครงการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้าง สรรค์	45	60	47	62.7	55	73.3	42	56	30	40
โครงการสังสรรค์ระหว่างปี 1 กับรุ่นพี่	21	28	27	36	21	28	58	77.3	18	24
กิจกรรมชมรมต่าง ๆ	19	25.4	24	33.1	21	27.9	25	33.4	13	18.4
รวม	238	16.6	298	20.8	238	16.6	428	29.8	234	16.3

ตารางที่ 2.2 ข

คุณลักษณะที่พัฒนาในโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 2 ตามความคิดเห็นของนักศึกษา

โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรใน ชั้นปีที่ 2	คุณลักษณะที่ต้องการพัฒนา									
	ภาวะผู้นำ		บุคลิกภาพ		ความคิด สติปัญญา		มนุษย สัมพันธ์		คุณธรรม จริยธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กิจกรรมรับน้อง	46	51.1	20	22.2	21	23.3	80	88.8	16	17.7
กีฬาคณะ	32	35.5	28	31.1	16	17.7	79	87.7	36	40.0
กีฬามหาวิทยาลัย	28	31.1	30	33.3	26	28.8	81	90.0	29	32.2
ประชุมเชียร์	22	24.4	16	17.7	31	34.4	48	53.3	21	23.3
พิธีรับหมวก	4	4.4	71	78.8	42	46.6	36	40.0	88	97.7
พิธีไหว้ครู	15	16.6	38	42.2	46	51.1	32	35.5	90	100
โครงการสังสรรค์ของชั้นปีที่ 2	2	2.2	4	4.4	4	4.4	39	43.3	20	22.2
โครงการสังสรรค์กับชั้นปีที่ 4	10	11.1	21	23.3	19	21.1	42	46.6	19	21.1
กิจกรรมชมรมต่าง ๆ	20	22.2	19	21.1	18	20.0	27	30.0	15	16.6
รวม	179	12.4	247	17.1	223	15.4	464	32.1	334	23.1

ตารางที่ 2.3 ข

คุณลักษณะที่พัฒนาในโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 3 ตามความคิดเห็นของนักศึกษา

โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรใน ชั้นปีที่ 3	คุณลักษณะที่ต้องการพัฒนา									
	ภาวะผู้นำ		บุคลิกภาพ		ความคิด สติปัญญา		มนุษย สัมพันธ์		คุณธรรม จริยธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กิจกรรมรับน้อง	28	34.6	42	51.9	25	30.9	70	86.4	33	40.7
กีฬาคณะ	20	24.7	34	42.0	23	28.4	65	80.2	27	33.3
กีฬามหาวิทยาลัย	36	44.4	38	46.9	26	32.1	69	85.2	33	40.7
ประชุมเชียร์	9	11.1	49	60.5	21	25.9	62	76.5	54	66.7
พิธีรับหมวก	11	13.6	39	48.1	31	38.3	58	71.6	67	82.7
พิธีไหว้ครู	15	18.5	29	35.8	14	17.3	67	82.7	31	38.3
โครงการสังสรรค์ของชั้นปีที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
โครงการสังสรรค์กับชั้นปีที่ 4	19	23.5	34	42.0	22	27.2	65	80.2	30	37.0
กิจกรรมชมรมต่าง ๆ	16	19.8	17	21.0	18	22.2	26	32.1	16	19.8
รวม	154	11.1	282	20.3	180	13.0	482	34.7	291	21.0

ตารางที่ 2.4 ข

คุณลักษณะที่พัฒนาในโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นปีที่ 4 ตามความคิดเห็นของนักศึกษา

โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรใน ชั้นปีที่ 4	คุณลักษณะที่ต้องการพัฒนา									
	ภาวะผู้นำ		บุคลิกภาพ		ความคิด สติปัญญา		มนุษย สัมพันธ์		คุณธรรม จริยธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กิจกรรมรับน้อง	25	30.1	37	44.6	19	22.9	78	94	22	26.5
กีฬาคณะ	26	31.3	43	51.8	20	24.1	74	89.2	26	31.3
กีฬามหาวิทยาลัย	14	16.9	39	47	14	16.9	74	89.2	21	25.3
ประชุมเชียร์	27	32.5	40	48.2	22	26.5	75	90.4	25	30.1
พิธีรับหมวก	5	6	54	65.1	17	20.5	61	73.5	44	53
พิธีไหว้ครู	7	8.4	39	47	23	27.7	56	67.5	64	77.1
โครงการตั้งสรรค์ของชั้นปีที่ 4	12	14.5	34	41	22	26.5	76	91.6	32	38.6
โครงการ Good bye Senior	8	9.6	24	28.9	15	18.1	75	90.4	21	25.3
กิจกรรมชมรมต่างๆ	16	19.3	24	28.9	19	22.9	35	42.2	21	25.3
รวม	140	9.2	334	21.9	171	11.2	604	39.6	276	18.1

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเนื้อหาในแบบสอบถาม

รายนาม	ตำแหน่งและสังกัด*
1. ร.ศ. ดร.ปรีมล นครินทร์	รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ผ.ศ. ดร. ชื่นชม เจริญยุทธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
3. อาจารย์ลิลลี่ โอฟารนุกูล	นักวิชาการ กองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข
4. ร.ศ. ไชแสง ชวศิริ	รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
5. อาจารย์วัลยา คุโรปรกรณ์พงษ์	อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
6. อาจารย์ นันทนา น้ำฝน	อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
7. ผ.ศ. ชูสิทธิ์ เขาวนัฒนกิจ	ผู้อำนวยการ วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย
8. ผ.ศ. ดร. ศิริพร ชัมภลิจิต	คณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

หมายเหตุ * เป็นตำแหน่งและสังกัดในขณะที่ยังศึกษา

ตัวอย่างแบบสอบถามเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล

(แบบ PS I)

แบบสอบถามเพื่อประเมินเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

[1] [2] [3]

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล

2.1 เจตคติและค่านิยมต่อลักษณะของวิชาชีพ

2.2 เจตคติและค่านิยมต่อลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล

2.3 เจตคติและค่านิยมต่อคุณลักษณะของพยาบาล

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดตอบคำถามเกี่ยวกับตัวผู้ตอบตามความเป็นจริงกรณีที่มีคำตอบให้เลือกหลายข้อ

ช่องนี้สำหรับนักวิจัย

1. ขณะนี้ท่านกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่.....	[ ] 4
2. เพศ [ ] ชาย [ ] หญิง	[ ] 5
3. อายุ.....ปี	[ ] 6 [ ] 7
4. ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัด.....	[ ] 8 [ ] 9
5. เกรดเฉลี่ยสะสมเมื่อจบการศึกษามัธยมศึกษา.....	[ ] 10 [ ] 11 [ ] 12
6. สอบเข้าเรียนพยาบาล โดยวิธี... [ ] สอบตรง [ ] สอบรวม	[ ] 13
7. ลำดับการเลือกเรียนพยาบาล.....	[ ] 14
8. เหตุผลของการตัดสินใจเรียนพยาบาล	[ ] 15
[ ] เลือกด้วยตนเอง [ ] พ่อแม่สนับสนุนให้เลือก	
[ ] เลือกตามเพื่อน [ ] อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

9. ก่อนเข้าเรียนพยาบาลท่านเคยได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพยาบาลมาก่อนหรือไม่

เคย ไม่เคย (ถ้าไม่เคยข้ามไปตอบข้อ 11)

10. ท่านเคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวิชาชีพพยาบาลจากแหล่งใด

เพื่อน ครูแนะแนว ญาติพี่น้อง

สื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

11. อาชีพหลักของบิดา

ข้าราชการ รับจ้าง ค้าขาย

ทำนา/ทำสวน อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

12. อาชีพหลักของมารดา

ข้าราชการ รับจ้าง ค้าขาย ทำนา/ทำสวน

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

13. รายได้โดยประมาณของครอบครัว.....บาท/เดือน

[ ]25[ ]26[ ]27

[ ]28[ ]29[ ]30

14. ค่าใช้จ่ายโดยประมาณที่นักศึกษาได้รับ .....บาท/เดือน

[ ]31[ ]32[ ]33[ ]34

15. ปัจจุบันท่านได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาหรือไม่

[ ]35

ได้ ไม่ได้ (ถ้าไม่ได้ ข้ามไปตอบตอนที่ 2)

16. ทุนการศึกษาที่ได้รับ เป็นทุนประเภทใด

[ ]36

ทุนผูกพัน ทุนทั่วไป ไม่ผูกพัน ทุนทำงานแลกเปลี่ยน

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

17. จำนวนเงินทุนที่ได้รับ.....บาท/ปี

[ ]37 [ ]38 [ ]39

[ ]40 [ ]41

ช่องนี้สำหรับนักวิจัย

[ ]16

[ ]17 [ ]18 [ ]19

[ ]20 [ ]21 [ ]22

[ ]23 [ ]24

[ ]25[ ]26[ ]27

[ ]28[ ]29[ ]30

[ ]31[ ]32[ ]33[ ]34

[ ]35

[ ]36

[ ]37 [ ]38 [ ]39

[ ]40 [ ]41

ตอนที่ 2 เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล

คำชี้แจง

โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านต่อข้อความในแต่ละด้านตามสภาพที่ท่านเห็นในปัจจุบันและสภาพที่ท่านเห็นว่าควรจะเป็น ในช่องว่างด้านซ้ายมือ โดยขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ทั้งนี้ช่องว่างดังกล่าวมีระดับคะแนนตั้งแต่ 1-7 คะแนน ดังนี้

1   2   3   4   5   6   7

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง   ---   ---   ---   ---   ---   ---   ---   เห็นด้วยอย่างยิ่ง

โดย

ถ้าท่านไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 1
ถ้าท่านไม่เห็นด้วย	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 2
ถ้าท่านไม่ค่อยเห็นด้วย	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 3
ถ้าท่านไม่แน่ใจว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 4
ถ้าท่านค่อนข้างเห็นด้วย	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 5
ถ้าท่านเห็นด้วย	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 6
ถ้าท่านเห็นด้วยอย่างยิ่ง	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 7

ตัวอย่าง

ข้อความ	สภาพในปัจจุบัน							สภาพที่ควรจะเป็น						
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
	1. เป็นผู้มีรูปร่างดี		/											

จากตัวอย่างหมายความว่า สภาพในปัจจุบันท่านไม่เห็นด้วยว่าท่านเป็นผู้มีรูปร่างดี และท่านเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ท่านควรจะเป็นผู้ที่รูปร่างดี

2.1 เจตคติและค่านิยมต่อลักษณะวิชาชีพพยาบาล

ข้อความ	ระดับความเห็น														ช่องนี้สำหรับนักวิจัย
	สภาพในปัจจุบัน							สภาพที่ควรจะเป็น							
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	
วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่...															
1.หางานง่าย															[ ]42 [ ]43
2.ได้รับค่าตอบแทนสูง															[ ]44 [ ]45
3.มีความมั่นคง															[ ]46 [ ]47
.....															
.....															
.....															
14.เข้มงวดในกฎระเบียบ															[ ]68 [ ]69
15.สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพอื่น															[ ]70 [ ]71

2.2 เจตคติและค่านิยมต่อลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล

ข้อความ	ระดับความเห็น														ช่องนี้สำหรับนักวิจัย
	สภาพในปัจจุบัน							สภาพที่ควรจะเป็น							
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	
การปฏิบัติการพยาบาลเป็นงานที่.....															
1.ใช้ความรู้เฉพาะ															[ ]72 [ ]73
2.ทำงานหนัก															[ ]74 [ ]75
.....															
.....															
.....															
12. ได้พัฒนาคุณธรรมของผู้ปฏิบัติ															[ ]94 [ ]95
13. ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้ปฏิบัติ															[ ]96 [ ]97

2.3 เจตคติและค่านิยมต่อคุณลักษณะความเป็นพยาบาลของท่าน

ข้อความ	ระดับความเห็น														ช่องนี้สำหรับนักวิจัย
	สภาพในปัจจุบัน							สภาพที่ควรจะเป็น							
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	
ท่านมีคุณลักษณะความเป็นพยาบาล ดังนี้.....															
1.มีเป้าหมายในการปฏิบัติงานชัดเจน															[ ]98 [ ]99
2.มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลเป็นอย่างดี.															[ ]100 [ ]101
.....															
.....															
.....															
42. มีความภาคภูมิใจและรักสถาบัน															[ ]180 [ ]181
43. มีความภูมิใจในวิชาชีพ															[ ]182 [ ]183

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ภาคผนวก จ.

ตัวอย่างแบบสอบถามเพื่อประเมินลักษณะการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาลในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล

(แบบ PS III)

แบบสอบถามเพื่อประเมินลักษณะการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์เพื่อพัฒนา
คุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาลในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล

[ ]1 [ ]2

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาด้านเจตคติ ต่ำนิยมในการ
ประกอบวิชาชีพการพยาบาล

2.1 ด้านผู้สอน

2.2 ด้านเนื้อหา

2.3 ด้านวิธีการสอน

ตอนที่ 3 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดตอบคำถามเกี่ยวกับตัวผู้ตอบ ตามความเป็นจริง

	<u>ช่องนี้สำหรับนักวิจัย</u>
1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง	[ ]3
2. อายุ .....ปี	[ ]4 [ ]5
3. สังกัดภาควิชา.....	[ ]6
4. ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดที่ท่านได้รับ ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	[ ]7
5. ประสบการณ์การเป็นพยาบาลประจำการก่อนมาเป็นอาจารย์พยาบาล.....ปี (เกิน 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)	[ ]8 [ ]9
6. ประสบการณ์การเป็นอาจารย์พยาบาล.....ปี	[ ]10 [ ]11
7. ตำแหน่งวิชาการของท่านในปัจจุบัน ☐ อาจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ศาสตราจารย์	[ ]12

2.1. ด้านผู้สอน

ข้อความ	ระดับความเห็น														ช่องนี้สำหรับนักวิจัย
	สภาพในปัจจุบัน							สภาพที่ควรจะเป็น							
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	
ในช่วงที่ท่านสอน/นิเทศนักศึกษา ท่าน.....															
1. สาคิดในสิ่งที่นักศึกษาไม่เคยปฏิบัติมาก่อน.															[ ]13 [ ]14
2. ลงมือปฏิบัติการพยาบาลร่วมกับนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ															[ ]15 [ ]16

-----															
17. ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของคณะอย่างสม่ำเสมอ															[ ]45 [ ]46

2.2 ด้านเนื้อหา

ข้อความ	ระดับความเห็น														ช่องนี้สำหรับนักวิจัย
	สภาพในปัจจุบัน							สภาพที่ควรจะเป็น							
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	
ในช่วงที่ท่านสอน/นิเทศนักศึกษาท่าน.....															
1. สอนเนื้อหาตามขอบเขต/หัวข้อที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น															[ ]47 [ ]48
2. ให้นักศึกษาประเมินสภาพผู้รับบริการต่อการพยาบาลทุกครั้ง															[ ]49 [ ]50

-----															
10. สอดแทรกเนื้อหา มารยาทสังคมในวิชาที่สอนเสมอ															[ ]65 [ ]66

2.3. ด้านวิธีการสอน

ข้อความ	ระดับความเห็น														ช่องนี้สำหรับนักวิจัย
	สภาพในปัจจุบัน							สภาพที่ควรจะเป็น							
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	
ท่านดำเนินการสอน/นิเทศนักศึกษา โดย.....															
1.ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสอนแก่นักศึกษาอย่างชัดเจน															[ ]67 [ ]68
2.เปิดโอกาสให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเมื่อมีโอกาส															[ ]69 [ ]70

22.เลื่อนการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร															[ ]109 [ ]110

ตอนที่ 3 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

คำชี้แจง

โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นอยู่ของคณะพยาบาลศาสตร์และมหาวิทยาลัย

1. ปัญหาที่ท่านพบเมื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษาพยาบาล

1) .....

2) .....

3) .....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะ/แนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างไร

1) .....

2) .....

3) .....

3. ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ควรมีลักษณะอย่างไร

1) ด้านวิชาการ .....

.....

2) ด้านบำเพ็ญประโยชน์ .....

.....

3) ด้านกีฬา .....

.....

4) ด้านศิลปวัฒนธรรม .....

.....

5) ด้านอื่น ๆ .....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ภาคผนวก ฉ.

คำถามหลักเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบกลุ่มเพื่อประกอบการประเมินเจตคติและค่านิยม
และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการ
ประกอบวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

(แบบ PSIV)

คำถามหลักในการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม

1. อะไรคือมูลเหตุจูงใจในการเข้าเรียนพยาบาล ?
2. ท่านคิดว่าวิชาชีพพยาบาลเป็นอย่างไรบ้าง? ในด้านต่าง ๆ เช่น
  - ความเป็นอิสระ
  - ค่าตอบแทนที่ได้รับ
  - ความเป็นที่ยอมรับของสังคม
  - ความมั่นคง และความก้าวหน้า
  - คุณค่าและประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว
  - กฎระเบียบ
3. ในช่วง 1 ปีที่เรียนมา ท่านคิดว่าวิชาชีพพยาบาลเป็นอย่างไรบ้าง? ต่างจากที่ท่านคิดอย่างไร?
4. ในช่วง 1 ปีที่เรียนมา ท่านประทับใจ (ทั้งด้านบวกและลบ) การเรียนการสอนในรายวิชาอะไรบ้าง? อย่างไร? มีผลต่อความรู้สึกรักของตัวเองและวิชาชีพอย่างไรบ้าง?
5. ในช่วง 1 ปีที่เรียนมา ท่านประทับใจในกิจกรรมเสริมหลักสูตรอะไรบ้าง? อย่างไร? มีผลต่อความรู้สึกรักของตัวเอง และวิชาชีพอย่างไร?
6. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับ :
  - วิธีการเรียนการสอนในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา
  - เพื่อนในคณะฯ (รุ่นพี่)
  - หอผู้ป่วย
  - เพื่อนร่วมห้อง
  - พยาบาลในหอผู้ป่วย
  - อาจารย์พยาบาล
7. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเหล่านี้หรือไม่? เพราะอะไร? และท่านคิดว่ามีประโยชน์อย่างไรในแง่พัฒนาบุคลิกภาพและวิชาชีพ?
  - ปฐมนิเทศของคณะฯ และมหาวิทยาลัย
  - กีฬาน้องใหม่, กีฬาคณะฯ
  - พิธีรับหมวก
  - โครงการ "การพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์"
  - กิจกรรมของชมรมต่าง ๆ
  - รั้วน้องคณะฯ และมหาวิทยาลัย
  - ประชุมเชียร์
  - พิธีไหว้ครู
  - โครงการสังสรรค์ระหว่างชั้นปี 1 กับรุ่นพี่

ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างแบบสอบถามแบบสอบถามเพื่อประเมินเจตคติและค่านิยม
และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการ
ประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

(แบบ PSV)

แบบสอบถามเพื่อประเมินเจตคติและค่านิยมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

[ ]1[ ]2[ ]3

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล

2.1 เจตคติและค่านิยมต่อลักษณะวิชาชีพพยาบาล

2.2 เจตคติและค่านิยมต่อลักษณะการปฏิบัติการพยาบาล

2.3 เจตคติและค่านิยมต่อคุณลักษณะของพยาบาล

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพของ
นักศึกษาพยาบาล

3.1 ปัจจัยด้านผู้สอนและวิธีการสอน

3.2 ปัจจัยด้านเนื้อหาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

โปรดตอบคำถามเกี่ยวกับตัวผู้ตอบตามความเป็นจริง กรณีที่มีคำตอบให้เลือกหลายข้อ โปรดขีด / ในช่องว่าง [ ] หน้าคำตอบที่ท่านเลือก

ช่องนี้สำหรับนักวิจัย

1. ขณะนี้ท่านกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่.....	[ ]4
2. ปัจจุบันท่านได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาหรือไม่ [ ] ได้ [ ] ไม่ได้ (ถ้าไม่ได้ ข้ามไปตอบตอนที่ 2)	[ ]5
3. ทุนการศึกษาที่ได้รับ เป็นทุนประเภทใด [ ] ทุนผูกพัน [ ] ทุนทั่วไป (ไม่ผูกพัน) [ ] ทุนทำงานแลกเปลี่ยน [ ] อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	[ ]6
4. จำนวนเงินทุนที่ได้รับ.....บาท/ปี	[ ]7 [ ]8 [ ]9 [ ]10 [ ]11

ตอนที่ 2 เจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล

คำชี้แจง

โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านต่อข้อความในแต่ละด้านตามสภาพที่ท่านเห็น ในช่องว่างด้านขวามือ โดยขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ทั้งนี้ช่องว่างดังกล่าวมีระดับคะแนนตั้งแต่ 1-7 คะแนน ดังนี้

1   2   3   4   5   6   7

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง   _   _   _   _   _   _   _   เห็นด้วยอย่างยิ่ง

โดย

ถ้าท่านไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 1
ถ้าท่านไม่เห็นด้วย	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 2
ถ้าท่านไม่ค่อยเห็นด้วย	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 3
ถ้าท่านไม่แน่ใจว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 4
ถ้าท่านค่อนข้างเห็นด้วย	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 5
ถ้าท่านเห็นด้วย	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 6
ถ้าท่านเห็นด้วยอย่างยิ่ง	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 7

ตัวอย่าง

ข้อความ	ระดับความเห็น						
	1	2	3	4	5	6	7
1. เป็นผู้มีรูปร่างดี		/					

จากตัวอย่างหมายความว่า สภาพในปัจจุบันท่านไม่เห็นด้วยว่าท่านเป็นผู้มีรูปร่างดี และท่านเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ท่านควรจะเป็นผู้ที่รูปร่างดี

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

3.1 ปัจจัยด้านผู้สอนและวิธีการสอน

คำชี้แจง

โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านว่า มีอาจารย์จำนวนมากน้อยเพียงใดที่ได้ดำเนินการสอนตามข้อความในแต่ละข้อ โดยขีดเครื่องหมาย □ ลงในช่องว่างด้านขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ทั้งนี้ ช่องว่างดังกล่าว มีระดับคะแนนตั้งแต่ 1-7 คะแนนดังนี้

1   2   3   4   5   6   7
ไม่มีเลย   _   _   _   _   _   _   _   ทุกคน

โดย

ถ้าท่านเห็นว่า ไม่มีอาจารย์ท่านใดเลยที่ปฏิบัติตามข้อความที่กล่าว	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 1
ถ้าท่านเห็นว่า อาจารย์จำนวนน้อยมากที่ปฏิบัติตามข้อความที่กล่าว	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 2
ถ้าท่านเห็นว่า อาจารย์ส่วนน้อยที่ปฏิบัติตามข้อความที่กล่าว	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 3
ถ้าท่านเห็นว่า อาจารย์จำนวนปานกลางที่ปฏิบัติตามข้อความที่กล่าว	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 4
ถ้าท่านเห็นว่า อาจารย์ส่วนมากที่ปฏิบัติตามข้อความที่กล่าว	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 5
ถ้าท่านเห็นว่า อาจารย์เกือบทุกคนที่ปฏิบัติตามข้อความที่กล่าว	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 6
ถ้าท่านเห็นว่า อาจารย์ทุกคนที่ปฏิบัติตามข้อความที่กล่าว	โปรดขีด / ตรงกับช่องเลข 7

ตัวอย่าง

ข้อความ	จำนวนอาจารย์						
	1	2	3	4	5	6	7
1. สอดแทรกเนื้อหา มารยาทสังคมในวิชาที่สอนเสมอ		/					

จากตัวอย่าง หมายความว่า ท่านมีความคิดเห็นว่า มีอาจารย์จำนวนน้อยมากที่สอดแทรกเนื้อหา มารยาทสังคมในวิชาที่สอนเสมอ

3.2 ปัจจัยด้านเนื้อหาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

คำชี้แจง

โปรดแสดงความเห็นของท่านต่อเนื้อหาของแต่ละรายวิชา และกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่ามี
ผลพัฒนาคุณลักษณะใดบ้าง โดยขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างด้านขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของ
ท่าน ทั้งนี้ ท่านสามารถขีด / ได้มากกว่า 1 ช่อง

ตัวอย่าง

รายวิชา/กิจกรรมเสริม หลักสูตร	ภาวะ ผู้นำ	บุคลิก ภาพ	ความคิด และสติ ปัญญา	มนุษย สัมพันธ์	คุณธรรม จริย ธรรม	อื่น ๆ (ระบุ)	ช่องนี้สำหรับนักวิจัย
กิจกรรมชมรมพุทธ		/	/	/	/		[ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

จากตัวอย่าง หมายความว่า ท่านมีความเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมชมรมพุทธ มีผลพัฒนาด้านบุคลิก
ภาพ ความคิดและสติปัญญา มนุษย์สัมพันธ์ และคุณธรรมจริยธรรมของท่าน

รายวิชา/กิจกรรมเสริม หลักสูตร	ภาวะ ผู้นำ	บุคลิก ภาพ	ความ คิดและ สติ ปัญญา	มนุษย สัมพันธ์	คุณ ธรรม จริย ธรรม	อื่น ๆ (ระบุ)	ช่องนี้สำหรับนักวิจัย
1.สติติ							[ ]97[ ]98[ ]99[ ]100[ ]101[ ]102
2.เคมีมูลฐาน							[ ]103[ ]104[ ]105[ ]106[ ]107[ ]108
_____							
_____							
_____							
18.ปฐมนิเทศของคณะฯ							[ ]217[ ]218[ ]219[ ]220[ ]221[ ]222
19.รับน้อง							[ ]223[ ]224[ ]225[ ]226[ ]227[ ]228
20.กีฬาน้องใหม่, กีฬาคณะฯ							[ ]229[ ]230[ ]231[ ]232 [ ]233[ ]234
_____							
_____							
23.พิธีไหว้ครู							[ ]247[ ]248[ ]249[ ]250[ ]251[ ]252
26.กิจกรรมของชมรมต่าง ๆ (ระบุ)							
.....							[ ]265[ ]266[ ]267[ ]268[ ]269[ ]270

ภาคผนวก ช.

ประวัติคณะผู้ดำเนินการวิจัย

1. อาจารย์ ดร.อวยพร ตันมุขยกุล (Dr. Ouyporn Tonmukayakul)

วุฒิการศึกษา:

วท. บ. (พยาบาล), ป.ผดุงครรภ์ (คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล)

M. S. N. (Maternal and Infant health Nursing) (The Catholic University of America)

Ph. D. (Nursing) (New York University)

2. อาจารย์ทัศนีย์ นะแส (Mrs. Tasanee Nasae)

วุฒิการศึกษา:

วท.บ. (พยาบาลและผดุงครรภ์) (คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

ค.ม. (วิจัยการศึกษา) (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

3. อาจารย์อรสา กนกวงศ์ (Mrs. Orasa Kanokwongse)

วุฒิการศึกษา:

วท.บ. (พยาบาลและผดุงครรภ์) (คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์) (คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล)

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร (Assistant Professor Wongchan Petpichetchian)

วุฒิการศึกษา:

พย. บ. (วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย)

วท.ม. (พยาบาล) (คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล)

5. อาจารย์อุไร หัตถกิจ (Miss. Urai Hatthakit)

วุฒิการศึกษา:

วท.บ. (พยาบาลและผดุงครรภ์) (คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

วท.ม. (สรีรวิทยา) (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล)